

5. Türkiye SOSYAL BİLİMLER Sempozyumu

Bildiri Özetleri Kitabı

*The 5th Turkish Symposium
of Social Sciences
The Book of Abstracts*

Editör

Dr. Abdullah DEMİR

5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu

Bildiri Özetleri Kitabı

The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
The Books of Abstracts

Dr. Abdullah Demir (Editör)

Yayımcı: OKU OKUT YAYINLARI

Adres: Şenyuva Mah. Seyhan Cad. 11-c/17, 06300, Ankara, Türkiye

Web: <https://yayin.okuokut.org>

E-Posta: yayin@okuokut.org

Sertifika No.: 49846

ISNI: <https://isni.org/isni/0000000506276072>

ROR ID: <https://ror.org/03zs8ga83>

Yayın No.: 46

Dizi: Sempozyum Kitapları

Dizi No.: 13

Kitap Adı: 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu

Alt Başlık: Bildiri Özetleri Kitabı

eISBN (E-Kitap): 978-625-95679-7-6

DOI: <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Editör: Abdullah Demir

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7825-6573>

Kurumu: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ROR ID: <https://ror.org/05ryemn72>

Hedef Kitle: Akademik/Bilimsel

Konu Kategorileri

BIC: JH Sosyal Bilimler

BISAC: SOC024000 Sosyal Bilimler / Konferanslar ve Sempozyumlar

Dewey (DDC): 300 Sosyal Bilimler

LC Classification: H62 Sosyal Bilimler

THEMA: JBF Sosyal Bilimler: Genel

WoS Category: Multidisipliner Sosyal Bilimler

WoS CT Meso: 6.2 Sosyal ve Beşeri Bilimler

WoS CT Micro: 6.2.211 Sosyoloji

Scopus Subject Area (ASJC): 1200 Sanat ve Beşeri Bilimler (Genel)

Kitap Türü: Editörlü Kitap

Yayın Tarihi: 29 Ağustos 2025

Yayın Yeri: Ankara, Türkiye

Yayımlandığı Ortam: E-Kitap ePDF (E107)

URL: <https://yayin.okuokut.org/catalog/book/82>

Yayın Dili: Türkçe

Ebat: 160 x 240 mm

Baskı Sayısı: 1

Sayfa Sayısı: 381 Sayfa (xviii + 363)

Dizgi: Media Shd.

Fiyatlandırma: Ücretsiz

Sorumluluk Reddi: Görüşler yazar(lar)ın sorumluluğundadır. Yayınevinin görüşünü yansıtmaz.

Telif Hakkı © 2025, Oku Okut Yayınları. Bazı hakları saklıdır.

Açık Erişim: CC BY-NC 4.0. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

Çıkar Çatışması: Yazar(lar), bu kitabın yayımında herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder(ler).

Etik Beyan: Bu çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir işlem bulunmamaktadır.

Atıf: Demir, Abdullah (ed.). 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Publisher (Imprint): OKU OKUT PRESS

Address: Senyuva Mah. Seyhan Cad. 11-c/17, 06300, Ankara, Türkiye

Web: <https://yayin.okuokut.org>

E-mail: yayin@okuokut.org

Certificate Number: 49846

ISNI: <https://isni.org/isni/0000000506276072>

ROR ID: <https://ror.org/03zs8ga83>

Publication Number: 46

Series: Symposium Books

Series Number: 13

Book Title: *The 5th Turkish Symposium of Social Sciences*

Subtitle: *The Books of Abstracts*

eISBN (eBook): 978-625-95679-7-6

DOI: <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Editor: Abdullah Demir

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7825-6573>

Affiliation: Ankara Yildirim Beyazit University

ROR ID: <https://ror.org/05ryemn72>

Audience: Professional/Scholarly

Subject Categories

BIC: JH Social Sciences

BISAC: SOC024000 Social Science / Conferences & Seminars

Dewey (DDC): 300 Social Sciences

LC Classification: H62 - Social Sciences

THEMA: JBF Society & Social sciences: General

WoS Category: Multidisciplinary Social Sciences

WoS CT Meso: 6.2 Social & Behavioral Sciences

WoS CT Micro: 6.2.211 Sociology

Scopus Subject Area (ASJC): 1200 Arts and Humanities (General)

Book Type: Edited Book

Publication Date: 29 August 2025

Place of Publication: Ankara, Türkiye

Document Type: eBook ePDF (E107)

URL: <https://yayin.okuokut.org/catalog/book/82>

Language of Content: Turkish

Dimensions: 160 x 240 mm

Edition Number: 1

Number of Pages: 381 Pages (xviii + 363)

Layout: Media Shd.

Price: Free of Charge

Disclaimer: The views expressed are those of the author(s) and not of the publisher.

Conflict of Interest: The author(s) declare no conflict of interest.

Ethics Statement: This study does not require ethical approval; all data were obtained from open sources.

Copyright © 2025, Oku Okut Yayınları. Some rights reserved.

E-Pub Licence: CC BY-NC 4.0. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en>

Citation: Demir, Abdullah (ed.). *The 5th Turkish Symposium of Social Sciences: The Books of Abstracts*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Özet

5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı

Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu (TSBS), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Oku Okut Derneği iş birliğinde çevrim içi olarak düzenlenmektedir. 2021 yılından itibaren her yıl gerçekleştirilen bu sempozyum, sosyal bilimler alanında akademisyenler ile lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek disiplinler arası etkileşimi güçlendiren ve akademik ekosisteme süreklilik kazandıran önemli bir platform hâline gelmiştir.

25-31 Ağustos 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilen beşinci sempozyuma felsefe, ilahiyat, psikoloji, sosyoloji ve tarih alanlarından 127 bildiri başvurusu yapılmıştır. Ön inceleme ve çift hakem değerlendirmesi sonucunda 86 bildiri kabul edilmiş; kabul oranı %67,72 olarak gerçekleşmiştir. Çift yazarlı çalışmalarla birlikte 28 kurumdan 100 araştırmacı sunum yapmış, toplamda 60 kurum ve kuruluştan 202 araştırmacı katkı sağlamıştır.

Sempozyum, yalnızca bilimsel paylaşım zemini olmanın ötesinde, genç araştırmacılar için bir “uygulamalı bildiri yazma okulu” niteliği taşımaktadır. Özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden gelen bildiriler, Bilim Kurulu ve hakemler tarafından titizlikle değerlendirilmiş; bu süreçte 282 ayrıntılı geri bildirim raporu hazırlanarak yazarlarla paylaşılmıştır. Böylelikle sempozyum, araştırma kalitesini yükseltmeyi ve genç akademisyenlere rehberlik etmeyi hedeflemiştir.

Etkinliğin dijital altyapısı, OJS tabanlı çift dilli bir sistem üzerine inşa edilmiş; bildirilerin özetleri, anahtar kelimeleri, video kayıtları ve katılım belgeleri kalıcı olarak erişime açılmıştır. Bu kitap, kabul edilen bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetlerini içermekte; böylece sempozyum çıktıları uluslararası erişime açık, kalıcı bir akademik arşiv değeri kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilimler, Türkiye, İlahiyat, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Tarih

Konu Kategorileri

BIC: JH Sosyal Bilimler

BISAC: SOC024000 Sosyal Bilimler / Konferanslar ve Sempozyumlar

Dewey (DDC): 300 Sosyal Bilimler

LC Classification: H62 Sosyal Bilimler

THEMA: JBF Sosyal Bilimler: Genel

WoS Category: Multidisipliner Sosyal Bilimler

WoS CT Meso: 6.2 Sosyal ve Beşeri Bilimler

WoS CT Micro: 6.2.211 Sosyoloji

Scopus Subject Area (ASJC): 1200 Sanat ve Beşeri Bilimler (Genel)

Abstract

The 5th Turkish Symposium of Social Sciences: The Books of Abstracts

The Turkish Symposium of Social Sciences (TSBS) is organized online in cooperation with Ankara Yıldırım Beyazıt University and the Oku Okut Association. Since its inception in 2021, this symposium has been held annually, bringing together scholars and graduate students in the field of social sciences, strengthening interdisciplinary interaction, and providing continuity to the academic ecosystem.

The fifth symposium, held on August 25–31, 2025, received 127 paper submissions in the fields of philosophy, theology, psychology, sociology, and history. Following a preliminary review and double-blind peer evaluation, 86 papers were accepted, corresponding to an acceptance rate of 67.72%. Including co-authored works, 100 researchers from 28 institutions presented papers, while a total of 202 scholars from 60 institutions and organizations contributed to the event.

Beyond serving as a platform for scientific exchange, the symposium also functioned as a “practical paper-writing school” for young researchers. Particularly, papers submitted by master’s and doctoral students were meticulously reviewed by the Scientific Board and referees, resulting in 282 detailed feedback reports being shared with the authors. In this way, the symposium aimed to enhance research quality and provide guidance to early-career academics.

The digital infrastructure of the event was built on a bilingual OJS-based system, ensuring permanent open access to abstracts, keywords, video recordings, and participation certificates. This book contains the Turkish and English abstracts of the accepted papers, thereby gaining archival value and providing permanent international accessibility to the symposium’s outputs.

Keywords: Social Sciences; Türkiye; Theology; Philosophy; Psychology; Sociology; History

Subject Categories

BIC: JH Social Sciences

BISAC: SOC024000 Social Science / Conferences & Seminars

Dewey (DDC): 300 Social Sciences

LC Classification: H62 - Social Sciences

THEMA: JBF Society & Social sciences: General

WoS Category: Multidisciplinary Social Sciences

WoS CT Meso: 6.2 Social & Behavioral Sciences

WoS CT Micro: 6.2.211 Sociology

Scopus Subject Area (ASJC): 1200 Arts and Humanities (General)

Editör Hakkında

Aslen Yozgatlı olan Dr. Abdullah Demir, Kırşehir’de 1980 yılında doğdu. İlk ve ortaokulu Kırıkkale’de okudu. Kırıkkale İmam Hatip Lisesi’nden 1997 yılında mezun oldu. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde 2002 yılında lisans öğrenimini, aynı üniversitede “Mâtürîdî Kelâm Ekolünde Mukallidin İmanı” adlı teziyle 2006’da yüksek lisansını, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde “Ebû İshâk Zâhid es-Saffâr’ın Kelâm Yöntemi” adlı teziyle de 2014 yılında doktoraasını tamamladı.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nda 2003-2011 yılları arasında imam-hatip, Kur’an kursu öğreticisi, vaiz ve cezaevi vaizi olarak çalıştı. Bu yıllarda Ali Melek ile birlikte hazırladıkları “Dini Değerleri ile Diyarbakır” adlı kitap 2009 yılında yayımlandı. Harun Işık ile birlikte hazırladıkları “Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Rehberi” adlı kitap ise Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2012 yılında basıldı.

Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde 2011-2017 yıllarında araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak çalıştı. Bu süreçte Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koleji’nde 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde ilk, orta ve lise düzeylerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri olarak da görev yaptı. TÜBİTAK 2219 Yurt Dışı Burs Programı kapsamında İngiltere’de The University of Nottingham’da 2015-2016 arasında doktora sonrası araştırmasını yürüttü. Türkiye merkezli yayımlanan, Web of Science ESCI ve SCOPUS indekslerinde taranan Cumhuriyet İlahiyat Dergisi’nin editörlüğünü 2016-2019 yıllarında yürüttü. 2018 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nin proje desteği ile akademik yazım ve kaynak gösterme sistemi İSNAD’ı geliştirdi. İSNAD Atıf Sistemi, İngilizce, Arapça ve Farsçaya çevrildi. Ücretsiz olarak kullanıma sunulan İSNAD’ı, Temmuz 2025 itibarıyla lisansüstü tezlerinin yazımında 64 enstitü ve bilimsel makale yazımında yurt içi ve dışından 177 hakemli dergi kullanmaktadır.

Demir, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından ilki 2018 yılında gerçekleştirilen ve sonraki yıllarda Türkiye Editörler Çalıştayı adıyla sürdürülen bilimsel etkinliğin koordinatörlüğünü yürütmektedir. Ayrıca hakemli kitap ve dergi yayıncılığına yönelik tecrübe aktarımı ve istişare platformu olarak 2018 yılında oluşturulan ve 1025 hakemli dergi editörünün üyesi olduğu Türkiye Editörler Grubu’nun kurucusudur.

Demir, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde 2017 yılında Kelam Anabilim Dalı’nda öğretim üyesi olarak görev yapmaya başladı ve hâlen bu görevini sürdürmektedir. Aynı zamanda Web of Science ESCI (Q3) indeksinde taranan Eskiye dergisinin editörlüğünü de yapmaktadır.

Demir; öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek, topluma okuma alışkanlığı kazandırmak ve bu alanda ücretsiz hizmet sunmak amacıyla 2020 yılında kurulan Oku Okut Derneği’nin kurucu başkanıdır ve hâlen bu görevini de sürdürmektedir (www.okuokut.org). Demir, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan 2622 kavramı içeren Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu’nun hazırlanmasında 2023 yılında koordinatör olarak görev aldı. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında başlatılan Öğrencilerin Söz Varlığının Tespiti Geliştirilmesi ve İzlenmesi Projesi’nin de yürütücüsüdür.

Demir’in “Hanefî-Matürîdî din anlayışı” ile “bilimsel araştırma ve hakemli yayıncılık” alanlarında yayınları bulunmaktadır. Bu alanlarda yurt içinde ve Türk Cumhuriyetlerinde eğitimler ve seminerler vermektedir. Uzmanlık alanıyla ilgili konularda çeşitli Kamu kurumlarında komisyon üyeliği görevleri de bulunan Demir, evli ve 3 çocuk babasıdır.

About the Editor

Dr. Abdullah Demir was born in 1980 in Kırşehir, originally from Yozgat. He completed his primary and secondary education in Kırıkkale and graduated from Kırıkkale Imam Hatip High School in 1997. He received his bachelor's degree in 2002 from Uludağ University, Faculty of Theology, and completed his master's degree at the same university in 2006 with the thesis "Faith of the Imitator (Mukallid) in the Māturīdī School of Kalām". He earned his PhD in 2014 at Sivas Cumhuriyet University with the dissertation "The Method of Kalām of Abū Ishāq Zāhid al-Şaffār".

Between 2003 and 2011, he served at the Presidency of Religious Affairs as an imam-preacher, Qur'an course instructor, preacher, and prison chaplain. During this period, he co-authored "Dini Değerleri ile Diyarbakır (Diyarbakır with Its Religious Values)" with Ali Melek, published in 2009, and "Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Rehberi (A Guide to Religious Services in Penal Institutions)" with Harun Işık, published by the Presidency of Religious Affairs in 2012.

From 2011 to 2017, he worked as a research assistant and faculty member at the Faculty of Theology, Cumhuriyet University. In the 2014–2015 academic year, he also taught Religious Culture and Ethics at the elementary, middle, and high school levels at Cumhuriyet University College. Within the scope of TÜBİTAK 2219 International Postdoctoral Research Fellowship, he conducted postdoctoral research at the University of Nottingham, UK, between 2015 and 2016. He served as editor of Cumhuriyet Theology Journal (indexed in Web of Science ESCI and SCOPUS) from 2016 to 2019.

In 2018, with the support of Sivas Cumhuriyet University, he developed the İSNAD Citation System, an academic writing and referencing system. İSNAD has been translated into English, Arabic, and Persian and is offered as a free academic tool. As of July 2025, İSNAD is used in thesis writing by 64 graduate schools and in article writing by 177 refereed journals both in Türkiye and abroad.

He has coordinated the Türkiye Editors' Workshop, first organized in 2018 by Sivas Cumhuriyet University and later continued as the Türkiye Editors' Workshop series. He is also the founder of the Türkiye Editors' Group, established in 2018 as a platform for sharing experiences in scholarly publishing, which now has 1,025 members who are editors of refereed journals.

Since 2017, he has been serving as a faculty member in the Department of Kalām at the Faculty of Theology, Ankara Yıldırım Beyazıt University. He is also editor of Eskiye, a journal indexed in Web of Science ESCI (Q3).

In 2020, he founded the Oku Okut Association (www.okuokut.org), a non-profit initiative aiming to develop students' reading skills, promote reading culture in society, and provide free educational services. In 2023, he served as coordinator in the preparation of the Guide to Writing Religious Culture and Ethics Concepts, published by the Board of Education and Instruction, which includes 2,622 concepts. He is also the principal investigator of the "Project for Identifying, Developing, and Monitoring Students' Vocabulary", launched by the Ministry of National Education in 2024.

Dr. Demir has publications in two main fields: Hanafi-Māturīdī religious thought and academic research and scholarly publishing. He delivers lectures and seminars in these areas both in Türkiye and in the Turkic republics. He also serves on various commissions in public institutions related to his field of expertise. He is married and has three children.

Önsöz ve Teşekkür

Türkiye Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, 2021 yılından bu yana Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Oku Okut Derneği iş birliğinde, sosyal bilimler alanındaki akademik etkileşimi artırmak ve tecrübe paylaşımına imkân sağlamak amacıyla çevrim içi olarak düzenlenmektedir. Bu yıl sempozyuma felsefe, ilahiyat, psikoloji, sosyoloji ve tarih alanlarından başvurular alınmıştır. Bu kapsamda 127 başvuru değerlendirmeye alınmış; yoğun inceleme sürecinin ardından 86 bildiri, yani başvuruların %67,72'si kabul edilmiştir. 25-31 Ağustos 2025 tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleştirilen sempozyumda, çift yazarlı çalışmalarla birlikte 28 kurumdan 100 araştırmacı sunum yapmış; toplamda 60 üniversite ve kurumdan 202 araştırmacı katkı sunmuştur. Ayrıca sürecin nitelikli yürütülmesi için 25 kurumdan 58 Bilim Kurulu üyesi görev almış; sempozyum 7 gün boyunca 32 oturum hâlinde gerçekleştirilmiştir.

Sempozyuma başvurular yalnızca “kabul-ret odaklı” bir eleme süreciyle değerlendirilmemiştir. Özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden gelen bildiriler, Bilim Kurulu ve hakemlerimiz tarafından akademik araştırma ve yazım ilkelerine uygun hâle gelmesi için titizlikle incelenmiş; yazarlarına yapıcı geri bildirimler sunulmuştur. Bu süreçte toplam 282 değerlendirme raporu hazırlanmış; böylece sempozyum adeta bir “Uygulamalı Bildiri Yazma Okulu” işlevi üstlenmiştir. Amacımız, deneyimli akademisyenlerin katkılarıyla lisansüstü öğrencilerimizi akademik yazım ve sunum sürecinde desteklemek, onlara rehberlik etmek ve araştırma kalitelerini artırmaktır. Bu doğrultuda sempozyum web sitesinde “Bildiri Nasıl Hazırlanır?” ve “Bildiri Nasıl Sunulur?” başlıkları altında çevrim içi eğitim içerikleri hazırlanmış; ayrıca bildirileri kabul edilen araştırmacılar çevrim içi sunum denemeleri yapmıştır.

Sempozyum web sitesi, bilgi mimarisi bakımından içeriğe kolay erişim sağlamak üzere özel olarak tasarlanmıştır. Çoğu sempozyum sitesinin etkinlikten birkaç yıl sonra erişilemez hâle gelmesi dikkate alınarak, uluslararası alanda yaygın olarak kullanılan OJS sistemi üzerinde Türkçe-İngilizce çift dilli özel bir platform hazırlanmış ve 2021 yılından bu yana kesintisiz olarak geliştirilerek kullanılmaktadır. Bu sistem; Bilim ve Düzenleme Kurulu bilgilerine, bildiri hazırlama kılavuzuna, değerlendirme sürecine, programa ve önceki sempozyumların arşivine erişim imkânı sunmaktadır. Ayrıca bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetleri, anahtar kelimeleri, bildiri video kayıtları ve katılım belgeleri de kalıcı biçimde erişime açıktır.

Sempozyum bildirilerinin tam metnlerinin Web of Science ve Scopus gibi uluslararası akademik veri tabanlarında yer alabilmesi için belirli kriterlerin karşılanması gerekmektedir: Tam metnlerin yayımlanması, İngilizce özet ve temel bilgilerinin bulunması, DOI atanması gibi. Bu sempozyum ve dijital altyapımız tam da bu kriterleri karşılayacak şekilde hazırlanmıştır. Nitekim gerekli başvurular yapılmış olup süreç tamamlandığında bildirilerimizin uluslararası indekslerde yer alması beklenmektedir.

Elinizdeki kitap, sempozyumda sunulan bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetlerini içermektedir. Sempozyum web sitesi üzerinden erişilebilen bu e-kitap, aynı zamanda DOAB, ProQuest ve CEEOL gibi uluslararası veri tabanlarında da indekslenecektir. Sunulacak 86 bildirinin tam metinleri ise hakem sürecine alınacak ve kabul edilen çalışmalar bu yıl içerisinde TSBS Bildiriler Dergisi'nde yayımlanacaktır. Böylelikle sempozyum çıktıları yalnızca kısa vadeli bir etkinlik ürünü olarak kalmayacak, aynı zamanda kalıcı bir akademik literatür katkısı niteliği taşıyacaktır.

Sempozyumumuza katkı sunan ve destek olan başta Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve Oku Okut Derneği olmak üzere, Düzenleme ve Bilim Kurulu üyelerimize, hakemlerimize ve özveriyle çalışmalarını bizimle paylaşan değerli araştırmacılara en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Dr. Abdulah Demir

Preface and Acknowledgments

The Turkish Symposium of Social Sciences (TSBS) has been organized online since 2021 in cooperation with Ankara Yıldırım Beyazıt University and the Oku Okut Association, with the aim of enhancing academic interaction in the field of social sciences and providing opportunities for experience sharing. This year, applications were received from the fields of philosophy, theology, psychology, sociology, and history. A total of 127 applications were reviewed, and after a rigorous evaluation process, 86 papers—corresponding to 67.72% of the submissions—were accepted. Held online between 25–31 August 2025, the symposium featured presentations by 100 researchers from 28 institutions (including co-authored works), while in total, 202 researchers from 60 universities and institutions contributed. To ensure the academic quality of the process, 58 members of the Scientific Committee from 25 institutions took part, and the symposium was conducted over seven days in 32 sessions.

Applications to the symposium were not assessed solely on the basis of “acceptance or rejection.” In particular, papers submitted by master’s and doctoral students were carefully examined by the Scientific Committee and reviewers to ensure compliance with academic research and writing standards, and constructive feedback was provided to the authors. In this process, a total of 282 review reports were prepared, transforming the symposium into a “Practical School of Paper Writing.” Our goal is to support graduate students in academic writing and presentation, to provide guidance through the contributions of experienced academics, and to help improve the quality of their research. To this end, online training resources entitled “How to Prepare a Paper” and “How to Present a Paper” were made available on the symposium website, and accepted authors were also given the opportunity to conduct online presentation rehearsals.

The symposium website was specially designed to ensure easy access to content in terms of information architecture. Taking into account that many symposium websites become inaccessible a few years after the event, a bilingual (Turkish-English) platform has been developed on the widely used OJS system and has been continuously improved and used since 2021. This system provides access to information about the Scientific and Organizing Committees, paper preparation guidelines, the review process, the program, and archives of previous symposiums. In addition, Turkish and English abstracts of the papers, keywords, video recordings of presentations, and participation certificates are made permanently accessible.

For the full texts of the symposium papers to be indexed in international academic databases such as Web of Science and Scopus, certain criteria must be met: the publication of full texts, the inclusion of English abstracts and essential metadata, and the assignment of DOIs. This symposium and its digital infrastructure have been prepared precisely to meet these criteria. Indeed, the necessary applications have already been submitted, and once the process is completed, it is expected that our papers will be indexed internationally.

The present book contains the Turkish and English abstracts of the papers presented at the symposium. This e-book, which can also be accessed through the symposium website, will be indexed in international databases such as DOAB, ProQuest, and CEEOL. The full texts of the 86 presentations will undergo peer review, and accepted papers will be published within this year in the TSBS Proceedings Journal. In this way, the outputs of the symposium will not remain as short-term products of a single event, but will also constitute a lasting contribution to the academic literature.

I would like to extend my sincere gratitude to Ankara Yıldırım Beyazıt University and the Oku Okut Association, as well as to the members of the Organizing and Scientific Committees, our reviewers, and the distinguished researchers who have shared their work with us with great dedication.

Dr. Abdullah Demir

İçindekiler

Contents

Özet	iv
Abstract	v
Editör Hakkında	vi
About the Editor	vii
Önsöz ve Teşekkür	viii
Preface and Acknowledgments	ix
Türkiye’de Modern Mantık Kitapları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme	1
<i>A Critical Analysis of Modern Logic Textbooks in Turkey</i>	
Samet Büyükkada	
Türkiye’deki Mantık Ders Kitaplarına Yönelik Değerlendirme	5
<i>An Evaluation of Logic School Texts in Turkey</i>	
Firdevs Seyna Yıldırım	
Olumlu Önergelerin Doğrulanması Üzerine Bir Değerlendirme	9
<i>On the Verification of Affirmative Statements: A Logical Analysis</i>	
Enver Şahin	
İbn Sînâ’nın Kasîdetü’l-‘Ayniyye Risalesi Bağlamında Şerh Haşiye Geleneğini Yorumlamak	13
<i>Interpreting the Commentary and Gloss Tradition in the Context of Avicenna’s Qaşıdat al-‘Ayniyya</i>	
İrfan Karadeniz	
Fârâbî’de Hayal Gücü ve Vahiy	17
<i>Imagination and Revelation in Al-Fârâbî</i>	
Ali Bedel	
Aristoteles ve İbn Sînâ’daki Cevher Tarifi ve Kısımlarına Dair Bazı Çözümlemeler	21
<i>Some Analyses about the Definition of Substance and Its Parts in Aristotle and Ibn Sînâ</i>	
Ömer Ali Yıldırım	
Doğa Felsefesi Açısından Âlemin Yaratılmışlığı: Platon ve Kindî Örneği	25
<i>The Creation of the World in terms of Natural Philosophy: The Case of Plato and Kindî</i>	
Miyase Savuran	
Kâmil Sarıtaş	
Big Bang Kuramının Teistik Yaratılış Anlatıları ile Uyumu	29
<i>The Compatibility of the Big Bang Theory with Theistic Creation Narratives</i>	
Abdullah Kaan Turan	
Spinoza’da Akıl ve Hermenötik Arasında Kutsal Kitap Eleştirisi	33
<i>Spinoza’s Critique of the Holy Scripture Between Reason and Hermeneutics</i>	
Kibar Gürbüz	

Var-olmayı Askıya Almak:

Yanılsama ve Gerçeklik Arasında Bir Sarkaç Olarak Öznenin Çağdaş Konumu37

Suspend Coming-Into-Being:

The Contemporary Position of The Subject as a Pendulum Between Illusion and Reality

Ömer Faruk Ateş

Yüzü Olmayanlar: Levinas'ın Etiği ve Afgan Göçmen Kadınlar41

The Faceless: Levinas's Ethics and Afghan Migrant Women

Merve Kocaman

Nietzsche Felsefesinde Ahlak ve Değerler Sorunu45

The Problem of Morality and Values in Nietzsche's Philosophy

Kenyan Alphan

David Hume'un Mucize Anlayışı ve Richard Swinburne'ün Bu Anlayışa Eleştirileri49

David Hume's Understanding of Miracles and Richard Swinburne's Criticisms of this Understanding

Abdulkaki Akay

Çağdaş Zihin Felsefesinde Teistik Bir Cevher Düalizmi: Richard Swinburne'ün Ruh Anlayışı ...53

A Theistic Substance Dualism in Contemporary Philosophy of Mind:

Richard Swinburne's Conception of the Soul

Sümeysra Kır

Yaşlılığın Ahlaki Değeri: Dinî, Felsefi ve Transhümanist Yaklaşımlar57

The Moral Value of Old Age: Religious, Philosophical, and Transhumanist Approaches

Fatma Somuncuoğlu Erkan

Joseph Margolis ve Ölümün Kültürel Ontolojisi:

Çağdaş Felsefede Ölümün Anlamı Üzerine Bir İnceleme61

Joseph Margolis and the Cultural Ontology of Death: An Examination of the Meaning of Death in

Contemporary Philosophy

Şerife Ümmühani Horasan

Transhümanizm Felsefesi Bağlamında Ray Kurzweil'de Bilinç Problemi65

The Problem of Consciousness in Ray Kurzweil within the Context of Transhumanist Philosophy

Merve Demirel

Mehmet Ata Az

Özgür İradeyi Açıklamada Nörobilimsel ve Felsefi Yaklaşımlar:

J. Searle ve B. Libet Üzerine Bir İnceleme69

Neuroscientific and Philosophical Approaches to Explaining Free Will: An Analysis of J. Searle and B. Libet

Ahmet Yasin Türkmen

Auguste Comte'un İslam'a Dair Görüşleri73

Auguste Comte's Views on Islam

Rumeysa Nur Tanı Ünsal

Ramazan Ünsal

Kafeler Üzerinden Kültürel Sermaye ve Sınıfsal Ayrışma77

Cultural Capital and Class Segregation Through Cafes

İlknur Rabia Tuna

Felsefi ve Sosyolojik Temellendirmeler Çerçevesinde Sigmund Freud ve Din81

Sigmund Freud and Religion Within The Framework of Philosophical and Sociological Foundations

Miray Yenen

Fahri Atasoy

Kalabalık Yalnızlık: Modern Toplumda Din ve Kimlik	85
<i>Crowded Loneliness: Religion and Identity in Modern Society</i>	
Hatice Şenoğlu	
Erkeklik Krizi Bağlamında Babalık Olgusu	89
<i>Fatherhood in the Context of the Crisis of Masculinity</i>	
Ali Bayer	
Kalabalıklar İçinde Yalnızlık:	
Zygmunt Bauman Sosyolojisinde Yalnızlığın Toplumsal Biçimleri	93
<i>Loneliness in Crowds: The Social Forms of Isolation in Zygmunt Bauman's Sociology</i>	
Esra Güler Ayhan	
Memlükler'de Sultanlık Makamına Giden Yolda Üst Düzey Emirler Arası Güç Mücadelesi	97
<i>Power Struggle Among High-Ranking Emirs on the Path to the Sultanate in the Mamluk State</i>	
Hatice Kübra Demirel	
18. Yüzyılda İstanbul Kadınlarının Giyim-Kuşam Kültürü:	
Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Örneği	101
<i>Clothing and Dress Culture of Women in 18th Century Istanbul: A Case Study of the Kısmet-i Askeriye Court</i>	
Naime Kalkan	
18. Yüzyılın İlk Yarısında Karakeçili ve Tevâbii Mukataası: İşleyişi ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar	105
<i>The Karakeçili and Its Subordinate Mukataas in the First Half of 18th Century: Its Functioning and Some Encountered Problems</i>	
Hande Rana Memiş	
Millî Mücadele Döneminde Yumuşak Güç Stratejileri: Kültürel Kodlar ve Semboller	109
<i>Soft Power Strategies During the National Struggle Period: Cultural Codes and Symbols</i>	
Muhammet Yıldız	
Mehmet Ali Mert	
Türkiye'nin Kıbrıs Politikasında Johnson Mektubu'nun Etkisi ve Yayınlanması Meselesi	113
<i>The Impact of the Johnson Letter and the Issue of Its Publication on Turkey's Cyprus Policy</i>	
Şeymanur Apaydın	
Romanya'daki Müslüman Azınlığın Toplumsal Konumu ve Kimlik Mücadelesi	117
<i>The Social Position and Identity Struggles of the Muslim Minority in Romania</i>	
Nilgün Fırat	
Mar Yaşua Kroniği Bağlamında Urfa'da Afet Algısı (494-507)	121
<i>Perception of Disasters in Urfa in the Context of the Chronicle of Mar Yashua (494-507)</i>	
Burcu Karakuş	
Orta Çağ'da Anadolu'da Akıl Hastalıklarına Yaklaşım:	
Bizans Dinî Geleneği ve Selçuklu Tıbbi Kurumlarının Karşılaştırılması	125
<i>Mental Illness Approaches in Medieval Anatolia: Comparing Byzantine Religious Traditions and Seljuk Medical Institutions</i>	
Nihal Canbulat	
Kanuni Şam Vakfiyesi	129
<i>The Damascus Waqfiyya of Sultan Süleymân</i>	
Gamze Bülbül	

Senet Cihetinden Kıraatlerin Tasnifi Çerçevesinde İstimal Edilen Müsta'mele, Ma'hûde ve Müstebşe'a Kavramları (Hicrî İlk Beş Asır)	133
<i>The Concepts of Musta'mala, Ma'hûda, and Mustabsha'a Used within the Framework of the Classification of Qur'anic Readings in Terms of Transmission (First Five Centuries of the Hijri Calendar)</i>	
Ahmet Arif Akbaba	
Kıraat Bağlamında Arza-i Ahîre Meselesi	137
<i>The Problematics of 'Arza al-Akhîra in the Context of Qira'at</i>	
Sultan Danişman	
Kur'an'daki Çok Anlamlı Kelimelerin Türkçe Meallerdeki Çevirileri Bağlamında Meydana Gelen Anlam ve Hüküm Farklılıkları	141
<i>Semantic and Legal Differences Arising from the Translations of Polysemous Words in the Qur'an into Turkish Interpretive Renderings</i>	
Rabia Berre Temelli	
Harun Şahin	
Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî'nin Konulu Tefsir Yaklaşımı: Muhammed (Kıtal) Suresi Örneği ..	145
<i>Salâh 'Abd al-Fattâh al-Khâlidî's Thematic Tafsîr Approach: The Case of Sûrat Muḥammad (Sûrat al-Qitâl)</i>	
Emine Aksay	
Tefsir Metinleri Üzerinden Mukayeseli Tefsir Metodu: Bakara Suresi 22. Âyeti Örneği	149
<i>Comparative Tafsîr Method through Tafsîr Texts: The Case of Verse 22 of Sûrat al-Baqarah</i>	
Murat Aktepe	
Kur'an Yorumunda Anlamın Gelenek Ekseninde İnşası ve Dönüşümü:	
Bakara Suresi 260. Âyetin Hermenötik Analizi	153
<i>The Construction and Transformation of Meaning in the Axis of Tradition in Qur'anic Interpretation: A Hermeneutical Analysis of Surah al-Baqara Verse 260</i>	
Rukiye Hacıbektaşoğlu	
Hasan Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı'nda Hz. Muhammed'in Vasıfları	157
<i>Qualifications of the Prophet Muḥammad in The Dîwân of Ḥasan b. 'Alî Gulshani</i>	
İbrahim Kaya	
Yûnus Emre Divanı'nda Tefsirî Unsurlar: Haşir-Mahşer Örneği	161
<i>Elements of Commentary in Yûnus Emre's Divan: The Example of the Last Judgement</i>	
Halil İbrahim Dalar	
Lokman Bedir	
Mona Baker'in Eşdeğerlik Kuramı Bağlamında Ala el-Asvani'nin	
Yakupyan Apartmanı Adlı Romandaki Deyimler ve Kalıp İfadelerin Çevirisi	165
<i>The Translation of Idioms and Fixed Expressions in Alaa Al-Aswany's 'The Yacoubian Building' within the Framework of Mona Baker's Theory of Equivalence</i>	
Selimhan Acar	
Sudanlı Şair Ticânî Yûsuf Beşîr'in Edebiyatı: Betimsel ve Analitik Bir İnceleme	169
<i>The Literature of the Sudanese Poet Tijani Yusuf Bashir: A Descriptive and Analytical Study</i>	
Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed	
Tasavvuf Geleneğinde İncil Yorumları: Hz. İsa'nın Dört Sözü Üzerine	173
<i>Gospel Interpretations in the Sufi Tradition: On the Four Sayings of Jesus Christ</i>	
Mehmet Eker	

Tasavvuf Araştırmalarında Prosopografik Yöntemin Uygulanabilirliği:	
Memlûk Literatürü Örneği.....	177
<i>The Practicablty of the Prosopographic Method in Sufism Studies: The Example of Mamluk Literature</i>	
Büşra Betül Pınar	
Kur'an'ı Kerimde Fitrat ve Hikmet İlişkisi: Tefsir Eksenli Bir Analiz	181
<i>The Relationship Between Fitra and Hikmah in the Holy Qur'an: An Exegetical Analysis</i>	
Semra Karagöllü	
Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinde Arapça Eğitimi:	
Yarım Asırlık Müfredat ve Uygulama Analizi	185
<i>Arabic Education in Religious High Specialization Centers:</i>	
<i>A Half-Century Curriculum and Practice Analysis</i>	
Zekiye Akbulut	
Balkan Ülkelerinde Cami Merkezli Din Görevlisi Yetiştirme Süreçleri:	
Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk Örneği	189
<i>Mosque-Centered Religious Official Training Processes in the Balkan Countries: The Example of Bosnia-Herzegovina, Kosovo and Albania</i>	
Ömer Şimşek	
Abdulsamet Ceran	
Ailede Din Eğitimi Bağlamında Ebeveyn Destek Programı Önerisi.....	193
<i>Parent Support Program Proposal in the Context of Religious Education in the Family</i>	
Fatma Göçmen	
Kûfe Tefsir Mektebinin Oluşumu ve Tefsir Tarihindeki Yeri	197
<i>The Formation of the School of Tafsîr in Kufa and its Place in the History of Tafsîr</i>	
Mahmut Yeğiner	
Harun Savut	
İbn Cüreyc'in Tefsir Geleneğindeki Yeri.....	201
<i>Ibn Jurayj's Place in the Tafsîr Tradition</i>	
Eyüp Sarı	
İbn Teymiyye'nin Hayatı ve Dinî-Siyasi Mücadeleleri: Erken Dönem Kaynakların Eleştirel Analizi	205
<i>The Life and Religious-Political Struggles of Ibn Taymiyyah: A Critical Analysis of Early Sources</i>	
Zeyneb Odabaş	
Kur'an Âyetlerinin Gelişimsel Psikoloji Temelli Yeniden Yorumlanması:	
'Quranet Projesi' ve İslam Dünyasındaki Tepkiler	209
<i>Developmental Psychology-Based Reinterpretation of Qur'anic Verses:</i>	
<i>'The Quranet Project' and Reactions in the Islamic World</i>	
Harun Şahin	
İslam Hukukunda Çocuğun Cezaî Ehliyeti: Mukayeseli Bir Değerlendirme.....	213
<i>Criminal Responsibility of the Child in Islamic Law: A Comparative Assessment</i>	
Tuğba Karataş	
İbnü's-Sââtî'nin Mecma'u'l-Bahreyn Eseri Üzerinde	
Hanefî Muhtasar Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme	217
<i>An Evaluation of the Hanafî Mukhtaşar Tradition with Special Reference to</i>	
<i>Ibn al-Sâ'âtî's Majma' al-Baḥrayn</i>	
Kübra Demir	

Hız. Ömer'in Hırsızlık Cezası Uygulamaları: Zaruret ve Adalet Dengesi	221
<i>The Application of Punishment for Theft by Omar ibn al-Khattab:</i>	
<i>The Balance Between Necessity and Justice</i>	
Hatice Özek	
Tirmizî'nin Sünen Adlı Eserindeki Tefsir ve Kıraat Rivayetlerinin	
İçerik Çözümlemesine Dayalı Sıklık Analizi	225
<i>Content-Based Frequency Analysis of Tafsir and Qir'ât Traditions in al-Tirmidhi's Sunan</i>	
Bünyamin Burak Hocaoglu	
Sünen-i Erba'a'da Ref'u'l-Yedeyn Hadislerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	229
<i>Identification and Evaluation of Hadiths on Raf al-Yadayn (Raising the hands during prayer)</i>	
<i>in the Sunan al-Arbaa</i>	
İsa Erciyas	
Ebü Dâvûd'un Sünen'i Özelinde Bazı Fıkıhî Görüşleri Üzerine İnceleme	233
<i>An Examination of Certain Juridical Opinions in Abû Dâwûd's Sunan</i>	
Mustafa Akgöz	
Dindar Kimliğin Seküler Maskeleri: Mütedeyyin Ailenin Dindar Kimliğini Gizleyen Gençleri 237	
<i>The Secular Masks of Religious Identity: Young People Who Conceal The Religious</i>	
<i>Identity of Their Religious Families</i>	
Hakan Tafran	
Kemal Ataman	
Simone de Beauvoir'in İkinci Cins – Evlilik Çağı Eserinde	
Kadınların 'Öteki' Olarak Konumlandırılması	242
<i>The Positioning of Women as 'The Other' in Simone De Beauvoir's The Second Sex – The Age of Marriage</i>	
Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir	
Engellilik ve Din: Dini Geleneklerde Engelli Bireylere Yaklaşımlar Üzerine	
Bir Değerlendirme	246
<i>Disability and Religion: An Evaluation on Approaches to Persons with Disabilities in Religious Traditions</i>	
Gül Ahlatcı Elmas	
Ergenlik Döneminde Hafızlık Süreci ve Tanrı Algısı: Aile ve Sosyal İlişkilerin Rolü	250
<i>The Process of Memorizing the Qur'an During Adolescence and the Perception of God:</i>	
<i>The Role of Family and Social Relationships</i>	
Sulhiye Bil	
Ergen Bireylerde Tüketim Alışkanlığı ile Kanaatkârlık Arasındaki İlişki	
Üzerine Bir Araştırma	254
<i>A Study on the Relationship Between Consumption Habits and Frugality in Adolescents</i>	
Havva Öztürk	
Muhafazakârlık ve Sekülerlik Arasında Kimlik Arayışı:	
'Bir İstanbul Ansiklopedisi' Dizisinde Kadın Ruhunun Psiko-Sosyolojik Haritası	258
<i>The Search for Identity Between Conservatism and Secularism: A Psycho-Sociological Map of the Female</i>	
<i>Psyche in 'An Istanbul Encyclopedia' Series</i>	
Hatice Nur Deligöz	
Benliğin Anlam Arayışı: İbn Arabî ve Modern Psikolojinin Diyaloğu	262
<i>The Self's Quest for Meaning: A Dialogue Between Ibn Arabî and Modern Psychology</i>	
Nedim Havle	

Psikotik Deneyimden Bilgelige: İlm-i Nefs ve Modern Psikoterapi Perspektiflerinden Farklı Bilinç Tecrübelerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi	266
<i>From Psychotic Experience to Wisdom: A Comparative Examination of Diverse States of Consciousness from the Perspectives of 'Ilm al-Nafs and Modern Psychotherapy</i>	
Taha Burak Toprak	
Bilgi Açısından Çağrı Filminin Medine Döneminin Klâsik Siyer-Megâzî Kaynaklarına Göre Değerlendirilmesi	270
<i>Evaluation of the Message Film in terms of Information According to Classical Siyar-Meghâzî Sources of the Medina Period</i>	
Şule Betül Gökalt	
Aksioloji Merkezli Siyer Yazıcılığı: Hz. Peygamber'in Hayatının Değer Perspektifinden Yeniden Yazılması	274
<i>Axiology-Centered Sirah Writing: Rewriting the Life of Prophet Muhammad from a Value Perspective</i>	
Hüseyin Şahin	
Hudeybiye Antlaşması Özelinde Hz. Muhammed'in İnsana Bakışı	278
<i>Prophet Muhammad's Perspective on Humanity in the Context of the Treaty of Hdaybiyyah</i>	
Merve Demir	
Türkiye'de İslam Tarihi Alanında Hz. Osman Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezlere Dair Bir İnceleme (1993-2024).....	282
<i>An Examination of Postgraduate Theses on Caliph Uthman in the Field of Islamic History in Turkey (1993-2024)</i>	
Menekşe Gül Dikmen	
Hz. Muhammed'in Beslenmeye Dair Belirlediği Evrensel İlkeler	286
<i>Universal Principles of Nutrition established by Prophet Muhammad</i>	
Hilal Demirel	
İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Matüridilik Mezhebine İlişkin Bilgi Düzeyleri Araştırması.290	
<i>A Study on the Level of Knowledge of Theology Faculty Students Regarding the Mâturidî School</i>	
Ramazan Pehlivanoglu	
Abdullah Demir	
Ankara'daki 60 Yaş Üstü Bireylerin İslam İnancına Dair Bilgi Kaynakları ve Bilgi Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma.....	294
<i>A Qualitative Study on the Sources and Levels of Islamic Belief Knowledge Among Individuals Aged 60 and Over in Ankara</i>	
Betül Gözel	
Abdullah Demir	
Kur'ân'ın Nüzûl Sürecine Göre Mekke ve Medine Dönemlerinde Melek Algısı	298
<i>The Perception of Angels During the Meccan and Medinan Periods According to the Chronology of Qur'anic Revelation</i>	
Suat Doğan	
Abdullah Demir	
İnsanın Sorumluluğu Bağlamında Teftâzânî'nin Kesb Yorumu	302
<i>Al-Taftâzânî's Interpretation of Kasb in the Context of Human Responsibility</i>	
Yunus Emre Sağırılı	
Gazzâlî'de Allah-İnsan İlişkisi Bağlamında Nübüvvetin Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme	306
<i>The Necessity of Prophethood in al-Ghazâlî in Relation to the God-Human Relationship</i>	
Ömer Faruk Öztürk	

Reşad Halife'nin Hayatı, Eserleri ve Bazı Dinî Görüşleri.....	310
<i>The Life, Works and Some Religious Views of Rashad Khalifa</i>	
Emrah Karakaya	
Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın Âlem Tasavvuru ile İlgili Temel Kavramlar	314
<i>Basic Concepts Regarding Abû al-Hudhayl al-'Allâf's Concept of the World</i>	
Merve Ağlamaz	
Kur'ân'a Göre Araştırmalar Serisi Örneğinde Hüseyin Atay'ın Akıl Anlayışı	318
<i>Hüseyin Atay's Understanding of Reason in the Context of the 'Studies According to the Qur'ân' Series</i>	
Zeyda Nur Sevim	
Fatma Bayraktar Karahan	
Alevî Geleneğe Mensup Ocaklarda Kurban Telakkileri.....	322
<i>Conceptions of Sacrifice in the Ocaks Affiliated with the Alevî Tradition</i>	
Mesude Nur Temiz	
Cenk Üçer	
Dört Kapı Kırk Makam Anlayışı Bağlamında Alevi Geleneğinin Ocak Yapılanması ve Tasavvufi Boyutu	326
<i>The Hearth Structure and Sufi Dimension of the Alevi Tradition in the Context of the Four Doors and Forty Ranks Concept</i>	
Zeynep Özata	
Cenk Üçer	
Avrupa'da Muhafaza Edilen Türk İslam Yazmaları: Leiden Üniversitesi Örneği	330
<i>Turkish Islamic Manuscripts Preserved in Europe: The Case of Leiden University</i>	
Azranur Açıköz	
Tasvir Yasağının Sanatsal Yansıması: İslam Sanatında Temsil ve Soyutluk	334
<i>The Artistic Reflection of the Prohibition of Depiction: Representation and Abstraction in Islamic Art</i>	
Hatice Engin	
Türkiye ve Avusturya'da Monarşilerin Sonu: Cumhuriyete Geçiş Sonrası Hanedanlar	338
<i>The End of Monarchies in Türkiye And Austria: Dynasties After Transition to The Republic</i>	
Aydın Doğu	
Psikotarih Çerçevesinde II. Abdülhamid'in Çocukluk ve Şehzadelik Dönemi	342
<i>The Childhood and Princedom of Abdulhamid II within the Framework of Psychohistory</i>	
Mustafa Oflas	
Sempozyum Kurulları	346
Sempozyum Programı	353

Türkiye’de Modern Mantık Kitapları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme

Samet Büyükkada

 orcid.org/0000-0003-0725-3396 busamet@gmail.com ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

Öz

Modern mantık, formel akıl yürütme ilkelerini açıklamanın ötesinde, çağdaş düşüncenin temel kavramlarını temsil eden bir disiplin olarak ele alınmıştır. Sembolik yapılar zihinsel süreçleri çözümleme ve kavramsal netlik kazandırma açısından incelenmiştir. Eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık ve çok-disiplinli analiz becerilerinin günümüzde giderek daha fazla önem kazandığı tespit edilmiştir. Bu becerilerin gelişiminin, mantık eğitiminin içeriği ve yöntemiyle yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle modern mantığın hangi temalar etrafında ve nasıl öğretildiğinin, yalnızca felsefe alanına değil, eğitim ve toplumsal dönüşüm alanlarına da doğrudan etki ettiği görülmüştür. Modern mantığın Türkiye’deki öğretim geleneğini tematik ve dönemsel açıdan incelemenin, güncel eğitsel ihtiyaçlarla ilişkili olarak ayrı bir önem arz ettiği anlaşılmıştır. Türkiye’de 1970’lerden 2024 yılına kadar yayımlanmış modern mantık kitapları, kuramsal yapı, eğitsel içerik ve çağdaş mantık problemlerine açıklık açısından eleştirel bir biçimde değerlendirilmiştir. Elli yılı aşkın bir dönemi kapsayan bu inceleme, Türkiye’de modern mantık eğitiminin tarihsel gelişim çizgisini ortaya koymuştur. Ayrıca günümüz ihtiyaçlarına ne ölçüde karşılık verebildiği değerlendirilmiştir. Özellikle modal mantık, yapay zekâ, bilişsel sistemler ve çok-değerli mantıklar gibi güncel alanlarla kurulan ilişki düzeyi, çalışmanın merkezî odağını oluşturmuştur. Araştırma, nitel içerik analizi yöntemiyle yapılandırılmıştır. Bu bağlamda kitaplar, betimsel analiz ilkeleri doğrultusunda belirlenen bir dizi ölçüte göre incelenmiştir. İnceleme sürecinde, her bir eser; konu kapsamı, mantıksal sistem çeşitliliği, sembolik sunum düzeyi, alıştırma yapıları, kavramsal açıklık ve çağdaş temalarla (yapay zekâ, çok-değerli mantıklar, modalite, çıkarım sistemleri vb.) kurduğu ilişki bakımından sistematik olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca kitapların eleştirel düşünme becerilerine yönelik doğrudan veya dolaylı katkı potansiyelleri ve içerik derinliği üzerinden analiz edilmiştir. Veriler, içeriksel kodlama ve karşılaştırmalı çözümleme yoluyla sınıflandırılmış; yöntemsel tutarlılık, kavramsal netlik ve eğitimsel yeterlik gibi başlıklar altında anlamlandırılmıştır. Elde edilen bulgular, erken dönem kitapların genellikle semantik ve sentaktik temelde ilerlediğini göstermiştir. Bu kitaplarda, önermeler ve niceleme mantığının ana hatlarının birbirine benzer şekilde işlendiği görülmüştür. Son dönemlerde bazı kitapların çağdaş temalara değinmesine rağmen bu eserlerin büyük ölçüde metodolojik derinlikten yoksun olduğu anlaşılmıştır. Günümüz teknolojik ve epistemolojik sorunlarına bütünlükçü içerik geliştirme konusunda genel bir eksiklik tespit edilmiştir. Ayrıca eleştirel düşünme, modal mantık ve ispat konularına yönelik doğrudan ayrıntılı içeriğin çok sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu bildiride sunulan analiz,

hem mantık eğitimi literatürünün haritasını çıkarmış hem de gelecekte yazılacak kaynaklara yönelik kuramsal ve yapısal bir öneri zemini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler

Mantık, Mantık Eğitimi, İçerik Analizi, Mantık Kitapları, Çağdaş Mantık Konuları

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	22.05.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	1. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Samet Büyükkada. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Büyükkada, Samet. “Türkiye’de Modern Mantık Kitapları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 1-4. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

A Critical Analysis of Modern Logic Textbooks in Turkey

Samet Büyüka

 orcid.org/0000-0003-0725-3396 busamet@gmail.com ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Theology, Department of History of Philosophy,
Rize, Türkiye

Abstract

Modern logic has been addressed as a discipline that represents the fundamental concepts of contemporary thought, beyond explaining the principles of formal reasoning. Symbolic structures have been examined in terms of analyzing mental processes and providing conceptual clarity. It has been determined that critical thinking, digital literacy, and multidisciplinary analytical skills are gaining increasing importance today. It has been established that the development of these skills is closely related to the content and method of logic education. Therefore, it has been observed that the themes around which modern logic is taught and how it is taught directly affects not only the field of philosophy but also education and social transformation areas. It has been understood that examining the teaching tradition of modern logic in Turkey from thematic and periodical perspectives holds particular importance in relation to current educational needs. Modern logic books published in Turkey from the 1970s to 2024 have been critically evaluated in terms of theoretical structure, educational content, and openness to contemporary logic problems. This examination, covering more than fifty years, has revealed the historical development trajectory of modern logic education in Turkey. Additionally, the extent to which it can meet today’s needs has been evaluated. The level of relationship established with current fields such as modal logic, artificial intelligence, cognitive systems, and many-valued logics has constituted the central focus of the study. The research has been structured using qualitative content analysis method. In this context, books have been examined according to a set of criteria determined in line with descriptive analysis principles. During the examination process, each work has been systematically evaluated in terms of subject scope, logical system diversity, symbolic presentation level, exercise structures, conceptual clarity, and its relationship with contemporary themes (artificial intelligence, many-valued logics, modality, inference systems, etc.). Additionally, the books have been analyzed based on their direct or indirect contribution potential to critical thinking skills and content depth. Data have been classified through content coding and comparative analysis; they have been interpreted under headings such as methodological consistency, conceptual clarity, and educational adequacy. The findings obtained have shown that early period books generally proceeded on semantic and syntactic foundations. In these books, it has been observed that the main outlines of propositional and quantification logic were processed in similar ways. Although some books in recent periods have addressed contemporary themes, it has been understood that these works largely lack methodological depth. A general deficiency has been identified in developing content integrated with today’s technological and epistemological problems. Additionally, it has been determined that direct detailed content on critical thinking, modal logic, and proof topics is very limited. The analysis presented in this paper has both

mapped the logic education literature and established a theoretical and structural foundation for future resources to be written.

Keywords

Logic, Logic Education, Content Analysis, Logic Books, Contemporary Issues in Logic

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-05-22
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - Monday, 25 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Samet Büyükkada. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Büyükkada, Samet. "A Critical Analysis of Modern Logic Textbooks in Turkey". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 1-4. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Türkiye’deki Mantık Ders Kitaplarına Yönelik Değerlendirme

Firdevs Seyna Yıldırım

 orcid.org/0000-0001-9553-4555 firdevsseyna.yildirim@erdogan.edu.tr

 ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Mantık Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

Öz

Klasik bilimler tasnifinde “alet ilmi” olarak kabul edilen mantık, bilimlere hazırlık mahiyetinde kabul edilen bir disiplindir. Aristoteles (öl. MÖ 322) tarafından kurulduğu günden bu yana mantık disiplininin tedvini için çeşitli metinler telif edilmiş ve sistematik bir hale getirilmiştir. Aristoteles’in mantık külliyatına dayanan ve doğru-yanlış ikiliği esas alan çift değerli mantık sistemi, İslam düşüncesinde özellikle Meşşâî gelenek aracılığıyla 10. yüzyıldan itibaren varlık göstermiş; bu sistem çerçevesinde farklı okullarda çeşitli dönemlerde mantığın temel problemleri tartışılmış ve geliştirilmiştir. Bir kısmı günümüze ulaşan bu eserler üzerinden mantık tarihi ve felsefesi oluşturma çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmaların içerisinde akademik metinlerin yanı sıra ders kitapları da yer almaktadır. Günümüzde zorunlu eğitim dahilinde orta öğretim seviyesinde seçmeli ders kategorisinde haftada iki ders saati olarak yer alan “Mantık” dersi, için 1924-2009 tarihleri arasında toplam yedi öğretim programı oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Bu programlarda kaynak olarak kullanılmak üzere akademisyenler ve öğretmenler tarafından mantık ders kitapları kaleme alınmıştır. Bu çalışmada 1945-2024 yılları arasında Türkiye’de yayımlanmış orta öğretim düzeyindeki mantık ders kitapları içerik ve yapı bakımından nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, eğitim politikalarındaki değişimlerin mantık öğretimine nasıl yansıdığı sunulmuştur. Bu doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı ve bazı özel yayınevleri tarafından yayımlanmış toplam on iki ders kitabı üzerinden, kitapların telif edildikleri yıllar dikkate alınarak bahsi geçen dönemlerin eğitim politikaları, pedagojik yaklaşımları ve felsefi yönelimleri ile ilişkileri değerlendirilmiştir. Çalışmada ayrıca 2024 yılı itibariyle kullanılan mantık ders kitabı ile maarif eğitim modelinin hedef ve kazanımları arasındaki amaç, kazanım ve içerik düzeyindeki uyum ele alınmıştır. Böylece Türkiye’de zorunlu eğitim kapsamındaki mantık eğitiminin tarihsel seyrine ilişkin bütüncül bir tablo sunularak bu alandaki dönüşümün arka planı pedagojik ve kuramsal bir bağlamda tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Mantık, Eğitim-Öğretim, Ders Kitapları, Mantık Eğitimi, Türkiye’de Ortaöğretim

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	04.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:

Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	1. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Firdevs Seyna Yıldırım. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yıldırım, Firdevs Seyna. “Türkiye’deki Mantık Ders Kitaplarına Yönelik Değerlendirme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 5-8. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

An Evaluation of Logic School Texts in Turkey

Firdevs Seyna Yıldırım

 orcid.org/0000-0001-9553-4555 firdevsseyna.yildirim@erdogan.edu.tr

 ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Theology, Department of Logic, Rize, Türkiye

Abstract

In the classical classification of sciences, logic is considered an instrumental science (‘ilm al-āla), serving as a preparatory discipline for other fields of knowledge. Since its establishment by Aristotle (d. 322 BC), numerous works have been composed for the systematization and transmission of the discipline of logic. The binary logic system based on Aristotle’s logical corpus and grounded in the true-false dichotomy became prominent in Islamic thought particularly through the Peripatetic tradition from 10th century onward. Within this framework, the fundamental problems of logic were discussed and developed across various schools and periods. Throughout various centuries and schools, key logical problems were discussed and developed, and several of the resulting works have survived to the present day. Based on these texts, scholarly efforts to construct a history and philosophy of logic continue. Among these efforts are not only academic studies but also textbooks intended for instructional use. Today, logic is offered as an elective course in secondary education within the framework of compulsory education, allotted two hours per week. Between 1924 and 2009, a total of seven curriculum programs were implemented for this course. To support these programs, logic textbooks were authored by both academics and schoolteachers. This study examines logic textbooks published in Turkey between 1945 and 2024 in terms of content and structure, using a qualitative content analysis method. The study aims to reveal how shifts in educational policy during this period were reflected in the teaching of logic. Accordingly, twelve textbooks published by the Ministry of National Education and various private publishers were analyzed, with attention paid to the political, pedagogical, and philosophical orientations of the respective periods in which they were written. In addition, the study evaluates the alignment between the logic textbook currently in use as of 2024 and the objectives and learning outcomes of the most recent national education model (the “Maarif” model). Ultimately, this research offers a comprehensive picture of the historical trajectory of logic education within the framework of compulsory education in Turkey and situates the transformations observed in a broader pedagogical and theoretical context.

Keywords

Logic, Education, School Texts, Logic Education, Secondary Education in Türkiye

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-04
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic

Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - Monday, 25 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Firdevs Seyna Yıldırım. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yıldırım, Firdevs Seyna. “An Evaluation of Logic School Texts in Turkey”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 5-8. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Olumlu Önergelerin Doğrulanması Üzerine Bir Değerlendirme

Enver Şahin

 orcid.org/0000-0001-6905-8671 enver.sahin@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Mantık Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

Öz

Önerme, doğruluğa veya yanlışlığa açık olan yargı bildiren ifadelerdir. Mantık disiplininde önermeler yapılarına göre iki ana kategoriye ayrılır: yüklemli (kategorik) ve şartlı (koşullu) önermeler. Yüklemli önermeler, en az iki kavramdan ya da kavramsal söz öbeğinden oluşur ve bu öğeler arasında bir nispet kuran “bağ” unsurunu da içerir. Şartlı önermeler ise, iki yüklemli önermenin bir bağ aracılığıyla ilişkilendirilmesiyle meydana gelir. Örneğin, “Her ne zaman güneş doğarsa gündüz olur” önerme yapısında, iki bağımsız yüklemli önerme koşullu bir bağ ile birleştirilmiştir. Yüklemli önermelerde konu ve yüklem ayrımı esas alınır. Konu, hükmün kendisine isnat edildiği unsurdur; yüklem ise o konuyla ilişkilendirilen niteliktir. Bu önermeler, yüklem konuda bulunup bulunmadığına göre olumlu veya olumsuz olarak sınıflandırılır. Ancak bu sınıflamanın sadece yüklemle konu arasındaki nispetle sınırlı kalmadığı, konunun veya yüklem varlık ya da yokluk bildirmesinin de belirleyici olduğu görülmektedir. Ayrıca, nispetin fiilen (bi'l-fiil) mi yoksa potansiyel olarak (bi'l-kuvve) mı gerçekleştiği, doğrulama süreçleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu çalışmada, olumlu önermelerin mantıksal yapısı, onları olumsuz ve madûle (varlık bildirmeyen) önermelerden ayıran yönler ve konu-yüklem-bağ üçlüsünün kurucu işlevi incelenmektedir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile yürütülmüştür. Bu bağlamda temel klasik mantık metinleri olan İbn Sînâ'nın (öl. 1037) Şerhu'l-İşârât ve't-Tenbîhât, Fahreddin er-Râzî'nin (öl. 1210) el-Mûlahhas fi'l-mantık ve'l-hikme, el-Hûnecî'nin (öl. 1428) Keşfu'l-esrâr an Gavâmizi'l-efkâr, Esîrüddin el-Ebherî'nin (öl. 1265) Keşfu'l-Hakâik fi Tahrîri'd-Dekâik, Necmüddin el-Kâtibî'nin (öl. 1277) Câmiu'd-Dekâik fi Keşfi'l-Hakâik, Sirâceddin el-Urmevî'nin (öl. 1283) Beyânu'l-hak ve Kutbuddin er-Râzî'nin (öl. 1365) Levâmiu'l-Esrâr fi Şerhi Metâlii'l-Envâr adlı eserleri mukayeseli bir şekilde analiz edilmiştir. Bu metinlerden hareketle, klasik mantık literatüründe sıklıkla ihmal edilen, olumlu önermelerin linguistik semantik ve ontolojik açıdan olumlu olma kriterleri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda “Olumlu ve olumsuz önermeler sadece dilsel yapıda olumlu veya olumsuz olarak gözüken önermeler midir? Olumlu önermeler ontolojik açıdan konularının varlığının sadece dış dünyada mevcut olduğu önermeler midir? Şayet öyle ise konularının varlığı dış dünyada olmayan ama dilsel açıdan olumlu görünen önermelerin durumları ne olacaktır? Semantik olarak anlamsız olan önermeler olumsuz önermeler kategorisi içerisinde değerlendirilebilir mi?” sorularına cevap aranmaktadır. Çalışma, sadece olumlu önermenin yapısını açıklamakla kalmamakta, aynı zamanda olumlu, olumsuz ve madûle önerme ayrımının dilsel ve kavramsal zeminine yönelik sistematik bir çözümleme sunmaktadır. Bu yönüyle, hem klasik mantığın iç tutarlılığına hem de güncel mantıksal anlam kuramlarına yönelik tarihsel-felsefi bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca İslam düşüncesi geleneğindeki önermeler meselesine ilişkin kavram

analizlerinin, çağdaş mantık tartışmalarına nasıl dâhil edilebileceğine dair teorik bir açılımı mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Mantık, Önerme, Yüklemlî Önerme, Doğrulanma, Konu

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	27.05.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	1. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Enver Şahin. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şahin, Enver. “Olumlu Önermelerin Doğrulanması Üzerine Bir Değerlendirme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 1-4. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

On the Verification of Affirmative Statements: A Logical Analysis

Enver Şahin

 orcid.org/0000-0001-6905-8671 enver.sahin@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Theology, Department of Logic, Rize, Türkiye

Abstract

A proposition is a statement that expresses a judgment and can be either true or false. Propositions are divided into two basic categories based on their structure: categorical and conditional. Categorical propositions consist of at least two concepts or conceptual phrases, and include a “copula” that connects these parts. Conditional propositions are formed by relating two categorical propositions through a conjunction. As an example, the proposition ‘Whenever the sun rises, it becomes daytime’ exemplifies how two independent predications are linked through a conditional connective element. The distinction between subject and predicate fundamental in categorical propositions. The subject is the element to which the judgement is predicated itself, and the predicate is the quality ascribed to the subject. These propositions are categorized as affirmative and negative depending on whether the predicate exists in the subject or not. However, in this classification, not only the connection between the subject predicate, but also the existence or non-existence of the subject or predicate is decisive. Moreover whether the connection is actual (bi'l-fiil) or potential (bi'l-kuvve) has a significant impact on the verification processes. This study examines the logical structure of affirmative propositions, their distinguishing features from negative and “ma'dūla” (non-existential) propositions, and the constitutive function of the subject-predicate-copula triad. Employing the qualitative research method of content analysis, the study comparatively analyzes key classical logical texts, including: Avicenna's Sharḥ al-Ishārāt wa'l-Tanbīhāt, Fakhr al-Dīn al-Rāzī's al-Mulakhkhaṣ fī al-Mantiq wa'l-Ḥikma, al-Khūnājī's Kashf al-Asrār 'an Ghawāmiḍ al-Afkār, al-Abhari's Kashf al-Ḥaqā'iq fī Tahrīr al-Daqā'iq, al-Kātibī's Jāmi' al-Daqā'iq fī Kashf al-Ḥaqā'iq, al-Urmawī's Bayān al-Ḥaqq, and Quṭb al-Dīn al-Rāzī's Lawāmi' al-Asrār fī Sharḥ Maṭālī' al-Anwār. Drawing from these texts, the study evaluates the often-overlooked criteria of affirmativeness in classical logical literature from both linguistic-semantic and ontological perspectives. Accordingly, the study seeks to answer the following questions: Are affirmative and negative propositions merely those that appear linguistically affirmative or negative? Are affirmative propositions ontologically limited to subjects whose existence is evident in the external world? If so, what is the status of propositions that are linguistically affirmative but whose subjects do not exist externally? Can propositions that are semantically meaningless be classified as negative propositions? This research not only explicates the structure of affirmative propositions but also offers a systematic analysis of the linguistic and conceptual foundations of the distinction among affirmative, negative, and ma'dūla propositions. In this respect, it contributes both to the internal coherence of classical logic and to contemporary theories of logical meaning. Moreover, it provides a theoretical framework for integrating concept

analyses from the Islamic intellectual tradition concerning propositions into modern logical discussions.

Keywords

Logic, Preposition, Categorical Preposition, Verification, Subject

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-05-27
Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - Monday, 25 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Enver Şahin. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şahin, Enver. "On the Verification of Affirmative Statements: A Logical Analysis". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 1-4. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İbn Sînâ'nın Kasîdetü'l-'Ayniyye Risalesi Bağlamında Şerh Haşiye Geleneğini Yorumlamak

İrfan Karadeniz

 orcid.org/0000-0003-2126-8973 irfan.karadeniz@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Rize, Türkiye

Öz

Bu çalışma, İslam Felsefesi tarihinin oryantalist literatürde sıkça maruz kaldığı özgünlük tartışmalarını ve bununla bağlantılı olarak bir tür tahkir ve töhmet dilini eleştirel bir çerçevede ele almaktadır. Ayrıca bu ithamları çürütebilmenin ilmî usûlünün, birincil ve ikincil kaynakların birlikte ve doğrudan analiz edilmesi gerektiği tezini savunmaktadır. İslam düşüncesinde metin geleneğinin en önemli unsurlarından biri olan şerh-haşiye türü metinler, sadece bir yorum geleneği değil, aynı zamanda düşüncenin Horasan, Kahire, Şam, Endülüs, Bağdat, Semerkand, Nefes, İstanbul, Erzurum, Kastamonu gibi farklı mekanlardaki dolaşımını yeni bağlamlarda yeniden üretilişini ve farklı ilmi muhitlerde nasıl tahkim edildiğini gösteren önemli birer kanıttır. Bu bağlamda, İbn Sînâ'nın Kasîdetü'l-'Ayniyye (ve bazı nüshalarda Kasîdetü'r-Rûh, Kasîdetü'l-Verâkiye, Kasîdetü'n-Nefsiyye, Rûhânîyye gibi isimlerle kaydedilen) risalesi, hem içerik hem de şerh-haşiye literatürü açısından örnek bir metin olarak ele alınmaktadır. Çalışmada, risalenin mevcut yazmaları farklı kütüphane kataloglarından tespit edilerek, her bir yazmanın künye bilgileri, müellif veya müstensih nisbetleri, istinsah tarihleri ve ilk satırları (incipit) karşılaştırmalı şekilde izah edilmiştir. Böylece metnin zamansal ve mekânsal dolaşımı sistematik olarak izlenebilmiştir. Araştırmanın yöntemi, şerh ve haşiye geleneğinin İslam Felsefesinin sürekliliğindeki rolünü göstermek amacıyla sistematik literatür analizi yaklaşımına dayandırılmaktadır. Bu yöntem, birincil yazma kaynaklarını hem içerik düzeyinde hem de metin tenkidi perspektifiyle incelerken, aynı zamanda modern ikincil literatürdeki tartışmaları da kapsamlı biçimde ele almaktadır. Bu sayede, Kasîdetü'l-'Ayniyye risalesinin şerh ve haşiye geleneği içinde nasıl yer bulduğu, bu metinlerin hangi coğrafyalarda istinsah edildiği, kimler tarafından şerh ve haşiye edildiği sorularına cevap aranmıştır. İslam Felsefesinin özgünlüğüne dair ithamlara karşı bu metinlerin bizzat konuşturulması yoluyla güçlü bir akademik zemin oluşturulmuştur. Böylece, metinlerin yüzyıllar boyunca devam ettirdikleri ilmi miras ve bunların düşünce dünyasında nasıl bir süreklilik sağladığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

İslam Felsefesi, İslam Felsefesi Tarihi, İbn Sîna, Kasîdetü'l-'Ayniyye, Şerh, Haşiye

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	02.07.2025
Kabul Tarihi	21.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025

Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	İslam Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	2. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 İrfan Karadeniz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Karadeniz, İrfan. “İbn Sînâ’nın Kasîdetü’l-‘Ayniyye Risalesi Bağlamında Şerh Haşiye Geleneğini Yorumlamak”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 13-16. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Interpreting the Commentary and Gloss Tradition in the Context of Avicenna's Qaṣīdat al-ʿAyniyya

İrfan Karadeniz

 orcid.org/0000-0003-2126-8973 irfan.karadeniz@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635

Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies, Rize, Türkiye

Abstract

This study critically addresses the debates on the originality of the history of Islamic philosophy, which has frequently been exposed to orientalist discourse and, in connection with this, to a language of denigration and suspicion. Moreover, it argues that the proper scholarly method to refute these claims is to conduct a direct and combined analysis of primary and secondary sources. Within Islamic thought, commentary (sharḥ) and gloss (ḥāshiya) texts constitute one of the most important aspects of the manuscript tradition. They represent not only a commentary tradition, but also serve as an epistemic body of evidence showing how philosophical ideas circulated across different locales, including Khurāsān, Cairo, Damascus, al-Andalus, Baghdad, Samarqand, Najaf, Istanbul, Erzurum, and Kastamonu, were reproduced in new contexts, and consolidated in various intellectual settings. In this context, Avicenna's Qaṣīdat al-ʿAyniyya (which appears in some manuscript copies under titles such as Qaṣīdat al-Rūḥ, Qaṣīdat al-Waraqīyya, Qaṣīdat al-Nafsiyya, or Rūḥāniyya) has been taken as an exemplary text in terms of both its content and its position within the commentary-gloss tradition. In this study, the existing manuscripts of the Qaṣīdat al-ʿAyniyya have been identified through different library catalogues. For each manuscript, bibliographic details, author or copyist attributions (nisba), dates of transcription (istinsākh), and the opening lines (incipit) have been compared and determined. In this way, the temporal and geographical circulation of the text has been systematically traced and demonstrated. The methodology of the research is based on a systematic literature analysis approach in order to show the role of the commentary and gloss tradition in ensuring intellectual continuity. This approach examines primary manuscript sources both in terms of their content and from a textual criticism perspective, while also comprehensively evaluating the debates in modern secondary literature. As a result, answers have been provided to questions regarding how the Qaṣīdat al-ʿAyniyya found its place within the commentary and gloss tradition, in which regions these manuscripts were copied (istinsākh), and by whom they were commented on and annotated. Against the accusations concerning the lack of originality in Islamic philosophy, a strong academic foundation has thus been established by allowing these texts to 'speak for themselves'. In this way, the intellectual trajectories sustained by

these texts over centuries and how these trajectories provided continuity within the philosophical sphere have been clearly revealed.

Keywords

Islamic Philosophy, History of Islamic Philosophy, Avicenna, Qaṣīdat al-‘Ayniyya, Commentary, Gloss

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-02
Accepted	2025-07-21
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Islamic Philosophy
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 2 - Monday, 25 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 İrfan Karadeniz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Karadeniz, İrfan. “Interpreting the Commentary and Gloss Tradition in the Context of Avicenna’s Qaṣīdat al-‘Ayniyya”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 13-16. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Fârâbî’de Hayal Gücü ve Vahiy

Ali Bedel

 orcid.org/0000-0002-9577-5778 alibedel74@gmail.com ror.org/007x4cq57

Diyanet işleri Başkanlığı, Türkiye

Öz

Bu çalışmada Fârâbî’nin nebevî vahiy teorisinin bileşenleri durumundaki hayal gücü-peygamber-vahiy ve halk ilişkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışma Fârâbî’nin nübüvvet ve vahiyle ilgili eserleri üzerinde yapılan analiz ve yorumlama yöntemlerini kullanmaktadır. İslam Felsefesinin kurucu filozofu Fârâbî insan psikolojisinin temel güçlerinden biri olan mütehayyile gücünün vahyin alınması ve halka aktarılması noktasındaki işlevini aklî bir izah olarak ortaya koymuş ve ilâhî bilginin halkın anlayış düzeyine uyarlanmasında hayal gücünün önemini savunmuştur. Bu iddiasıyla Fârâbî İslam Felsefesinde nebevî vahiy insanın psikolojik güçlerinden birine dayandırarak açıklayan ilk filozof olma özelliğini taşır. Onun bu temellendirmesinin etkileri hem İslam Felsefesinde, hem de Avrupa felsefesinde görülebilmektedir. Fârâbî’ye göre vahyin peygamber tarafından alınmasında ve yorumlanmasında akıl gücü kadar mütehayyile gücü de önem taşımaktadır. Bunun sebebi avamın yani halkın burhanî ispatlardan çok iknaî ispatlarla hayatına yön verebilmesidir. Teoriye göre felsefenin metafizik ve kozmolojiyle ilgili bilgileri, halka peygamber tarafından bir takım teşbih ve benzetmelerle öğretilir. Fârâbî bunların neler olduğunu dinin inanılması gereken görüşler kısmında açıklanmıştır. Buna ek olarak halkın erdemli bir toplum oluşturması için gereken inançlar ve fiiller peygamber tarafından yasalar şeklinde uygulanacaktır. Fârâbî ilgili konuları da dinin iradî ve fiilî konularında açıklamıştır. Peygamber burhanî ispatları halk için iknaî ispatlara dönüştürecektir. Aksi halde halk hiçbir zaman erdemli toplumun sahip olması gereken görüşler ve fiillere ikna olmayacak, gerçek mutluluktan uzak bir hayat sürecektir. Bunu engellemek için filozofun müstefad akılla ulaşmış olduğu tüm burhanî teorik ve pratik bilgilerin halka iknaî yöntemle öğretilmesi gerekmektedir. Bu konularla ilgili hem kanunlar şeklinde hem de eğitim ve öğretim programı halinde halkın mutluluk yoluna adaptasyonu sağlanmalıdır. Bu adaptasyonu sağlayacak ise peygamberin hem akıl hem de mütehayyile gücüdür. Bu sebeple peygamberler çok yüksek mütehayyile gücüne sahiptir.

Anahtar Kelimeler

İslam Felsefesi, Fârâbî, Hayal Gücü, Nübüvvet, Vahiy

Etik Beyan

Bu bildiri, Prof. Dr. Kamil Sarıtaş’ın danışmanlığında 2025 yılında tamamlanan “Fârâbî ve Spinoza’da Nübüvvet” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir (Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025).

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi

28.07.2025

Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	İslam Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	2. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Ali Bedel. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Bedel, Ali. "Fârâbî'de Hayal Gücü ve Vahiy". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 17-20. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Imagination and Revelation in Al-Fārābî

Ali Bedel

 orcid.org/0000-0002-9577-5778 alibedel74@gmail.com ror.org/007x4cq57

Presidency of Religious Affairs, Türkiye

Abstract

This study aims to explore the relationship between imagination, the prophet, revelation, and the public, which are components of al-Fārābî 's theory of prophetic revelation. The study utilizes methods of analysis and interpretation of Farabi's works on prophethood and revelation. Al-Fārābî, the founding philosopher of Islamic philosophy, presented a rational explanation for the function of the power of imagination, one of the fundamental forces of human psychology, in the reception and transmission of revelation to the public, and he defended the importance of imagination in adapting divine knowledge to the public's understanding. With this assertion, al-Fārābî holds the distinction of being the first philosopher in Islamic philosophy to explain prophetic revelation by basing it on one of human psychological strengths. The influence of this foundation can be seen in both Islamic and European philosophy. According to al-Fārābî, the power of imagination is as important as the power of reason in the prophet's reception and interpretation of revelation. This is because the common people, in other words, can guide their lives through persuasive arguments rather than demonstrative proofs. According to the theory, philosophical knowledge related to metaphysics and cosmology is taught to the people by the prophet through a series of metaphors and analogies. Al-Fārābî explains these in the section on the tenets of religion that must be believed. Furthermore, the beliefs and actions necessary for the people to create a virtuous society will be implemented by the prophet in the form of laws. Al-Fārābî also explained relevant issues regarding the voluntary and practical aspects of religion. The Prophet will transform demonstrative proof into persuasive proof for the people. Otherwise, the people will never be convinced of the views and actions required of a virtuous society and will live a life devoid of true happiness. To prevent this, all the demonstrative theoretical and practical knowledge acquired by the philosopher through his equitable reason must be taught to the people through persuasive methods. These topics should be addressed both in the form of laws and educational programs to ensure the public's adaptation to the path of happiness. This research aims to uncover al-Fārābî's thoughts on prophetic revelation and the relationship between imagination, the Prophet, revelation, and the people. The prophet's intellect and

imagination are what will enable this adaptation. Therefore, prophets must possess very high imagination.

Keywords

Islamic Philosophy, al-Fārābī, Imagination, Prophethood, Revelation

Ethical Statement

This study is derived from the doctoral dissertation titled “Prophecy in Al-Fārābī and Spinoza”, completed under the supervision of Prof. Dr. Kamil Sarıtaş in 2025 (Eskişehir: Eskişehir Osmangazi University, Institute of Social Sciences, Doctoral Dissertation, 2025).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-28
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Islamic Philosophy
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 2 - Monday, 25 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Ali Bedel. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Bedel, Ali. “Imagination and Revelation in Al-Fārābī”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 17-20. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Aristoteles ve İbn Sînâ'daki Cevher Tarifi ve Kısımlarına Dair Bazı Çözümlemeler

Ömer Ali Yıldırım

 orcid.org/0000-0003-3925-2275 yildirimomerali@gmail.com ror.org/045hgzm75
Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Felsefesi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

Öz

Aristoteles'ten miras olarak gelen cevher ve araz teorisi klasik dönem felsefe tarihinin en önemli konularındandır. Teorinin hem fizik hem de metafizik alanında önemli uzanımları bulunur. Teorinin bu alanlardaki etkisi sadece farklı sorunlar bağlamında gündeme gelen bir uzantı olması değil, fizik ve metafiziğin kurgusunda karşılaşılan en önemli teorilerden olması yönüyledir. Bunların yanı sıra cevher araz teorisi aynı zamanda mantık ilminin de önemli bir konusudur. Özellikle kategoriler konusuyla birlikte gündeme gelir. Bu teori İslam düşüncesi içerisinde de ilk dönemlerden itibaren gerek filozoflar gerekse de kelimacılar tarafından kullanılmış ve her iki ekolde kullanımı ve etki alanı farklı olmuştur. Cevherin hem anlaşılması ve tanımlanması hem de cevherle ilgili araza önceliği, arazın arazda bulunması, Tanrı'ya cevher denilmesi gibi alt meselelerde her iki ekolün ciddi anlamda farklılaştığı görülmektedir. Cevher – araz teorisi Aristoteles'e kadar geri gitmekle birlikte bu kavramın Aristoteles'teki karşılığı ve anlamı konusu net değildir. Bu durum sonraki dönemlerde filozofları ciddi anlamda meşgul etmiştir. İslam dünyasının önde gelen filozoflarından olan İbn Sînâ'nın eserlerinde ise bu kavramın şarihler eliyle de gündeme getirilip tartışılan sorunlarına yönelik çözümler teorinin daha belirgin ve açık bir anlam kazandığı görülmektedir. Bu çalışmada İbn Sînâ'nın cevher kavramını tanımlaması, kullanılması ve süregelen cevher tarifine yaptığı ekleme ve cevherlerin sıralandırılması gibi sorunlar ele alınarak filozofun Aristoteles'ten farklılaştığı bazı noktalar öne çıkarılmaya gayret edildi. Bu bağlamda İbn Sînâ'nın eş-Şifâ: Metafizik ve eş-Şifâ: Kategoriler eserleri ile Aristoteles'in Metafizik ve Kategoriler eserleri öncelikli müracaat kaynakları oldu. Zaman zaman İbn Sînâ'nın konu ve meselelerle ilgili görüşleriyle Simplicius gibi bazı Aristoteles şarihleri ile Plotinus ve Porphyry gibi filozofların görüşleri arasında süreklilik ve farklılığa da gönderme yapıldı. Cevherin tarifine yapılan "a'yânda bulunduğunda" ibaresinin hem mahiyet olarak cevheri anlama noktasında hem de birinci ve ikinci cevherler şeklindeki sıralamanın doğru anlaşılıp doğru yapılmasıyla ilgili olduğu ortaya konulmaya çalışıldı. Cevherin tarifindeki "bir konuda bulunmayan" ifadesine eklenen "asla" kavramının ise cevherin mahiyetinin değişken olmadığı, bir yerde cevher olarak bulunmanın başka bir yerde araz olarak bulunmasının kabul edilemezliğiyle ilgili olduğuna işaret edildi. Aristotelesçi birinci ve ikinci cevher ayrımının sorun görüldüğü bu ayrımının duysal olanı önceleyen bir kriterden hareket ettiği ve bu sorunu aşma için "önce" olma ile "layık olma" arasında ayrıma gidildiği

gösterildi. İbn Sînâ'nın cevher anlayışında ise önceliğin mahiyetler ve aklî cevherlere verildiği ortaya konulmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler

İslam Felsefesi, Cevher, İbn Sînâ, Aristoteles, Mahiyet, Cevherlerin Sıralanması, Önce Olma, Layık Olma

Etik Beyan

Bu çalışmanın alt yapısının oluşturulması ve hazırlanması noktasında 2219 kapsamında sağladığı destekten dolayı TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	İslam Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	2. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Ömer Ali Yıldırım. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yıldırım, Ömer Ali. "Aristoteles ve İbn Sînâ'daki Cevher Tarifi ve Kısımlarına Dair Bazı Çözümlemeler". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 21-24. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Some Analyses about the Definition of Substance and Its Parts in Aristotle and Ibn Sînâ

Ömer Ali Yıldırım

 orcid.org/0000-0003-3925-2275 yildirimomerali@gmail.com ror.org/045hgzm75
Selçuk University, Faculty of Theology, Department of Islamic Philosophy, Konya, Türkiye

Abstract

The theory of substance and accident, which was inherited from Aristotle, is one of the most significant topics in the history of classical philosophy. It has significant implications in both the physical and metaphysical fields. Its influence in these fields is not merely an extension arising in the context of different problems; rather, it is one of the most significant theories in the development of physics and metaphysics. Furthermore, the theory of substance and accident is also a key subject in logic. It is particularly relevant in the context of categories. Both philosophers and theologians in Islamic thought have used this theory since its inception, and its application and sphere of influence have differed between the two schools. They differ significantly on sub-issues such as the understanding and definition of substance, the priority of accident over substance, the existence of accident in accident, and the designation of God as substance. Although the essence-attribute theory dates back to Aristotle, the meaning of this concept in his work is unclear. This ambiguity has preoccupied subsequent philosophers. In the works of Ibn Sina, one of the Islamic world's leading philosophers, the theory is seen to have gained a clearer and more explicit meaning through commentators' solutions to the problems raised by this concept. This study examines Ibn Sina's definition of substance and how he used the concept, as well as his contributions to existing definitions and classifications of substances. It highlights areas in which the philosopher's views differed from those of Aristotle. In this context, Ibn Sina's work *Al-Shifa: Metaphysics* and *al-Shifa: Categories*, alongside Aristotle's *Metaphysics* and *Categories*, became the primary sources of reference. References were occasionally made to the similarities and differences between Ibn Sina's views on various topics and issues, and the views of certain Aristotelian commentators, such as Simplicius, and philosophers, such as Plotinus and Porphyry. The aim is to demonstrate that the phrase 'when found in a'yan' added to the definition of substance is related to understanding substance in terms of its essence, as well as correctly understanding and applying the classification into first and second substances. It is also demonstrated that the concept of 'never' added to the phrase 'not found in a subject' in the definition of substance refers to the immutability of substance's nature and the unacceptability of what is found as substance in one place being found as an accident in another. The Aristotelian distinction between first and second substances is problematic because it prioritises the sensory. To overcome this, a distinction is made between

‘priority’ and ‘worthiness’. Furthermore, it is demonstrated that, in Ibn Sina’s understanding of substance, priority is given to essences and rational substances.

Keywords

Islamic Philosophy, Substance, Ibn Sīnā, Aristotle, Essence, The Ordering of Substances, State, Place, Precedence, Worthiness

Ethical Statement

I would like to express my respect and gratitude to TÜBİTAK for the support it provided under the 2219 programme in establishing and preparing the infrastructure for this study.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Islamic Philosophy
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 2 - Monday, 25 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Ömer Ali Yıldırım. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yıldırım, Ömer Ali. “Some Analyses about the Definition of Substance and Its Parts in Aristotle and Ibn Sīnā”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 21-24. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Doğa Felsefesi Açısından Âlemin Yaratılmışlığı: Platon ve Kindî Örneği

Miyase Savuran

 orcid.org/0009-0000-1001-2070 myssavuran@gmail.com ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Eskişehir, Türkiye

Kâmil Sarıtaş

 orcid.org/0000-0003-4420-3881 saritaskamil@hotmail.com ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Eskişehir, Türkiye

Öz

Felsefe Tarihinde, Antik Yunan felsefesiyle başlayan Doğa Felsefesi, İslam Felsefesinde de etkisini sürdürmüştür. Antik Yunan'dan yararlanan İslam Filozofları, en fazla Platon, sonra Aristoteles ve Yeni Platonculuktan etkilenmiştir. Meşşai Filozofları içerisinde yer alan ilk İslam Filozofu Kindî'nin diğer meşşai filozoflardan ayıran en önemli görüşlerinden biri âlemin yaratılmışlığı görüşüdür. Antik Yunan düşüncesinde âlemin yaratılmışlığı görüşü Platon'un, Timaios kitabında geçmektedir. Diğer filozoflardan farklı olarak evrenin Demiorgos (Tanrı) tarafından yaratıldığını söylemektedir. Platon evrenin yaratılmasının sebebini Tanrı'nın cömertliğine bağlamıştır. Kindî, Platon'dan ve İslam dininden etkilendiği evren görüşünü risâlelerinde “âlem sonludur” başlıkları altında incelemiştir. Kindî'ye göre yaratılmışların bir sonu vardır. Sonsuz olan yalnızca Allah'tır. Bu yüzden evren Allah tarafından yaratılmıştır.

Platon'un felsefesinde tek madde arayışı son bulmuştur. Platon'un doğa felsefesindeki yaratma düşüncesini “âlem” çerçevesinde ele alması madde, suret, hareket, zaman, mekan kavramlarının ve dört unsurun oluş ve bozuluş hareketleri üzerinden duyulur evrenin Tanrı tarafından yaratıldığını ancak duyulur evrenin ezeli olan idealar dünyasından pay aldığını anlatmıştır. Platon'a göre iki evren vardır. Duyulur evren ve idealar âlemi. Platon, duyulur evrenin sonlu olduğunu dolayısıyla sonlu olan şeyin yaratılmış olduğu düşüncesindedir. Kindî'ye geldiğimizde Kindî'nin Müslüman olması ve İslam dininin ilahi kaynağı olan Kur'ân-ı Kerim'den etkilendiğini göz ardı edemeyiz. Ancak kendinden önceki filozoflarda yaratma düşüncesine Platon'da rastlamış olabilir. Kindî'ye göre ezeli olan yalnızca Allah'tır. Platon'a baktığımızda da ezeli olanlar içerisinde Tanrı yer almaktadır. Kindî'de evren Allah tarafından yaratılmıştır. Platon'da duyulur evren Tanrı tarafından yaratılmıştır. Kindî evrenin heyûlâsı belirli bir şey olmasa da bu evrende mevcuttur. Platon'da ise idealar âleminde yani ezeli âlemde mevcuttu. Kindî'de de olan dört unsur toprak, hava, su ve ateştir. Platon'da da aynı şekildedir. Formlar bunların birleşim ve değişiminden meydana gelir. Platon'da formlar idealar âleminde gölgeler âlemine yansımaktaydı. Kindî'nin hareket çeşitleri Platon'da olduğu gibidir. Zaman ve mekan hareketin ayrılmaz parçasıdır. Kindî'ye göre hareket yaratılmıştır. Evrenin yaratılması beraberinde fizik kanunları olan hareket, zaman ve mekanın yaratılmış olmasıdır. Dört

unsurun kevn ve fesad hareketi suretleri oluşturduğunu biliyorsak bu durumda dört unsur ve suretlerde yaratılmıştır. Heyûlâ yani suretlerin maddesi belirli bir şey olmasa da yaratılmıştır. Kindî'nin Platon'dan etkilendiğinin karşılaştırmasını yapmaya çalıştık. Platon'dan almıştır demek bizi yanıltabilir ancak İslam dininden ve Platon'dan etkilendiği demek daha uygundur. Âlemin ezeli olması birçok yanlışla sebep olacaktır. Kindî âlemin sonlu olduğunu sonsuzluk kavramının içinde barındırdığı karmaşalardan ve sonsuz olanın yalnızca tek olması fikrinden yola çıkarak ezeli olanın Allah olduğunu yaratıcının evren ile sürekli ilişki içerisinde olduğunu söyleyerek her yaratılanın tek bir yaratıcısı olduğunu Tanrı'nın varlığını, evrenin sonluluğunu, evrenin Tanrı tarafından yaratılmış olduğu düşüncesine varmıştır.

Anahtar Kelimeler

İslam Felsefesi, Kindî, Platon, Demiorgos, Âlem, Doğa, Ezeli Olma, Yaratılmışlık

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Kâmil Sarıtaş danışmanlığında devam etmekte olan "Kindî'nin Doğa Felsefesi" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	İslam Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	3. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Miyase Savuran - Kâmil Sarıtaş. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Savuran, Miyase - Sarıtaş, Kâmil. "Doğa Felsefesi Açısından Âlemin Yaratılmışlığı: Platon ve Kindî Örneği". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 25-28. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Creation of the World in terms of Natural Philosophy: The Case of Plato and Kindî

Miyase Savuran

 orcid.org/0009-0000-1001-2070 myssavuran@gmail.com ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and
Religious Studies, Eskişehir, Türkiye

Kâmil Sarıtaş

 orcid.org/0000-0003-4420-3881 saritaskamil@hotmail.com ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and
Religious Studies, Eskişehir, Türkiye

Abstract

In the history of philosophy, natural philosophy, which began with ancient Greek philosophy, continued to exert its influence in Islamic philosophy. Islamic philosophers, who drew on ancient Greek thought, were most influenced by Plato, followed by Aristotle and Neoplatonism. One of the most important views that distinguishes Kindî, the first Islamic philosopher among the Peripatetic philosophers, from other Peripatetic philosophers is the view that the universe is created. In Ancient Greek thought, the view that the universe is created is mentioned in Plato's *Timaeus*. Unlike other philosophers, he states that the universe was created by Demiurge (God). Plato attributed the creation of the universe to God's generosity. Kindî examined his view of the universe, which was influenced by Plato and Islam, in his treatises under the heading "The universe is finite." According to Kindî, created beings have an end. Only Allah is infinite. Therefore, the universe was created by Allah. In Plato's philosophy, the search for a single substance has come to an end. Plato's conception of creation in his natural philosophy, considered within the framework of the "universe," explains that the perceptible universe was created by God through the formation and destruction of matter, form, motion, time, space, and the four elements, but that the perceptible universe shares in the eternal world of ideas. According to Plato, there are two worlds: the perceptible world and the world of ideas. Plato believes that the perceptible world is finite and therefore finite things are created. When we come to Kindî, we cannot ignore the fact that he was a Muslim and was influenced by the Holy Quran, the divine source of Islam. However, he may have encountered the idea of creation in the philosophers who preceded him, such as Plato. According to Kindî, only Allah is eternal. When we look at Plato, we see that God is among the eternal beings. In Kindî, the universe was created by Allah. In Plato, the perceptible universe was created by God. In Kindî, the substance of the universe is not a specific thing, but it exists in this universe. In Plato, it existed in the realm of ideas, that is, the eternal realm. The four elements in Kindî are earth, air, water, and fire. It is the same in Plato. Forms arise from the combination and transformation of these elements. In Plato, forms were reflections from the realm of ideas to the realm of shadows. Kindî's types of motion are the same as in Plato. Time and space are inseparable parts of motion. According to Kindî, motion is created. The creation of the universe entails the creation of the physical laws of motion,

time, and space. If we know that the four elements create forms through their movement and decay, then the four elements and forms are also created. Although the matter of forms, or heyûlâ, is not a specific thing, it is also created. We have attempted to compare Kindî's influence from Plato. To say that he took it from Plato may be misleading, but it is more appropriate to say that he was influenced by both Islam and Plato. The idea that the universe is eternal will lead to many misconceptions. Kindî, based on the idea that the universe is finite and that the concept of infinity contains contradictions, and that the infinite can only be one, concluded that the eternal is God, that the Creator is in constant relationship with the universe, that every created thing has a single creator, and that God exists, that the universe is finite, and that the universe was created by God.

Keywords

Islamic Philosophy, Kindî, Plato, Demiorgos, Universe, Nature, Eternity, Creation

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled "Kindî's Philosophy of Nature," which is currently being conducted under the supervision of Prof. Dr. Kâmil Sarıtaş.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Islamic Philosophy
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 3 - Monday, 25 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Miyase Savuran - Kâmil Sarıtaş. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Savuran, Miyase - Sarıtaş, Kâmil. "The Creation of the World in terms of Natural Philosophy: The Case of Plato and Kindî". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 25-28. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Big Bang Kuramının Teistik Yaratılış Anlatıları ile Uyumu

Abdullah Kaan Turan

 orcid.org/0000-0002-2426-3425 abdullah0666@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Çalışmamız, Big Bang teorisinin teistik dinlerdeki yaratılış anlatıları ile uyuşup uyuşmadığı meselesini ele almaktadır. Big Bang teorisi evrenin bir başlangıcı olduğunu, büyük bir patlama ile evrenin tek bir noktadan başladığını ileri sürmektedir. Teistik dinler ise bir yaratıcı vasıtası ile var edilen bir evren modelini bizlere sunmaktadır. Bu çalışmada önce Big Bang kuramının temel özelliklerine değindirilmiştir. Ardından teistik dinlerin ilahi kitapları ele alınarak yaratılış öğretileri sunulmuş ve nihayet Big Bang teorisinin yaratılış anlatıları ve ilahi dinlerdeki tanrı tasavvurları ile olan uyumu değerlendirilmiştir. Bu konuyu seçmemin sebebi, kişisel merakım dâhilinde yaptığım araştırmaların sonucunda yeterli bilgisel tatmini sağlamadığını görmem olmuştur. Buna binaen alanda daha yeterli ve derinlemesine bir araştırma olması gerektiğini düşündüm. Ardından karşılaştırmalı olarak bu konuyu ele aldım. Araştırmamın amacı ise mevcut bilgilerin karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıyor oluşudur. Araştırmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarihîsel dökümantasyon tekniği ile veriler toplanmıştır. Araştırma yapılırken Kitab-ı Mukaddes ve Kuran'ı Kerim içindeki yaratılış ile ilgili bölümler belirlenmiş ardından karşılaştırılmıştır. Bunun yanında konu ile ilgili yazılmış makaleler ve kitaplar incelenmiştir. Bu çalışma daha sonra din-bilim uyumu ile ilgilenen araştırmacılar için Big Bang perspektifinden bilgilendirici bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca Hristiyanlık ve İslam için evrenin nasıl var olduğu, ne gibi süreçler yaşandığı gözler önüne serilmiştir. Bu bağlamda bu dinlerin modern bilimsel kabullerle uyuşup uyuşmama noktası da görülmüştür. Çalışmamız sonucunda açık bir şekilde gözükmektedir ki bu teistik anlatılar Big Bang kuramıyla örtüşmektedir. Bu örtüşme özelinde gerek evrenin küçük bir noktadan ayrılması bakımından gerek sürekli genişleyen bir yapıda olması bakımından gerekse tüm bu âlemin hidrojen bazlı bir yapıdan meydana gelmesi bakımından uyum gözlenmiştir. Bu örtüşme hususunda dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta da o dönemin yetersiz bilimsel koşullarıdır. Bu koşullar içerisinde, ilahi kitapların mevcut teorisinin genel hatlarını vermesi oldukça düşündürücü bir konudur.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Din-Bilim, Big Bang, Yaratılış, Teizm

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	29.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi

Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	3. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Abdullah Kaan Turan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Turan, Abdullah Kaan. “Big Bang Kuramının Teistik Yaratılış Anlatıları ile Uyumu”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 29-32. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Compatibility of the Big Bang Theory with Theistic Creation Narratives

Abdullah Kaan Turan

 orcid.org/0000-0002-2426-3425 abdllah0666@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

Our study examines whether the Big Bang theory is compatible with the creation narratives found in theistic religions. The Big Bang theory posits that the universe had a beginning and that it emerged from a singular point through a massive explosion. Theistic religions propose a model of the universe created by a divine being. This study first outlines the fundamental features of the Big Bang theory. Subsequently, the sacred texts of theistic religions are analyzed to present their doctrines of creation, and finally, the compatibility between the Big Bang theory, creation narratives, and conceptions of God in theistic traditions is evaluated. The motivation behind choosing this topic stems from the insufficiency of informational satisfaction I encountered during my personal explorations on the subject. This led me to believe that the issue warrants a more thorough and comprehensive investigation. As a result, I decided to approach it from a comparative perspective. The primary aim of this research is to address the lack of comparative analysis within existing literature. A qualitative research method was employed in this study, and data were collected through historical documentation techniques. During the research process, the creation-related passages in the Bible and the Qur'an were identified and compared. In addition, scholarly articles and books relevant to the topic were reviewed. This study seeks to offer insights from the perspective of the Big Bang theory for researchers interested in the relationship between religion and science. It also explores how, according to Christianity and Islam, the universe came into existence and what processes the universe underwent during this emergence. In this context, the extent to which these religions align or diverge from modern scientific frameworks is also examined. The findings of our research clearly demonstrate that these theistic accounts correspond with the Big Bang theory.. The universe's origin from a singular point, its continuous expansion, and its emergence from a hydrogen-based structure are among the notable parallels. Another significant aspect to consider is the limited scientific knowledge available at the time these scriptures were written. Despite this limitation, the presence of descriptions in sacred texts that resemble the general framework of contemporary cosmological theories is a matter of considerable philosophical interest.

Keywords

Philosophy of Religion, Religion and Science, Big Bang, Creation, Theism

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-29
Accepted	2025-08-01

Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 3 - Monday, 25 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Abdullah Kaan Turan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Turan, Abdullah Kaan. "The Compatibility of the Big Bang Theory with Theistic Creation Narratives". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 29-32. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Spinoza’da Akıl ve Hermenötik Arasında Kutsal Kitap Eleştirisi

Kibar Gürbüz

 orcid.org/0000-0003-0292-6563 kibargurbuz06@gmail.com ror.org/01wntqw50
Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Felsefesi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, din felsefesi disiplini çerçevesinde Baruch Spinoza’nın Teolojik-Politik İnceleme (Tractatus Theologico-Politicus) adlı eserinde ortaya koyduğu kutsal kitap eleştirisini ele almakta ve bu eleştiriye hem tarihsel bağlamı hem de felsefi-teolojik alt yapısıyla değerlendirmektedir. Spinoza, kutsal metinlerin Tanrı’nın doğrudan kelamı değil, tarihsel bir süreç içinde çeşitli peygamberler ve kâtipler tarafından kaleme alınmış metinler olduğunu ileri sürer. Bu nedenle kutsal kitapların anlamı, metafizik kabuller ya da din adamlarının otoritesiyle değil, tarihsel-filolojik yöntemle ortaya konmalıdır. Spinoza’nın yaklaşımında asıl hedef, metnin bağlamını dikkate almadan yapılan dogmatik yorumlara ve dinî otoritenin siyasal güce dönüşmesine yöneltilmiş eleştiridir. Ona göre, kutsal metinlerin eleştirel bir bakışla yeniden okunması, sadece felsefi bir zorunluluk değil, aynı zamanda etik ve politik bir sorumluluktur. Bu bağlamda Spinoza, Musa b. Meymun’un felsefeyi dinin emrine sokan tavrını da Juda b. Alpakhar’ın kutsal metni yalnızca kendi iç bütünlüğüyle yorumlayan yaklaşımını da eleştirir. Spinoza’ya göre, kutsal kitap felsefeye rehberlik edemez; çünkü amacı hakikati göstermek değil, itaati temin etmektir. Kutsal metnin otoritesinin sınırsızlaştırılması, bireysel aklın ve özgür düşüncenin bastırılmasına yol açmaktadır. Spinoza, kutsal kitabın eleştirisini yalnızca teolojik bir düzlemde değil, aynı zamanda politik bir bağlamda yürütür: Ona göre, özgür bireylerin ve özgür toplumların inşa edilebilmesi için kutsal kitapların mutlak otorite konumundan indirilmeleri, eleştirel düşüncenin konusu haline getirilmeleri gerekir. Bu eleştiri, modern seküler hermenötiğin ve laik düşünce biçimlerinin öncülü sayılabilir. Ayrıca Spinoza’nın yaklaşımı, bireysel vicdanın özgürleşmesi kadar kamusal alanın rasyonel yeniden inşasını da hedefler. Bu çalışmada izlenen yöntem, metin çözümlemesi ve düşünürlerin karşılaştırmalı yorumu olup, özellikle TTP başta olmak üzere Spinoza’nın diğer eserlerinden ve ikincil literatürden doğrudan alıntılarla zenginleştirilmiştir. Spinoza’nın kutsal kitap eleştirisi, sadece metin merkezli bir çözümleme değil, aynı zamanda dogmatik teolojiye, kurumsallaşmış dinî otoriteye ve bireyin zihinsel özgürlüğünü kısıtlayan yapılara karşı yöneltilmiş bir düşünsel direniş biçimi olarak değerlendirilmiştir. Bu

bağlamda Spinoza'nın hermenötiği, yalnızca metnin anlamını çözmeye değil, bireyin ve toplumun özgürlüğünü tahkim etmeye yönelik felsefî bir müdahale olarak öne çıkar.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Spinoza, Kutsal Kitap, Hermenötik, Aklî Din, Metin Eleştirisi

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Engin Erdem danışmanlığında 2018 yılında tamamladığımız “Spinoza'nın Din Eleştirisi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	12.06.2025
Kabul Tarihi	21.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	3. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Kibar Gürbüz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Gürbüz, Kibar. “Spinoza’da Akıl ve Hermenötik Arasında Kutsal Kitap Eleştirisi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 33-36. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Spinoza's Critique of the Holy Scripture Between Reason and Hermeneutics

Kibar Gürbüz

 orcid.org/0000-0003-0292-6563 kibargurbuz06@gmail.com ror.org/01wntqw50
Ankara University, Faculty of Divinity, Department of Philosophy of Religion, Ankara, Türkiye

Abstract

This study, situated within the discipline of philosophy of religion, examines Baruch Spinoza's critique of the Holy Scripture as presented in his Theological-Political Treatise (Tractatus Theologico-Politicus), and evaluates this critique in light of its philosophical, theological, and historical underpinnings. Spinoza asserts that the sacred texts should not be regarded as the direct speech of God, but rather as historical compositions authored by various prophets and scribes across time. Therefore, their interpretation must rely not on metaphysical assumptions or clerical authority, but on rigorous philological and historical analysis. Spinoza's central aim is to undermine dogmatic interpretations that disregard context and to challenge the transformation of religious authority into political power. For Spinoza, re-reading the Scripture from a critical perspective is not only a philosophical necessity but also an ethical and political imperative. Within this framework, he criticizes Mūsā b. Maymūn (Maimonides) for subordinating philosophy to religion and Yahūdā b. al-Fakhar for confining interpretation within the internal consistency of the text. According to Spinoza, Scripture cannot serve as a guide for philosophy, as its function is not to reveal truth but to ensure obedience. The absolutization of scriptural authority leads to the suppression of reason and the erosion of intellectual freedom. Hence, Spinoza's critique is not confined to a theological domain but extends into the political realm: in his view, the formation of free individuals and democratic societies depends on the desacralization of sacred texts and their transformation into objects of critical inquiry. His approach may thus be seen as a precursor to modern secular hermeneutics and rationalist political thought. Furthermore, Spinoza's project is not merely about personal liberation of conscience, but also about reconstructing the public sphere on the basis of reason. The methodology of this study involves textual analysis and comparative interpretation of thinkers, enriched with direct references from TTP and other relevant writings by Spinoza. The study also incorporates secondary literature to contextualize Spinoza's arguments within broader philosophical and theological traditions. Spinoza's critique of the Holy Scripture is not only a textual and hermeneutic exercise but also an act of intellectual resistance against dogmatic theology, institutionalized religious authority, and ideological domination. His hermeneutic method emerges as a philosophical intervention aimed not solely at understanding the meaning of the text, but at affirming the autonomy of the individual and protecting the conditions of freedom—both personal and collective. In this regard, Spinoza's treatment of Scripture is emblematic of a broader struggle to emancipate

thought from theological coercion and to secure the philosophical foundations of critical reason.

Keywords

Philosophy of Religion, Spinoza, Holy Scripture, Hermeneutics, Rational Religion, Textual Critique

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis dissertation titled "Spinoza's Critique of Religion" which we completed in 2018 under the supervision of Prof. Dr. Engin Erdem (Ankara: Ankara University, Master's Thesis, 2018).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-06-12
Accepted	2025-07-21
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 3 - Monday, 25 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Kibar Gürbüz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Gürbüz, Kibar. "Spinoza's Critique of the Holy Scripture Between Reason and Hermeneutics". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 33-36. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Var-olmayı Askıya Almak: Yanılsama ve Gerçeklik Arasında Bir Sarkaç Olarak Öznenin Çağdaş Konumu

Ömer Faruk Ateş

 orcid.org/0009-0009-8333-4199 omer.faruk.ates@icloud.com ror.org/03tg3eb07
Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Bursa, Türkiye

Öz

Düşünen şey (Res cogitans) ve yer kaplayan şey (Res extensa) olarak Descartes tarafından ontolojik konumu tayin edilen Ben (The Self), cogito temelinde genelliğe, evrenselliğe açılan merkezi bir özne deneyimini ifade etmektedir. Varlığı neyse o olarak dünyanın kendi üzerine kapandığı modern özne, mekân ve zaman fark etmeksizin katettiği her düzlemi aynılığıyla doldurur. Ancak varlığının dayanağının düşünmek yerine var olmak olduğunun açığa çıkmasıyla eş zamanlı olarak Öteki (The Other) ile karşılaşmak, öznelilik deneyiminin günümüze değin tartışmalarının özünü oluşturmıştır. Post-modern ve postyapısalcı düşünce içerisinde Öteki ile alımlanan öznelilik deneyimi, etik bağlamda Öteki'nin statüsünün ne olduğuna dair çeşitli bakışlara sahiptir. Örneğin Emmanuel Levinas'ın Öteki ile ilişkiyi içsellikten dışsallığa konumlandırması, Jean-François Lyotard'ın farklılığa ve çokluğa işaret etmekle özneliliği dil oyunları çerçevesinde dağıtması, Gilles Deleuze'ün ötekiliğe açıklık olarak radikal bir biçimde Ben ve Öteki arasındaki sınırı ortadan kaldırması çeşitli bakışlar için örnek olarak zikredilebilir. Ancak sınırların aşılması veya çokluğu olumlama, bir başka açıdan düşündüğümüzde öznenin varoluş statüsünde, özgürleşimin ötesinde, sorumluluk etiğinin imkanının gölgelendiği bir izleği sunabilir. Özgürlüğün gölgesi altında yaşadığı vehmiyle özneler, hakikatin mevcudiyetinin perspektiflerle yıkılmasıyla varlığa-gelmeyi sözsüz bir anlaşma ile askıya alır. Özdeş bir ifadeyle hakikatin kaybı ve sınırların çözülmesi, sorumluluğun iptal edildiği yaşamda arzusuna kapılıp giden özneyi doğurur. Bu anlamda Ben, Öteki ile kurduğu ilişkide sağırlığa, varoluşunun çeperlerinde erimeye maruz kalır. Bu etkilenimiyle özne olmanın salt faillığe indirgenemeyecek bir deneyim olmasıyla beraber özne yaşamı beraber paylaştığı her bir varlıkla müşterek bir sessizliği yankılar. Öznenin akseden bu yankıyla araştırmamızın gayesi, mesken edinilen yaşam düzleminin varoluşunun bilincine, idrakine varmak istemeyen bedenlerin doldurduğu bir yayılım alanına dönüştüğünü göstermektir. Bu dönüşümün felsefi art alanını göstermek, antroposen çağ içinde yaşamın dayanaksız, tek katlı yüzeyinin özne oluşa sirayet eden katmanlarını açılmasıyla önem kazanmaktadır. Açıklamaların sağlanması hususunda literatür taraması için doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle birincil ve ikincil kaynaklar tez kapsamında analiz edilmiştir. Sonuç itibarıyla Blaise Pascal, Friedrich W. Nietzsche ve Novalis gibi düşünürlerin açıklamalarının varoluşun müşterek yanılsama deneyimi olduğuna işaret etmeleri, çağdaş özneliliğin semptomlarını göstermeyi sağlar. Jacques Lacan'ın perspektiften ilhamla ifade edecek olursak yanılsamaya yazgılı Ben'in yanılsamaya yaslanmadığını iddia eden her bir Ben'i ontolojik suskunluğa itmesi, gerçekliği sızı olarak duyumsayan, algılayan çağdaş insanın bir merhemidir. Ancak bu

merhemlin uyuşturma ile deva olma arasındaki tesirini kestirmek, öznenin deneyimi için halihazırda cevabını bekleyen bir sorudur. Bu soruyu araştırmamız boyunca çeşitli yönlerden ele aldık. Sonuç itibarıyla varlığa-gelme muktadirliğinde yoksun olmak; duyulmak istenmeyen, varlığına tahammül edilemeyen kusurları algı alanında örtmekle gerçeklik ve yanılsama arasındaki denklemi tersine çevirmeyi ihtiva eder. Dolayısıyla çağdaş özne, sanrılar içerisinde varlığını deneyimler.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Felsefe Tarihi, Özne, Postyapısalcılık, Ben, Öteki

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	18.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	4. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Ömer Faruk Ateş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Ateş, Ömer Faruk. “Var-olmayı Askıya Almak: Yanılsama ve Gerçeklik Arasında bir Sarkaç olarak Öznenin Çağdaş Konumu”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 37-40. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Suspend Coming-Into-Being: The Contemporary Position of The Subject as a Pendulum Between Illusion and Reality

Ömer Faruk Ateş

 orcid.org/0009-0009-8333-4199 omer.faruk.ates@icloud.com ror.org/03tg3eb07

Bursa Uludağ University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Bursa, Türkiye

Abstract

Descartes defines the ontological position of the “Self” as *res cogitans* and *res extensa*. Based on the *cogito*, this “Self” takes on an absolute character and becomes a central subject open to generality and universality. The modern subject, to whom the world closes in on itself as whatever it expresses, acts and hears, fills every plane it traverses, regardless of space and time, with its sameness. However, when it becomes clear that existence, not thinking, is the foundation of being, the encounter with the Other gains central importance. This encounter has been a key issue in discussions of subjectivity up to the present. In postmodern and poststructuralist thought, subjectivity is often reconsidered through the presence of the Other, with diverse views on the ethical role the Other plays. For instance, Emmanuel Levinas shifts the relation with the Other from interiority to exteriority; Jean-François Lyotard emphasizes difference and multiplicity, dispersing subjectivity through language games; Gilles Deleuze’s radical elimination of the boundary between Self and Other as openness to the other can be mentioned as an example for various perspectives. These examples reflect different ways of thinking about the subject. Yet the breaking of boundaries or affirmation of multiplicity can also be seen as diminishing the space for responsibility beyond the subject’s search for freedom. Believing themselves to live in the shadow of freedom, subjects suspend coming-into-being by collapsing truth into mere perspectives. In this state, the loss of truth and the breakdown of limits create a subject that follows desire in a world where responsibility no longer holds weight. In its relation with the Other, the subject becomes deaf and starts to dissolve at the edges of its being. This suggests that subjectivity is not just about agency, but involves a shared silence with all beings that inhabit life together. The purpose of our research with this echo emanating from the subject is to show that the plane of life is transformed into a vast space populated by bodies that do not want to become conscious and realize their existence. Understanding the philosophical background of this transformation is essential, especially in the context of the Anthropocene era, where life’s unstable and surface-level nature affects how subjectivity takes shape. In order to provide elucidations, the document analysis method was used for the literature review. Through the document analysis method, primary and secondary sources were analyzed within the scope of the thesis. Thinkers like Blaise Pascal, Friedrich Nietzsche, and Novalis, who highlight the illusory nature of existence, help us identify symptoms of contemporary subjectivity. With inspiration from Jacques Lacan’s point of view, the “Self” that is bound to illusion tends to ontological silence any other “Self” that denies its own dependency on illusion. This may serve as a kind of balm for the modern human being, who senses reality as a wound. But

whether this balm heals or simply numbs remains an open question. Throughout this study, we have explored this question from different angles. In conclusion, the inability to coming-into-being means reversing the relationship between reality and illusion, by covering up the flaws we refuse to see or acknowledge. As a result, the contemporary subject experiences existence through illusions.

Keywords

Philosophy, History of Philosophy, The Subject, Poststructuralism, The Self, The Other

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-18
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 4 - Monday, 25 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Ömer Faruk Ateş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Ateş, Ömer Faruk. "Suspend Coming-Into-Being: The Contemporary Position of The Subject as a Pendulum Between Illusion and Reality". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 37-40. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Yüzü Olmayanlar: Levinas'ın Etiği ve Afgan Göçmen Kadınlar

Merve Kocaman

 orcid.org/0000-0001-7399-3283 mervekcmmn@gmail.com ror.org/03tg3eb07

Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Bursa, Türkiye

Öz

Emmanuel Levinas, “ötekinin yüzü beni sorumluluğa çağırır” der. Levinas bunu derken, yalnızca görsel ya da fiziksel bir karşılaşmayı değil, ötekinin varlığının özneyi aşan etik bir çağrıya dönüştüğünü ifade eder. Levinas’a göre yüz, görünen değil; kendini açıklamasız şekilde ifşa eden, temsil edilemeyen ve özneyi dönüştüren bir başkalıktır. Levinas, başkasının yüzünde aşkınlığı arar; çünkü yüz, varlığın kendi içine kapanmış anlamsızlığını dağıtarak bizi varlığın yalnızlığından çekip çıkaran ve ötekiyle etik bir ilişkiye davet eden bir imkândır. Bu perspektiften bakıldığında, toplumsal düzlemde görünmez kılınan Afgan göçmen kadınların yüzüyle karşılaşmak, yalnızca onların deneyimlerini fark etmek değil; aynı zamanda onların haklarını tanıma, yaşam koşullarını iyileştirme ve maruz kaldıkları dışlanmaya karşı sorumluluk alma çağrısıdır. Böylece, yüzle kurulan etik ilişki, göçmen haklarının yalnızca hukuki bir mesele değil, insan olmanın en temel yükümlülüklerinden biri olduğunu hatırlatır. Gazze’deki siviller, göçmenler, öldürülen kadınlar ve istismara uğrayan çocuklar... Her biri bizim için “öteki”dir; yani bize benzemeyen, bizim dışımızda kalan ama yine de sorumluluğunu taşıdığımız varlıklardır.

Levinas’a göre etik, ötekiyle karşılaşma anında doğar. “Yüz” kavramı, onun düşüncesinde ötekinin varlığının en saf ve tartışmasız ifadesidir; aynı zamanda etik sorumluluğun başlangıç noktasıdır Levinas’ın “öteki” anlayışı, herhangi bir kimlik kategorisiyle tanımlanamayacak denli aşkın ve temsil edilemezdir. Öteki, cinsiyet, ırk ya da toplumsal statü gibi göstergelerle kavranamaz; her zaman özneyi aşan, onu etik bir sorumluluğa çağırان bir varlıktır.

Bu çalışmada, Levinas’ın öteki kavramı, tam anlamıyla bu metafizik düzlemde değil; “Afgan göçmen kadın” gerçeği ile etik karşılaşmanın olanaklarını sorgulamak için bir tanıklık alanı olarak düşünülmektedir. Araştırma, nitel ve etnografik bir yaklaşımla yürütülmüştür. Güvenlik ve mahremiyet kaygıları nedeniyle yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilememiş; 2024 Temmuz – 2025 Haziran tarihleri arasında Türkiye’nin Erzincan ilinde süren saha gözlemleri sırasında 55 kadınla yapılan gündelik sohbetler ve yapılandırılmamış görüşmeler temel veri kaynağını oluşturmuştur. Dolayısıyla bu çalışma, göçmen konusunun Levinasçı etik çerçevede, politik uygulamalar açısından Batı’dan daha başarılı biçimde ele alınmasına rağmen, toplumsal ve psikolojik düzeyde hâlâ aşılamayan gerçeklikler arasında bir düşünsel köprü kurmayı amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, Afgan göçmen kadınların deneyimleri, Levinasçı etik çerçevesinde değerlendirildiğinde, etik düzeyde bir tanınmama ve görünmezlik hâlini ortaya koymaktadır. Katılımcılardan birinin “Benim bir ülkem yok, çünkü ben Afgan’ım” ifadesi, bu durumun hem bireysel hem de kolektif boyutunu gözler önüne sermektedir. Levinas’a göre etik, ötekinin yüzüyle karşılaşmakla başlar; ancak bu çalışmada görüldüğü üzere, Afgan kadınların yüzleri çoğu zaman görülmemekte, dolayısıyla etik karşılaşma

gerçekleşmemektedir. Bu durum, toplumsal düzeyde bir sorumluluk eksikliğine işaret ederken, Levinasçı etik bu eksikliği görünür kılarak tanınma, saygı ve adaletin inşası için güçlü bir felsefi temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Felsefe Tarihi, Kadın, Göçmen, Yüz, Öteki, Etik Sorumluluk

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	4. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Merve Kocaman. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kocaman, Merve. “Yüzü Olmayanlar: Levinas’ın Etiği ve Afgan Göçmen Kadınlar”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 41-44. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Faceless: Levinas's Ethics and Afghan Migrant Women

Merve Kocaman

 orcid.org/0000-0001-7399-3283 mervekcmmn@gmail.com ror.org/03tg3eb07

Bursa Uludağ University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Bursa, Türkiye

Abstract

Emmanuel Levinas says, “The face of the other calls me to responsibility.” By saying this, Levinas means not just a visual or physical encounter, but that the other's presence becomes an ethical call that transcends the subject. For Levinas, the face is not what is visible; it is an otherness that reveals itself without explanation, that cannot be represented, and that transforms the subject. Levinas seeks transcendence in the face of the other because the face is a possibility that dissolves the self-enclosed meaninglessness of existence, pulling us out of the loneliness of existence and inviting us into an ethical relationship with the other. From this perspective, encountering the faces of Afghan migrant women, who are rendered invisible on the social plane, is not only an acknowledgement of their experiences; it is also a call to recognize their rights, improve their living conditions, and take responsibility for the exclusion they face. Thus, the ethical relationship established with the face reminds us that migrant rights are not merely a legal matter but one of the most fundamental obligations of being human. Civilians in Gaza, migrants, murdered women, and abused children... Each of them is an “other” to us; that is, beings who do not resemble us, who lie outside us, yet for whom we nonetheless bear responsibility.

According to Levinas, ethics is born in the moment of encountering the other. In his thought, the concept of “face” is the purest and most indisputable expression of the other's existence; it is also the starting point of ethical responsibility. However, the faces of Afghan migrant women are often rendered invisible, unrecognized, or ignored in various ways. This state of invisibility leads to the displacement of women not only physically but also in the ontological and ethical dimensions—rendering the woman, in a sense, “faceless.”

In this study, Levinas's concept of the other is considered not on this strictly metaphysical plane, but as a site of witnessing to question the possibilities of an ethical encounter with the reality of the “Afghan immigrant woman.” The research was conducted with a qualitative and ethnographic approach. Structured interviews were not conducted due to security and privacy concerns; the primary data source consisted of casual conversations and unstructured interviews conducted with 55 women during field observations in the Erzincan province of Turkey between July 2024 and June 2025. Therefore, this study aims to build an intellectual bridge between social and psychological realities that remain unbridgeable, despite the fact that the issue of immigration has been addressed more successfully than in the West in terms of political practices within a Levinasian ethical framework.

In conclusion, when evaluated within the framework of Levinasian ethics, the experiences of Afghan immigrant women reveal a state of non-recognition and invisibility at the ethical level. One participant's statement, “I don't have a country because I am Afghan,”

reveals both the individual and collective dimensions of this situation. For Levinas, ethics begins with encountering the face of the other; however, as seen in this study, the faces of Afghan women are often not seen, thus preventing ethical encounters. While this situation points to a lack of responsibility at the societal level, Levinasian ethics, by making this lack visible, provides a strong philosophical basis for the construction of recognition, respect, and justice.

Keywords

Philosophy, History of Philosophy, Woman, Migrant, Face, Othering, Ethical Responsibility

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 4 - Monday, 25 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Merve Kocaman. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kocaman, Merve. "The Faceless: Levinas's Ethics and Afghan Migrant Women". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 41-44. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Nietzsche Felsefesinde Ahlak ve Değerler Sorunu

Kenyan Alphan

 orcid.org/0009-0001-7367-9195 kenyanalp721998@gmail.com ror.org/037vvf096
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı,
Karaman, Türkiye

Öz

Bu çalışmada 19. yüzyıl filozofu olan Nietzsche'nin ahlaka yönelttiği eleştiriler açıklanmaya çalışılmıştır. Nietzsche, Batı felsefesi geleneğinin içinde bulunan fakat aynı zamanda onu radikal biçimde eleştiren aykırı bir figür olarak karşımıza çıkar. “Çekiçle felsefe yapma” tabiriyle özdeşleşmiş bir filozof olarak anılan Nietzsche, çağına kadar devam eden felsefe geleneğinin köklerini ortaya çıkarma, temellerini yıkıp onu yeni değerler üzerine yeniden kurma niyetindedir. Nietzsche, Batı düşüncesinin ve ahlakının kaynağı olarak Sokrates'i ve Sokratesçi geleneğin ortaya koyduğu değerleri görür. Nietzsche'ye göre bu dünyayı hiçe sayan, öte dünyayı üstün tutan ve insanlığı nihilizme sürükleyen bu değerler, kaynağını hakikat olarak öngördükleri “duyu üstü” dünyadan alır. Nietzsche'ye göre bu dünyadaki eylemlerimizin sonsuz idealar dünyasındaki örneklerine uygun olduğu ölçüde iyi, aksi halde kötü olduğunu savunan ve yaşama karşı hınç besleyen değerler, yaşamı aşağılayarak doğal olana karşı doğa dışı bir öte dünya yaratır. Buna bağlı olarak Nietzsche'ye düşen, öte dünyaya ait şeyler ile uğraşmaktan ziyade yaşanan dünyanın gerçeklerini ön plana çıkarmaktır. “Yaşam nedir, yaşamın anlamı nedir?” gibi sorulara ise Nietzsche, yaşamı güç istenci olarak tanımlar. Nietzsche'ye göre canlı olanın, bulunduğu her yerde güçlü olmaya yönelik bir istek vardır. İnsanın asıl istediği de daha güçlü olma arzusudur. İnsanı insan yapan da bu güç istencidir. Yaşamı güç istenci olarak tanımlayan Nietzsche'ye göre dönemin ahlakı ve Hristiyanlığın değerleri güç istencinin önünde bir engeldir. Nietzsche için amaç yaşamaksa bu yaşam güç istenci ile değerler yaratmak ve bu yaratılan değerlere göre yaşamak olmalıdır. Oysa Hristiyan geleneği ve Batı insanının değerleri, insanların zayıflıklarını ön plana çıkararak, acıma duygusunun hâkim olduğu bir anlayışı savunmaktaydı. Böyle bir yaşam acıyı değerli görür, bedeni küçümser ve yaşamı yadsır. Buna karşın Nietzsche güç istenci ile harekete geçen üstinsanı, yani çağının her türlü çürümüş değerlerinin karşısında duran ve çağında geçerli olan iyi ve kötünün ötesine geçebilmeyi başaran, kendisini aşan ve yeni değerler yaratan insanı ortaya çıkarır.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Nietzsche, Ahlak, Güç İstenci, Üst İnsan

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	07.07.2025
Kabul Tarihi	22.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık

Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	4. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Kenyan Alphan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Alphan, Kenyan. "Nietzsche Felsefesinde Ahlak ve Değerler Sorunu". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 45-48. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Problem of Morality and Values in Nietzsche's Philosophy

Kenyan Alphan

 orcid.org/0009-0001-7367-9195 kenyanalp721998@gmail.com ror.org/037vfv096
Karamanoğlu Mehmetbey University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy,
Karaman, Türkiye

Abstract

This study attempts to explain the critiques of morality leveled by the 19th-century philosopher Nietzsche. Nietzsche emerges as a contrarian figure who stands within the Western philosophical tradition while simultaneously radically criticizing it. Known as a philosopher synonymous with the phrase “philosophizing with a hammer,” Nietzsche aims to uncover the roots of the philosophical tradition that has endured until his time, to demolish its foundations and rebuild it on new values. Nietzsche sees Socrates and the values established by the Socratic tradition as the source of Western thought and morality. According to Nietzsche, these values, which disregard this world, prioritize the afterlife, and drive humanity toward nihilism, derive their source from the “supersensible” world, which they envision as truth. According to Nietzsche, values that hold that our actions in this world are good to the extent that they conform to their examples in the world of eternal ideas, and that otherwise are evil, and that foster resentment toward life, despise life and create an unnatural afterlife in opposition to the natural. Accordingly, Nietzsche's role was to highlight the realities of the lived world rather than preoccupy himself with the afterlife. In response to questions such as, “What is life? What is the meaning of life?”, Nietzsche defines life as the will to power. According to Nietzsche, every living being has a desire for power everywhere. Humanity's true desire is the desire to be more powerful. This will to power is what makes us human. According to Nietzsche, who defines life as the will to power, the morality of the time and the values of Christianity are obstacles to the will to power. For Nietzsche, if the purpose of life is to live, this life should be to create values through the will to power and to live according to these created values. However, the Christian tradition and the values of Western humanity championed an understanding dominated by compassion, highlighting human weaknesses. Such a life values suffering, disparages the body, and denies life. On the other hand, Nietzsche reveals the superman who is motivated by the will to power, that is, the man who stands against all the rotten values of his age and who manages to go beyond the good and evil valid in his age, who surpasses himself and creates new values.

Keywords

Philosophy, Nietzsche, Morality, Will to Power, Overman

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-07
Accepted	2025-07-22
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic

Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 4 - Monday, 25 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Kenyan Alphan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Alphan, Kenyan. "The Problem of Morality and Values in Nietzsche's Philosophy". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 45-48. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

David Hume'un Mucize Anlayışı ve Richard Swinburne'ün Bu Anlayışa Eleştirileri

Abdulbaki Akay

 orcid.org/0009-0008-8573-9010 abdulbaki.akay2@ogr.sakarya.edu.tr ror.org/04ttnw109
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Sakarya, Türkiye

Öz

Bu çalışma, din felsefesinin klasik ve tartışmalı problemlerinden biri olan mucize olgusunu, İskoç filozof David Hume'un konuya dair eleştirileri bağlamında incelemektedir. Tarih boyunca hem teolojik hem de felsefi literatürde farklı şekillerde tanımlanan mucize kavramı, özellikle teistik geleneklerde Tanrı'nın doğa yasalarını askıya alarak ya da ihlal ederek gerçekleştirdiği olağanüstü olaylar olarak anlaşılmıştır. Hume'un mucizeyi "bir doğa yasasının ihlali" olarak tanımlaması, bu geleneksel anlayışı temsil etmekle birlikte, aynı zamanda ciddi epistemolojik ve metafizik tartışmaları da gündeme getirmiştir. Bu tanım, hem mucize kavramının imkânı hem de doğrulanabilirliği açısından eleştiriye açık bir zemin oluşturmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, Hume'un mucize anlayışı, özellikle tanıklık ve deneyim temelinde geliştirdiği eleştirel çerçeve ile birlikte analiz edilmiştir. Hume'a göre bir mucizeye inanmak, ancak bu olaya dair tanıklığın doğrudan deneyimden daha güçlü ve güvenilir olması durumunda makul olabilir. Ne var ki insan tanıklığı doğası gereği hata ve yanılgıya açık olduğundan, mucizelerin epistemolojik olarak güvenilir biçimde ispatı mümkün değildir. Bunun yanında, Hume'un nedenselliğe dair şüphecî yaklaşımı ile doğa yasalarının ihlal edilemeyeceği yönündeki kesin tavrı arasında bir felsefi tutarsızlık olduğu görülmektedir. Zira doğa yasasının ihlalinin söz edebilmek için, evrende sabit ve zorunlu işleyen bir düzenin varlığını ön kabul olarak almak gerekir.

İkinci bölümde Hume'un tanıklık karşıtı dört temel delili ayrıntılı biçimde incelenmiş; üçüncü bölümde ise çağdaş din felsefecisi Richard Swinburne'ün bu delillere yönelttiği eleştiriler değerlendirilmiştir. Swinburne, özellikle farklı dinî geleneklerde yer alan mucize anlatılarının karşılıklı olarak birbirini geçersiz kılmak zorunda olmadığını; bilakis Tanrı'nın çok boyutlu ve evrensel mesajlarının bir yansıması olabileceğini ileri sürmüştür. Sonuç olarak bu çalışma, Hume'un mucize konusundaki görüşlerinin felsefi ciddiyetine rağmen, iç tutarlılık ve metodolojik yeterlilik açısından ciddi eleştirilere açık olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, David Hume, Mucize, Doğa Yasası, Tanıklık, Richard Swinburne

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	04.07.2025
Kabul Tarihi	02.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025

Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	5. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Abdalbaki Akay. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Akay, Abdalbaki. “David Hume’un Mucize Anlayışı ve Richard Swinburne’ün Bu Anlayışa Eleştirileri”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 49-52. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

David Hume's Understanding of Miracles and Richard Swinburne's Criticisms of this Understanding

Abdulbaki Akay

 orcid.org/0009-0008-8573-9010 abdulbaki.akay2@ogr.sakarya.edu.tr ror.org/04ttnw109
Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies,
Sakarya, Türkiye

Abstract

This study examines the concept of miracle, one of the classical and controversial problems of the philosophy of religion, through the lens of the Scottish philosopher David Hume's criticisms. Throughout history, the concept of miracle has been defined in various ways within both theological and philosophical literature. Particularly in theistic traditions, miracles are generally understood as extraordinary events performed by God that suspend or violate the laws of nature. Hume's definition of a miracle as "a violation of the laws of nature" represents this classical understanding, yet it also brings forth significant epistemological and metaphysical debates. This definition has proven problematic both in terms of the possibility of miracles and the means by which they might be verified.

The first part of the study analyzes Hume's conception of miracles, especially focusing on the framework he constructs based on testimony and empirical experience. According to Hume, belief in a miracle is only rational if the testimony supporting it is more credible than the direct empirical evidence contradicting it. However, as human testimony is inherently fallible and prone to error, it cannot, in his view, serve as a reliable basis for affirming the occurrence of a miracle. Moreover, Hume's skeptical approach to causality seems to contradict his assertion that the laws of nature cannot be violated—since referring to a "violation" presupposes the existence of a fixed, necessary natural order.

In the second part, Hume's four main arguments against the credibility of miracle reports are examined in detail. The third part focuses on the contemporary philosopher of religion, Richard Swinburne, and his critical response to Hume's claims. Swinburne argues that miracle reports found in different religious traditions do not necessarily invalidate each other; on the contrary, they may reflect a universal divine intention that manifests itself in various historical and cultural contexts.

In conclusion, while Hume's position on miracles is philosophically rigorous, it reveals internal inconsistencies and remains open to significant critique, particularly from contemporary perspectives.

Keywords

Philosophy of Religion, David Hume, Miracle, Law of Nature, Testimony, Richard Swinburne

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-04
Accepted	2025-08-02

Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 5 - Monday, 25 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Abdalbaki Akay. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Akay, Abdalbaki. "David Hume's Understanding of Miracles and Richard Swinburne's Criticisms of this Understanding". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 49-52. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Çağdaş Zihin Felsefesinde Teistik Bir Cevher Düalizmi: Richard Swinburne’ün Ruh Anlayışı

Sümeýra Kır

 orcid.org/0009-0009-6247-9655 sumeyrrkr@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Felsefesi Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu bildiride çağdaş zihin felsefesi literatürü çerçevesinde Richard Swinburne’ün cevher düalizmi anlayışı ele alınmıştır. Çalışmanın temel problemi, zihinsel niteliklerin fiziksel niteliklere indirgenip indirgenemeyeceğidir. Bu bağlamda Swinburne’ün ruhun varlığına dair teistik düalizm yaklaşımının metafiziksel açıklama gücünü artırmakla birlikte, doğal bilimlerle açıklanabilirlik idealinden uzaklaşmak pahasına bu yaklaşımın nasıl temellendirilebileceğidir. Bu doğrultuda, Swinburne’ün cevher düalizminin hem klasik düalizmden hem de indirgemeci materyalizmden hangi yönleriyle ayrıldığı analiz edilmektedir. Çalışmada yöntem olarak Swinburne’ün kendi metinlerinden hareketle, ortaya koyduğu argümanının yapısal çözümlemesi ve onun düşünsel konumlandırması detaylandırılmıştır. Ayrıca ilgili literatürde yer alan eleştirel yaklaşımlar değerlendirilerek karşılaştırmalı bir çözümleme sunulmuştur. Swinburne’e göre insan zihinsel niteliklere ve düşünme kapasitesine sahip olan bir varlıktır. Ona göre zihinsel nitelikler fiziksel niteliklere indirgenemez dolayısıyla insan maddi olmayan bir “ruh” taşımaktadır. Ruh, bilinçli deneyimlerin öznesi olan gayri-maddi bir cevherdir ve bu yönüyle kişisel kimliğin devamlılığını sağlayan metafiziksel bir temeldir. Swinburne düalizm anlayışını temellendirmek adına Descartes’in “cogito ergo sum” argümanını yeniden formüle ederek “basit kanıt/simple argument” adını verdiği düalizm savunusunu ileri sürer. Bu argümanda “düşünme kapasitesine sahip olmak varlık için yeterlidir” ilkesini savunur. Swinburne’e göre ruh her zaman bilinçli olmak zorunda değildir ama bilinçli olma potansiyeline sahiptir. Basit kanıt argümanı fenomenal bilinç ve imtiyazlı erişim gibi kavramlar aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bu kavramların kullanımı tartışmayı daha çağdaş ve fenomenolojik bir boyuta taşımıştır. Swinburne ortaya koymuş olduğu argümanında, kişinin kendisini bedeninden ayrı olarak kavrayabilmesinin, onun yalnızca maddi bir varlık olamayacağına işaret ettiğini ileri sürmüştür. Psikolojik işlevler kesintiye uğrasa bile kişinin metafiziksel varlığı devam edecektir sonucuna ulaşılmıştır. Swinburne zihinsel olayların fiziksel olaylardan farklı olduğunu, fakat yine de fiziksel olaylarla nedensel ilişki içinde bulunabileceğini savunmaktadır. Bildirinin kapsamı dahilinde bu argüman, fenomenal bilinç, imtiyazlı erişim ve kişisel özne kavramları ışığında değerlendirilmiş ve çağdaş felsefi tartışmalarla ilişkilendirilmiştir. Swinburne’ün yaklaşımı, zihinsel olayların fiziksel olaylardan farklı olsa da onlarla nedensel ilişkiler kurabileceğini ileri sürerek düalizm lehine özgün bir pozisyon inşa eder. Sonuç olarak Swinburne’ün düalizm anlayışı, klasik anlayışlardan farklı olarak çağdaş zihin felsefesinin kavramlarını içeren teistik zemine oturtulmuş ve düşünme eylemi ile sınırlı olmayan potansiyel bilinç taşıyan bir cevher anlayışı ortaya koyar. Bu yaklaşım indirgemeci

materyalizme karşı daha dengeli bir düalizm modeli sunarken, kişisel kimliğin sürekliliği ve ruhun ölümden sonra varlığını sürdürebileceği düşüncesine de metafiziksel bir temel sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Swinburne, Düalizm, Bilinç, Ruh, Beden

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	5. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Sümeyra Kır. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kır, Sümeyra. “Çağdaş Zihin Felsefesinde Teistik Bir Cevher Düalizmi: Richard Swinburne’ün Ruh Anlayışı”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 53-56. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

A Theistic Substance Dualism in Contemporary Philosophy of Mind: Richard Swinburne's Conception of the Soul

Sümeýra Kır

 orcid.org/0009-0009-6247-9655 sumeyrrakr@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy of Religion, Ankara, Türkiye

Abstract

This paper examines Richard Swinburne's understanding of substance dualism within the framework of contemporary philosophy of mind literature. The fundamental problem of the study is whether mental qualities can be reduced to physical qualities. In this context, Swinburne's theistic dualism approach to the existence of the soul increases the explanatory power of metaphysics, but at the cost of moving away from the ideal of explainability by natural sciences. The question is how this approach can be justified. In this regard, the paper analyses how Swinburne's substance dualism differs from both classical dualism and reductionist materialism. The study uses Swinburne's own texts as a method, detailing the structural analysis and intellectual positioning of the argument he puts forward. In addition, it presents a comparative analysis by evaluating critical approaches in the relevant literature. According to Swinburne, humans are beings with mental qualities and the capacity for thought. He argues that mental qualities cannot be reduced to physical qualities, and therefore humans possess a non-material "soul". According to him, the soul is a non-material substance that is the subject of conscious experiences and, in this sense, is a metaphysical foundation that ensures the continuity of personal identity. To ground his understanding of dualism, Swinburne reformulates Descartes' "cogito ergo sum" argument and advances his defence of dualism, which he calls the 'simple argument.' In this argument, he defends the principle that 'having the capacity to think is sufficient for existence.' According to Swinburne, the soul does not always have to be conscious, but it has the potential to be conscious. The simple proof argument has been evaluated through concepts such as phenomenal consciousness and privileged access. The use of these concepts has brought the debate to a more contemporary and phenomenological dimension. In his argument, Swinburne has suggested that a person's ability to conceive of themselves as separate from their body indicates that they cannot be merely a material entity. It has been concluded that even if psychological functions are interrupted, a person's metaphysical existence will continue. According to Swinburne, this study shows that mental events are different from physical events, but can still be causally related to physical events. Within the scope of the paper, this argument has been evaluated in light of the concepts of phenomenal consciousness, privileged access, and personal subject, and related to contemporary philosophical debates. Swinburne's approach constructs a unique position in favour of dualism by arguing that mental events, although different from physical events, can still establish causal relationships with them. In conclusion, Swinburne's understanding of dualism, unlike classical understandings, is grounded in a theistic framework that incorporates concepts from contemporary

philosophy of mind and presents an understanding of substance that carries potential consciousness beyond the act of thinking. This approach offers a more balanced dualistic model than reductionist materialism, while also providing a metaphysical basis for the continuity of personal identity and the idea that the soul can continue to exist after death.

Keywords

Philosophy of Religion, Swinburne, Dualism, Consciousness, Soul, Body

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 5 - Monday, 25 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Sümeyra Kır. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kır, Sümeyra. "A Theistic Substance Dualism in Contemporary Philosophy of Mind: Richard Swinburne's Conception of the Soul". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 53-56. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Yaşlılığın Ahlaki Değeri: Dinî, Felsefi ve Transhümanist Yaklaşımlar

Fatma Somuncuoğlu Erkan

 orcid.org/0009-0004-1333-3952 fsomuncu76@gmail.com ror.org/00jga9g46
Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye

Öz

İnsanlık tarihi boyunca yaşlılık veya yaş alma, dinî, felsefi olarak farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Bunlara gelenek, kültür, tıp, psikoloji, sosyoloji ve özellikle günümüzde pek çok tartışma ve araştırmaya konu olan transhümanizm de eklendiğinde bakış açılarının daha da farklılaştığını görebiliriz. Çoğu dinde uzun yaşamın Tanrı'nın bir lütfu olarak kabul edilir ve yaşlılara saygı göstermek önemlidir. Teistik dinlerde (Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam) yaşlılık ömrün bir doğal parçasıdır. Hinduizm ve Budizm gibi dinlerde ise ruhsal gelişim ve kurtuluşa giden yolda önemli bir aşamadır. Felsefede genellikle, yaşlılık hayatın kaçınılmaz ama doğal bir dönemi olarak düşünülür ve yaş alan kimsenin tecrübeli ve bilgili olduğu kabul edilir. Antik Yunan Felsefesi, Stoa ve modern felsefe de özellikle varoluşçulukta farklı yaklaşımlar olmakla birlikte açıkça kötülük olarak adlandırılmaz. Transhümanizmde ise insanlığın evrimini hızlandırmayı ve biyolojik sınırlamalarını aşmayı hedefleyen bir düşünce akımıdır. Transhümanist düşüncede yaşlılık, insanın potansiyelini sınırlandıran ve teknoloji ile ortadan kaldırılması gereken bir durumdur ve dolayısıyla bir "kötülük" veya aşılması gereken bir sorun olarak değerlendirilir. Bazı felsefelerde ise yaşlılık yaşamın doğal bir süreci olarak kabul edildiği için ne iyi ne de kötüdür. Din, felsefe ve transhümanizmin yaşlılığa yaklaşımı ve ona yüklediği anlam farklıdır. Bu durum göz önüne alındığında yaşlılık doğal karşılanması gereken nötr bir durum mu, Tanrı'nın bir lütfu veya bir iyilik mi, yoksa insanın baş etmesi gereken bir hastalık veya kötülük müdür? Kötülük felsefede doğal, ahlaki ve metafizik olarak üç kısımda değerlendirilir. Yaşlılık bu anlamda doğal ve metafizik kötülük olarak düşünülebilir mi? İnsan sınırlılıkları olan bir varlıktır ve yaşlılığın/yaş almanın getirdiği bazı fiziki kısıtlamalar ve yaşlılık hastalıkları ontolojik kötülük olarak düşünülebilir. Bu bağlamda transhümanizm yaşlılığı doğal bir durum olarak kabul etmez ve insanın yaşlanmasını engellemek veya iyileştirmekten ziyade insanın biyolojik olarak yaşadığı bu süreci reddedip biyolojik insandan biyonik insana geçişin makul olduğunu düşünür. Dolayısıyla diğer düşüncelerden farklı düşündüğü, aynı görüşü paylaşmadıkları söylenebilir. Bu çalışmada yaşlılık hakkında dinî, felsefi ve transhümanist görüşler karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışmamızda bu alanlarla ilgili temel metinler incelerken bir genel bir değerlendirme yapılacaktır. Her insanın hayatına dokunacak bu

çalışma felsefi, dinî, hukuki, kültürel ve bilimsel boyutları olacağı ve bu konuda yapılacak çalışmalara farklı bir bakış açısı getireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Felsefe, Din, Transhümanizm, Yaşlılık, Kötülük, İyilik, Bilim, Doğal Kötülük, Metafizik Kötülük

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	5. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Fatma Somuncuoğlu Erkan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Somuncuoğlu Erkan, Fatma. “Yaşlılığın Ahlaki Değeri: Dinî, Felsefi ve Transhümanist Yaklaşımlar”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 57-60. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Moral Value of Old Age: Religious, Philosophical, and Transhumanist Approaches

Fatma Somuncuoğlu Erkan

 orcid.org/0009-0004-1333-3952 fsomuncu76@gmail.com ror.org/00jga9g46

Ministry of National Education, Ankara, Türkiye

Abstract

Throughout human history, aging or growing old has been approached from various religious and philosophical perspectives. When tradition, culture, medicine, psychology, sociology, and especially transhumanism—a topic of much discussion and research today—are added, we can see that these perspectives diversify even further. In most religions, long life is regarded as a gift from God, and showing respect to the elderly is important. In theistic religions (Judaism, Christianity, and Islam), aging is considered a natural part of the lifespan. In religions such as Hinduism and Buddhism, it is seen as a significant stage on the path to spiritual development and salvation. Philosophically, aging is generally considered an inevitable but natural phase of life, with the elderly regarded as experienced and wise. Although there are different approaches in Ancient Greek philosophy, Stoicism, and especially in modern philosophy such as existentialism, aging is not explicitly labeled as evil. Transhumanism, on the other hand, is a movement that aims to accelerate human evolution and overcome biological limitations. From the transhumanist perspective, aging is a condition that limits human potential and should be eliminated through technology; hence, it is viewed as an "evil" or a problem to be overcome. In some philosophies, since aging is accepted as a natural process of life, it is considered neither good nor evil. Religion, philosophy, and transhumanism assign different meanings and attitudes toward aging. Considering this, is aging a neutral condition that should be naturally accepted, a blessing or good bestowed by God, or a disease or evil that humans must cope with? In philosophy, evil is categorized into natural, moral, and metaphysical. In this sense, can aging be considered a natural and metaphysical evil? Humans are beings with limitations, and some physical restrictions and diseases caused by aging can be seen as ontological evils. In this context, transhumanism does not accept aging as a natural condition; instead of merely preventing or curing the biological process of aging, it rejects the biological human condition altogether and sees the transition from biological to bionic humans as reasonable. Therefore, it can be said that transhumanism holds a different view and does not share the same perspective as other schools of thought. In this study, religious, philosophical, and transhumanist views on aging will be comparatively examined. Fundamental texts related to these fields will be reviewed to provide a general evaluation. Since this topic touches every human life, the study is expected to encompass

philosophical, religious, legal, cultural, and scientific dimensions and offer a different perspective for future research in this area.

Keywords

Philosophy of Religion, Philosophy, Religion, Transhumanism, Old Age, Evil, Goodness, Science, Natural Evil, Metaphysical Evil

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 5 - Monday, 25 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Fatma Somuncuoğlu Erkan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Somuncuoğlu Erkan, Fatma. "The Moral Value of Old Age: Religious, Philosophical, and Transhumanist Approaches". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 57-60. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Joseph Margolis ve Ölümün Kültürel Ontolojisi: Çağdaş Felsefede Ölümün Anlamı Üzerine Bir İnceleme

Şerife Ümmühani Horasan

 orcid.org/0009-0008-3245-9031 summuhan@gmail.com

Bağımsız Araştırmacı, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Joseph Margolis'in kültürel ontoloji perspektifinden ölüm anlayışını, felsefe tarihinin önemli düşünürlerinin görüşleriyle birlikte ele almaktadır. Ölüm, bu bağlamda yalnızca biyolojik bir son olmanın ötesinde, varoluşsal, kültürel, etik ve ruhsal anlam katmanlarıyla incelenmektedir. Margolis, "kesintili varlık" ve "yorumlayıcı görecelik" kavramları aracılığıyla, ölümün sabit ve evrensel bir gerçeklik olmaktan ziyade, kültürel ve bireysel bağlamlarda anlam kazandığını ortaya koymaktadır. Böylece ölüm, farklı kültürler ve bireyler için sürekli olarak yeniden yorumlanan ve inşa edilen çok katmanlı bir olgu olarak belirginleşir. Bu temel bakış açısı, Margolis'in felsefesinin insan varoluşunu ve kültürel ürünleri sabit değil, tarihsel ve kesintili olarak ele alan yaklaşımından beslenmektedir. Margolis'e göre kültürel gerçeklikler -sanat eserleri, değerler, gelenekler ve ölüm anlayışları- doğal nesneler gibi değişmez değil, hermenötik yorumlarla şekillenen tarihsel inşalardır. Bu yaklaşım, ölümün de tıpkı sanat ve etik gibi, insanın anlam dünyasında tarihsel ve kültürel olarak beliren bir fenomen olduğunu düşündürmektedir. Bu noktada, ölüm düşüncesinin farklı felsefi bağlamlardaki yansımalarına odaklanmak, çalışmanın kapsamını derinleştirmektedir. Çalışma, Platon, Heidegger ve Derrida gibi filozofların ölüm üzerine düşüncelerini tartışırken, özellikle Emmanuel Levinas'ın etik felsefesinin ölüm konusuna kattığı yeni boyutu da inceleme konusu yapmaktadır. Levinas'a göre ölüm, yalnızca bireysel varoluşun sonu değil, aynı zamanda "öteki" ile kurulan etik ilişkisinin temelidir. Ölüm, insanın etik sorumluluğunun kaynağı ve insanı sonsuz bir sorumluluk bilincine çağıran bir olgudur. Bu perspektif, ölümün ontolojik boyutunu etik bir çağrı olarak yeniden anlamlandırmakta ve insanın varoluşunu anlamlandırmadaki etik yükümlülüğünü ön plana çıkarmaktadır. Bununla birlikte, ölüm düşüncesine katkıda bulunan önemli figürlerden biri de Nikolay Berdyaev'dir. Berdyaev'in varoluşçu ve mistik yaklaşımı, çalışmaya ruhsal özgürlük ve yaratıcı kişilik temalarıyla katkıda bulunmaktadır. Berdyaev'e göre ölüm, insanın özgürlüğünü sınayan ve yaratıcı kişiliğini ortaya çıkaran bir sınırdır. Ölüm, aynı zamanda insanın ruhsal dönüşümünü sağlayan bir deneyim olarak görülmekte, böylece varoluşun anlamı, ölümle birlikte yeniden şekillenmektedir. Berdyaev'in vurgusu, insanın özgürlük alanını genişleten ve varoluşsal kaygıyı yaratıcılığa dönüştüren bir perspektif sunmaktadır.

Sonuç olarak, araştırma, karşılaştırmalı felsefi analiz ve hermenötik yorumlama yöntemlerini kullanarak ölümün anlamının kültürel, etik ve bireysel bağlamlarda sürekli olarak yeniden inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Margolis'in kültürel ontolojisi, Levinas'ın etik sorumluluk vurgusu ve Berdyaev'in ruhsal özgürlük anlayışı bir araya getirildiğinde, ölümün çağdaş ve çok katmanlı bir yorumunun mümkün olduğu görülmektedir. Ölümün yorumlanma biçiminin yaşamın anlamını ve akışını belirlediği

dikkat çekmektedir. Böylece çalışma, ölümün biyolojik bir son olmanın ötesinde yaşamı inşa eden varoluşsal, etik ve ruhsal bir dönüşüm alanı olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Felsefe Tarihi, Çağdaş Felsefe, Ölüm, Yaşamın Anlamı, Joseph Margolis, Emmanuel Levinas, Nicolay Berdyaev, Yorumlayıcı Görecelilik

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe - Mantık
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	6. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Şerife Ümmühani Horasan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Horasan, Şerife Ümmühani. "Joseph Margolis ve Ölümün Kültürel Ontolojisi: Çağdaş Felsefede Ölümün Anlamı Üzerine Bir İnceleme". <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 61-64. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Joseph Margolis and the Cultural Ontology of Death: An Examination of the Meaning of Death in Contemporary Philosophy

Şerife Ümmühani Horasan

 orcid.org/0009-0008-3245-9031 summuhan@gmail.com

Independent Researcher, Türkiye

Abstract

This study examines Joseph Margolis' understanding of death from the perspective of cultural ontology, together with the views of important thinkers in the history of philosophy. In this context, death is examined beyond being merely a biological end, but also in terms of its existential, cultural, ethical, and spiritual layers of meaning. Through the concepts of "intermittent existence" and "interpretive relativity," Margolis demonstrates that death is not a fixed and universal reality, but rather gains meaning in cultural and individual contexts. Thus, death emerges as a multi-layered phenomenon that is constantly reinterpreted and constructed for different cultures and individuals. This fundamental perspective is informed by Margolis's philosophical approach, which views human existence and cultural products not as fixed but as historical and intermittent. According to Margolis, cultural realities—artworks, values, traditions, and understandings of death—are not unchanging like natural objects but are historical constructions shaped by hermeneutic interpretations. This approach suggests that death, like art and ethics, is a phenomenon that emerges historically and culturally in the human world of meaning. At this point, focusing on the reflections of the idea of death in different philosophical contexts deepens the scope of the study. While discussing the thoughts of philosophers such as Plato, Heidegger, and Derrida on death, the study also examines the new dimension that Emmanuel Levinas' ethical philosophy adds to the subject of death. According to Levinas, death is not only the end of individual existence but also the basis of the ethical relationship established with "the other." Death is the source of human ethical responsibility and a phenomenon that calls humans to an infinite sense of responsibility. This perspective reinterprets the ontological dimension of death as an ethical call and highlights the ethical obligation of humans to make sense of their existence. Another important figure who contributed to the concept of death is Nikolai Berdyaev. Berdyaev's existentialist and mystical approach contributes to the study with themes of spiritual freedom and creative personality. According to Berdyaev, death is a boundary that tests human freedom and reveals creative personality. Death is also seen as an experience that enables spiritual transformation, thus reshaping the meaning of existence. Berdyaev's emphasis offers a perspective that expands the realm of human freedom and transforms existential anxiety into creativity.

In conclusion, the study uses comparative philosophical analysis and hermeneutic interpretation methods to reveal that the meaning of death is constantly being reconstructed in cultural, ethical, and individual contexts. When Margolis' cultural ontology, Levinas' emphasis on ethical responsibility, and Berdyaev's understanding of spiritual freedom are brought together, it becomes apparent that a contemporary and

multi-layered interpretation of death is possible. It is noteworthy that the way death is interpreted determines the meaning and flow of life. Thus, the study emphasizes that death is not merely a biological end but an existential, ethical, and spiritual transformation that shapes life.

Keywords

Philosophy, History of Philosophy, Contemporary Philosophy, Death, Meaning of Life, Joseph Margolis, Emmanuel Levinas, Nicolay Berdyaev, Interpretive Relativity

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 6 - Monday, 25 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Şerife Ümmühani Horasan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Horasan, Şerife Ümmühani. "Joseph Margolis and the Cultural Ontology of Death: An Examination of the Meaning of Death in Contemporary Philosophy". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 61-64. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Transhümanizm Felsefesi Bağlamında Ray Kurzweil’de Bilinç Problemi

Merve Demirel

 orcid.org/0000-0002-8517-1313 merve33demirel@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim
Dalı, Ankara, Türkiye

Mehmet Ata Az

 orcid.org/0000-0002-8844-8875 mehmetataaz@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Transhümanist düşünce, insan doğasını teknoloji, bilim ve felsefe yoluyla değiştirmeyi amaçlar. Ray Kurzweil’in çalışmaları özellikle bilinç, zihin ve yapay zekâ ilişkisine dair öne sürdüğü iddialarla çağdaş felsefi düşünce içinde dikkat çekici bir pozisyon almaktadır. Araştırmanın amacı, Ray Kurzweil’in transhümanist felsefesi çerçevesinde zihin, bilinç ve benlik kavramlarını nasıl yeniden tanımladığını incelemek ve bu dönüşümün çağdaş zihin felsefesindeki yerini ortaya koymaktır. Kurzweil’in insanı algoritmik, dijitalleştirilebilir ve yeniden üretilebilir bir bilinç örüntüsü olarak görmesi, klasik insan anlayışına alternatif bir paradigma sunar. Bu bağlamda çalışma, teknolojik tekillik, zihnin yüklemesi ve sibernetik ölümsüzlük gibi kavramlar aracılığıyla insanın zihinsel ve varoluşsal yapısının nasıl dönüştüğünü felsefi olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada yöntem olarak nitel yaklaşım benimsenmiş; Kurzweil’in transhümanizme dair çalışmaları sistematik biçimde doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada temel veri kaynağını, Ray Kurzweil’in transhümanist düşünceyi şekillendirdiği eserleri oluşturmaktadır. Kurzweil’in düşünceleri hem betimleyici hem de yorumlayıcı bir çerçeveye ele alınmış; teknik içerikler felsefi tartışmalarla bütünleştirilmiştir. Araştırmanın önemi, transhümanizmi yalnızca teknolojik bir eğilim değil; insanın zihinsel ve varlıksal sınırlarını yeniden kuran bir felsefi yönelim olarak ele alıyor olmasında yatmaktadır. Özellikle Kurzweil’in bilinç, kimlik ve ölüm gibi temel meseleleri teknik çözümler aracılığıyla dönüştürme girişimi, klasik felsefi sorulara çağın bilimsel diliyle verilmiş özgün yanıtlar olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda araştırma, insanın doğasına dair yerleşik kabullerin ötesine geçen yeni bir insan tasavvurunu tartışmaya açmakta; zihin felsefesi ile teknoloji felsefesi arasında eleştirel bir köprü kurmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Kurzweil’in insanı veri temelli bir bilinç örüntüsü olarak kavradığını; benliğin fiziksel taşıyıcıdan bağımsız, taşınabilir ve çoğaltılabilir bir yapıya indirgenebileceğini ve ölümün bilgi kaybı biçiminde yeniden tanımlanabileceğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, insanın yalnızca biyolojik bir varlık olarak değil, kendini algoritmik olarak yeniden üretebilen ve varoluşunu dijital biçimde sürdürebilen bir özne olarak kavramsallaştırılmasına imkân tanımaktadır. Böylece Kurzweil’in transhümanist ontolojisi, felsefi olarak insan sonrası varoluşun sınırlarını çizmekte; bilinç, benlik ve

kimlik gibi köklü kavramları dijital çağın imkanları doğrultusunda yeniden düşünmeye davet etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Zihin, Bilinç, Transhümanizm, Ray Kurzweil

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Mehmet Ata Az danışmanlığında sürdürmekte olduğumuz "Transhumanizm'in Çağdaş Zihin Felsefesi Bağlamında Ray Kurzweil'in Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	14.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	6. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Merve Demirel - Mehmet Ata Az. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Demirel, Merve - Az, Mehmet Ata. "Transhümanizm Felsefesi Bağlamında Ray Kurzweil'de Bilinç Problemi". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 65-68. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Problem of Consciousness in Ray Kurzweil within the Context of Transhumanist Philosophy

Merve Demirel

 orcid.org/0000-0002-8517-1313 merve33demirel@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Mehmet Ata Az

 orcid.org/0000-0002-8844-8875 mehmetataaz@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences, Ankara, Türkiye

Abstract

Transhumanist thought aims to transform human nature through technology, science, and philosophy. Ray Kurzweil’s works occupy a notable position within contemporary philosophical discourse, particularly through his assertions concerning the relationship between consciousness, mind, and artificial intelligence. The purpose of this research is to examine how Kurzweil redefines the concepts of mind, consciousness, and self within the framework of transhumanist philosophy, and to analyze the place of this conceptual transformation within contemporary philosophy of mind. Kurzweil’s conception of the human being as an algorithmic, digitizable, and reproducible pattern of consciousness presents an alternative paradigm to the classical understanding of humanity. In this context, the study aims to philosophically analyze how the mental and existential structure of the human being is transformed through key transhumanist concepts such as technological singularity, mind uploading, and cybernetic immortality. This research adopts a qualitative approach, systematically employing document analysis to examine Kurzweil’s works on transhumanism. The primary data consists of Kurzweil’s major texts in which he constructs his transhumanist thought. His ideas are explored through both descriptive and interpretive frameworks, and technical content is integrated with philosophical discussion. The significance of this study lies in its treatment of transhumanism not merely as a technological trend, but as a philosophical orientation that reconfigures the mental and existential boundaries of the human. In particular, Kurzweil’s attempt to transform fundamental issues such as consciousness, identity, and death through technical means is evaluated as a set of original responses to classical philosophical questions, articulated in the scientific language of the age. Accordingly, this research opens a critical discussion on a new conception of humanity that transcends traditional assumptions about human nature and builds a theoretical bridge between philosophy of mind and philosophy of technology.

In conclusion, the study reveals that Kurzweil conceives the human being as a data-based pattern of consciousness; that the self can be reduced to a portable and reproducible structure independent of its physical substrate; and that death can be redefined as the loss of information. This approach allows for the conceptualization of the human not merely as a biological entity, but as a subject capable of algorithmic self-replication and digital

continuation. Thus, Kurzweil's transhumanist ontology philosophically outlines the limits of post-human existence, inviting a rethinking of foundational concepts such as consciousness, selfhood, and identity in light of the possibilities afforded by the digital age.

Keywords

Philosophy of Religion, Mind, Consciousness, Transhumanism, Ray Kurzweil

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled 'An Evaluation of Ray Kurzweil's Views in the Context of Contemporary Philosophy of Mind and Transhumanism', which is currently being conducted under the supervision of Prof. Dr. Mehmet Ata Az.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-14
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 6 - Monday, 25 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Merve Demirel - Mehmet Ata Az. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Demirel, Merve - Az, Mehmet Ata. "The Problem of Consciousness in Ray Kurzweil within the Context of Transhumanist Philosophy". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 65-68. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Özgür İradeyi Açıklamada Nörobilimsel ve Felsefi Yaklaşımlar: J. Searle ve B. Libet Üzerine Bir İnceleme

Ahmet Yasin Türkmen

 orcid.org/0000-0005-4152-4630 ayasinturkmen@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Gerçekten biz mi karar veriyoruz, yoksa kararlar sadece bize aitmiş gibi mi görünüyor? Bu soru, yalnızca bilimsel bir merak değil, insanın özne olma iddiasına yöneltilmiş derin bir sorgulamayı yansıtır. Bu makale, özgür irade kavramını felsefi ve deneysel yönleriyle ele alarak, Benjamin Libet'in nörofizyolojik deneyleriyle (1983, Brain) John Searle'ün zihinsel boşluk (mental gaps) kuramı (2001, Rationality in Action) arasında karşılaştırmalı bir analiz yapmayı hedeflemektedir. Çalışma, özgür irade sorununa ilişkin iki temel yaklaşımı; biri bilincin zamansal önceliğini deneysel verilerle sorgulayan Libet'i, diğeri bilinçli karar alma sürecini indirgenemez bir zihinsel gerçeklik olarak kavramsallaştıran Searle'ü temel almaktadır. Özgür iradenin bilince rağmen mi, bilinç sayesinde mi mümkün olduğu sorusu, bu iki yaklaşımın merkezinde yer alan problematiği oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, alt amaç olarak her iki modelin özgür iradenin doğasını açıklamadaki yeterlilik ve sınırlılıklarını ortaya koymak hedeflenmiştir. Libet'in hazırlık potansiyeli verilerinin özgür iradeyi biyolojik bir tepki alanına indirgemesi ve Searle'ün bilinçli karar anında beliren nedensel boşluklara yaptığı vurgu, özgür irade anlayışlarının yalnızca metodolojik değil, aynı zamanda ontolojik temellerde de ayrıştığını göstermektedir. Bu ayrışma, bireyin eylemlerinden sorumlu tutulup tutulamayacağına dair etik ve epistemik tartışmalara da ışık tutmaktadır. Araştırma, kavramsal analiz ve mantıksal çıkarım yöntemine dayalı teorik bir yaklaşımı benimsemiş; deneysel verilerin felsefi anlamı üzerine yapılandırılmıştır. Sonuç olarak, çalışmada özgür iradenin kesin olarak doğrulanamadığı veya çürütülemediği, ancak her iki yaklaşımın da özgürlük fikrinin belirli boyutlarını aydınlatmaya katkı sunduğu, buna karşın özellikle Libet'in deneysel çerçevesine yöneltilen yeni eleştirilerle (örneğin Schurger vd., 2012) tartışmanın güncelliğini koruduğu ve problemin doğası gereği çok katmanlı bir yapıda varlığını sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Din Felsefesi, Özgür İrade, John Searle, Benjamin Libet, Bilinç

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Mehmet Ata Az danışmanlığında 2025 yılında tamamladığımız “Özgür İradeyi Açıklamada Nörobilimsel ve Felsefi Yaklaşımlar: J. Searle ve B. Libet Üzerine Bir İnceleme” başlıklı seminer ödevi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe - Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	6. Oturum - 25 Ağustos 2025 Pazartesi 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Ahmet Yasin Türkmen. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Türkmen, Ahmet Yasin. “Özgür İradeyi Açıklamada Nörobilimsel ve Felsefi Yaklaşımlar: J. Searle ve B. Libet Üzerine Bir İnceleme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 69-72. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Neuroscientific and Philosophical Approaches to Explaining Free Will: An Analysis of J. Searle and B. Libet

Ahmet Yasin Türkmen

 orcid.org/0000-0005-4152-4630 ayasinturkmen@gmail.com ror.org/05ryemn72

Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

Do we truly make our own decisions, or do decisions merely appear to belong to us? This question is not merely a matter of scientific curiosity, but a deep inquiry directed at the very notion of human beings as autonomous agents. This article aims to examine the concept of free will from both philosophical and experimental perspectives through a comparative analysis of Benjamin Libet's neurophysiological experiments (Brain, 1983) and John Searle's theory of mental gaps (Rationality in Action, 2001). The study is grounded on two central approaches to the problem of free will: one, represented by Libet, which questions the temporal priority of consciousness through empirical data; the other, proposed by Searle, which conceptualizes conscious decision-making as an irreducible mental phenomenon. At the heart of the analysis lies the fundamental question of whether free will is possible despite consciousness or because of it. Accordingly, a secondary aim of the study is to reveal the explanatory strengths and limitations of both models in accounting for the nature of free will. Libet's interpretation of readiness potential as reducing free will to a biological response mechanism, and Searle's emphasis on causal gaps that emerge in moments of conscious decision, indicate that their understandings of free will diverge not only methodologically but also ontologically. This divergence also sheds light on ethical and epistemic debates concerning whether individuals can truly be held responsible for their actions. Methodologically, the study adopts a theoretical framework based on conceptual analysis and logical inference, structured around the philosophical implications of empirical findings. In conclusion, it is argued that free will can neither be definitively proven nor refuted. However, both approaches contribute to illuminating particular dimensions of the concept of freedom. Moreover, especially in light of recent criticisms directed at Libet's experimental framework (e.g., Schurger et al., 2012),

the discussion remains both relevant and unresolved due to the inherently complex and multi-layered nature of the problem.

Keywords

Philosophy, Philosophy of Religion, Free Will, John Searle, Benjamin Libet, Consciousness

Ethical Statement

This study is based on the seminar paper entitled “Neuroscientific and Philosophical Approaches to Explaining Free Will: An Analysis of J. Searle and B. Libet”, completed in 2025 under the supervision of Prof. Dr. Mehmet Ata Az.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Philosophy - Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 6 - Monday, 25 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Ahmet Yasin Türkmen. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Türkmen, Ahmet Yasin. “Neuroscientific and Philosophical Approaches to Explaining Free Will: An Analysis of J. Searle and B. Libet”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 69-72. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Auguste Comte'un İslam'a Dair Görüşleri

Rumeysa Nur Tanı Ünsal

 orcid.org/0009-0001-6277-8788 rntunsal@ankara.edu.tr ror.org/01wntqw50
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim
Dalı, Ankara, Türkiye

Ramazan Ünsal

 orcid.org/0000-0002-1731-348X ramazanunsal@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, sosyolojinin kurucu isimlerinden Auguste Comte'un din anlayışını ve özel olarak İslam dini hakkındaki düşüncelerini ele alarak sosyoloji tarihi ve din sosyolojisi açısından alana özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, betimleyici ve kuramsal bir metindir; Comte'un din sosyolojisi ve İslam hakkındaki düşüncelerini teorik bağlamda ele alan, kavramsal çözümleme yöntemine dayalı bir incelemedir.

Din, Comte'un sosyolojisinde ve kişisel hayatında önemli bir yere sahiptir. Her ne kadar geleneksel dinlerden birine bağlı olmasa da ve doğaüstü varlıklara inanmadığını belirtse de onun için din her zaman vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Comte'a göre din toplumsal hayatı düzenleyen en önemli kurumların başında gelmektedir. Ancak pozitivist bir gelecekte "geleneksel" dinlere yer yoktur. Onların yerine doğaüstü güçlerden arınan, toplumsal bütünlüğü ve evrenselliği sağlayacak olan tek bir din var olabilecektir: "İnsanlık Dini" ya da "Pozitif Din". "Seküler" bir din görünümü arz eden bu kurguda Comte, İnsanlık Dini'nin öncülerini kabul ettiği İslamiyet ve Hristiyanlık/Katoliklik ile özellikle ilgilenmiştir.

Comte, Hristiyanlık/Katolik ile İslam'ı birbirlerinin hem zıttı hem de birbirlerinin eksikliklerini tamamlayan dinler olarak görmektedir. Ona göre Roma dünyasının mirası bu iki din arasında bölünmüştür. Bu bölünme sonucunda bir dönem Katoliklik daha sonra da İslamiyet insanlığın gelişmesinde önemli roller oynamıştır. Bu noktada Comte'un İslam hakkındaki görüşleri de Katoliklikle beraber anlaşılabilir.

Evrensellik iddiasına sahip olan bu iki din, Comte'a göre birbirlerinin üstesinden gelememiş, aralarındaki güç mücadelesinden sonra İslam ve Katoliklik arasındaki sınırlar netleşmiş, iki din de evrensellik iddialarını kaybederek çözümlene sürecine girmişlerdir. Bu süreçten sonra pozitivism insanlığın ihtiyaç duyduğu evrensel dini oluşturmaya başlamıştır. Metinlerinde de görüldüğü gibi yaşadığı çağın kısıtlı imkanlarına rağmen İslam üzerine düşünmüş, araştırmış ve ondan beslenmeye çalışmıştır.

Comte'un İslam hakkındaki düşünceleri temelde üç madde ile özetlenebilir: İslam'ın bilime olan katkısı, sosyal düzeni sağlamadaki rolü ve insanlığın ilerlemesindeki etkisi. Ancak onun bu düşünceleri aslında müstakil bir çaba olmayıp genel insanlık tarihi ve evrimi

hakkındaki düşüncelerinin içinde serpilmiştir. Comte tarihin ve toplumun yasalarını keşfederek yaşadığı dönemdeki toplumsal krizlere çözüm bulmaya çalışmıştır. Bir anlamda Comte, hem bir “sosyolog” olarak hem de kurmuş olduğu “İnsanlık Dini’nin rahibi” olarak İslam’ı incelemiştir. Ancak kendi ifadesiyle İslam’a karşı taşıdığı ön yargı onu bilimsel bakış açısından uzaklaştırmıştır. O daha çok İslam’ın sosyal ve siyasal yanıyla ilgilenmiş, teolojik yanını ise ele almamıştır. Her ne kadar erken dönem yazılarında o, İslam’ın insanlığın gelişmesinde önemli bir rolü olmadığını iddia etse de daha sonra bu fikirlerinden vazgeçmiş ve İslam’ı İnsanlık Dini’nin en önemli öncüsü olarak kabul etmiştir. Ona göre İslam doğuda pozitivizmi tek başına hazırlayabilmiş olan dindir. Bu nedenle İslam, metafizik aşamaya ihtiyaç duymadan, doğrudan pozitif aşamaya geçebilecektir. İnsanlık Dini, Hz. Muhammed’in öğretilerini de içinde barındırdığından, pozitif aşamaya geçişte Müslümanlar zorlanmayacaklardır. Hatta Comte’a göre pozitif aşamaya geçiş Müslümanlar kolaylaştıracaklardır. İslam’ın sosyal ve siyasal yönleriyle pozitivizme geçişte oynadığı potansiyel rolün Comte tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymak, din sosyolojisi ve sosyolojik düşünce açısından dikkate değerdir.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Auguste Comte, Pozitivizm, İnsanlık Dini, İslam

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	7. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Rumeysa Nur Tanı Ünsal - Ramazan Ünsal. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Tanı Ünsal, Rumeysa Nur - Ünsal, Ramazan. “Auguste Comte’un İslam'a Dair Görüşleri”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 73-76. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Auguste Comte's Views on Islam

Rumeysa Nur Tanı Ünsal

 orcid.org/0009-0001-6277-8788 rntunsal@ankara.edu.tr ror.org/01wntqw50
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and
Religious Studies, Ankara, Türkiye

Ramazan Ünsal

 orcid.org/0000-0002-1731-348X ramazanunsal@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study aims to offer an original contribution to the fields of the history of sociology and the sociology of religion by examining the religious understanding of Auguste Comte, one of the founding figures of sociology, with a particular focus on his thoughts regarding Islam. The study is a descriptive and theoretical text; it is an analysis based on conceptual analysis methods that examines Comte's thoughts on the sociology of religion and Islam within a theoretical framework.

Religion holds a significant place in both Comte's sociological system and his personal life. Although he did not affiliate with any traditional religion and explicitly rejected belief in supernatural entities, religion remained an indispensable element for him. According to Comte, religion is one of the most essential institutions that organize social life. However, in the positivist future he envisioned, there would be no place for "traditional" religions. Instead, a single religion purified of supernatural elements—capable of ensuring social cohesion and universality—would prevail: the "Religion of Humanity" or "Positive Religion." In this construct, which takes the form of a "secular" religion, Comte paid particular attention to Islam and Christianity/Catholicism, which he regarded as precursors to the Religion of Humanity.

Comte saw Christianity/Catholicism and Islam as religions that were both oppositional and complementary. In his view, the legacy of the Roman world had been divided between these two religions. As a result of this division, Catholicism in one era and Islam in another played significant roles in the development of humanity. At this point, Comte's views on Islam can also be understood in conjunction with his interpretation of Catholicism. According to Comte, these two universalist religions were unable to overcome one another; following their power struggle, the boundaries between Islam and Catholicism became clearer, and both religions began to lose their claims to universality, entering a process of dissolution. From that point forward, positivism began to construct the universal religion humanity needed. As evident in his texts, despite the limited means of his time, he reflected on Islam, conducted research, and sought intellectual nourishment from it.

Comte's views on Islam can essentially be summarized in three points: its contribution to science, its role in maintaining social order, and its impact on the progress of humanity. However, these views were not in fact an independent effort, but rather were interwoven

within his broader reflections on the history and evolution of humanity. By seeking to discover the laws of history and society, Comte aimed to find solutions to the social crises of his own time.

Comte studied Islam both as a sociologist and as the self-proclaimed priest of the Religion of Humanity. However, by his own admission, the prejudice he held toward Islam occasionally distanced him from a scientific perspective. He was primarily concerned with the social and political dimensions of Islam, while avoiding its theological aspects. Although in his early writings he claimed that Islam had not played a significant role in the development of humanity, he later abandoned this view and came to regard Islam as one of the most important forerunners of the Religion of Humanity. According to him, Islam is the only religion in the East that could independently prepare the ground for positivism. For this reason, Islam would be able to transition directly to the positive stage without needing to pass through a metaphysical phase. Since the Religion of Humanity also encompasses the teachings of Prophet Muhammad, Muslims would not find this transition difficult. In fact, according to Comte, Muslims would facilitate the transition to the positive stage. Revealing how Comte evaluated the potential role of Islam's social and political dimensions in the transition to positivism is of particular importance for the sociology of religion and for sociological thought in general.

Keywords

Sociology of Religion, Auguste Comte, Positivism, Religion of Humanity, Islam

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 7 - Tuesday, 26 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Rumeysa Nur Tanı Ünsal - Ramazan Ünsal. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Tanı Ünsal, Rumeysa Nur - Ünsal, Ramazan. "Auguste Comte's Views on Islam". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 73-76. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kafeler Üzerinden Kültürel Sermaye ve Sınıfsal Ayırışma

İlknur Rabia Tuna

 orcid.org/0009-0008-4037-4513 ituna62@outlook.com ror.org/03rdpn141
Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Anabilim Dalı,
Bursa, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Sosyoloji disiplini çerçevesinde, Pierre Bourdieu'nün kültürel sermaye kuramı odağında kentteki kafe kültürünü sınıfsal ayırışma ve kimlik sunumu açısından ele almayı amaçlamıştır. Modern kent yaşamı içerisinde yalnızca tüketim nesneleri değil, bu tüketimin gerçekleştiği mekânlar da sosyal ve kültürel anlamlar taşımaktadır. Kafeler, özellikle son yıllarda üçüncü dalga kahveciler gibi belirli estetik ve tüketim kodlarına sahip alanlar olarak, bireylerin kimlik inşasında ve sosyal aidiyetlerinin dışavurumunda önemli roller üstlenmiştir. Bu araştırmanın önemi, gündelik hayatın sıradan bir mekânı gibi görünen kafelerin, aslında sınıfsal farklılıkların ve statü göstergelerinin yeniden üretildiği ideolojik alanlar olduğunu ortaya koymasından gelmektedir. Bourdieu'ye göre kültürel sermaye, bireylerin sahip oldukları bilgi, zevk, dil kullanımı ve estetik anlayış gibi unsurlarla biçimlenir; bu unsurlar bireyin hem sosyal konumunu hem de sosyal alanda nasıl tanındığını belirler. Bu bağlamda, bireylerin tercih ettikleri kafelerin, yalnızca “kahve içilen yerler” değil, kültürel sermayenin görünür olduğu, sınıfsal ayırışmanın simgesel düzeyde yeniden üretildiği mekânlardır.

Çalışmada literatür derlemesi yöntemi kullanılarak, kentteki tüketim mekânlarının bireylerin kültürel sermaye düzeylerine göre nasıl farklılaştığı analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde, üçüncü dalga kahvecilerin minimalist iç mekân tasarımları, özgün menü dili, yüksek fiyat politikaları ve belirli müşteri profilleriyle kültürel sermayesi yüksek bireyler için bir cazibe merkezi hâline geldiği gözlenmiştir. Buna karşın, geleneksel çay ocakları ya da zincir kafe markaları, farklı sınıfsal ve kültürel aidiyetlerin bulunduğu alternatif kamusal alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu mekânlar arasındaki farklılıkların, bireylerin sadece mekânsal tercihlerini değil, aynı zamanda zevk biçimlerini, gündelik alışkanlıklarını ve sosyal ilişkiler kurma biçimlerini de yansıtmaktadır. Bu durum, kentteki kafe seçimlerinin, bireylerin toplumsal aidiyetlerini ve statülerini bilinçli veya bilinçsizce ifade etme biçimi olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Instagram gibi sosyal medya platformlarında kafe paylaşımı üzerinden kültürel kimlik sunumu yapılması ise, kültürel sermayenin yalnızca içsel değil, aynı zamanda kamusal olarak performe edilen bir değer olduğunu göstermiştir. Bu sanal paylaşımlar, bireylerin mekân tercihleri üzerinden kendilerini belirli bir sosyal gruba ait hissetme ve bu aidiyeti dışa vurma pratiklerinin güncel bir uzantısı olarak incelenmektedir.

Bu çalışma, Bourdieu'nün Distinction (Ayrım) kitabından yola çıkarak, tüketim mekânlarının kentteki sınıfsal görünürlüğü ve kimlik sunumu üzerindeki etkisini tartışmıştır. Elde edilen bulgular, kafelerin modern kentte sadece sosyalleşme alanları olmanın ötesinde, bireylerin toplumsal konumlarını ve kültürel birikimlerini sergiledikleri, böylece sınıf farklılıklarının hem yeniden üretildiği hem de pekiştirildiği önemli kültürel sahneler haline geldiğini açıkça göstermektedir. Bu bağlamda, kafe

tercihleri üzerinden okunan sınıf ve kültür ilişkisi, kent yaşamındaki eşitsizliklerin ve ayrılmaların mikro düzeydeki somut tezahürlerine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sosyoloji, Bourdieu, Kültürel Sermaye, Sınıfsal Ayrışma, Kimlik Sunumu, Üçüncü Dalga Kahveciler

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	24.07.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Sosyoloji
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	7. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 İlknur Rabia Tuna. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Tuna, İlknur Rabia. “Kafeler Üzerinden Kültürel Sermaye ve Sınıfsal Ayrışma”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 77-80. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Cultural Capital and Class Segregation Through Cafes

İlknur Rabia Tuna

 orcid.org/0009-0008-4037-4513 ituna62@outlook.com ror.org/03rdpn141

Bursa Technical University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology,
Bursa, Türkiye

Abstract

This study, within the discipline of Sociology, aims to examine urban cafe culture from the perspective of class segregation and identity presentation, focusing on Pierre Bourdieu's theory of cultural capital. In modern urban life, not only consumption objects but also the spaces where this consumption takes place carry social and cultural meanings. Cafes, especially in recent years, with specific aesthetic and consumption codes like third-wave coffee shops, have assumed significant roles in individuals' identity construction and the externalization of their social affiliations. The importance of this research stems from its revelation that cafes, seemingly ordinary spaces of daily life, are in fact ideological fields where class differences and status symbols are reproduced. According to Bourdieu, cultural capital is shaped by individuals' knowledge, tastes, language use, and aesthetic understanding; these elements determine both an individual's social position and how they are recognized in the social field. In this context, it has been determined that the cafes individuals prefer are not merely "places to drink coffee," but spaces where cultural capital is made visible and class segregation is symbolically reproduced.

The study employed a literature review methodology to analyze how urban consumption spaces differentiate according to individuals' cultural capital levels. Analyses revealed that third-wave coffee shops, with their minimalist interior designs, unique menu language, high pricing policies, and specific customer profiles, have become a center of attraction for individuals with high cultural capital. In contrast, traditional tea houses or chain cafe brands stand out as alternative public spaces where different class and cultural affiliations converge. It has been determined that these differences between spaces reflect not only individuals' spatial preferences but also their forms of taste, daily habits, and ways of forming social relationships. This situation demonstrates that cafe choices in urban areas function as a conscious or unconscious means for individuals to express their social affiliations and status.

Furthermore, the presentation of cultural identity through cafe sharing on social media platforms like Instagram has shown that cultural capital is not only internal but also a value publicly performed. These virtual shares have been examined as a contemporary extension of individuals' practices of feeling belonging to a specific social group through their spatial preferences and externalizing this belonging.

This study discussed the impact of consumption spaces on class visibility and identity presentation in urban areas, drawing upon Bourdieu's Distinction. The findings clearly indicated that cafes in modern cities have become significant cultural stages beyond mere social gathering places, where individuals display their social positions and cultural accumulations, thereby both reproducing and reinforcing class differences. In this context, the relationship between class and culture, as interpreted through cafe

preferences, points to the concrete manifestations of inequalities and segregations at a micro level in urban life.

Keywords

Sociology, Bourdieu, Cultural Capital, Class Segregation, Identity Presentation, Third-Wave Coffee Shops

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-24
Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Sociology
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 7 - Tuesday, 26 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 İlknur Rabia Tuna. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Tuna, İlknur Rabia. “Cultural Capital and Class Segregation Through Cafes”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 77-80. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Felsefi ve Sosyolojik Temellendirmeler Çerçevesinde Sigmund Freud ve Din

Miray Yenen

 orcid.org/0009-0007-1987-8904 miray.yenen@gazi.edu.tr ror.org/054xkpr46
Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Fahri Atasoy

 orcid.org/0000-0001-9201-3586 fahriatasoy@gazi.edu.tr ror.org/054xkpr46
Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Sigmund Freud'un, literatürde psikanalizin babası olarak ifade edildiği bilinmektedir. Bu sebeple onun hakkında psikoloji, felsefe ve sosyoloji disiplinleri kapsamında makaleler, kitaplar ve daha birçok eser yazılmıştır. Freud'un kendi eserleri incelendiğinde kuramındaki adlandırmalarda felsefi ve mitolojik kavramlardan yararlandığı görülmektedir. Buna Eros ve Thanatos kavramları örnek gösterilebilir. Bu çalışma Freud'un dine bakış açısını felsefi ve sosyolojik temellendirmeler çerçevesinde ve uygarlık kavramı bağlamında analizini konu almaktadır. Çalışmada nitel analiz yöntemlerinden metin analizi yöntemi kullanılmıştır. Sigmund Freud, uygarlığın insanlara güvenlik, düzen ve ilerleme sunduğunu, uygarlığın amacının insanları doğanın tehditlerinden korumak ve bireyler arası ilişkileri düzenlemek olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu düzenin sağlanabilmesi için bireylerin içgüdüsel arzularının (özellikle saldırganlık ve cinsellik) bastırılması gerekmektedir. Freud'a göre uygarlık, bunun(bastırma) sayesinde var olabilir. Freud'a göre uygarlığın devamı açısından kültürel süperegonun gücünün önemli olduğu ve bu gücün korunmasında da dinin etkisinin büyük düzeyde olduğu ifade edilmektedir. Din ise Freud'a göre hayatın yükünü taşımada zorlanan birey için bir teselli olarak tasvir edilmektedir. İnsanların sonsuzluk ve adalet arayışı, yaşamın nedenini bulma gibi arayışlarının ve çaresizliklerinin karşılığının dinde de olduğu görülmektedir. Dinin insanlara iyiliklerin mutlaka ödüllendirileceğini ve kötülüklerin de cezalandırılacağını vaat ettiği bilinmektedir. Bu vaadin insanları rahatlatığı ve dinin buyruklarına uymalarını sağladığı düşünülmektedir. Dinin talepleri ile uygarlığın taleplerinin bu bağlamda benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Freud'a göre dinin, insan uygarlığı için büyük hizmetler gerçekleştirdiği ifade edilmektedir. Çalışmanın bulgularında; Freud'un, felsefi ve sosyolojik açıdan Marx da dahil olmak üzere birçok filozof ve sosyologdan oldukça etkilendiği görülmektedir. Din de bu noktada etkilenimlerinin olduğu bir alan olarak ifade edilebilir. Dinin, toplumdışı içgüdüleri evcilleştirmeye katkıda bulunması bakımından işlevsel olduğu görüşüne varılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sosyoloji, Toplum, Din, Sigmund Freud, Uygarlık, Psikanaliz

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Sosyoloji
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	7. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Miray Yenen - Fahri Atasoy. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yenen, Miray - Atasoy, Fahri. "Felsefi ve Sosyolojik Temellendirmeler Çerçevesinde Sigmund Freud ve Din". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 81-84. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Sigmund Freud and Religion Within The Framework of Philosophical and Sociological Foundations

Miray Yenen

 orcid.org/0009-0007-1987-8904 miray.yenen@gazi.edu.tr ror.org/01x8m3269

Gazi University, Educational Sciences Institute, Department of Philosophy and Related Sciences,
Ankara, Türkiye

Fahri Atasoy

 orcid.org/0000-0001-9201-3586 fahriatasoy@gazi.edu.tr ror.org/01x8m3269

Gazi University, Educational Sciences Institute, Department of Philosophy and Related Sciences,
Ankara, Türkiye

Abstract

Sigmund Freud is widely recognized in the literature as the founder of psychoanalysis. Thus, numerous articles, books, and scholarly works have been written about his ideas across the disciplines of psychology, philosophy, and sociology. A close examination of Freud's own writings reveals that he frequently employs philosophical and mythological concepts in his theoretical terminology. The notions of Eros and Thanatos serve as notable examples. This study aims to analyze Freud's perspective on religion within the framework of philosophical and sociological foundations, particularly in the context of the concept of civilization. The research employs qualitative methods, specifically textual analysis. Sigmund Freud states that civilization offers people security, order, and progress, and that the purpose of civilization is to protect individuals from the threats of nature and to regulate interpersonal relationships. However, in order to maintain this order, individuals' instinctual desires (especially aggression and sexuality) must be repressed. According to Freud, civilization can exist only through such repression. He argues that the strength of the cultural superego is crucial for the continuation of civilization, and that religion plays a significant role in maintaining this strength. For Freud, religion is portrayed as a consolation for the individual who struggles to bear the burdens of life. It is observed that people's search for eternity, justice, and the meaning of life, as well as their feelings of helplessness, are addressed by religion. Religion is known to promise that good deeds will be rewarded and evil deeds will be punished. This promise is thought to provide comfort to individuals and to encourage them to comply with religious commandments. In this context, it is understood that the demands of religion and those of civilization show similarities. According to Freud, religion has rendered great services to human civilization. The findings of the study reveal that Freud was significantly influenced (both philosophically and sociologically) by many thinkers, including Marx. Religion can also be

considered an area in which these influences are reflected. Religion can be considered functional in terms of contributing to the domestication of anti-social instincts.

Keywords

Sociology, Society, Religion, Sigmund Freud, Civilization, Psychoanalysis

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Sociology
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 7 - Tuesday, 26 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Miray Yenen - Fahri Atasoy. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yenen, Miray - Atasoy, Fahri. "Sigmund Freud and Religion Within The Framework of Philosophical and Sociological Foundations". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 81-84. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kalabalık Yalnızlık: Modern Toplumda Din ve Kimlik

Hatice Şenoğlu

 orcid.org/0009-0004-1082-5070 hatice.sennoglu@gmail.com ror.org/01x8m3269
Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din
Sosyolojisi Tezli Yüksek Lisans Programı, Çorum, Türkiye

Öz

Din Sosyolojisi disiplini çerçevesinde hazırlanan bu çalışma, modern toplumda bireyin yaşadığı kimlik bunalımı ve yalnızlık duygusunu “kalabalık yalnızlık” kavramı etrafında ele alarak dinin bu süreçteki yerini sorgulamayı amaçlamıştır. Özellikle dijitalleşme ve hızlı kentleşmenin neden olduğu yüzeysel ilişkiler, bireyin sosyal çevresinden koptuğu ama aynı zamanda görünürde bir kalabalığın içinde var olmaya çalıştığı bir hayat biçimini doğurmuştur. Bu noktada kalabalık yalnızlık, sadece psikolojik bir his değil, sosyolojik, kültürel ve iletişimsel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Modern yaşamın getirdiği bireyselleşme ve sekülerleşme süreçleri, bireyin aidiyet bağlarını zayıflatmakta, toplumsal bütünlük duygusunu kırılan hale getirmektedir. Bu bağlamda “kalabalık yalnızlık” kavramı, bireyin fiziksel olarak çevreyle iç içe olduğu ancak anlamlı ilişkilerden yoksun kaldığı bir ruh halini tanımlar. Kalabalık yalnızlık, yalnızca bireysel bir deneyim değil, toplumsal yapının dönüşümüne dair derin ipuçları barındıran bir olgudur. Din ise bu dönüşüm içinde, bireye yeniden aidiyet ve anlam sunabilecek en güçlü referanslardan biri olmaya devam etmektedir. Ancak bu gücün etkili olabilmesi, dinin toplumsal bağlamla kurduğu ilişkinin, bireyin ihtiyaç ve gerçeklikleriyle uyumlu hale gelmesine bağlıdır. Kimlik, aidiyet, anlam ve yalnızlık gibi temel meseleler etrafında şekillenen bu çalışmada, modern insanın içinde bulunduğu durumun çok boyutlu ve dinamik doğası göz önünde bulundurularak, daha derin ve katmanlı bir çözümlemenin gerekliliği vurgulanmıştır.

Çalışmada Anthony Giddens, Charles Taylor ve Christopher Lasch gibi düşünürlerin modern kimlik, bireysellik, benlik ve toplumsal yabancılaşma üzerine görüşlerinden yararlanılmış, bireyin modern toplumdaki yalnızlık deneyimi dinin sunduğu anlam, aidiyet ve cemaat bağlamlarında değerlendirilmiştir.

Yöntem olarak nitel bir literatür taraması benimsenmiş, dinin bireysel ve toplumsal düzlemde hem güven inşa eden hem de aidiyet duygusunu güçlendiren yönleri tartışılmıştır. Kalabalık yalnızlık, sadece bireysel bir psikolojik sorun değil, toplumsal çözülmenin ve kimlik karmaşasının da bir sonucu olarak ele alınmıştır. Dinin bireyde oluşturduğu metafizik güven ve cemaat yapısı, modern bireyin yalnızlıkla baş etmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak çalışma, modern toplumun bireyi yalnızlaştıran

yapısına karşı dinin sunduğu bütünleştirici ve kimlik kazandırıcı işlevleri ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Din, Kimlik, Kalabalık Yalnızlık, Modernleşme, Sekülerleşme

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Yakup Çoştı danışmanlığında 2025 yılında Hitit Üniversitesinde Din Sosyolojisi tezli yüksek lisans programı kapsamında tamamladığımız “Kalabalık Yalnızlık: Modern Toplumda Din ve Kimlik” başlıklı Seminer çalışması esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	29.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	8. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Hatice Şenoğlu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şenoğlu, Hatice. “Kalabalık Yalnızlık: Modern Toplumda Din ve Kimlik”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 85-88. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Crowded Loneliness: Religion and Identity in Modern Society

Hatice Şenoğlu

 orcid.org/0009-0004-1082-5070 hatice.sennoglu@gmail.com ror.org/01x8m3269

Hitit University, Graduate School of Education, Department of Philosophy and Religious Studies,
Master's Programme in Sociology of Religion, Çorum, Türkiye

Abstract

This study, prepared within the framework of the discipline of Sociology of Religion, aims to examine the role of religion in the process of identity crisis and loneliness experienced by individuals in modern society, focusing on the concept of “crowded loneliness.” In particular, superficial relationships caused by digitalization and rapid urbanization have given rise to a way of life in which individuals are disconnected from their social environment but at the same time try to exist within a visible crowd. At this point, crowded loneliness emerges not only as a psychological feeling but also as a sociological, cultural, and communicative phenomenon.

The processes of individualization and secularization brought about by modern life weaken the bonds of belonging and make the sense of social cohesion fragile. In this context, the concept of “crowded loneliness” describes a state of mind in which the individual is physically immersed in their environment but deprived of meaningful relationships. Lonely crowds are not merely an individual experience but a phenomenon that offers profound insights into the transformation of social structures. Religion continues to be one of the most powerful references capable of offering individuals a renewed sense of belonging and meaning within this transformation. However, the effectiveness of this power depends on religion’s relationship with the social context aligning with the individual’s needs and realities. In this study, which revolves around fundamental issues such as identity, belonging, meaning, and loneliness, the multidimensional and dynamic nature of the modern human condition is taken into consideration.

The study draws on the views of thinkers such as Anthony Giddens, Charles Taylor, and Christopher Lasch on modern identity, individuality, selfhood, and social alienation; the individual’s experience of loneliness in modern society is evaluated in the context of the meaning, belonging, and community offered by religion.

A qualitative literature review was adopted as the method, and the ways in which religion builds trust and strengthens the sense of belonging on both the individual and social levels were discussed. Crowded loneliness is not only considered an individual psychological problem but also a result of social disintegration and identity confusion. The metaphysical security and community structure that religion creates in the individual play an important role in helping the modern individual cope with loneliness. In conclusion, the study

reveals the integrative and identity-forming functions of religion in the face of the structure of modern society that isolates the individual.

Keywords

Sociology of Religion, Religion, Identity, Crowded Loneliness, Modernization, Secularization

Ethical Statement

This study is based on the seminar paper titled “Crowded Loneliness: Religion and Identity in Modern Society”, which we completed in 2025 within the Master’s Program in Sociology of Religion at Hitit University under the supervision of Prof. Dr. Yakup Çoştu.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-29
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 8 - Tuesday, 26 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Hatice Şenoğlu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şenoğlu, Hatice. “Crowded Loneliness: Religion and Identity in Modern Society”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 85-88. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Erkeklik Krizi Bağlamında Babalık Olgusu

Ali Bayer

 orcid.org/0000-0003-1867-5236 ali.bayer@selcuk.edu.tr ror.org/045hgzm75
Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

Öz

Sosyal bilimler alanında toplumsal cinsiyet çalışmaları uzun zaman işlenen konular arasında yer almaktadır. Özellikle feminist hareketin etkisiyle başlayan erkeklik çalışmaları, üzerinde anlaşmaya varılan evrensel bir erkeklik tanımının olamayacağı şeklinde bir durumla karşı karşıya kalınmıştır. Geleneksel cinsiyet rollerinin feminizm hareketleri tarafından yoğun biçimde sorgulanması sonucunda erkeklerin bu geleneksel cinsiyet rolleri karşısında bir gerilim içinde olduklarını öne sürmüştür. Geleneksel erkek algısında görülen bu dönüşümler erkeklik krizi olarak ifade edilmiştir. Feminist tartışmalarda erkeklerin kadınlara göre avantajlarından bahsedilirken yeni durumda erkeklerin ataerkil sistemin mağduru olabilecekleri ifade edilmeye başlanmıştır. Sanayileşme, modernleşme etkisiyle kadının çalışma yaşamına girmesi, ev iş ve çocuk bakımıyla ilgili hususlarda dikkati baba üzerinde yoğunlaştırmaya başlamıştır. Araştırmanın amacı yaşanan bu değişimlerin aileye etkisini ortaya koymaktır. Ailenin yapısında, işlevlerinde ve bireylerin rollerinde görülen değişimler hem gelişmelerden etkilenmiş hem de bu gelişmelerin ortaya çıkışını sağlamıştır. Araştırma yeni aile düzeni içindeki babanın rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. 1970'lerde yeni babalık modelinin ortaya çıkışı, 1980 ve 1990'lı yıllardan sonra babalıkla ilgili çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. Aile ve toplum içinde kadın ve çocuğa bakışın değişmesi, kadının iş hayatında istihdamının artışı, toplumsal hayatta daha aktif rol alması, statü ve rollerindeki değişimler, eşit rol idealinin benimsenmesi gibi durumlar babalık ve babalıkla ilgili çalışmaların yapılmasında önemli faktörlerdir. Yeni babalık modelinde erkekler yemek yapan, çocukların bakımıyla ilgilenen ev işlerine yardım eden gibi niteliklere sahiptir. Günümüzde boşanmalar sonucunda tek ebeveynli ailelerin ortaya çıkışındaki artış babalığın yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Araştırmada erkeklik krizi bağlamında babalık, baba yokluğu, babalık krizi, rol farklılaşması gibi farklı yönlerden ele alınmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, literatür taraması yönteminden hareketle ülkemizde ve küresel çapta istatistiksel verilerden de faydalanılmıştır. Değişen şartlar karşısında erkekliğin de değişime zorlandığı, bir takım kırılmalar yaşandığı, yaşanan değişimin erkeklik algısını nasıl değiştirdiği ele alınmıştır. Aynı zamanda aile içi ilişkileri, çocuklarla iletişim, duygusal destek ve şiddet eksenindeki etkileri ele alınmıştır. Kadının eğitim, ekonomi ve hukuki alanlarda kazanımlarının hem aile bireyleri hem de babalık üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Babalık, Erkeklik Krizi, Rol Model, Baba Yokluğu

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	8. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Ali Bayer. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Bayer, Ali. “Erkeklik Krizi Bağlamında Babalık Olgusu”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 89-92. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Fatherhood in the Context of the Crisis of Masculinity

Ali Bayer

 orcid.org/0000-0003-1867-5236 ali.bayer@selcuk.edu.tr ror.org/045hgzm75
Selçuk University, Faculty of Theology, Department of Sociology of Religion, Konya, Türkiye

Abstract

Gender studies have long been a topic of discussion within the social sciences. Masculinity studies, in particular, have been confronted with the fact that there can be no universally agreed-upon definition of masculinity, a concept that emerged from the influence of the feminist movement. The intense questioning of traditional gender roles by feminist movements has led to the assertion that men are in a state of tension in the face of these roles. These transformations in the traditional perception of masculinity have been referred to as a 'masculinity crisis'. In feminist discussions about the advantages men have over women, it has begun to be suggested that men could be victims of the patriarchal system in this new situation. As a result of industrialisation and modernisation, women entering the workforce has shifted attention towards fathers in matters related to household chores and childcare. The aims of this research is to reveal the impact of these changes on the family. The changes observed in family structure, functions, and individual roles have both been influenced by these developments and have led to their emergence. The research aims to reveal the role of the father within the new family order. The emergence of the new fatherhood model in the 1970s led to an increase in fatherhood studies in the 1980s and 1990s. Significant factors in the conduct of studies on fatherhood and related topics include changes in societal and family perceptions of women and children, an increase in women's employment, their more active role in social life, changes in their status and roles, and the adoption of the ideal of equal roles. In the new model of fatherhood, men participate in activities such as cooking, caring for children and helping with household chores. The increase in single-parent families resulting from divorces today has necessitated a re-evaluation of fatherhood. The study addressed fatherhood, fatherlessness, the fatherhood crisis, and role differentiation from different perspectives in the context of the crisis of masculinity. Qualitative research method was used in this study. Using a literature review method, we also utilize statistical data from our country and globally. This study examines how masculinity has been forced to change in the face of changing conditions, experiencing some ruptures, and the impact of these changes on family relationships, communication, and violence. It is discussed that masculinity was forced to change in the face of changing conditions, some ruptures were experienced, and how this change changed the perception of masculinity. The effects on family relationships, communication with children, emotional support and violence are also

discussed. The effects of women’s achievements in education, economy and law on family members and fatherhood have been revealed.

Keywords

Sociology of Religion, Fatherhood, Crisis of Masculinity, Role Model, Absence of father

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 8 - Tuesday, 26 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Ali Bayer. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Bayer, Ali. “Fatherhood in the Context of the Crisis of Masculinity”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 89-92. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kalabalıklar İçinde Yalnızlık: Zygmunt Bauman Sosyolojisinde Yalnızlığın Toplumsal Biçimleri

Esra Güler Ayhan

 orcid.org/0009-0005-8634-8634 245220109@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Modern toplumlarda bireyselleşme, özgürlük ve özerklik idealleri yüzeyde bir özgürleşme alanı sunarken derinlemesine bakıldığında toplumsal çözülme, ilişkisel yitim ve yalnızlık gibi yeni sosyolojik sorunlara yol açmaktadır. Zygmunt Bauman bu çelişkili süreci akışkan modernite kavramı çerçevesinde açıklarken modern bireylerin artık sabit kimliklerden, kalıcı ilişkilerden ve süreklilik taşıyan aidiyet biçimlerinden uzaklaştığını belirtir. Bu bağlamda bireyler, görünürde çeşitli topluluklara ve bağlantılara sahip olsa da aslında “yalnız kalabalıklar” hâlinde yaşamaktadırlar. Çalışmanın konusu Bauman’ın sosyolojik perspektifinden modern yalnızlık olgusunun boş zaman, tüketim kültürü ve dijital gösteri bağlamında aldığı toplumsal biçimlerini anlamaktır. Çalışmanın temel problemini ise şu soruyla özetlemek mümkündür: Modern birey, artan dijital bağlantılara ve görünür kalabalıklara rağmen neden daha derin bir yalnızlık deneyimi yaşamaktadır ve bu durum Bauman’ın sosyolojisinde nasıl bir kuramsal çerçeveye sahiptir? Çalışmanın amacı bireysel gibi görünen yalnızlık deneyiminin modernliğin sunduğu özgürlük idealiyle eşzamanlı gelişen ilişkisel yitiminden kaynaklanan toplumsal bir sonuç olduğunu ortaya koymaktır. Bu bağlamda boş zaman, yalnızca bir dinlenme alanı olmaktan çıkarak bireyin kimliğini sahnelediği, sosyal sermayesini görünür kıldığı ve aidiyet arayışını yeniden ürettiği bir gösteri zeminine dönüşmektedir. Bu süreçte birey yalnızca tüketilen bir figür olmakla kalmayıp görünürlüğünü sahnelerken içsel ilişkiden ve derin bağlardan soyutlanmış bir toplumsal varlığa da evrilmektedir. Tüketim kalıpları ve sosyal medya etkileşimleri, bireyi görünür kılarken aynı anda yalnızlaştıran sembolik süreçler üretmektedir. Çalışmada kullanılan yöntem nitel araştırma yöntemidir. Yalnızlık olgusu bireysel değil toplumsal olarak biçimlendirilmiş bir deneyim olarak ele alınmaktadır. Çalışma yalnızlığı bireysel bir duygu olmaktan çıkararak modern toplumda dijitalleşme ve tüketim kültürüyle şekillenen ilişkisel çözülmenin sosyolojik bir sonucu olarak ele alması bakımından literatüre özgün ve güncel bir katkı sunmaktadır. Nitekim Türk Dil Kurumu’nun 2024 yılında “kalabalık yalnızlık” ifadesini yılın kelimesi olarak belirlemiş olması, konunun yalnızca akademik değil toplumsal düzlemde de yakıcı bir karşılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Zygmunt Bauman, Yalnızlık, Akışkan Modernite, Tüketim Kültürü, Dijital Gösteri

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	8. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Esra Güler Ayhan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Güler Ayhan, Esra. “Kalabalıklar İçinde Yalnızlık: Zygmunt Bauman Sosyolojisinde Yalnızlığın Toplumsal Biçimleri”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 93-96. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Loneliness in Crowds: The Social Forms of Isolation in Zygmunt Bauman's Sociology

Esra Güler Ayhan

 orcid.org/0009-0005-8634-8634 245220109@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology of
Religion, Ankara, Türkiye

Abstract

While ideals of individualization, freedom, and autonomy in modern societies seemingly offer a space for emancipation, a deeper analysis reveals that these processes often lead to social fragmentation, relational loss, and new sociological problems such as loneliness. While elucidating this contradictory process within the framework of the concept of liquid modernity, Zygmunt Bauman states that modern individuals are now moving away from fixed identities, permanent relationships and continuous forms of belonging. In this context, individuals, although seemingly having various communities and connections, actually live in “lonely crowds.” This study aims to analyze the phenomenon of modern loneliness within Bauman's sociological perspective by examining its social manifestations in the contexts of leisure, consumer culture, and digital spectacle. The central research question can be formulated as follows: Despite increasing digital connectivity and the appearance of social abundance, why do modern individuals experience a deeper sense of loneliness, and how can this be interpreted through Bauman's theoretical framework? The objective of this study is to demonstrate that the experience of loneliness, often perceived as individual, is in fact a social outcome stemming from the loss of relational depth that coincides with the ideal of freedom promoted by modernity. In this regard, leisure is no longer a space for rest but a performative arena where individuals stage their identities, display their social capital, and rearticulate their quest for belonging. In this process, the individual becomes not only a consumed figure, but also a socially isolated being, stripped of deep emotional ties while striving for visibility. Consumption patterns and social media interactions, while increasing one's visibility, simultaneously produce symbolic processes that foster loneliness. The study adopts a qualitative research method and conceptualizes loneliness not as a psychological feeling, but as a socially constructed experience. By framing loneliness as a sociological outcome shaped by digitalization and consumer culture in modern society, this research offers an original and timely contribution to the literature. The fact that the Turkish Language Association selected the term “lonely crowd” (kalabalık yalnızlık) as the word of the year in 2024 also underscores the social urgency and contemporary relevance of the topic.

Keywords

Sociology of Religion, Zygmunt Bauman, Loneliness, Liquid Modernity, Consumer Culture, Digital Spectacle

Type

Conference Proceeding Abstract

Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 8 - Tuesday, 26 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Esra Güler Ayhan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Güler Ayhan, Esra. “Loneliness in Crowds: The Social Forms of Isolation in Zygmunt Bauman’s Sociology”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 93-96. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Memlûkler’de Sultanlık Makamına Giden Yolda Üst Düzey Emirler Arası Güç Mücadelesi

Hatice Kübra Demirel

 orcid.org/0009-0005-5558-7149 dmrl.htckbra@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Memlûkler Devleti’nde sultandan sonra en etkili güç odaklarını yüksek rütbeli emirler oluşturmuştur. Bu emirler, küçük yaşta köle olarak getirildikleri Mısır’da askerî eğitim kurumları olan tibâklarda yetiştirilmiş, azat edilmelerinin ardından çeşitli askerî görevlerde bulunarak devletin askerî-siyasal elit tabakasını teşkil etmişlerdir. Yetenekli ve kararlı olanlar zamanla en üst makamlara kadar yükselmiş, hatta sultanlık makamına ulaşmışlardır. Hanedana dayalı kalıcı bir saltanat sisteminin bulunmayışı, bu emirlere meşrû birer sultan adayı olma imkânı sunmuş, ancak iktidar mücadelelerini daha çetin ve kanlı hâle getirmiştir. Saltanatın, etkili ve güçlü emirler için ulaşılabilir bir hedef olması, sultan adaylarının her daim siyasî ve askerî bakımdan güçlü kalmalarını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada özellikle Sultan Kutuz, Sultan Baybars ve Sultan Muhammed en-Nâsır’ın tahta çıkış süreçleri incelenmekte; üst düzey emirlerin bu süreçlerdeki etkisi ortaya konulmaktadır. Sultan Kutuz’un iktidara gelişinde diğer emirlerin rızasını alıp almadığı, güçsüz bir sultanın emirlerle olan ilişkilerinde nasıl bir tutum sergilediği gibi sorulara yanıtlar aranmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Memlûk Devleti’nde emirlerin sahip olduğu gücün, yalnızca askerî değil aynı zamanda siyasî karar alma süreçlerinde ve özellikle sultan seçimi üzerindeki belirleyiciliğini ortaya koymaktır. Dolayısıyla, emirlerin sadece askerî bürokraside değil, sultanlığın meşruiyetinde de en etkili güç unsurlarından biri olarak öne çıkmışlardır. Bu çerçevede nitel araştırma yöntemi esas alınmış, kaynaklar ışığında gerçekleştirilen değerlendirmeler neticesinde şu tespitlere ulaşılmıştır: Memlûk siyasal sisteminde hanedan esasına dayalı bir saltanat anlayışının olmayışı, sultanlık makamını güçlü emirlerin müdahalesine açık hâle getirmiştir. Emirler, çoğu zaman uzlaşarak sultan belirlemiş, çocuk yaşta tahta çıkan hükümdarlar ise fiilen bu emirler tarafından yönetilmiştir. Sonuçta Memlûk Devleti’nde iktidarın meşruiyeti ve sürekliliği, hanedân mensubu olmaktan ziyade emirlerin desteğini elde etmeye ve askerî-siyasal güç dengesini yönetebilmeye bağlı kalmıştır. Bu durum, devletin askerî dinamizmini

artırmakla birlikte, zaman zaman yönetim istikrarını zayıflatmış ve iç siyasette ciddi kırılmalara yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Memlûkler, Sultan, Emir, Kutuz, Baybars, Muhammed en-Nâsır, Emirler Arası Mücadele

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Adnan Kara danışmanlığında sürdürdüğümüz “Memlûkler’de Sultanlık Makamına Giden Yolda Üst Düzey Emirler Arası Güç Mücadelesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	9. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Hatice Kübra Demirel. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Demirel, Hatice Kübra. “Memlûkler’de Sultanlık Makamına Giden Yolda Üst Düzey Emirler Arası Güç Mücadelesi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 97-100. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Power Struggle Among High-Ranking Emirs on the Path to the Sultanate in the Mamluk State

Hatice Kübra Demirel

 orcid.org/0009-0005-5558-7149 dmrl.htckbra@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic History and Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

In the Mamluk Sultanate, high-ranking emirs constituted the most influential centers of power after the sultan. These emirs were brought to Egypt at a young age as slaves and trained in military institutions known as * ib q*. Following their manumission, they served in various military roles and gradually formed the military-political elite of the state. Those who were talented and determined ascended to the highest ranks, even reaching the sultanate. The absence of a dynastic and hereditary system of succession provided these emirs with a legitimate claim to the throne but also led to fierce and often violent power struggles. The accessibility of the sultanate to powerful and influential emirs necessitated that potential candidates remain politically and militarily strong at all times. In this context, the study particularly examines the accession processes of Sultan Qutuz, Sultan Baybars, and Sultan al-Nasir Muhammad, aiming to reveal the role of high-ranking emirs in these transitions. It explores questions such as whether Sultan Qutuz secured the consent of other emirs during his rise to power and how a weak sultan navigated relationships with dominant emirs. The primary objective of this study is to demonstrate that the power held by emirs in the Mamluk state extended beyond military affairs, significantly influencing political decision-making and especially the selection of the sultan. Thus, emirs emerged not only as prominent figures within the military bureaucracy but also as critical actors in legitimizing the sultanate itself. The study adopts a qualitative research methodology, and based on the analysis of relevant sources, several key findings have been reached. The lack of a hereditary monarchy in the Mamluk political system rendered the sultanate vulnerable to the intervention of powerful emirs. Emirs frequently determined the ruler through consensus, and underage sultans were effectively governed by them. Ultimately, the legitimacy and continuity of power in the Mamluk state depended not on dynastic lineage but on securing the support of emirs and managing the balance of military and political forces. While this structure increased the military dynamism of the

state, it also occasionally undermined administrative stability and caused significant fractures in domestic politics.

Keywords

History, Mamluks, Sultan, Emir, Qutuz, Baybars, Muhammad an-Nasir, Inter-Emir Struggle

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled "Power Struggle Among High-Ranking Emirs on the Path to the Sultanate in the Mamluk State," which we are currently conducting under the supervision of Assoc. Prof. Adnan Kara.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 9 - Tuesday, 26 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Hatice Kübra Demirel. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Demirel, Hatice Kübra. "Power Struggle Among High-Ranking Emirs on the Path to the Sultanate in the Mamluk State". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 97-100. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

18. Yüzyılda İstanbul Kadınlarının Giyim-Kuşam Kültürü: Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Örneği

Naime Kalkan

 orcid.org/0009-0008-0390-8512 naimekalkan21@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ankara,
Türkiye

Öz

Osmanlı kadınlarının gündelik yaşamlarını derinlemesine incelemek, yalnızca bireylerin kişisel deneyimlerini anlamakla kalmayıp, aynı zamanda dönemin toplumsal yapısını, kültürel dokusunu, inanç esaslarını ve ekonomik etkileşimlerini çözümlemek açısından da temel bir kaynak işlevi görmektedir. Bu incelemeler özellikle Osmanlı toplumundaki çeşitli sosyal tabakalara, içinde askerî sınıfa mensup kadınlar da dahil olmak üzere, farklı kadın gruplarının yaşam pratiklerine ışık tutar. Kadınların gündelik yaşamlarına dair yapılan araştırmalar, tarihsel süreçte genellikle görünmez kalan toplumsal grupların seslerini duyurmak bakımından önemli bir değere sahiptir. Bu bağlamda, kadınların maddi kültürü, sosyal rolleri ve yaşam pratiklerine ilişkin veriler, Osmanlı toplumunun çok katmanlı yapısını kavramamıza olanak sağlamaktadır. Bu çalışma, 18. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da askerî sınıfa mensup kadınların gündelik yaşam pratiklerini, maddi kültürel unsurlarını ve sosyal rollerini kapsamlı ve çok yönlü incelemeyi hedeflemektedir. Araştırmanın temel veri kaynağını, Kısmet-i Askeriye Mahkemesi'ne ait 58, 59 ve 60 numaralı sicil defterlerinde kayıtlı bulunan 67 kadının kişisel belgeleri ve mal varlıklarına ilişkin kayıtlar oluşturmaktadır. Bu defter numaralarına göre çalışmamız, 1730 yılının Kasım ayında başlayıp 1731 yılının Nisan ayında sona ermektedir. Kadınların kullandığı giysilerin türleri, kumaş çeşitleri, renk tercihleri ve bu eşyaların ekonomik değerleri titizlikle analiz edilmiştir. Ayrıca, ziynet eşyalarının türleri, yapıldıkları materyaller, tasarımları ve piyasa değerleri de ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Bu maddi unsurlar, kadınların hem özel yaşamlarındaki kişisel tercihleri hem de toplumsal alandaki sosyal kimlikleri ve statüleri ile doğrudan ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, mehir kayıtları, medeni durumları, çocuk sayıları gibi demografik veriler de çalışmanın önemli bileşenleri arasında yer almakta ve Osmanlı aile yapısı içindeki kadınların konumunu anlamaya katkı sağlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılarak mahkeme kayıtları sistemli ve ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Özellikle askerî sınıfa mensup kadınlara ait belgelerin seçilmesi, dönemin sosyal yapısına özgün, ayrıntılı ve derin bir bakış sunmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, 18. yüzyıl İstanbul'unda askerî sınıfa mensup kadınların gündelik yaşam pratikleri ve maddi kültürlerinin homojen olmadığını, belirgin sosyo-ekonomik farklılıklar içerdiğini ortaya koymaktadır. Terekelerde kayıtlı giysi, ziynet eşyası ve aksesuarlar, bireysel tercihlerle birlikte toplumsal statü ve ekonomik farklılıkları yansıtmaktadır. Kumaş türleri, renkler ve süslemeler, dönemin estetik anlayışı ve tüketim kültürüne dair önemli ipuçları sunar. Mal varlığı çeşitliliği, bu kadınların farklı sosyo-ekonomik katmanlarda yer aldığını göstermektedir. Demografik veriler ise aile içindeki sosyal konum ve ekonomik gücün değişkenliğine işaret eder. Bulgular, Osmanlı

toplumunun çok katmanlı yapısını ve kadınların sosyal rollerini maddi kültür üzerinden anlamaya olanak sağlar. Çalışma, tarih yazımında göz ardı edilen bu kadın gruplarına derinlemesine bir bakış sunarak, Osmanlı sosyal dinamiklerinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Böylece, gelecekteki alan araştırmaları için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Osmanlı Tarihi, 18. yüzyıl, İstanbul, Kısmet-i Askeriye, Kadın, Giyim-kuşam

Etik Beyan

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Naime Yüksel Karasu danışmanlığında sürdürdüğümüz “İstanbul’daki Askeri Sınıfın Sosyo-Ekonomik Durumu: Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Üzerine Bir İnceleme (18. Yüzyıl Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	29.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	9. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Naime Kalkan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kalkan, Naime. “18. Yüzyılda İstanbul Kadınlarının Giyim-Kuşam Kültürü: Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Örneği”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 101-104. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Clothing and Dress Culture of Women in 18th Century Istanbul: A Case Study of the Kısmet-i Askeriye Court

Naime Kalkan

 orcid.org/0009-0008-0390-8512 naimekalkan21@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of History,
Ankara, Türkiye

Abstract

Examining the daily lives of Ottoman women is crucial not only for understanding their personal experiences but also for exploring the social structure, cultural patterns, belief systems, and economic relations of the time. It allows researchers to engage with the deeper dynamics of Ottoman society through the lens of everyday practices. This study aims to provide a comprehensive analysis of the material culture, social roles, and daily practices of women associated with the military class in early 18th-century Istanbul. Using qualitative document analysis, the research focuses on court records from the Kısmet-i Askeriye Court, specifically registry books numbered 58, 59, and 60, covering the period from November 1730 to April 1731. The data includes personal documents and estate records for 67 women, offering a unique and detailed snapshot of a specific social group. The study closely examines the types of clothing worn by these women, the variety of fabrics and colors they used, and the economic values of these items. It also analyzes the types of jewelry, the materials used, their designs, and their market values. These items reflect not only personal preferences but also broader indicators of social identity, symbolic meaning, and status. Additionally, demographic data such as dowry amounts, marital status, and number of children provide insights into women's positions within family life and society, and reveal patterns of inheritance and family organization. The findings reveal that the daily lives and material culture of these women were not uniform. There were noticeable social and economic differences within the group. The variety of clothing, jewelry, and accessories indicates how personal choices were influenced by class and status. Differences in fabric types, colors, and embellishments offer valuable clues about the tastes and consumer habits of the time. The differences in wealth and belongings show that these women had different economic backgrounds, while demographic data highlights variations in family roles and power across individuals. By focusing on a group often overlooked in history, this study enhances our understanding of women's roles in the Ottoman Empire. It demonstrates how material culture can provide insights into the

complex social structure of the period and lays a strong foundation for future research in this area.

Keywords

History, Ottoman History, 18th century, Istanbul, Kısmet-i Askeriye, Woman, Clothing

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled "The Socio-Economic Status of the Military Class in Istanbul: An Examination of the Kısmet-i Askeriye Court (An 18th Century Case Study)" which we are currently conducting under the supervision of Assist. Prof. Dr. Naime Yüksel Karasu.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-29
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 9 - Tuesday, 26 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Naime Kalkan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kalkan, Naime. "Clothing and Dress Culture of Women in 18th Century Istanbul: A Case Study of the Kısmet-i Askeriye Court". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 101-104. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

18. Yüzyılın İlk Yarısında Karakeçili ve Tevâbii Mukataası: İşleyişi ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar

Hande Rana Memiş

 orcid.org/0000-0002-8136-1136 handerana@windowslive.com ror.org/05mskc574
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyılın ilk yarısındaki malî idaresinin temel unsurlarından biri olan mukataa sistemini; Yörükân Mukataası'na bağlı, Ankara'da yerleşim yeri olarak satışa konu edilen ilk mukataa olarak bilinen Karakeçili Mukataası ve ona bağlı diğer mukataalar (tevâbii) örneğinde incelemektedir. Araştırma, mukataa sisteminin taşradaki işleyişine dair somut veriler sunmakta ve karşılaşılan sorunlar üzerinden sistemin genel yapısındaki yerel düzeyde tetkik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada öncelikle, Osmanlı kırsal hayatının ayrılmaz bir parçası olan konargöçer toplulukların mali denetimi ve toplumsal düzene entegrasyon süreçlerine yer verilmiştir. Kayı boyuna mensup olan Karakeçili aşireti, 15. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun farklı bölgelerine dağılmış ve bir kesimi de Ankara çevresine yerleşmiştir. Bu kapsamda, konargöçerlerin Osmanlı toplumundaki yeri tartışılmış ve bu aşiretin mukataa sistemi içindeki konumu detaylandırılmıştır. Osmanlı Devleti'nin taşrada merkezi otoriteyi sağlama çabaları, vergilendirme ve kayıt altına alma mekanizmaları üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmada, Karakeçili mukataası örneği çerçevesinde iltizam ve malikâne usullerinin uygulanışı, mukataanın gelir kalemleri (örneğin: aşar-ı şer'iyye, rüsûmât-ı örfiyye, rüsûm-ı bâğât, rüsûm-ı arusâne, âdet-i ağnâm, vb.) ve bu gelirlerin tahsilinde karşılaşılan aksaklıklar ele alınmıştır. Ayrıca, mukataanın mali değerindeki düşüşler ve Karakeçili reayasının göç hareketleri gibi unsurların yol açtığı gelir kayıpları analiz edilmiştir. Çalışmanın temel amacı, 18. yüzyıl başlarında artan mali sorunlar ve taşra idaresindeki denetim zafiyetleri bağlamında Karakeçili mukataasında ortaya çıkan yetki çatışmaları, vergi muafiyeti talepleri ve askerlik statüsünün kötüye kullanılması gibi sorunları, Ankara şer'iyye sicillerine ve konuyla ilgili literatüre dayalı verilerle ortaya koymaktır. Bu çalışma, Osmanlı mali sisteminin taşradaki yansımalarını, konargöçerlerin ekonomik ve idari entegrasyon süreçlerini ve devletin bu süreçlerde karşılaştığı hukuki, idari ve mali sorunları somut bir örnek üzerinden anlaşılmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Konargöçer, Yörük, Karakeçili, Mukataa, İltizam

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	18.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025

Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	9. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Hande Rana Memiş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Memiş, Hande Rana. “18. Yüzyılın İlk Yarısında Karakeçili ve Tevâbii Mukataası: İşleyişi ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 105-108. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Karakeçili and Its Subordinate Mukataas in the First Half of 18th Century: Its Functioning and Some Encountered Problems

Hande Rana Memiş

 orcid.org/0000-0002-8136-1136 handerana@windowslive.com ror.org/05mskc574

Ankara Hacı Bayram Veli University, Graduate Education Institute, Department of History,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the mukataa system, a fundamental component of the Ottoman Empire's financial administration during the first half of the 18th century. The study focuses on the Karakeçili Mukataa (tax farm), which is considered the first to be sold in the Ankara region as a settled revenue unit, functioning under the broader framework of the Yörükân Mukataa. This research aims to provide concrete data regarding the system's provincial operation and analyze, on a local scale, the deficiencies in the general structure of the mukataa system through the challenges encountered. The study initially addresses the financial control and social integration processes of nomadic communities, an integral part of Ottoman rural life. The Karakeçili tribe, belonging to the Kayı clan, dispersed to various regions of Anatolia starting from the 15th century, with a segment settling around Ankara. In this context, the position of nomads within Ottoman society is discussed, and the tribe's place within the mukataa system is elaborated. Efforts by the Ottoman state to establish central authority in the provinces are evaluated through taxation and registration mechanisms. Within the framework of the Karakeçili mukataa example, the study explores the implementation of the iltizam and malikâne methods, the revenue items of the mukataa and the irregularities faced in collecting these revenues. Furthermore, revenue losses caused by factors such as declines in the mukataa's financial value and the migration movements of the Karakeçili tax paying subject are analyzed. The primary objective of this study is to illuminate issues such as jurisdictional conflicts, demands for tax exemption, and the abuse of military status that emerged within the Karakeçili mukataa. These issues are examined in the context of increasing financial problems and supervisory weaknesses in provincial administration during the early 18th century, drawing upon data from Ankara Sharia court records and relevant literature. This research aims to contribute to understanding the reflections of the Ottoman financial system in the provinces, the economic and administrative integration processes of nomadic communities, and the legal, administrative, and financial challenges faced by the state in these processes, through a concrete case study.

Keywords

History, Nomadic, Yörük, Karakeçili, Mukataa, Iltizam System

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-18
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25

Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 9 - Tuesday, 26 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Hande Rana Memiş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Memiş, Hande Rana. "The Karakeçili and Its Subordinate Mukataas in the First Half of 18th Century: Its Functioning and Some Encountered Problems". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 105-108. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Millî Mücadele Döneminde Yumuşak Güç Stratejileri: Kültürel Kodlar ve Semboller

Muhammet Yıldız

 orcid.org/0000-0002-1340-0818 muhammet.yildiz@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

Mehmet Ali Mert

 orcid.org/0000-0002-1436-7888 mehmetali.mert@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyasi Tarih Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

Öz

Millî Mücadele Dönemi (1919–1922), Türk milletinin bağımsızlık arayışını yalnızca cephede verilen silahlı mücadeleyle değil; aynı zamanda kamuoyunu ikna etme, toplumsal desteği mobilize etme ve uluslararası alanda meşruiyet sağlama yönünde geliştirilen yumuşak güç stratejileriyle de yürüttüğü çok boyutlu bir süreçtir. Bu dönemde, lider kadrolar tarafından sembolik, kültürel ve iletişimsel araçlar sistematik bir biçimde kullanılmış, askeri başarıların ötesinde bir direniş kültürü inşa edilmiştir. Özellikle halkın zihninde ve gönlünde yaratılan bu kolektif bilinç, Millî Mücadele’nin yalnızca bir askerî zafer değil; aynı zamanda toplumsal bir seferberlik hareketi olarak şekillenmesini sağlamıştır.

Bu çalışma, Millî Mücadele sürecinde uygulanan askerî olmayan stratejileri, uluslararası ilişkiler literatüründe Joseph Nye tarafından geliştirilen “yumuşak güç” kavramı ekseninde analiz etmektedir. Söz konusu dönemde kültürel kodlar, dinî meşruiyet araçları, iletişim yöntemleri ve sivil katılım biçimleri gibi unsurlar, yalnızca cephe gerisinde değil, aynı zamanda mücadeleyi yürüten kadroların halkla kurduğu ilişki biçiminde ve uluslararası meşruiyet arayışında belirleyici rol oynamıştır. Ankara, İstanbul, Eskişehir ve Batı Anadolu başta olmak üzere birçok bölgede ortaya çıkan direniş biçimleri, bu stratejilerin toplumsal zeminini oluşturan önemli örneklerdir.

Araştırma nitel bir yaklaşımla tasarlanmış; döneme ait kongre kararları, Nutuk, dönemin gazeteleri ve fetvalar gibi birincil kaynaklar temel alınmıştır. Kavramsal derinlik ve çerçeve ise ikincil literatür üzerinden sağlanmış; tarihsel içerik analizi ve söylem çözümlemesi teknikleriyle veriler tematik olarak sınıflandırılmıştır. Böylece dönemin yumuşak güç uygulamaları, kamuoyu oluşturma, toplumsal meşruiyet üretme ve kültürel seferberlik yaratma boyutlarıyla değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda, çalışma Millî Mücadele’yi yalnızca askerî başarı üzerinden tanımlayan yaklaşımların ötesine geçerek; dönemin iletişimsel, sembolik ve kültürel boyutlarını görünür kılmakta ve Türkiye’de yumuşak güç stratejilerine dair tarihsel bir perspektif

geliştirmeyi hedeflemektedir. Özellikle dinî retoriğin ve kültürel sembollerin seferber edilmesi, bu dönemi özgün kılan stratejik tercihler olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Türkiye Tarihi, Millî Mücadele Dönemi, Yumuşak Güç, Kamuoyu, Meşruiyet, Propaganda

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	11.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	10. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Muhammet Yıldız - Mehmet Ali Mert. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yıldız, Muhammet - Mert, Mehmet Ali. "Millî Mücadele Döneminde Yumuşak Güç Stratejileri: Kültürel Kodlar ve Semboller". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 109-112. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Soft Power Strategies During the National Struggle Period: Cultural Codes and Symbols

Muhammet Yıldız

 orcid.org/0000-0002-1340-0818 muhammet.yildiz@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Republic
History, Rize, Türkiye

Mehmet Ali Mert

 orcid.org/0000-0002-1436-7888 mehmetali.mert@erdogan.edu.tr ror.org/0468j1635
Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department
of Political History, Rize, Türkiye

Abstract

The National Struggle Period (1919–1922) was an extensive project whereby the Turkish nation sought independence through both military actions and soft power strategies aimed at influencing public opinion, gaining social support, and establishing international legitimacy. Throughout this period, the leadership systematically employed symbolic, cultural, and communication strategy, creating a culture of resistance that transcended military achievements. This common consciousness developed in the minds and hearts of the people ensured that the National Struggle manifested not only as a military success but also as a social mobilization campaign.

This study examines the non-military techniques utilized during the National Struggle via the lens of ‘soft power’ as articulated by Joseph Nye in international relations literature. During this time, factors like communication techniques, religious legitimacy tools, cultural codes, and civil participation forms were crucial not only behind the front lines but also in the relationship between the people and the cadres in charge of the conflict and in the pursuit of international legitimacy. The manifestations of resistance that arose in several locations, notably Ankara, Istanbul, Eskişehir, and Western Anatolia, serve as significant illustrations that build the social foundation of these techniques.

The study employed a qualitative methodology, utilizing primary materials like Parliament decisions, Nutuk, historical newspapers, and fatwas. Secondary literature was used to offer conceptual depth and structure, and historical content analysis and discourse analysis approaches were used to thematically classify the data. The soft power applications of the period were assessed on public opinion formation, social legitimacy generation, and cultural mobilization.

In this regard, the study goes beyond methods that characterize the National Struggle only in terms of military achievements; instead, it seeks to shed light on the period’s cultural, symbolic, and communicative aspects as well as to provide a historical perspective on soft

power tactics in Türkiye. The utilization of religious discourse and cultural symbols emerges as a distinctive strategic option that characterizes this period.

Keywords

History, History of Turkey, National Struggle Period, Soft Power, Public Opinion, Legitimacy, Propaganda

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-11
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 10 - Tuesday, 26 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Muhammet Yıldız - Mehmet Ali Mert. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yıldız, Muhammet - Mert, Mehmet Ali. "Soft Power Strategies During the National Struggle Period: Cultural Codes and Symbols". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 109-112. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Türkiye'nin Kıbrıs Politikasında Johnson Mektubu'nun Etkisi ve Yayınlanması Meselesi

Şeymanur Apaydın

 orcid.org/0009-0008-8182-6010 seyma03.apaydin@gmail.com ror.org/05mskc574
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Kıbrıs Rumları, İngiltere'nin adadan çekilmesi üzerine Enosis hayallerini gerçekleştirmek adına Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için girişimlerde bulunmuştur. Başta yaşananlara sessiz kalan Türkiye daha sonra adadaki Türk varlığının kabul edilmesi için uluslararası platformda bir taraf olarak yerini almıştır. 1963 yılına gelindiğinde Kıbrıs'ta Türklere karşı bir soykırım planı hayata geçirilmiştir. Yaşanacakları göze alarak müdahale için harekete geçme kararı alan Türkiye ABD başkanı Lyndon B. Johnson tarafından gönderilen mektup sonrasında bu karardan vazgeçmiştir. Türkiye'nin askeri müdahalesine karşı uyarı niteliği taşıyan mektup Türk Amerikan ilişkilerinde bir kırılma noktası olmuştur. Türkiye bu mektup neticesinde NATO içerisindeki konumunu ve ABD ile olan ilişkilerini sorgular hâle gelmiştir. Mektup içeriği ve dış politikadaki etkisi sebebiyle gönderildiği günden itibaren Türk kamuoyunu derinden sarsmış, hem basında hem de mecliste tartışma konusu olmuştur. Mektup ile ilgili yapılan haberlerde özellikle Hürriyet gazetesinde yer alan haberlerin içeriği Amerika'yı rahatsız etmiş, Türk hükümeti ile bu hususta bir takım görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın amacı Türkiye'nin Kıbrıs meselesine bakışında dış politika uygulamalarının etkisini ortaya koyarken mektubun içeriği ve kamuoyuna duyurulması hususunda 1964-1966 yılları arasında basının oynadığı rolü ortaya koymaya çalışmak, Batı İttifakı içerisinde yer alan Türkiye'nin karar mekanizmaları üzerindeki ABD ağırlığını anlamaya çalışmaktır. Çalışmada öncelikle genel bir çerçeve oluşturmak adına Türk dış politikası üzerine yazılmış Türkçe telif ve tetkik eserler incelenmiş, genel çerçeve oluşturulduktan sonra meclis tutanakları ve devlet arşivlerinden edinilen belgelerden faydalanılmıştır. Basın yayın organlarıyla çalışma desteklenmiştir.

Bu çalışma Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi açmazı, Türkiye'nin dış politikadaki dönüşümünü ve Johnson Mektubu'nun kamuoyuna duyurulması sürecini ele alması açısından önem taşımaktadır. Elde edilen bulgular incelendiğinde Türkiye'nin, İngiltere'nin iç işlerine karışmamak adına sessiz kaldığı ancak İngiltere'nin adadan çekilmesi ve Yunanistan'ın meseleye dâhil olmasıyla bir taraf olarak Kıbrıs ile ilgilendiği anlaşılmıştır. Türkiye'nin adaya müdahale girişiminin tamamlanmamasında askerî donanımının yetersiz olması ve ABD'den gelen Johnson Mektubu'nun etkili olduğu görülmüştür. Bunların yanı sıra mektup içeriğinin yayınlanmasının hem basın ve hükümet arasında anlaşmazlığa neden olduğu hem de Amerika'yı rahatsız ettiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Kıbrıs, ABD, Türkiye, Johnson Mektubu, Kıbrıs Barış Harekâtı

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	28.07.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	10. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Şeymanur Apaydın. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Apaydın, Şeymanur. “Türkiye’nin Kıbrıs Politikasında Johnson Mektubu’nun Etkisi ve Yayınlanması Meselesi”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 113-116. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Impact of the Johnson Letter and the Issue of Its Publication on Turkey's Cyprus Policy

Şeymanur Apaydın

 orcid.org/0009-0008-8182-6010 seyma03.apaydin@gmail.com ror.org/05mskc574

Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Studies, Department of History of the Republic of Turkey, Ankara, Türkiye

Abstract

The Greek Cypriots sought to achieve Enosis ambitions by making attempts to annex Cyprus to Greece following Britain's withdrawal from the island. Initially silent about the events, Turkey later assumed an active role on the international stage to demand recognition of the Turkish presence on the island. By 1963, a systematic plan of genocide targeting the Turkish Cypriots was initiated. Turkey made the decision to intervene, despite the anticipated consequences, but later withdrew from this decision after receiving a letter from US President Lyndon B. Johnson. This letter, serving as a warning against Turkey's military intervention, became a turning point in Turkish-American relations. As a result of this letter, Turkey began to question its position within NATO and its relations with the US. The content of the letter and its impact on foreign policy deeply shook the Turkish public from the day it was sent, becoming a topic of discussion both in the media and in parliament. The content of the news related to the letter, especially those published in *Hürriyet* newspaper, has disturbed America, leading to some discussions between the Turkish government and the U.S. The aim of the study is to highlight the impact of foreign policy practices on Turkey's perspective on the Cyprus issue while attempting to reveal the role played by the media in the content of the letter and its public announcement between 1964 and 1966, as well as to understand the weight of the United States on Turkey's decision-making mechanisms within the Western Alliance. In the study, various original and scholarly works were examined to create a general framework, and after constructing this framework, documents obtained from parliamentary records and state archives were utilized. The study has been supported by sources from print and broadcast media.

This study is significant in terms of addressing Turkey's political dilemmas, the transformation of Turkey's foreign policy, and the process of announcing the Johnson Letter to the public. When examining the findings, it is understood that Turkey remained silent to avoid interfering in the internal affairs of England, but became involved as a side concern concerning Cyprus with England's withdrawal from the island and Greece's involvement in the matter. It has been observed that the insufficiency of Turkey's military equipment and the influence of the Johnson Letter from the USA contributed to the failure of Turkey's intervention attempt on the island. In addition to these, it has been understood that the

publication of the letter's content caused a disagreement between the press and the government, and also caused concern in the United States.

Keywords

History, Cyprus, USA, Turkey, Johnson Letter, Cyprus Peace Operation

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-28
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 10 - Tuesday, 26 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Şeymanur Apaydın. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Apaydın, Şeymanur. "The Impact of the Johnson Letter and the Issue of Its Publication on Turkey's Cyprus Policy". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 113-116. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Romanya'daki Müslüman Azınlığın Toplumsal Konumu ve Kimlik Mücadelesi

Nilgün Fırat

 orcid.org/0009-0009-7599-4947 frt.nilgun@gmail.com ror.org/0396cd675
Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Mardin, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Romanya'da özellikle Dobruca bölgesinde yaşayan Türk ve Tatar kökenli Müslüman azınlığın toplumsal konumunu ve kimlik inşası süreçlerini tarihsel, sosyolojik ve siyasal boyutlarıyla birlikte incelemektedir. Osmanlı mirasının taşıyıcısı olan bu topluluk, uzun bir tarihsel sürekliliğe sahip olmakla birlikte, 20. yüzyılın başlarından itibaren yaşanan sınır değişimleri, milliyetçi politikalar ve komünist rejim uygulamaları nedeniyle kimliksel kırılmalarla karşı karşıya kalmıştır. 1989 sonrası post-komünist yeniden yapılanma sürecinde atılan demokrasi ve çoğulculuk yönündeki adımlar, bu topluluğun toplumsal konumunda köklü bir dönüşüm sağlamada yetersiz kalmıştır.

Araştırmada, Müslüman azınlığın kimlik mücadelesinin yalnızca kültürel ve dinsel aidiyetle sınırlı kalmadığı; siyasal temsil, kamusal görünürlük ve eşit haklara erişim talepleriyle iç içe geçtiği tespit edilmiştir. Eğitim sisteminde yaşanan asimilasyon baskıları, dinî kurumların özerklik sınırları, medyada karşılaşılan stereotipleştirme ve istihdam alanındaki dışlayıcı eğilimler, bu mücadeleyi günümüzde de canlı tutmaktadır. Devlet politikalarının ve toplumsal algının ürettiği ayrımcı pratiklerin, topluluğun bireysel ve kolektif düzeyde kırılmalık deneyimlerini artırdığı belirlenmiştir.

Romanya'nın Avrupa Birliği üyelik süreciyle paralel olarak geliştirdiği azınlık hakları politikaları yasal düzeyde ilerleme sağlamış olsa da, saha uygulamalarının çoğunluk toplumun egemen normları karşısında etkisiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, özellikle genç kuşak Müslümanlar arasında kimliğin yeniden tanımlanmasına, melez aidiyet biçimlerinin gelişmesine ve geleneksel yapılar ile bireysel özgürlükler arasında gerilimlerin artmasına yol açmaktadır.

Araştırmanın amacı, Romanya'daki Müslüman azınlığın mevcut toplumsal konumunu tarihsel bağlamı içinde değerlendirmek, kimlik inşası süreçlerini ve bu sürece etki eden yapısal eşitsizlikleri analiz etmektir. Bu doğrultuda, nitel araştırma yöntemine dayalı bir çerçeve benimsenmiş; tarihsel belgeler, saha gözlemleri ve güncel literatür taraması yoluyla çok boyutlu bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular, Romanya'daki Müslüman azınlığın yaşadığı çok katmanlı deneyimin, yalnızca bu ülkeye özgü bir durum olmaktan öte, Doğu Avrupa genelindeki azınlık-milliyetçilik ilişkilerini anlamak açısından da önemli bir örnek teşkil ettiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu çalışma, Müslüman topluluğun toplumsal tanınma, siyasal

katılım ve kimliksel varlığını sürdürme mücadelesini bütüncül bir perspektifle ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Romanya, Müslüman Azınlık, Toplumsal Konum, Kimlik İnşası

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	10. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Nilgün Fırat. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Fırat, Nilgün. "Romanya'daki Müslüman Azınlığın Toplumsal Konumu ve Kimlik Mücadelesi". <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 117-120. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Social Position and Identity Struggles of the Muslim Minority in Romania

Nilgün Fırat

 orcid.org/0009-0009-7599-4947 frt.nilgun@gmail.com ror.org/0396cd675

Mardin Artuklu University, Graduate School of Education, Department of History,
Mardin, Türkiye

Abstract

This study explores the social position and identity construction processes of the Turkish and Tatar Muslim minority communities residing primarily in the Dobruja region of Romania, considering historical, sociological, and political dimensions. As bearers of the Ottoman legacy, these communities possess a long-standing historical continuity; however, they have encountered significant identity ruptures since the early 20th century due to shifting borders, nationalist policies, and the practices of the communist regime. The post-1989 transition to democracy and pluralism, despite signaling a new era, has proven insufficient in bringing about a substantial transformation in their societal status. The research reveals that the identity struggle of the Muslim minority extends beyond mere cultural and religious affiliations, encompassing demands for political representation, public visibility, and equal access to rights. Assimilationist pressures within the education system, constraints on the autonomy of religious institutions, stereotyping in the media, and exclusionary tendencies in the labor market continue to fuel this ongoing struggle. It is further observed that discriminatory practices generated by both state policies and societal perceptions have intensified experiences of vulnerability at both individual and collective levels.

Although Romania has made legal strides in the realm of minority rights, particularly in alignment with its European Union accession process, practical implementation remains largely ineffective in the face of dominant societal norms. This discrepancy has led to the emergence of redefined identities among younger generations of Muslims, marked by hybrid forms of belonging and growing tensions between traditional structures and individual freedoms.

The primary aim of this research is to assess the current social status of the Muslim minority in Romania within its historical context and to analyze the processes of identity formation in relation to the structural inequalities that shape them. A qualitative research framework has been adopted, utilizing historical documents, field observations, and contemporary literature to conduct a multidimensional analysis.

The findings indicate that the layered experiences of the Muslim minority in Romania not only reflect a localized phenomenon but also offer significant insights into minority-nationalism dynamics across Eastern Europe. In conclusion, this study provides a

comprehensive account of the Muslim community's ongoing struggle for social recognition, political participation, and the preservation of its identity.

Keywords

History, Romania, Muslim Minority, Social Position, Identity Construction

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 10 - Tuesday, 26 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Nilgün Fırat. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Fırat, Nilgün. "The Social Position and Identity Struggles of the Muslim Minority in Romania". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 117-120. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Mar Yaşua Kroniği Bağlamında Urfa'da Afet Algısı (494-507)

Burcu Karakuş

 orcid.org/0000-0003-0833-7110 burcukarakus8@gmail.com ror.org/041jyzp61
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Van, Türkiye

Öz

Süryani yazınında kronikler önemli bir yer teşkil eder. Bu geleneğin Geç Antik Çağ'daki öne çıkan örneklerinden biri de içeriği ve üslubuyla dikkat çeken Mar Yaşua Kroniği'dir. Kronikte, 6. yüzyılda Edessa (Şanlıurfa) kentinde meydana geldiği bildirilen güneş tutulması, deprem, çekirge istilası, kıtlık gibi felaket olayları tarihsel ve kültürel bağlamda incelenmektedir. Süryani tarih yazıcılığı geleneği içerisinde yer alan bu eser, felaketlerin teolojik, kozmolojik ve toplumsal olarak nasıl anımlandırıldığına dair ipuçları taşıması bakımından da dikkat çekicidir. Mar Yaşua Kroniği, göksel ve yersel afetlerin Tanrısal uyarı ya da ceza biçiminde yorumlandığı bir zihniyeti yansıtır. Kronikteki anlatılar, Urfa şehrinde art arda veya kısa aralıklarla meydana gelen doğa olaylarını bir bütünlük içinde ele alır. Bu olayların ardında yatan günahkârlık, tövbe, ilahî müdahale gibi kavramlarla birleştirilmiş bir anlatı sunmaktadır. Bu çerçevede bildiride, söz konusu afetlerin toplumun belleğinde nasıl yer ettikleri ve şehir kimliğinin inşasında nasıl bir rol oynadıkları da tartışmaya açılmaktadır. Bildiri, üç temel düzlemde ilerlemektedir: İlk olarak güneş tutulması, deprem, çekirge istilası gibi olayların kronikteki sıralanışı ve betimleme dili analiz edilerek söz konusu felaketlerin yazınsal olarak nasıl kurgulandığı değerlendirilmiştir. İkinci olarak, afetlerin şehir halkı üzerinde yarattığı etki ve dinî otoritelerce nasıl yorumlandığı incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Mar Yaşua Kroniği'nin diğer çağdaş Süryani kaynaklarla karşı-laştırılması yoluyla Urfa'ya özgü bir "felaket hafızası"nın olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, Mar Yaşua Kroniği'nde yer alan felaket anlatılarını analiz ederek Urfa'da yaşanan afetlerin tarihsel bağlamını ortaya koymaktır. Aynı zamanda bu olayların dönemin dinsel yorumlarına, kolektif hafızasına ve şehir kimliğine nasıl yansıdığını incelemeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda bu anlatıların Geç Antik Çağ Süryani yazıcılığı içindeki yerini tespit etmek ve kroniğin tarihsel kaynak olarak sunduğu imkânları değerlendirmektir. Ayrıca doğal afetlerin kolektif bellekte ve tarih yazımında iz bıraktığını ortaya çıkarmaktadır. Urfa örneğinde ise bu izlerin hem şehir kültürü hem de Süryani tarihsel bilinç açısından dönüştürücü bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmada, betimleyici ve çözümleyici yöntem bir arada kullanılmıştır. Mar Yaşua Kroniği başta olmak üzere Süryani kronik geleneğine ait metinler tarihsel kaynak olarak analiz edilmiş; afet anlatıları, metinsel yapı, anlatı stratejileri ve dinsel yorum biçimleri üzerinden çözümlenmiştir. Bununla birlikte kroniğin, şehir belleği ve din-toplum ilişkileri bakımından nasıl kullanılabileceğine dair metodolojik bir tartışma da sunulmaktadır. Araştırma sonucunda, Mar Yaşua Kroniği'nde yer alan felaket anlatılarının tarihsel olayları belgelemek, ahlaki, dinsel ve kozmolojik mesajlar vermek üzere kurgulandığı tespit edilmiştir. Bu anlatıların,

Urfa’da yaşanan afetleri kayıt altına almakla kalmayıp kolektif bir bellek oluşturma işlevi gördüğü ve şehrin tarihsel kimliğinin şekillenmesinde etkin bir rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Mar Yaşua Kroniği, Urfa, Süryani, Açlık, Güneş Tutulması, Felaket Algısı

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	10.07.2025
Kabul Tarihi	27.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	11. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Burcu Karakuş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Karakuş, Burcu. “Mar Yaşua Kroniği Bağlamında Urfa’da Afet Algısı (494-507)”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 121-124. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Perception of Disasters in Urfa in the Context of the Chronicle of Mar Yashua (494–507)

Burcu Karakuş

 orcid.org/0000-0003-0833-7110 burcukarakuş8@gmail.com ror.org/041jyzp61

Van Yüzüncü Yıl University, Institute of Social Sciences, Department of History, Van, Türkiye

Abstract

Chronicles hold a significant place in Syriac literature. One of the most prominent examples of this tradition from Late Antiquity is the Mar Yashua Chronicle, notable for its content and style. The chronicle examines catastrophic events such as a solar eclipse, an earthquake, a locust plague, and a famine, reported to have occurred in the 6th century in Edessa (Şanlıurfa), within a historical and cultural context. This work, situated within the Syriac historiographical tradition, is also notable for providing insights into how disasters were interpreted theologically, cosmologically, and socially. Mar Yashua Chronicle reflects a mindset in which celestial and terrestrial disasters were interpreted as divine warnings or punishments. The narratives in the chronicle address the natural events that occurred in rapid succession or in short bursts in the city of Urfa as a unified whole. It presents a narrative unified by concepts such as sinfulness, repentance, and divine intervention underlying these events. Within this framework, the paper also discusses how these disasters remain etched in public memory and what role they play in the construction of urban identity. The paper proceeds on three main levels: First, the sequence and descriptive language of events such as solar eclipses, earthquakes, and locust infestations in the chronicle are analyzed to assess how these disasters were constructed literary. Second, the impact of the disasters on the city's population and their interpretation by religious authorities are examined. The third section examines whether a “disaster memory” specific to Urfa exists by comparing the Mar Yashua Chronicle with other contemporary Syriac sources. The primary objective of this study is to analyze the disaster narratives in the Mar Yashua Chronicle to reveal the historical context of the disasters experienced in Urfa. It also aims to examine how these events were reflected in the religious interpretations, collective memory, and urban identity of the period. It also aims to identify the place of these narratives within Late Antique Syriac writing and to evaluate the chronicle's potential as a historical source. It also reveals that natural disasters leave their mark on collective memory and historiography. In the case of Urfa, it is concluded that these traces played a transformative role in both urban culture and Syriac historical consciousness. The study employed a combination of descriptive and analytical methods. Texts belonging to the Syriac chronicle tradition, particularly the Mar Yashua Chronicle, were analyzed as historical sources, analyzing disaster narratives based on textual structure, narrative strategies, and forms of religious interpretation. A methodological discussion is also presented on how the chronicle can be used in relation to urban memory and religion-society relations. The research demonstrates that the disaster narratives in the Mar Yashua Chronicle are constructed to document historical events and convey moral, religious, and cosmological messages. These narratives not only record the

disasters experienced in Urfa but also function to create a collective memory and play an active role in shaping the city's historical identity.

Keywords

History, Mar Yashua Chronicle, Urfa, Syriac, Hunger, Solar Eclipse, Disaster Perception

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-10
Accepted	2025-07-27
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 11 - Tuesday, 26 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Burcu Karakuş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Karakuş, Burcu. "Perception of Disasters in Urfa in the Context of the Chronicle of Mar Yashua (494–507)". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 121-124. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Orta Çağ'da Anadolu'da Akıl Hastalıklarına Yaklaşım: Bizans Dinî Geleneği ve Selçuklu Tıbbi Kurumlarının Karşılaştırılması

Nihal Canbulat

 orcid.org/0009-0002-7394-3176 canbulat747@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Orta Çağ Anadolu coğrafyasında hüküm süren Bizans ve Selçuklu medeniyetlerinin akıl sağlığına dair kavramsal çerçevelerini, tedavi yöntemlerini ve kurumsal yapılarını karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırma, her iki toplumun akıl hastalıklarını algılama biçimlerinin dini, kültürel ve bilimsel kökenlerini ortaya koymayı; tedavi pratiklerinin felsefi temellerini analiz etmeyi ve bu süreçte din-bilim etkileşiminin rolünü değerlendirmeyi amaçlar. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, birincil ve ikincil kaynaklar (tarihi metinler, tıp eserleri, vakfiyeler) karşılaştırmalı analizle ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, iki medeniyetin akıl sağlığına yaklaşımında belirgin farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bizans İmparatorluğu'nda akıl hastalıkları, büyük ölçüde metafizik bir paradigma içinde değerlendirilmiş; ilahi ceza, şeytani musallat veya günahkârlıkla ilişkilendirilmiştir. Tedavi yöntemleri, manastır merkezli cin çıkarma (exorcismus), azizlere adak, kutsal su ve tılsım uygulamalarıyla şekillendiği görülmüştür. Örneğin epilepsi gibi hastalıklar "kutsal" kabul edilmiş ve tıbbi müdahaleden ziyade dini ritüeller ön plana çıkmıştır. Buna karşılık Selçuklular, İbn Sînâ ve Zekeriya er-Râzî gibi bilginlerin humoral teoriye dayalı psikofizyolojik yaklaşımlarını benimsemiş, akıl hastalıklarını bilimsel bir perspektifle ele almıştır. Bazı dârüşşifâlarda akıl hastaları için özel olarak tasarlanmış mimari yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlarda terapötik çevre (avlulu planlar, su sesi, yeşil alanlar) ve multidisipliner tedavi yöntemleri (müzik terapi, hidroterapi, bitkisel ilaçlar) uygulanmıştır. Ayrıca halk hekimliği ile entegre bir sistem geliştirilmiş; Mevlevî tekkelerinde manevi tedavi ve hacamat gibi uygulamalar da yaygınlık kazanmıştır.

İki medeniyet arasındaki temel ayrım, Bizans'ta tıbbın teolojiye tabi olması, Selçuklular'da ise din ve bilimin koalisyon halinde çalışmasıdır. Selçuklu dârüşşifâları, cami ve kütüphanelerle birlikte külliyele içinde konumlanarak bütüncül bir şifa ekosistemi sunmaktadır. Tüm yöntemlerinde de farklılıklar gözlemlenmiştir. Bizans'ta idrar ve nabız muayenesi büyüsel ritüeller eşliğinde yapılırken, Selçuklu'da İbn Sînâ'nın rasyonel protokolleri takip edilmiştir.

Sonuç olarak, Orta Çağ Anadolu'sunda akıl sağlığına yaklaşım, medeniyetlerin epistemolojik temelleriyle şekillenmiştir. Bizans, metafizik açıklamaları merkeze alarak tedaviyi dini kurumlarla sınırlandırırken; Selçuklular, İslam tıbbının rasyonel mirasını kurumsallaştırarak psikosomatik bütünlüğü hedefleyen insani bir model geliştirmiştir. Bu

model, disiplinlerarası bir terapötik ekosistemi yansıtarak, Orta Çağ dünyasının ileri akıl sağlığı uygulamalarından birini temsil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Orta Çağ Tarihi, Tıp tarihi, Selçuklular, Bizans, Akıl Hastalıkları, Dârüşşifâ, Halk Hekimliği

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	10.07.2025
Kabul Tarihi	21.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	11. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Nihal Canbulat. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Canbulat, Nihal. “Orta Çağ’da Anadolu’da Akıl Hastalıklarına Yaklaşım: Bizans Dinî Geleneği ve Selçuklu Tıbbi Kurumlarının Karşılaştırılması”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 125-128. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Mental Illness Approaches in Medieval Anatolia: Comparing Byzantine Religious Traditions and Seljuk Medical Institutions

Nihal Canbulat

 orcid.org/0009-0002-7394-3176 canbulat747@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences Institute, Department of History,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study compares the understanding of mental health, treatment methods, and institutional structures of the Byzantine and Seljuk civilizations in Medieval Anatolia. The aim of the research is to explore the religious, cultural, and scientific roots of how each society viewed mental illness, to analyze the philosophical foundations of their treatments, and to evaluate the role of the interaction between religion and science. A qualitative research method was used, and primary and secondary sources (historical texts, medical works, and foundation documents) were examined through comparative analysis.

The findings show that the two civilizations had clearly different approaches to mental health. In the Byzantine Empire, mental illness was mostly seen through a metaphysical view. It was often connected to divine punishment, demonic possession, or sin. Treatments were centered around monasteries and included exorcism, offerings to saints, holy water, and charms. For example, epilepsy was seen as a “holy” disease and was treated mainly with religious rituals rather than medical help.

On the other hand, the Seljuks followed a more scientific approach based on the humoral theory of scholars like Avicenna (Ibn Sînâ) and Zakariya al- Râzî. They built special hospital sections (house of healing) for mental patients. These places included healing environments with courtyards, the sound of water, green spaces, and different treatment methods like music therapy, water therapy, and herbal medicine. Traditional folk medicine and religious healing in Mevlevi lodges, such as spiritual practices and cupping therapy, were also part of the system.

The main difference between the two civilizations was that in Byzantium, medicine was under the control of theology, while in the Seljuk world, religion and science worked together. Seljuk hospitals were built inside larger complexes that included mosques and libraries, offering a more holistic health system. There were also differences in diagnostic methods: while the Byzantines used urine and pulse examination along with magical rituals, the Seljuks followed Avicenna’s rational medical procedures.

In conclusion, mental health approaches in medieval Anatolia were shaped by each civilization’s way of thinking. The Byzantines focused on spiritual explanations and limited treatment to religious institutions, while the Seljuks created a more human-centered model that used the rational heritage of Islamic medicine. This model reflected an

interdisciplinary healing system and represented one of the advanced mental health practices of the medieval world.

Keywords

History, Medieval History, History of Medicine, Seljuks, Byzantium, Mental Illnesses, House of Healing, Folk Medicine

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-10
Accepted	2025-07-21
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 11 - Tuesday, 26 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Nihal Canbulat. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Canbulat, Nihal. "Mental Illness Approaches in Medieval Anatolia: Comparing Byzantine Religious Traditions and Seljuk Medical Institutions". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 125-128. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kanuni Şam Vakfiyesi

Gamze Bülbül

 orcid.org/0009-0003-2062-6406 bulbulgamze1@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, Osmanlı döneminde Kanuni Sultan Süleyman tarafından inşa edilen Kanuni Şam Külliyesine maddi desteğiyle devamlılığını sağlayan Şam Kanuni Vakfiyesi incelenmiştir. Vakıf müessesesi, tamamen İslam'ın başlattığı bir kültür olmamakla beraber, Hz. Peygamber zamanından itibaren müslümanların hayatında yer edinmiştir. Kuran-ı Kerim'de vakıf kavramına dair doğrudan bir hüküm bulunmamakla birlikte, “infak etmek”, “Allah’a güzel ödünç vermek”, “Allah yolunda harcamak olarak” ifade edilen âyetler Müslümanların mallarını vakfetmesi hususunda etkili olmuştur. Hz. Peygamberin Fedek ve Hayber hurmalıklarını vakfetmiş olması, Müslümanları mallarını Allah yolunda harcamalarına teşvik etmiştir. Hz. Peygamber zamanında örneklerini görmeye başladığımız bu müessese, Osmanlı ile beraber üst seviyeye ulaşmıştır. Bundan dolayı Batılı araştırmacılar Osmanlı için “Vakıflar Cenneti” tabirini kullanmışlardır. Yavuz Sultan Selim'den itibaren hac yollarının güvenliği Osmanlı Sultanlarının sorumluluğu altına girmesiyle Anadolu, İran ve Balkan coğrafyalarından hac farızasını ifa etmek için yola çıkan hacıların yeme, içme, konaklama, barınma gibi temel ihtiyaçlarının temini için menziller ve külliyeler oluşturulmuştur. Bunlardan birisi de Kanuni Sultan Süleyman'ın Şam'da inşa ettirdiği Süleymaniye Külliyesidir. Yapılan vakıflar vasıtasıyla külliye ihtiyaçlarının karşılandığı gibi söz konusu coğrafyalardan hac için gelenler çöle çıkmadan önce burada misafir olarak kalmışlardır. Bundan dolayı külliye devamlılığını sağlayan Şam Kanuni Vakfiyesi incelenmiştir. Söz konusu yapının bütün masrafları, vakfın gayrimenkullerinden ve vakfedilen toprak arazilerden elde edilen gelirlerle karşılanmıştır. Bu çalışmamızda, Kanuni Şam vakfiyesinde vakfedilen yerler, cami görevlileri, imaret görevlileri, imarete pişirilecek yemekler, faydalanacak kimseler hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Kanuni Şam Vakfiyesi, Kanuni Sultan Süleyman, Vakıf Kurumu, Vakfiye

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Yasin Yılmaz danışmanlığında, sürdürdüğümüz “Kanuni Şam Vakfiyesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	25.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025

Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	11. Oturum - 26 Ağustos 2025 Salı 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Gamze Bülbül. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Bülbül, Gamze. “Kanuni Şam Vakfiyesi”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 129-132. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Damascus Waqfiyya of Sultan Süleymān

Gamze Bülbül

 orcid.org/0009-0003-2062-6406 bulbulgamze1@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic History,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the Damascus Waqf Charter of Sultan Süleymān the Lawgiver, which ensured the continuity of the Süleymaniye Complex in Damascus, built during the Ottoman period, through financial support. Although the institution of waqf (pious endowment) is not exclusively an Islamic innovation, it has played a significant role in the lives of Muslims since the time of the Prophet Muḥammad. While the Qur’ān does not explicitly mention the concept of waqf, verses that refer to spending in the way of God, offering a goodly loan to Allah, and charitable giving (infāq) have inspired Muslims to dedicate their wealth for religious and social purposes.

The Prophet Muḥammad’s act of endowing the orchards of Fadak and Khaybar set a precedent and served as an incentive for later generations to engage in charitable endowments. Having originated in the Prophet’s time, the waqf institution reached its peak in both form and function during the Ottoman era. Accordingly, Western scholars have referred to the Ottoman Empire as a “paradise of waqfs.”

Following the reign of Sultan Selīm I, ensuring the safety of pilgrimage routes became the responsibility of the Ottoman sultans. In this context, rest stations and religious complexes (külliyes) were established along the routes from Anatolia, Iran, and the Balkans to provide pilgrims with food, shelter, and other essential needs. One such complex is the Süleymaniye Complex in Damascus, commissioned by Sultan Süleymān the Lawgiver.

Through the revenues generated by these endowments, the needs of the complex were met, and pilgrims from various regions could stay there before continuing into the desert. For this reason, the Waqf Charter of Damascus, which ensured the sustainability of the complex, is the focus of this study.

All expenses of the complex were covered by income derived from the endowed properties and agricultural lands. In this study, we aim to present detailed information on the endowed assets, the mosque and imaret staff, the meals prepared in the imaret (public

kitchen), and the beneficiaries of the waqf, based on the contents of the Kanûnî Şam Waqfiyya.

Keywords

History of Islam, Kanuni Damascus Waqfiyya, Suleiman the Magnificent, Waqf Institution, Foundation Charter

Ethical Statement

This study is based on our ongoing master's thesis titled "The Damascus Waqfiyya of Sultan Süleymân", conducted under the supervision of Prof. Dr. Yasin Yılmaz at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-25
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 11 - Tuesday, 26 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Gamze Bülbül. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Bülbül, Gamze. "The Damascus Waqfiyya of Sultan Süleymân". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 129-132. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Senet Cihetinden Kıraatlerin Tasnifi Çerçevesinde İstimal Edilen Müsta'mele, Ma'hûde ve Müstebşe'a Kavramları (Hicrî İlk Beş Asır)

Ahmet Arif Akbaba

 orcid.org/0000-0002-2239-5395 ahmetarifakbaba@ibu.edu.tr ror.org/01x1kqx83
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kıraat İlmî Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

Öz

Kur'an metninin fonetik ve morfolojik varyantlarını ihtiva eden kıraat farklılıkları; meşruiyetini, rivayet ve değerlendirmelerden ilahî izne mebnî olduğu açık olan "yedi harf" ruhsatıyla kazanmış, kıraat ilminin temel konusu halini almıştır. Bu ruhsat, fetihler neticesinde baş gösteren entegrasyon sorunlarının belirginleştiği tâbiîn dönemiyle birlikte daha esnek bir teysir algısı ve ortamına da zemin hazırlamış, bu yeni durumun süreç içerisinde mevzû kıraatler sorunu dâhil esaslı bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede söz konusu birikimin kontrolünü ve vahyî boyutuyla muhafazasını sağlamak maksadıyla, bir kıraatin makbul-gayr-i makbul ya da sahih-gayr-i sahih mi olduğuna dair kriterler ve kavramlar ihdas edilmiş, başta ikili ve üçlü olmak üzere farklı sayıda kıraat tasnifleri şekillenmiştir. Ancak bu tasnifler, hicrî ilk beş asır itibariyle literatürde daha ziyade "meşhûr-sahih", "şâzz" ve "âhad" kavramlarıyla öne çıkarken; bazı tefsir ve kıraat temalı eserlerin ilgili pasajlarında istihdamına şahit olduğumuz; "müstebşe'a", "müsta'mele", "ma'hûde" gibi diğer bir kısım kavramlar ise tespit edebildiğimiz kadarıyla hiç zikredilmemiş ve haliyle üzerinde durulmamıştır. Çalışmada, zikredilen zaman dilimi itibariyle gözden kaçan söz konusu kavramlar incelenmiş, müstebşe'a kavramının gayr-i sahih, müste'mele-ma'hûde kavramlarının ise belli bir sayıyla sınırlı olmaksızın tüm sahih kıraat birikimi için istimal edildiği saptanmıştır. Ayrıca bu inceleme neticesinde bu ilgili kavramların kıraat terminolojisine taşınma sürecinin bölgelerinde oluşan kıraat kültürü ile müelliflerinin kıraat anlayışından bağımsız olmadığı görülmüştür. Kıraat farklılıklarının senet cihetinden hicrî ilk beş asırdaki kavramsal safahatında boy gösteren söz konusu üç kavrama dair değerlendirmelerin yapıldığı bu çalışmada, alandaki klasik ve temel kaynaklar dayanak alınacaktır. Araştırmada uygulanacak temel yöntem ise ilk beş asırdaki tefsir ve kıraat temalı eserlerin analiz edilmesi ve bu analizden elde edilecek verilerin mukayeseli bir şekilde değerlendirilmesiyle oluşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Kıraat, Senet, Müsta'mele, Ma'hûde, Müstebşe'a

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	17.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:

Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	12. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Ahmet Arif Akbaba. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Akbaba, Ahmet Arif. “Senet Cihetinden Kıraatlerin Tasnifi Çerçevesinde İstimâl Edilen Müsta’mele, Ma’hûde ve Müstebşe’a Kavramları (Hicrî İlk Beş Asır)”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 133-136. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Concepts of Musta‘mala, Ma‘hūda, and Mustabsha‘a Used within the Framework of the Classification of Qur’anic Readings in Terms of Transmission (First Five Centuries of the Hijri Calendar)

Ahmet Arif Akbaba

 orcid.org/0000-0002-2239-5395 ahmetarifakbaba@ibu.edu.tr ror.org/01x1kqx83
Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Theology, Department of Qur’anic Recitation
Studies, Bolu, Türkiye

Abstract

Differences in recitation, which include phonetic and morphological variants of the Quranic text, gained their legitimacy with the “seven letters” permission, which is clearly understood it is based on divine authorization through narrations and evaluations, and became the fundamental subject of the science of recitation. This permission formed the way for a more flexible facilitation perception and environment during the Tabi’in period, when integration problems that arose as a result of the conquests became evident, and this new situation brought with it some fundamental problems, including the issue fabricated recitations. In this context, in order to control the accumulation in question and preserve it in its divine revelation dimension, criteria and concepts have been established regarding whether a recitation is acceptable or unacceptable, valid or invalid, and different recitation classifications, primarily binary and tripartite, have been formed. However, while these classifications are prominent in the literature of the first five centuries of the Hijra, primarily through the concepts of “mashhur-sahih,” “shazz,” and “ahad,” other concepts such as “mustebsha’a,” “musta’mala,” and “ma’hūde,” which we see used in relevant passages of some works on exegesis and recitation, are, as far as we can determine, never mentioned and, therefore, not emphasized. In the study, the concepts in question, which were overlooked in the mentioned time period, were examined and it was determined that the concept of mustabsha’a was used for the unauthentic and the concepts of musta’mala-ma’hūde were used for the entire accumulation of authentic recitations without being limited to a certain number. In addition, as a result of this study, it has been seen that the process of transferring these related concepts to the recitation terminology is not independent of the recitation culture formed in the regions and the recitation understanding of the authors. This study, which evaluates the three concepts in question, which emerged during the conceptual stages of the first five centuries of the Hijra, in terms of sanad will be based on classical and fundamental sources in the field. The primary method used in the research will be the analysis of works on Tafsir and recitation themes from the first five centuries and the comparative evaluation of the data obtained from this analysis.

Keywords

Tafsir, Recitation, Sanad, Musta’mala, Ma’hūde, Mustebsha’a

Type

Conference Proceeding Abstract

Received	2025-07-17
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirāʾah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 12 - Wednesday, 27 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Ahmet Arif Akbaba. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Akbaba, Ahmet Arif. "The Concepts of Mustaʿmala, Maʿhūda, and Mustabshaʿa Used within the Framework of the Classification of Qurʾanic Readings in Terms of Transmission (First Five Centuries of the Hijri Calendar)". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 133-136. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kıraat Bağlamında Arza-i Ahîre Meselesi

Sultan Danışman

 orcid.org/0009-0008-3166-6610 sultanselim1712@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıraat İlmî Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Arza-i ahîre, Kur'ân'ın lafzî bütünlüğünün ve tertibinin korunmasında temel bir yöntem olarak ortaya çıkar. Hz. Peygamber ile Cebrâil arasında gerçekleşen karşılıklı okuma, vahyin doğru aktarımını ve yazılı metinlerin doğruluğunu güvence altına almıştır. Sahabelerin, özellikle Abdullah b. Mes'ud ve Zeyd b. Sabit'in arza sürecine katılımı, Kur'ân'ın hem hafızalarda hem de yazılı nüshalarda standartlaşmasına önemli katkılar sağlamıştır. Arza-i ahîre sayesinde, inen âyetler yıllık olarak gözden geçirilmiş; nesh edilen âyetler ayıklanmış, surelerin sırası teyit edilmiş ve sahih kıraat varyantları belirlenmiştir. Mukabeleler sırasında gerçekleşen karşılıklı okuma, Kur'ân kıraatlerinin farklı lehçelerdeki varyantlarının korunması ve birbirleriyle uyumlandırılması açısından kritik rol oynamıştır. Böylece, sözlü ve yazılı aktarımlar arasında denge kurularak, vahyin nesilden nesile eksiksiz ulaşması teminat altına alınmıştır. Arza-i ahîre, kıraat ilminde metodolojik bir mihenk taşı işlevi görerek, Kur'ân metninin sabitlenmesine hizmet etmiştir.

Arza sürecinin mahiyeti ve gerçekleşme biçimiyle ilgili tartışmalar, Cebrâil'in varlığının manevî mi yoksa fizikî mi olduğu, onun insan suretinde temessül edip etmediği gibi hususlarda farklı görüşler bulunmasına rağmen, arzanın vahyin korunması açısından işlevi netlik kazanmıştır. Peygamber'in Cebrâil ile mukabele esnasında sahabelere yüksek sesle okuması ve onların şahsi mushaflarından takip etmeleri, metnin doğruluğunu sağlamada toplumsal katılımın önemini göstermektedir. Bu durum, Kur'ân'ın nazm ve lafzının korunmasında hem ilahi hem beşerî boyutların birlikte işlediğine işaret eder. Arza-i ahîre, vahyin kaynağından toplumun tüm kesimlerine doğru ve eksiksiz ulaşmasının sistematik bir pratiği olarak İslam tarihindeki yerini korumakta; günümüzdeki mukabele geleneklerinin temelini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Kıraat, Arza-i Ahîre, Mushaf İstinsahı, Kıraat Farklılıkları, Cebrâil, Cibril

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	22.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşerî Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs

Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	12. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Sultan Danışman. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Danışman, Sultan. “Kiraat Bağlamında Arza-i Ahîre Meselesi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 137-140. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Problematics of ‘Arḍa al-Akhîra in the Context of Qira’at

Sultan Danışman

 orcid.org/0009-0008-3166-6610 sultanselim1712@gmail.com ror.org/05ryem72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Qur’anic Recitation Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

‘Arḍa al-Akhîra constitutes a fundamental mechanism in the preservation and verification of the Qur’anic text. This annual reciprocal recitation and review process between the Prophet Muhammad (peace be upon him) and Angel Jibril (Gabriel) ensured the accurate and complete transmission of the revelation. With the active participation of prominent companions such as Abdullah ibn Mas’ud and Zayd ibn Thabit, the standardization of Qur’anic manuscripts and the identification of variant readings (qirā’āt) were achieved. Arḍa al-Akhîra played a critical role in determining abrogated verses, the order of the surahs, and the recognition of Qur’anic dialectical differences.

While theological debates persist regarding whether Jibril’s participation in Arḍa was physical or spiritual, or if he appeared in human form, these issues have limited practical impact on the preservation of the revelation. The Prophet’s audible recitation and the companions’ verification through their personal manuscripts demonstrate the communal dimension of Arḍa al-Akhîra and the collective safeguarding of the Qur’ān.

In conclusion, Arḍa al-Akhîra represents a pivotal process bridging divine revelation and human transmission, guaranteeing the authentic and intact conveyance of the Qur’ān. This practice continues today through the tradition of mukābala, maintaining its effectiveness in transmitting the Qur’ān securely across generations.

Keywords

Tafsîr, Qira’at, al-‘Arḍa al-Akhîra Mushaf Copying, Qira’at Variations, Jibril, Gabriel

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-22
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 12 - Wednesday, 27 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Sultan Danışman. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press

Citation

Danişman, Sultan. “The Problematics of ‘Arđa al-Akhīra in the Context of Qira’at”. *The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts*. ed. Abdullah Demir. 137-140. Ankara: Oku Okut Press, 2025. <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Kur'an'daki Çok Anlamlı Kelimelerin Türkçe Meallerdeki Çevirileri Bağlamında Meydana Gelen Anlam ve Hüküm Farklılıkları

Rabia Berre Temelli

 orcid.org/0000-0002-5001-289X r.berree@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Harun Şahin

 orcid.org/0000-0003-2834-2339 sahinharun@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Kur'an, kendisiyle nazil olduğu Arapçanın semantik derinliği ve lafzî zenginliği sebebiyle yapısında pek çok anlamı aynı anda barındıran çok anlamlı kelimeler ihtiva etmektedir. Bu kelimeler, Tefsir ilminde Ulûmu'l-Kur'ân başlığının alt disiplini olarak kabul edilen el-Vücûh ve'n-Nezâir başlığı altında incelenmektedir. el-Vücûh ve'n-Nezâir ilmi, aynı lafzın farklı âyetlerde kazandığı çeşitli anlamları konu edinen bir disiplindir. Çok anlamlılık, Kur'ân'ın i'câz yönünü ortaya koymakla beraber; nazmî ve manevî derinliğine de işaret etmektedir. Ancak bu özellik, Kur'an meallerinde anlam aktarımı yapılırken ciddi manada dikkat ve ihtimam gerektiren bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bildiride, söz konusu çok anlamlı kelimelerin tercüme esnasında tercih edilen manalarının, Türkçe meallere nasıl yansıdığı konusu ele alınmıştır. Araştırmannın temel amacı, bu kelimelere meal müellifleri tarafından tercih edilen manaları tespit etmek ve bu tercihlerin anlam ve hüküm düzeyinde doğurduğu farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışma, Kur'ân tercümelerinde anlam aktarımının basit bir dil çevirisinden ibaret olmadığını, bilakis tefsirî bir yorum içerdiğini ve bu yönüyle meal faaliyetinin rikkatle yapılması gereken bir çalışma olduğunu göstermeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle meal faaliyetinde gösterilecek dilsel, bağlamsal ve ilmî derinliğin ehemmiyeti bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Yöntem olarak, klasik müfessirlerden Mukâtil b. Süleyman, Yahyâ b. Sellâm, ed-Dâmegânî, Ebû Hilâl el-Askerî ve İbnü'l-Cevzî gibi alimlerin el-Vücûh ve'n-Nezâir literatüründe çok anlamlı olarak kabul ettikleri "ahiret, âyet, bâtıl, ma'rûf, nefis, nuşûz, salât, sebîl, sû ve ümmet" gibi on kavram seçilmiş, bu kavramlara dair tercih edilen anlamlar 15 farklı Türkçe meal üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. İncelemeye dahil edilen mealler şunlardır: Abdülbaki Gölpınarlı, Ali Fikri Yavuz, Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Yolu Meali, Elmalılı Hamdi Yazır, Hasan Tahsin Feyizli, Hasan Basri Çantay, Hayrat Neşriyat Meali, İsmail Hakkı İzmirli, Mehmet Okuyan, Mustafa Öztürk, Mustafa İslamoğlu, Ömer Nasuhi Bilmen, Süleyman Ateş, Tuncer Namlı ve Yaşar Nuri Öztürk.

İncelememiz neticesinde, aynı kelimenin farklı meal müellifleri tarafından farklı anlamlarının tercih edilmesi sonucu anlam ve hüküm boyutunda farklılıkların ortaya çıktığı görülmüştür. Çalışmamızda ele alınan çok anlamlı bir kelime olan "salat" kavramının aynı bağlam içerisinde bazı meal müellifleri tarafından "dua" şeklinde, bazıları

arafından ise “namaz” şeklinde tercüme edilmesi misalinde olduğu gibi, çok anlamlı kelimelere dair tercih edilen manalar zaman zaman davranışsal düzlemde farklılıklara yol açmaktadır. Sonuç itibarıyla, Kur’an-ı Kerîm’in çok anlamlı kelimelerinin tercümesinde bağlamsal analizle birlikte tefsiri birikimin de dikkate alınması zaruridir. Meal yazarları, Arap dili gramerine, bağlamsal arka plana ve klasik tefsir birikimine vâkıf olmalı; keyfî anlam tercihlerinden kaçınmalıdır. Okuyuculara ise, birden fazla meal ile çalışmaları, kavramsal çoğulluğu fark etmeleri ve âyet bağlamına dikkat etmeleri tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Çok Anlamlılık, el-vücuḥ ve’n-nezair, Meal, İştirak-i Lafzî

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Harun Şahin danışmanlığında sürdürdüğümüz "Kur’an’da Çok Anlamlı Kelimelerin Türkçe Meallerdeki Yansımaları" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	09.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	12. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Rabia Berre Temelli - Harun Şahin. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Temelli, Rabia Berre - Şahin, Harun. “Kur’an’daki Çok Anlamlı Kelimelerin Türkçe Meallerdeki Çevirileri Bağlamında Meydana Gelen Anlam ve Hüküm Farklılıkları”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 141-144. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Semantic and Legal Differences Arising from the Translations of Polysemous Words in the Qur'an into Turkish Interpretive Renderings

Rabia Berre Temelli

 orcid.org/0000-0002-5001-289X r.berree@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Harun Şahin

 orcid.org/0000-0003-2834-2339 sahinharun@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Tafsir, Ankara, Türkiye

Abstract

The Qur'ān, due to the semantic depth and lexical richness of the Arabic language in which it was revealed, contains many polysemous words that simultaneously embody multiple meanings. These words are examined under the heading of al-Wujūh wa al-Nazā'ir, which is accepted as a sub-discipline of 'Ulūm al-Qur'ān within the science of Tafsir. The discipline of al-Wujūh wa al-Nazā'ir deals with the various meanings that the same word acquires in different verses. Polysemy not only reveals the miraculous nature i'jāz of the Qur'ān but also points to its rhetorical and spiritual depth. However, this characteristic emerges as an issue that requires serious attention and care when conveying meaning in Qur'ānic translations.

This paper addresses how the meanings chosen during the translation of such polysemous words are reflected in Turkish translations of the Qur'ān. The primary aim of the study is to identify the meanings preferred by translation authors for these words and to reveal the semantic and legal differences that arise as a result of these preferences. The study seeks to demonstrate that the transmission of meaning in Qur'ānic translations is not merely a matter of linguistic conversion but involves an exegetical interpretation, thereby showing that translation activities must be carried out with great precision. In this respect, the importance of linguistic, contextual, and scholarly depth in translation efforts becomes even more evident.

As for methodology, ten concepts that classical exegetes such as Muqātil b. Sulaymān, Yahyā b. Sallām, al-Dāmaḡānī, Abū Hilāl al-Askarī, and Ibn al-Jawzī considered polysemous within the al-Wujūh wa al-Nazā'ir literature were selected. These are: ākhirah, āyah, bāṭil, ma'rūf, nafs, nushūz, šalāt, sabīl, sū', and ummah. The meanings preferred for these concepts were comparatively analyzed across 15 different Turkish Qur'ānic translations. The translations included in the study are: Abdūlbaki Gölpınarlı, Ali Fikri Yavuz, Diyanet İşleri Başkanlığı's Kur'an Yolu Translation, Elmalılı Hamdi Yazır, Hasan Tahsin Feyizli, Hasan Basri Çantay, Hayrat Neşriyat, İsmail Hakkı İzmirli, Mehmet Okuyan, Mustafa

Öztürk, Mustafa İslamoğlu, Ömer Nasuhi Bilmen, Süleyman Ateş, Tuncer Namlı, and Yaşar Nuri Öztürk.

As a result of our analysis, it was observed that the same word, when interpreted by different translation authors, led to significant differences in meaning and legal implication. As in the example of the polysemous word “şalāt,” which some translators interpreted as “prayer” (du‘ā) and others as “ritual worship” (şalāh) within the same context, the meanings chosen for polysemous words may sometimes lead to differences on a behavioral level. In conclusion, the translation of polysemous words in the Qur’ān must consider both contextual analysis and exegetical tradition. Translation authors should be well-versed in Arabic grammar, contextual background, and classical Tafsīr scholarship, and should avoid arbitrary meaning preferences. As for readers, it is recommended that they consult multiple translations to recognize conceptual multiplicity and pay close attention to the context of verses.

Keywords

Tafsīr, Polysemy, al-Wujūh wa al-Nazā’ir, Translation of the Qur’an, Ishtirāk al-Lafẓī

Ethical Statement

This study was prepared based on the master’s thesis titled "Reflections of Polysemous Words in Turkish Translations of the Qur’an" which we are currently conducting under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Harun Şahin.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-09
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 12 - Wednesday, 27 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Rabia Berre Temelli - Harun Şahin. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Temelli, Rabia Berre - Şahin, Harun. “Semantic and Legal Differences Arising from the Translations of Polysemous Words in the Qur’an into Turkish Interpretive Renderings”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 141-144. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî'nin Konulu Tefsir Yaklaşımı: Muhammed (Kıtâl) Suresi Örneği

Emine Aksay

 orcid.org/0009-0002-4918-9580 emineaksay@gmail.com ror.org/037vvf096
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Karaman, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî'nin et-Tefsîru'l-Mevzû'î Beyne'n-Nazarîyye ve't-Tatbîk adlı eseri çerçevesinde onun Kıtâl (Muhammed) Suresi'ne dair yaptığı tefsiri incelemekte; bu bağlamda el-Hâlidî'nin konulu tefsir metodunun hem teorik arka planını hem de pratik uygulama biçimini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Müfessir, sureyi “mukaddime”, dört tematik “ders” ve bir “hatime” bölümüyle yapılandırmakta; ayrıca surenin derinlikli anlam katmanlarını “letaif” başlığı altında ele alarak dikkat çekici tespitlerde bulunmaktadır.

Hâlidî, tefsirine surenin isimlerine değinerek başlar ve bu çerçevede surenin Kur'an'da üç farklı adla geçtiğini belirtir: Muhammed Suresi, Kıtâl Suresi ve Ellezîne Keferû Suresi. Bunlara ek olarak, “surenin içtihadî ismini belirleme” başlığı altında kendi yorumunu ortaya koyar ve bu bağlamda sureye “Cihâd Suresi” adını vermeyi uygun görür. Her bir ismin surenin muhtevasında öne çıkan temaları yansıttığını vurgular. Ardından surenin iniş zamanı, mekânı ve nüzûl ortamına dair bilgiler sunar. Bu çerçevede, surede yansıtılan atmosferin Müslüman toplumun yapısıyla ve karşılaştığı meydan okumalarla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu ortaya koyar. Bununla bağlantılı olarak surenin “kimliğinden” söz ederken mücahit müminlerin sıfatlarını, kâfirlerin ve münafıkların tutumlarını detaylandırır; bu üç grubun imanları, yöntemleri ve yönelimleri açısından nasıl ayrıştığını açıklığa kavuşturur.

Sure, dört temel tema etrafında ele alınır: cihad, iman-küfür mücadelesi, münafıklık ve ahiret bilinci, cihadın bazı hükümleri. âyetlerde özellikle cihadî bilinç, sabır, infak, sadakat ve Allah'a tevekkül gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Hâlidî'ye göre iman, yalnızca kalpte taşınan pasif bir kabul değil; bireyin iç dünyasında başladığı gibi toplum içinde mücadeleye dönüşen aktif bir sorumluluktur. Bu yönüyle sure, mücadelenin hem dışsal (kâfirler) hem de içsel (münafıklar) boyutlarına işaret eder; savaşın ve direnişin ilahî bir imtihan ve sünnetullah çerçevesinde gerçekleştiğini vurgular.

Özellikle Seyyid Kutub'un fikirlerinden etkilenmiş olması, onun tefsir yaklaşımında belirgin şekilde hissedilmektedir. Hâlidî'nin Kur'an merkezli düşünmeyi esas alan bu yaklaşımı, modern dönemde karşılaşılan fikrî ve toplumsal sorunlara çözüm arayışında “konulu tefsir” yöntemini etkili ve işlevsel bir zemin olarak görmesine neden olmuştur. Bu bağlamda Muhammed Suresi tefsiri sadece klasik bir yorum faaliyeti olarak değil, aynı zamanda çağdaş Müslümanlar için yol gösterici nitelikte Kur'anî bir yöneliş olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu çalışma, teorik temellere dayanan konulu tefsir

yönteminin belirli bir süre üzerinde nasıl uygulandığını ortaya koyarak, alana özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Konulu Tefsir, Muhammed Suresi, Kital Suresi, Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî, Hâlidî, Cihad

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	13. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Emine Aksay. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Aksay, Emine. “Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî”nin Konulu Tefsir Yaklaşımı: Muhammed (Kital) Suresi Örneği”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 145-148. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Şalāh ‘Abd al-Fattāh al-Khālidi’s Thematic Tafsīr Approach: The Case of Sūrat Muḥammad (Sūrat al-Qitāl)

Emine Aksay

 orcid.org/0009-0002-4918-9580 emineaksay@gmail.com ror.org/037vfv096

Karamanoğlu Mehmetbey University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Karaman, Türkiye

Abstract

This study examines Şalāh ‘Abd al-Fattāh al-Khālidi’s interpretation of the Surah Muhammad (Qitāl) within the framework of his work al-Tafsīr al-Mawḍū‘ī bayn al-Nazariyya wa’l-Taṭbīq (“Thematic Exegesis Between Theory and Practice”). In this context, it aims to reveal both the theoretical background and the practical application of al-Khālidi’s thematic Tafsīr method. The exegete structures the surah into an introduction (muqaddima), four thematic lessons (dars), and a conclusion (khatima). He also draws attention to the deeper layers of meaning in the surah through a section titled lataif (subtle points), in which he offers insightful observations.

al-Khālidi begins his Tafsīr by discussing the names of the surah, noting that it appears in the Qur’ān under three different titles: Surah Muhammad, Surah Qitāl (Combat), and Surah al-Ladhīna Kafarū (Those Who Disbelieve). In addition, under the heading of identifying the ijtihādī (interpretative) name of the surah, he puts forward his personal judgment and suggests that the surah may also be called “Surah al-Jihād” (The Chapter of Struggle), emphasizing that each name reflects dominant themes in the surah’s content.

He then provides information about the time, place, and historical context of the surah’s revelation. In this framework, he analyzes how the atmosphere conveyed in the surah relates to the structure of the Muslim community and the challenges it faced. In connection with this, he explores the “identity” of the surah by detailing the characteristics of the devout and militant believers (mujāhidūn), and the behaviors of disbelievers and hypocrites. He clarifies how these three groups diverge in terms of faith, methodology, and orientation.

The surah is examined around four central themes: jihād, the struggle between faith and disbelief, hypocrisy and awareness of the Hereafter, and legal rulings regarding jihād. The verses prominently highlight concepts such as militant awareness, patience, almsgiving (infāq), loyalty, and trust in God. According to al-Khālidi, faith is not merely a passive internal acceptance, but an active responsibility that begins within the individual and manifests as a struggle in the social sphere. Thus, the surah refers to both the external (against disbelievers) and internal (against hypocrites) dimensions of struggle, emphasizing that war and resistance take place within the framework of divine trial and sunnat Allāh (the way of God).

al-Khālidi’s Tafsīr approach is notably influenced by the thought of Sayyid Qutb. His Qur’ān-centered interpretive model sees the thematic Tafsīr method as a functional and effective means of addressing the intellectual and societal crises faced in the modern era. In this regard, the Tafsīr of Surah Muhammad is not merely a classical exegetical endeavor,

but also a Qur’ānic orientation that offers guidance to contemporary Muslims. Moreover, this study aims to make an original contribution to the field by demonstrating how a theoretically grounded method of thematic exegesis can be practically applied to the interpretation of a specific surah.

Keywords

Tafsīr, Thematic Exegesis, Surah Muhammad, Surah Qitāl, Ṣalāḥ ‘Abd al-Fattāḥ al-Khālidi, Khālidi, Jihād

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 13 - Wednesday, 27 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Emine Aksay. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Aksay, Emine. “Ṣalāḥ ‘Abd al-Fattāḥ al-Khālidi’s Thematic Tafsīr Approach: The Case of Sūrat Muḥammad (Sūrat al-Qitāl)”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 145-148. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Tefsir Metinleri Üzerinden Mukayeseli Tefsir Metodu: Bakara Suresi 22. Âyeti Örneği

Murat Aktepe

 orcid.org/0000-0001-7164-0214 murat.aktepe@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami Araştırmalar Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Kur’ân’ın dilsel, tarihsel ve semantik yönlerini inceleyerek, âyetlerin maksadını ve bağlamını ortaya koymayı amaçlayan tefsir ilmi, asırlar boyunca önemli yorum telakkileri ortaya koymuştur. Bu çalışmada, tefsir ilmi kapsamında mukayeseli tefsir yöntemi kullanılarak Bakara Suresi’nin 22. âyetinin farklı dönemlere ve ilmî geleneklere ait üç seçkin müfessir tarafından nasıl yorumlandığı ele alınmıştır. Çalışmanın temel konusu, klasik dönem tefsir literatüründe yer alan metinlerin karşılaştırılması yoluyla, aynı âyetin nasıl anlam farklılıklarıyla yorumlandığını ortaya koymaktır. Zemahşerî’nin el-Keşşâf, Beyzâvî’nin Envârü’t-Tenzîl ve İbn Âşûr’un et-Tahrîr ve’t-Tenvîr adlı eserleri örneklem olarak alınmış ve bu bağlamda analiz edilmiştir. Araştırmamız, tefsir metnindeki yapı, içerik, üslup ve semantik düzeyde mukayese edilmesinin önemi ortaya konmaktadır. Araştırmanın amacı mukayeseli tefsir metodunun yalnızca farklı yorumları ortaya koymakla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda her bir tefsirin kendi ilmî yönünü ve tarihsel bağlamını anlamaya imkân sunduğunu göstermektir. Bu çerçevede, âyette geçen “تَجْعَلُوا قُلُوبًا” fiilinin nahiv yapısı, taalluk ettiği cümle ve “ند” kavramının anlam boyutları, üç müfessirin yaklaşımı sadedinde müşriklerin inanç sistemi ve tevhid ilkesi bağlamında derinlemesine analiz edilmiştir. Araştırma yöntemi olarak, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; metinler arası mukayese, kavramsal analiz, gramer çözümlemesi, yorumlar arası benzerlik ve farklılıkların tespiti gibi teknikler kullanılmıştır. Zemahşerî ve Beyzâvî tefsirlerinde dikkat çeken nokta, yüksek oranda ibare birliği ve yorum paralellidir. Bu durum, Beyzâvî’nin Zemahşerî’den etkilendiğini ve tefsirini ona dayalı olarak genişlettiğini ortaya koymaktadır. Her iki müfessir de “ند” kavramını yalnızca “benzer” değil, aynı zamanda “muhalif ve düşman” anlamı üzerinden yorumlamış, âyetin dilsel yapısını detaylıca çözümlemişlerdir. Yakın dönem tefsir örneklerinden olan İbn Âşûr’un tefsiri ise özgün üslubu, geniş tarihî ve sosyolojik arka planı ile diğer iki müfessirden ayrılmaktadır. Onun yaklaşımı, sadece dilsel çözümleme değil, aynı zamanda âyetin Arap toplumundaki tarihsel bağlamını ve anlam düzeyini de dikkate alarak sistematik bir analiz sunar. Ayrıca, âyetteki yasağın mantıksal gerekçesine dair vurgular ortaya konmaktadır. Sonuç olarak, mukayeseli tefsir yöntemi, klasik tefsirlerin sadece içerik yönünden değil, aynı zamanda yöntem, yaklaşım ve yorum derinliği açısından da nasıl farklılaştığını ortaya koymakta

etkili bir yöntem olarak değerlendirilmiştir. Bu metodun, modern tefsir çalışmalarında daha sistematik biçimde uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Kur'ân, Mukayeseli Tefsir, Bakara Suresi, Semantik Tahlil

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	13. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Murat Aktepe. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Aktepe, Murat. “Tefsir Metinleri Üzerinden Mukayeseli Tefsir Metodu: Bakara Suresi 22. Âyeti Örneği”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 149-152. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Comparative Tafsîr Method through Tafsîr Texts: The Case of Verse 22 of Sûrat al-Baqarah

Murat Aktepe

 orcid.org/0000-0001-7164-0214 murat.aktepe@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Social Sciences University of Ankara, Institute of Islamic Studies, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Abstract

The tafsîr, which aims to reveal the objectives and contextual meanings of Qur'ānic verses by examining their linguistic, historical, and semantic dimensions, has produced a wide range of interpretive traditions throughout Islamic intellectual history. This study analyzes how verse 22 of Sûrat al-Baqara (تَعْلَمُونَ وَأَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ تَجْعَلُوا فَلَا) has been interpreted by three prominent exegetes representing different periods and scholarly traditions, through the lens of the comparative tafsîr method. The central focus is to demonstrate how a single verse may be interpreted divergently by comparing classical tafsîr texts. The selected exegetical works for analysis include al-Kashshāf by al-Zamakhsharî, Anwâr al-Tanzîl by al-Bayḍāwî, and al-Tahrîr wa'l-Tanwîr by Ibn 'Āshûr. This study highlights the significance of comparing tafsîr texts in terms of structure, content, rhetorical style, and semantic depth. The main aim is to show that the comparative tafsîr method not only reveals interpretive plurality but also provides insights into each exegete's methodological framework and historical context. Within this scope, particular attention is given to the grammatical structure of the verb "تَجْعَلُوا فَلَا" the syntactic connections it holds, and the semantic range of the term "nidd", especially in the context of pre-Islamic polytheistic beliefs and the Qur'ānic concept of tawḥîd. The research adopts a qualitative approach, using techniques such as intertextual comparison, conceptual and grammatical analysis, and evaluation of interpretive similarities and differences. The findings indicate that the tafsîrs of al-Zamakhsharî and al-Bayḍāwî share a high degree of textual and interpretive similarity. This suggests that al-Bayḍāwî was strongly influenced by al-Zamakhsharî and expanded his interpretations with slight modifications and additions. Both exegetes interpret "ند" not only as "equal" but also as "opponent" or "rival," and focus on detailed linguistic and rhetorical explanations. In contrast, Ibn 'Āshûr's interpretation stands out for its distinctive language, broader historical consciousness, and sociological depth. His approach combines classical grammatical exegesis with contextual reasoning and highlights the logical basis of the verse's prohibition. In conclusion, the comparative tafsîr method has proven to be a productive analytical tool for uncovering not only the semantic richness of the Qur'ānic text but also the diverse exegetical methodologies within the classical tafsîr tradition. Its systematic use is recommended in modern Qur'ānic studies.

Keywords

Tafsîr, Qur'ān, Comparative Tafsîr, Sûrat al-Baqara, Semantic Analysis

Type

Conference Proceeding Abstract

Received	2025-07-26
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirā'ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 13 - Wednesday, 27 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Murat Aktepe. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Aktepe, Murat. "Comparative Tafsîr Method through Tafsîr Texts: The Case of Verse 22 of Sûrat al-Baqarah". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 149-152. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kur'an Yorumunda Anlamın Gelenek Ekseninde İnşası ve Dönüşümü: Bakara Suresi 260. Âyetin Hermenötik Analizi

Rukiye Hacıbektaşoğlu

 orcid.org/0000-0002-2978-1504 rukiyehbo@gmail.com ror.org/02kswqa67
Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

Öz

Kur'an yorumunda anlam, felsefi hermenötiğin de katkısıyla metinde sabit ve hazır bir içerik yerine yorumcunun içinde bulunduğu tarihsel koşullar, dayandığı deliller ve tesis ettiği otoriteyle birlikte inşa edilen dinamik bir süreç olarak yeniden tanımlanmıştır. Kur'an âyetlerinde anlamın oluşumu çoğunlukla dil, tarih veya gelenekten birine dayanmaktadır. Bu bağlamda âyetlerin yorumunun-anlamının bu unsurlardan her birine verilen önceliğe-öneme göre belirlendiği veya değişiklik gösterdiği görülür.

Bu çalışma Bakara suresi 2/260. âyeti örneğinde tarihsel süreçte değişen yorum biçimlerini izleyerek anlamın nasıl oluştuğunu, yorumların hangi delillere dayandığını ve yorumda otoritenin nasıl tesis edildiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Anlamın hem mikro düzeyde “فَصْرُ هُنَّ” fiilinin kelime yorumu üzerinden hem de makro düzeyde hakikat-mecaz, zahir- batın veya metinlerarası bağlam çerçevesinde nasıl kurulduğu örneklenmektedir.

Metodolojik olarak, çalışma nitel araştırma kapsamında karşılaştırmalı metin analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Klasik dönemi temsilen Mukâtil, Taberî, Râzî, Zemahşerî, Kuşeyrî, Sa'lebî gibi müfessirlerle, modern dönemden İbn Âşûr, Tantâvî, Reşîd Rızâ, Muhammed Esed, Derveze ve Gabriel Said Reynolds'ın yorumları dilsel çözümlemeler, rivayetlere yaklaşım ve görüşlerini delillendirme biçimlerine dair kavramsal analizler ışığında incelenmiştir. Çalışma, anlamın yorumcunun tarihsel konumu, bağlı bulunduğu mezhep-gelenek ve kullandığı delil sistemiyle şekillenen tarihsel bir inşa süreci olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda literatüre özgün katkısı, anlamı belirleyen kelime tercihlerinin, hakikat ve mecaz yönündeki tercihlerin zıt yorumları nasıl doğurduğunu, bu tercihlerin hangi dönemsel gerekçelerle öne çıktığını ve anlamın nasıl değişken bir yapı kazandığını hermenötik bağlamda ortaya koymasındır.

Taberî ve Ferrâ gibi müfessirler kelimeyi kesmek şeklinde anlayarak kıraat vecihlerine, sahabe rivayetlerine dayanan bir meşruiyet zemini kurarken; aynı kelimeyi Zemâhşerî ve Beyzâvî alıştırmak olarak yorumlamış, bu tercihlerini dilbilimsel yapı, bağlam-siyak analizi ve akli çıkarım yoluyla gerekçelendirmişlerdir. Hakikat-mecaz ekseninde Râzî ve Tantâvî, Hz. İbrahim'in fiilini kevnî bir mucize olarak görüp âyeti hakiki anlamda yorumlamıştır. Ebu Müslim ve Reşîd Rızâ, bu sahneyi temsili bir anlatım olarak okuyarak anlamın pedagojik ve sembolik boyutunu ön plana çıkarmışlardır. Bu iki yaklaşımdan farklı bir zeminde ise sembolik yorumlar yer almakta; burada kuşlar nefsin arzularına, parçalama eylemi ise manevî arınma sürecine karşılık gelmektedir. Metinlerarasılık açısından Derveze ve Reynolds gibi araştırmacılar âyeti Tevrat'taki anlatıyla ilişkilendirerek Kur'an'daki kıssanın dönemin semavî kültürle ilişkisine dair çıkarımlar yapmışlardır.

Sonuç olarak, Kur'an yorumunda anlamın tek bir düzeye sınırlı kalmayıp kapsayıcı bir yapıya sahip olduğunu ve anlamın dinamik bir inşa süreci olduğunu açıkça göstermektedir. Bu da Kur'an hermenötiğinde sabitlik ile dönüşüm arasındaki gerilimin temel bir izdüşümü olarak okunabilir.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Kur'an Yorumu, Anlamın İnşası, Hermenötik, Bakara 2/260

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Muhammet Abay danışmanlığında Marmara Üniversitesinde sürdürdüğümüz “Kur'an Yorumu ve Nesnellik: İsmet Ayetlerinin Dil ve Gelenek Ekseninde Hermenötik Analizi” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	13. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Rukiye Hacıbektaşoğlu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Hacıbektaşoğlu, Rukiye. “Kur'an Yorumunda Anlamın Gelenek Ekseninde İnşası ve Dönüşümü: Bakara Suresi 260. Âyetin Hermenötik Analizi”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 153-156. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Construction and Transformation of Meaning in the Axis of Tradition in Qur'ānic Interpretation: A Hermeneutical Analysis of Surah al-Baqara Verse 260

Rukiye Hacıbektaşoğlu

 orcid.org/0000-0002-2978-1504 rukiyehbo@gmail.com ror.org/02kswqa67
Marmara University, Social Sciences Faculty, Department of Basis Islamic Sciences,
İstanbul, Türkiye

Abstract

With the contribution of philosophical hermeneutics, meaning in Qur'ānic interpretation has been redefined not as a fixed content embedded in the text, but as a dynamic process constructed through the interpreter's historical context, the evidence they rely on, and the authority they establish. In Qur'ānic verses, the formation of meaning is generally based on one of three foundational elements: language, history, or tradition. In this context, it is observed that the interpretation—or meaning—of verses is determined or varies depending on which of these elements is given priority or emphasis.

This study aims to analyze how meaning is formed by tracing the changing interpretive approaches to Surah al-Baqara, verse 2:260 throughout history. It investigates the kinds of evidence used in interpretation and how authority is established within interpretive processes. Meaning is examined both on a micro level—through the interpretation of the verb *قَصَرَ*—and on a macro level, in terms of how it is constructed within broader frameworks such as literal- meaning, exoteric-esoteric interpretation, and intertextual contexts.

Methodologically, this study is conducted as a qualitative research using the comparative textual analysis method. Classical exegetes such as Muqātil, al-Ṭabarî, al-Râzî, al-Zamakhsharî, al-Qushayrî, and al-Tha'labî, as well as modern interpreters such as Ibn ʿĀshūr, Tantâwî, Rashîd Riḍâ, Muḥammad Asad, al-Darwaza, and Gabriel Said Reynolds, are examined through conceptual analyses focusing on their linguistic interpretations, their use of transmitted reports, and their methods of justifying their views. The study shows that meaning is a historically constructed process shaped by the interpreter's historical position, their affiliation with specific sects or traditions, and the evidentiary system they employ. The original contribution of this study lies in demonstrating how choices at the lexical level, and preferences between literal and metaphorical interpretation, have produced opposing interpretations; and how these preferences became prominent depending on their historical contexts, ultimately giving meaning a variable structure within a hermeneutical framework.

For instance, exegetes like al-Ṭabarî and al-Farrâ interpreted the verb as “to cut,” establishing their interpretive legitimacy on variant readings (*qirâ'ât*) and narrations from the Companions. In contrast, exegetes like al-Zamakhsharî and al-Bayḍawî interpreted the same verb as “to accustom,” justifying their preference through linguistic structure, context (*siyâq*), and rational inference. In terms of literal- metaphorical interpretation, al-Râzî and Tantâwî viewed the act of Abraham as a cosmic miracle and interpreted the verse

literally, while Abū Muslim and Rashīd Riḍā read the scene as symbolic, emphasizing its pedagogical and metaphorical dimensions. On a different level, symbolic interpretations appear, where the birds represent the desires of the soul and the act of dismembering symbolizes spiritual purification. From an intertextual perspective, interpreters such as al-Darwaza and Reynolds relate the verse to narratives in the Torah, drawing conclusions about the Qur’ānic story’s relationship to the broader religious culture of its time. In conclusion, the study clearly shows that meaning in Qur’ānic interpretation is not confined to a single level but possesses a comprehensive structure, and that meaning is the result of a dynamic constructive process. This can be read as a key reflection of the tension between stability and transformation within Qur’ānic hermeneutics.

Keywords

Tafsīr, Exegesis, Qur’ānic Interpretation, Construction of Meaning, Hermeneutics, al-Baqara 2/260

Ethical Statement

This study is based on the doctoral dissertation titled "Qur’anic Interpretation and Objectivity: A Hermeneutic Analysis of the Verses Related to Infallibility (‘Iṣma) of the Prophets", which we are conducting at Marmara University under the supervision of Prof. Dr. Muhammet Abay.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 13 - Wednesday, 27 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Rukiye Hacibektaşoğlu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Hacibektaşoğlu, Rukiye. "The Construction and Transformation of Meaning in the Axis of Tradition in Qur’anic Interpretation: A Hermeneutical Analysis of Surah al-Baqara Verse 260". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 153-156. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Hasan Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı'nda Hz. Muhammed'in Vasıfları

İbrahim Kaya

 orcid.org/0000-0003-3692-8575 ibrahimkaya2073@gmail.com ror.org/00jga9g46

Millî Eğitim Bakanlığı, Çankırı, Türkiye

Öz

Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle âlemlere rahmet olarak gönderilen ve Allah'ın yüce bir ahlâk üzere yarattığını beyan ettiği Hz. Muhammed yaratılmışların içinde en yüce makâma sahiptir. Onun bu özelliği tasavvufta yaratılan ilk varlık olarak ele alınması görüşünü beraberinde getirmiştir. Mutasavvıf şairler Hz. Muhammed'i; nûr-i Muhammedî oluşu, ahlakı, peygamberlik yönü gibi vasıflarıyla şiirlerinde işlemişlerdir. Şiirlerini incelediğimiz 18. yüzyıl mutasavvıf şairi Hasan Sezâyî-i Gülşenî de Dîvân'ında Hz. Peygamberi birçok yönüyle ele almıştır. Çalışmamızda mutasavvıf şair Hasan Sezâyî-i Gülşenî'nin şiirlerindeki Hz. Peygamber tasavvuru incelenmiştir. Hz. Peygamber'in dînî ilimlerin yanında tasavvuf ve edebiyatta ele alınışı Hasan Sezâyî örneğinden hareketle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hz. Peygamber'in bir mutasavvıf gözünden edebî olarak dile getirilmesi, toplumda birçok kesime hitap eden tasavvufun etkisinin de bir göstergesidir. Aynı zamanda zengin bir birikime sahip dilimizin gelişimini ve değerlerini yansıtmaktadır. Bu çalışmada Hasan Sezâyî'nin Dîvân'ında yer alan Hz. Peygamber konulu şiirler belge tarama yöntemiyle belirlenmiş ve bu şiirlerde yer alan peygamber vasıfları analiz edilerek başlıklandırılmıştır. Şiirlerdeki ilgili kısımlar günümüz Türkçesine çevrilmiş ve beraberinde verilmiştir. Şiirlerin Hz. Peygamberi ele alışı tasavvufî ve edebî yönden değerlendirilerek şerhi yapılmıştır. Varlık mertebelerine göre Hz. Muhammed'in ruhâniyeti ve kişiliğinin tasavvufî yönden işlendiği görülmüştür. Mutasavvıfların varlık hiyerarşisinde Hz. Peygamber'in konumu ile Hasan Sezâyî'nin değerlendirmelerinin örtüştüğü görülmüştür. İbn Arabî'nin ayna sembolizminden yararlanan Hasan Sezâyî'nin, Hz. Peygamber'i Hakk'ı gösteren kâmil bir ayna olarak değerlendirdiği söylemek mümkündür. Hasan Sezâyî'nin şiirinde Hz. Peygamberin âlemlere rahmet olarak gönderilmesi ve üstün bir ahlâka sahip olması vasıflarının ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca mü'minlere şefaate edeceği ile ilgili hadis rivâyetlerine dayalı olarak Hasan Sezâyî'nin şiirlerinde Hz. Muhammed'in şefaateçi vasfı da yer almıştır. Bunların yanında şiirlerde hikmet kaynağı, insanların en sevgilisi, cömert ve bağışlayıcı olmasıyla birlikte önderlik gibi vasıfların da işlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Türk İslam Edebiyatı, Tasavvuf, Hasan Sezâyî-i Gülşenî, Hz. Muhammed, Peygamber Vasıfları

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	21.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim

Araştırma Alanı	Türk İslam Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	14. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 İbrahim Kaya. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kaya, İbrahim. “Hasan Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı’nda Hz. Muhammed’in Vasıfları”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 157-160. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Qualifications of the Prophet Muḥammad in The Dîwân of Ḥasan b. 'Alî Gulshanî

İbrahim Kaya

 orcid.org/0000-0003-3692-8575 ibrahimkaya2073@gmail.com ror.org/00jga9g46

Ministry of National Education, Çankırı, Türkiye

Abstract

As the Qur'ân expresses, the Prophet Muḥammad, who was sent as a mercy to the worlds and whom Allah declared to have created with a lofty morality, occupies the most exalted rank among created beings. This characteristic of him has brought about the view in Sufism that he is the first created being. Sufi poets have treated Prophet Muḥammad with his qualities such as his being the light of Muḥammad, his morality, and his prophetic aspect in their poems. The 18th-century Sufi poet Ḥasan b. 'Alî Gulshanî, whose poems we have examined, has also addressed the Prophet from many aspects in his Divan. In our study, the image of the Prophet in the poems of the Sufi poet Ḥasan b. 'Alî Gulshanî has been examined. An attempt has been made to reveal the treatment of the Prophet in Sufism and literature as well as in religious sciences, using the example of Ḥasan Sezâî. The literary expression of the Prophet through a Sufi lens is an indicator of the influence of Sufism, which has resonated with many segments of society. It also reflects the development and values of our richly endowed language. In this study, poems on the Prophet Muḥammad in Ḥasan Sezâî's Dîwân were identified through document scanning, and the prophetic attributes contained within these poems were analyzed and titled. Relevant sections of the poems were translated into contemporary Turkish and presented alongside them. The poems' treatment of the Prophet Muḥammad was evaluated and commented upon from both Sufi and literary perspectives. It was observed that the Prophet Muḥammad's spirituality and personality were explored from a Sufi perspective, based on the levels of existence. Ḥasan Sezâî's assessments of the Prophet's position in the Sufi hierarchy of existence coincided with Ḥasan Sezâî's. It is possible to argue that Ḥasan Sezâî, utilizing Ibn al-'Arabî's mirror symbolism, viewed the Prophet as a perfect mirror reflecting God. It has been observed that Ḥasan Sezâî's poetry emphasizes the Prophet Muḥammad's qualities of being sent as a mercy to the worlds and possessing superior morals. Furthermore, based on hadith narrations about his intercession for believers, Ḥasan Sezâî's poems also feature the Prophet Muḥammad's qualities of intercession. In addition, the poems also explore qualities such as being a source of wisdom, the most beloved of people, generous and forgiving, and leadership.

Keywords

Turkish Islamic Literature, Sufism, Ḥasan b. 'Alî Gulshanî, Prophet Muḥammad, Qualities of the Prophet

Type Conference Proceeding Abstract

Received 2025-07-21

Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Turkish Islamic Literature
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 14 - Wednesday, 27 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 İbrahim Kaya. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kaya, İbrahim. "Qualifications of the Prophet Muḥammad in The Dīwān of Ḥasan b. 'Alī Gulshanī". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 157-160. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Yûnus Emre Divanı’nda Tefsirî Unsurlar: Haşir-Mahşer Örneği

Halil İbrahim Dalar

 orcid.org/0009-0007-0588-2187 halilibrahimd93@gmail.com ror.org/00dzfx204
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı,
Bilecik, Türkiye

Lokman Bedir

 orcid.org/0000-0002-7735-5171 lokman.bedir@bilecik.edu.tr ror.org/00dzfx204
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kur’an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi
Anabilim Dalı, Bilecik, Türkiye

Öz

Bu araştırmada genel anlamda Yûnus Emre Divanı’nın Kur’an âyetleri ve tefsiriyle bağlantısı araştırılmaktadır. Özel anlamda ise Yûnus Emre Divanı’nda yer alan haşir ve mahşer konuları ile ilgili beyitlerin âyetler ve tefsirlerle irtibatı ve divan ile tefsirlerin karşılaştırılıp ortaya konması konu edinilmektedir. Bu bağlamda divanda yer alan haşir-mahşer konusuyla alakalı yedi beyit ele alınmıştır. Konu bu yedi örneklem üzerinden izah edilmiştir.

Kültür coğrafyamızda önemli ölçüde yer eden Yûnus Emre Divanı’nın kaynak olarak nelerden beslendiğinin tespit edilmesi, divanı doğru anlamada oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca bu bağın tespiti Yûnus Emre’nin şahsiyeti ve manevi olarak takip ettiği yolun ve yöntemin belirlenmesi açısından da önemlidir. Yine ahiret inancıyla ilgili önemli bir yer tutan haşir ve mahşer konularının tespiti ve Kur’an ve tefsirleriyle bağlantısının ortaya konması, Yûnus Emre’nin bu konuda çağdaş olan ve olmayan müfessirlerle arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlenmesi açısından önemlidir.

Müslüman mutasavvıflardan olan Yûnus Emre’nin divanındaki beyitler incelenerek açık ve ima yoluyla belirtilen Kur’an âyetlerinin detaylı bir şekilde belirlenmesi, bu âyetlerin tefsirleriyle divan arasındaki bağın ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece Yûnus Emre’nin İslam anlayışının özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu konuda ahiret inancıyla ilgili önemli bir yer tutan haşir ve mahşer konularının ele alınarak Yûnus Emre’nin bu konulardaki anlayışının ortaya konması amaçlanmıştır.

Yûnus Emre Divanı’nın günümüze ulaşan en eski el yazmalarından olan Fatih Yazması baz alınarak, Kur’an-ı Kerim, Meâlî ve Tefsirleri literatür tarama yöntemi kullanılarak bağlantılarının tespit edilmesi, aynı zamanda divan ile tefsirler arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Yûnus Emre’nin divanında yer verdiği ahiret konusunun haşir ve mahşer bölümleri incelendiğinde on dört âyete doğrudan atıf olduğu belirlenmiştir. Bu beyitler; İsrafil’in (as) Sûr’a üflemesi, kıyamet ve sonrası insanların kabirlerinden kalkışı, şefaât, amel defterinin verilmesini konu edinir. Buradan yola çıkarak Yûnus Emre’nin zihin dünyasında Kur’ân’ın ne derece önemli bir yer tuttuğu sonucuna varılmıştır. Özel amaç olarak ele aldığımız “Haşir-Mahşer” konusu ise yer verdiğimiz yedi beytin Kur’an anlatımlarıyla birçok yönüyle

uyuştuğu görülmüş olup, tefsirlerde de beyitleri destekler manada açıklamalara yer verildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Yûnus Emre, Divan, Mutasavvıf Şair, Haşir-Mahşer

Etik Beyan

Bu çalışma, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Lokman Bedir danışmanlığında sürdürdüğümüz “Kur’an Tefsiri Bağlamında Yûnus Emre Divanı” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	03.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kiraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	14. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Halil İbrahim Dalar - Lokman Bedir. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Dalar, Halil İbrahim - Bedir, Lokman. “Yûnus Emre Divanı’nda Tefsirî Unsurlar: Haşir-Mahşer Örneği”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 161-164. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Elements of Commentary in Yûnus Emre's Divan: The Example of the Last Judgement

Halil İbrahim Dalar

 orcid.org/0009-0007-0588-2187 ✉ halilibrahimd93@gmail.com ror.org/00dzfx204
Bilecik Şeyh Edebali University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences,
Bilecik, Türkiye

Lokman Bedir

 orcid.org/0000-0002-7735-5171 ✉ lokman.bedir@bilecik.edu.tr ror.org/00dzfx204
Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of Theology, Department of Quranic Reading and
Recitation Science, Bilecik, Türkiye

Abstract

This research investigates the connection between Yûnus Emre's Divan and Quranic verses and their interpretations in general. In particular, it examines the connection between the couplets in Yûnus Emre's Divan on the subjects of the resurrection and the day of judgement and the verses and interpretations, and the comparison and presentation of the divan and interpretations. In this context, seven couplets related to the subject of the Day of Judgment in the Divan are examined. The subject is explained through these seven examples.

Determining the sources from which Yûnus Emre's Divan, which has a significant place in our cultural geography, is nourished is of great importance in understanding the divan correctly. In addition, determining this connection is also important in terms of determining Yunus Emre's personality and the path and method he followed spiritually. Again, the determination of the issues of resurrection and the day of judgement, which have an important place in the belief in the afterlife, and the revealing of their connection with the Quran and its commentaries are important in terms of determining the similarities and differences between Yunus Emre and contemporary and non-contemporary commentators on this subject.

It is aimed to determine the Quranic verses stated explicitly and implicitly in detail by examining the couplets in Yûnus Emre's divan, one of the Muslim Sufis, and to reveal the connection between the interpretations of these verses and the divan. Thus, it was aimed to determine the characteristics of Yûnus Emre's understanding of Islam. In this regard, it is aimed to reveal Yûnus Emre's understanding of the issues of resurrection and judgement, which have an important place in the belief in the afterlife.

Based on the Fatih Manuscript, one of the oldest manuscripts of Yûnus Emre's Divan that has survived to the present day, the connections between the Holy Quran, its interpretations and commentaries were determined using the literature review method, and a comparison was made between the divan and the commentaries..

An examination of the afterlife sections of Yûnus Emre's divan, which address the issue of the afterlife, reveals direct references to fourteen verses. These verses address Israfil's (peace be upon him) blowing the Trumpet, the resurrection of people from their graves during and after the apocalypse, intercession, and the delivery of the record of deeds.

Based on this, we conclude the significance of the Quran in Yûnus Emre's mind. Regarding the topic of "Resurrection and the Last Judgement," which we specifically address, the seven verses we have included are found to be consistent with Quranic narratives in many respects, and it has been determined that commentaries also provide explanations supporting the verses.

Keywords

Tafsîr, Yûnus Emre, Divan, Sufi Poet, Hashr-Mahshar

Ethical Statement

This study is derived from the master's thesis titled "Yûnus Emre Divan in the Context of Quranic Interpretation", which we are conducting at Bilecik Şeyh Edebali University under the supervision of Asst. Prof. Lokman Bedir.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-03
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirā'ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 14 - Wednesday, 27 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Halil İbrahim Dalar - Lokman Bedir. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Dalar, Halil İbrahim - Bedir, Lokman. "Elements of Commentary in Yûnus Emre's Divan: The Example of the Last Judgement". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 161-164. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Mona Baker'in Eşdeğerlik Kuramı Bağlamında Ala el-Asvani'nin Yakupyan Apartmanı Adlı Romandaki Deyimler ve Kalıp İfadelerin Çevirisi

Selimhan Acar

 orcid.org/0009-0001-8291-9568 selimhanacar06@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri

Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu araştırma, Türkçeye Yakupyan Apartmanı adıyla çevrilmiş romandaki deyim ve kalıp ifadelerin eşdeğerlik itibarıyla durumunu konu edinmiştir. Roman, Mısır roman geleneğinin meşhur temsilcilerinden Ala el-Asvani (d.1957) tarafından kaleme alınmıştır. Avi Pardo bu romanı kaynak dili olan Arapçadan değil aradil olarak İngilizce tercümesinden Türkçeye aktarmıştır. Tercüme işinin çeviribilim adıyla müstakil bir bilim alanı olmasıyla birlikte bu kabil çevirilerin sıhhatini ifade için eşdeğerlik kavramı kullanılmaya başlanmış ve eşdeğerlik üzerine kuramlar geliştirilmiştir. Mısırlı Mona Baker bu açıdan referans verilen bir kuram sahibi olarak kabul görmüştür. Amaç, bu bildiriye konu romanın çevirisindeki deyim ve kalıp ifadelerin eşdeğerlik açısından durumunu Mona Baker'in eşdeğerlik kuramı açısından inceleyerek örnekler üzerinden çeviri stratejilerini tespit etmektir. Çeviribilim alanında özellikle kültürel unsurların ve deyimlerin doğru ve işlevsel aktarımı, kaynak metnin anlam dünyasının ve estetik değerlerinin korunması açısından önemli bir sorun alanı teşkil etmektedir. Bu bağlamda çalışma, Türkçeye yapılan çeviride kullanılan deyim ve kalıp ifadelerin çeviri stratejilerini analiz ederek, eşdeğerlik düzeyinde ne tür yöntemlerin tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın kuramsal temelini Mona Baker'in tam, kısmi, açıklama ve çıkarma yöntemi şeklinde ifade ettiği eşdeğerlik önerileri oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemine dayanan bu çalışmada, karşılaştırmalı metin analiz tekniği kullanılmış; Türkçe çevirideki deyim ve kalıp ifadeler tespit edilerek örnekleme yoluyla Arapça çevirideki karşılıkları ile eşleştirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler, Baker'in kuramı doğrultusunda değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Sonuçta, Yakubyan Apartmanı'nın Türkçe çevirisinde deyim ve kalıp ifadelerin aktarımında genel olarak işlevsel eşdeğerlik stratejisinin benimsendiği, ancak yer yer doğrudan çeviri, açıklama yoluyla kültürel uyarlama gibi yöntemlere de başvurulduğu tespit edilmiştir. Bulgular, çevirmenin hedef metin okuyucusunun dilsel ve kültürel beklentilerini göz önünde bulundurarak anlamı korumaya odaklandığını göstermektedir. Ancak aradil kullanılması nedeniyle olsa gerek mütercimnin hedef dildeki kültürel kodları zaman zaman ıskaladığı hatta hedef dile hakimiyetinin özellikle muhafazakâr toplumun günlük diline yabancı olduğunu

düşündürecek tercihlerde bulunduğu görülmüştür. “Racul salih” ifadesinin “kutsal adam” şeklinde tercüme edilmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler

Arap Dili ve Edebiyatı, Tercüme, Ala el-Asvani, Yakupyan Apartmanı, Eşdeğerlik

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nden Doç. Dr. Muhammet Mücahit Asutay, danışmanlığında sürdürdüğümüz “Mona Baker’in Eşdeğerlik Kuramı Bağlamında Ala el-Asvani’nin Yakupyan Apartmanı Adlı Romandaki Deyimler ve Kalıp İfadelerin Çevirisi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	23.07.2025
Kabul Tarihi	03.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim
Araştırma Alanı	Arap Dili ve Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	15. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Selimhan Acar. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Acar, Selimhan. “Mona Baker’in Eşdeğerlik Kuramı Bağlamında Ala el-Asvani’nin Yakupyan Apartmanı Adlı Romandaki Deyimler ve Kalıp İfadelerin Çevirisi”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 165-168. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Translation of Idioms and Fixed Expressions in Alaa Al-Aswany's 'The Yacoubian Building' within the Framework of Mona Baker's Theory of Equivalence

Selimhan Acar

 orcid.org/0009-0001-8291-9568 selimhanacar06@gmail.com

 selimhanacar06@gmail.com

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Abstract

This study addresses the status of idioms and fixed expressions in terms of equivalence in the Turkish translation of 'The Yacoubian Building (Yakupyan Apartmanı)', written by Alaa al-Aswany (b. 1957). The novel was translated into Turkish by Avi Pardo not from the original Arabic, but via the English version as an intermediate text. With the emergence of translation studies as an independent discipline, the concept of equivalence has become a key criterion for evaluating the reliability of translations, and various theoretical frameworks have been developed. Among them, Mona Baker's equivalence model holds particular significance. The purpose of this paper is to examine idioms and fixed expressions in the Turkish translation of the novel within the scope of Baker's theory, and to identify the strategies employed through examples. Using a qualitative research method and comparative text analysis, idioms and fixed expressions were identified, matched with their Arabic counterparts, and evaluated according to Baker's categories of full, partial, explication, and omission. Findings indicate that functional equivalence was generally adopted in the transfer of idioms and fixed expressions, although literal translation, cultural adaptation, and explication were also observed. The translator appears to have prioritized preserving meaning for the target audience, yet the use of an intermediate language sometimes resulted in cultural mismatches and choices that suggest unfamiliarity with the colloquial register of a conservative society. The translation of *racul salih* as "kutsal adam" ("holy man") is one such example.

Keywords

Arabic Language and Literature, Translation, Alaa al-Aswany, The Yacoubian Building, Equivalence

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled "The Translation of Idioms and Fixed Expressions in Alaa Al-Aswany's The Yacoubian Building within the Framework of Mona Baker's Theory of Equivalence", which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Muhammet Mucahit Asutay.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-23

Accepted	2025-08-03
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Arabic Language and Literature
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 15 - Wednesday, 27 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Selimhan Acar. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Acar, Selimhan. "The Translation of Idioms and Fixed Expressions in Alaa Al-Aswany's 'The Yacoubian Building' within the Framework of Mona Baker's Theory of Equivalence". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 165-168. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Sudanlı Şair Ticânî Yûsuf Beşîr'in Edebiyatı: Betimsel ve Analitik Bir İnceleme

Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed

 orcid.org/0009-0002-1949-6926 bakrifeth123@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, modern Sudan şiirinin kurucu ve en önemli seslerinden biri olarak kabul edilen Ticânî Yûsuf Beşîr'in (1912-1937) edebi şahsiyetini ve şiir dünyasını, betimsel ve analitik bir yöntemle derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Mevcut akademik literatürde Ticânî'nin şiiri genellikle tasavvufi ve felsefi boyutlarıyla ele alınmış, ancak eserlerinin özünü teşkil eden edebi ve sanatsal yapı (dil, üslup, imge, ritim) sistematik bir analize tâbi tutulmamıştır. Bu eksiklikten hareketle, bu bildiri, şairin eserlerinin edebi ve sanatsal tezahürlerini ve özgünlüğünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmanın kapsamı, şairin yegâne divanı olan İşrâka'daki şiirlerle sınırlandırılmıştır. Araştırmanın temel yöntemi, şiirsel metinlerin dilsel ve sanatsal yapısını incelemeye olanak tanıyan analitik-üslupsal yöntemdir. Bu çerçevede, Ticânî'nin şiirleri Arap belâğatinin üç temel disiplini olan Bedî', Beyân ve Meânî ilimleri ışığında tahlil edilmektedir. Ulaşılan sonuçlara göre Ticânî, belâğî sanatları yalnızca lafzî bir süsleme aracı olarak değil, aynı zamanda anlamı derinleştiren, estetik bir denge kuran ve iç ahengi sağlayan işlevsel unsurlar olarak kullanmıştır. Şair, Beyân ilminin araçlarıyla geleneksel imgeleri taklit etmek yerine, bunları kendi felsefi ve varoluşsal vizyonunu yansıtan özgün sembolik imgelere dönüştürmüştür. Meânî ilmi açısından ise cümle yapısını bilinçli bir şekilde şekillendirerek metinlerine tefekkürü dayalı bir boyut kazandırmıştır. Nihayetinde bu çalışma, Ticânî Yûsuf Beşîr'in, belâğati estetik bir amaçtan öte, bir düşünce ve varoluşsal duruş inşa etme aracına dönüştürdüğünü; bu yolla gelenekle modernite arasında köprü kurarak Sudan ve Arap şiirinde özgün bir modernleşme modeli sunduğunu tespit etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Arap Dili ve Edebiyatı, Ticânî Yûsuf Beşîr, Sudan Edebiyatı, Modern Arap Şiiri

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Doç. Dr. Muhammet Mücahit Asutay danışmanlığında sürdürdüğümüz "Sudanlı Şair Ticânî Yûsuf Beşîr'in Edebiyatı: Betimsel ve Analitik Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	28.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim

Araştırma Alanı	Arap Dili ve Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	15. Oturum - 27 Ağustos 2025 Çarşamba 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Ahmed, Abubakr Fathelrahman Mohamed. “Sudanlı Şair Ticânî Yûsuf Beşîr’in Edebiyatı: Betimsel ve Analitik Bir İnceleme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 169-172. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Literature of the Sudanese Poet Tijani Yusuf Bashir: A Descriptive and Analytical Study

Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed

 orcid.org/0009-0002-1949-6926 bakrifeth123@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Abstract

This study aims to profoundly examine the literary personality and poetic world of Tijani Yusuf Bashir (1912-1937), considered one of the founding and most significant voices of modern Sudanese poetry, through a descriptive and analytical method. In the existing academic literature, Tijani's poetry has generally been discussed in its Sufi and philosophical dimensions, but the literary and artistic structure (language, style, imagery, rhythm) that constitutes the essence of his works has not been subjected to a systematic analysis. Proceeding from this gap, this paper aims to reveal the literary and artistic manifestations and originality of the poet's works. The scope of the study is limited to the poems in his sole collection, *Ishrāqa*. The primary method of the research is the analytical-stylistic method, which allows for the examination of the linguistic and artistic structure of poetic texts. Within this framework, Tijani's poems are analyzed in light of the three fundamental disciplines of Arabic rhetoric (Balāghah): al-Badī', al-Bayān, and al-Ma'ānī. According to the findings, Tijani used rhetorical arts not merely as tools for verbal ornamentation but as functional elements that deepen meaning, establish an aesthetic balance, and provide internal harmony. Instead of imitating traditional images with the tools of al-Bayān, the poet transformed them into original symbolic images reflecting his philosophical and existential vision. From the perspective of al-Ma'ānī, he consciously shaped his sentence structures, lending a contemplative dimension to his texts. Ultimately, this study determines that Tijani Yusuf Bashir transformed rhetoric from an aesthetic goal into a tool for constructing a mode of thought and an existential stance, thereby building a bridge between tradition and modernity and presenting an original model of modernization in Sudanese and Arab poetry.

Keywords

Arabic Language and Literature, Tijani Yusuf Bashir, Sudanese Literature, Modern Arabic

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled "The Literature of the Sudanese Poet Tijani Yusuf Bashir: A Descriptive and Analytical Study", which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Muhammet Mücahit Asutay.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-28

Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Arabic Language and Literature
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 15 - Wednesday, 27 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Ahmed, Abubakr Fathelrahman Mohamed. “The Literature of the Sudanese Poet Tijani Yusuf Bashir: A Descriptive and Analytical Study”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 169-172. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Tasavvuf Geleneğinde İncil Yorumları: Hz. İsa'nın Dört Sözü Üzerine

Mehmet Eker

 orcid.org/0009-0005-4989-1080 mehmeteeker@hotmail.com ror.org/00jga9g46
Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, tasavvuf düşünce geleneğinde İncil metnlerinin nasıl algılandığını ve yorumlandığını ele almaktadır. Özellikle Hz. İsa'ya atfedilen dört sözün — “ Kutsal olanı köpekler vermeyin. İncilerinizi domuzların önüne atmayın. Yoksa bunları ayaklarıyla çiğnedikten sonra dönüp sizi parçalayabilirler “ (Matta 7/6), “ Tilkilerin ini, kuşların yuvası var, ama insanoğlu'nun başını yaslayacak bir yeri yok “ (Matta 8/20), “ Sana doğrusunu söyleyeyim, bir kimse yeniden doğmadıkça tanrı'nın egemenliği'ni göremez “ (Yuhanna 3/3) ve “ Kulağınıza erişmiş olduğu gibi: ‘Göze göz, dişe diş’ denmiştir. Fakat ben size diyorum ki, kötüye karşı durmayın; bilakis sana sağ yanağına bir tokat atana öbür yanağını da çevir... “ (Matta 5/39) — üzerinden sûflerin bu ifadeleri nasıl yeniden anlamlandırdıkları ve İslamî bir bağlam içine nasıl yerleştirdikleri analiz edilmiştir. Bu çalışma, farklı inanç geleneklerine ait metinlerin tasavvufi bağlamda nasıl yeniden anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle hem dinlerarası metin ilişkilerine hem de tasavvufi yorum geleneğine dair önemli bir boşluğu doldurması açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda, bağlamın, yorumsal sadakatın ve kültürel filtrelerin metin anlamı üzerindeki belirleyiciliğini göstermesi bakımından kayda değerdir. Araştırma, yöntem olarak karşılaştırmalı metin analizi yöntemine dayan nitel bir incelemedir. Çalışmanın temel amacı, seçilen İncil pasajlarının Hristiyan teolojisindeki anlamları ile İslam sûflerinin bu metinlere yüklediği yorumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Araştırma, yöntem olarak karşılaştırmalı metin analizi yöntemine dayan nitel bir incelemedir. Çalışmanın temel amacı, seçilen İncil pasajlarının Hristiyan teolojisindeki anlamları ile İslam sûflerinin bu metinlere yüklediği yorumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle, tasavvufi literatürde en sık atıf yapılan dört İncil âyeti belirlenmiştir. Ardından Muhyiddin İbnü'l-Arabî, Şehâbeddin Sühreverdî, Ebû Hamid el-Gazzâlî, Necmeddin-i Dâye, Reşîdüddîn-i Meybüdü ve İsmail Hakkî Bursevî gibi klasik sûfi müelliflerin eserleri birincil kaynak olarak taranmış ve bu metinlerde söz konusu âyetlere dair yapılan yorumlar derlenmiştir. Analiz sürecinde her bir âyet, önce Hristiyan teolojik bağlamında ele alınmış, daha sonra İslam tasavvuf geleneğindeki yorumlarla karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda “yeniden doğuş” kavramı, İslam tasavvufunda “ikinci doğuş” (velâdet-i sâniye) olarak değerlendirilmiştir. Bu anlayışta, nefsin ölümüyle hakiki bir dirilişin mümkün olduğu vurgulanmaktadır. “Kötülüğe direnmek” ilkesi ise sabır, teslimiyet ve nefis terbiyesi bağlamında yorumlanmıştır. “İnsanoğlunun barınacak yeri yoktur” ifadesi sûflerde zühd, dünyadan el etek çekme ve seyrüsülûk ile özdeşleştirilmiştir. “Kutsal olanı köpekler vermeyin” ifadesi de tasavvufi hakikatlerin herkese söylenmemesi, hikmetin ehline verilmesini ve hakikat sırlarının korunmasını biçiminde tevil edilmiştir. Bulgular, sûflerin bu İncil âyetlerini çoğunlukla

kendi inanç sistemlerine entegre etmek amacıyla araçsallaştırdıklarını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, metin tek olsa da bağlamın, yorumsal sadakatin ve kültürel filtrelerin nasıl belirleyici olduğunu gözler önüne sermektedir. İleri çalışmalar için Tevrat, Zebur ve İncil'den aktarılan sözlerin daha fazla incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, İncil, Hz. İsa, Yorum, Tasavvuf Geleneğinde İncil Yorumları

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.06.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tasavvuf
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	16. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Mehmet Eker. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Eker, Mehmet. "Tasavvuf Geleneğinde İncil Yorumları: Hz. İsa'nın Dört Sözü Üzerine". 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 173-176. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Gospel Interpretations in the Sufi Tradition: On the Four Sayings of Jesus Christ

Mehmet Eker

 orcid.org/0009-0005-4989-1080 mehmetteker@hotmail.com ror.org/00jga9g46

Ministry of National Education, Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines how selected Gospel passages are perceived and reinterpreted within the Sufi intellectual tradition. It focuses on four sayings attributed to Jesus — “Do not give what is holy to dogs...” (Matthew 7/6), “Foxes have dens...” (Matthew 8/20), “No one can see the kingdom of God unless they are born again” (John 3/3), and “Do not resist an evil person...” (Matthew 5/39). The research analyzes how these expressions have been recontextualized by Sufi thinkers and integrated into Islamic mystical thought.

Using a qualitative, comparative textual analysis, the study first identifies the Gospel verses most frequently cited in classical Sufi literature. It then explores how major Sufi figures—such as Ibn al-‘Arabī, Suhrawardī, al-Ghazālī, Najm al-Dīn al-Dāya, Maybudī, and Ismā‘īl Ḥaqqī al-Burūsawī—interpreted these verses within their own theological and spiritual frameworks. Each passage is first discussed within its original Christian theological context and then analyzed alongside Sufi commentaries.

Key findings suggest that Sufis often reinterpret these Gospel sayings through Islamic concepts such as wilādat al-thāniya (second birth), zuhd (asceticism), sabr (patience), and the safeguarding of esoteric truths. For instance, the notion of being “born again” is understood as the spiritual rebirth that occurs through the annihilation of the ego; the call to “not resist evil” is viewed as advocating for inner discipline and surrender to divine will; the Son of Man’s homelessness is linked to the Sufi ideal of renunciation; and the instruction to keep the sacred from the profane is interpreted as preserving spiritual knowledge for those prepared to receive it.

Overall, the study highlights how context, interpretive loyalty, and cultural frameworks play a decisive role in shaping meaning. It contributes to both interreligious textual studies and Sufi hermeneutics by demonstrating how sacred texts from outside Islam can be meaningfully reinterpreted within Islamic spirituality. The study also suggests that further research into references to the Torah, Psalms, and Gospels in Sufi literature could yield additional insights.

Keywords

Sufism, Gospel, Jesus, Interpretation, Gospel Interpretations in the Sufi Tradition

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-06-30
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Sufism

Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 16 - Thursday, 28 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Mehmet Eker. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Eker, Mehmet. "Gospel Interpretations in the Sufi Tradition: On the Four Sayings of Jesus Christ". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 173-176. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Tasavvuf Araştırmalarında Prosopografik Yöntemin Uygulanabilirliği: Memlûk Literatürü Örneği

Büşra Betül Pınar

 orcid.org/0000-0003-0217-8163 busrabetulpınar@gmail.com ror.org/05ryem72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Tasavvuf, mükellefiyeti kalben içselleştirilmiş bir bilgi-eylem bütünlüğü olarak okuyan, başka bir deyişle amel-iman dengesini ihsan kriteriyle bütünleştiren bir din yorumudur. Tarihsel süreçte toplumun her bir katmanında yaygınlaşan, İslam'ın farklı coğrafyalara yayılmasında büyük bir misyon üstlenen tasavvuf geleneği teşekkülünden bu yana tarihin olağan akışı içinde, sosyokültürel şartlara bağlı olarak farklı uygulamalar, yorumlar ve profillerle varlığını günümüze dek sürdürmüştür. Bu açıdan tasavvuf kavramsal olarak hem teori hem pratik hem de tarih ve kültürü içine alan çok katmanlı bir olgudur.

Tasavvufun bu çok katmanlı ve çeşitlilik arz eden yapısına rağmen modern araştırmalar büyük oranda doktriner/teorik ve metinsel çalışmalara yoğunlaşmıştır. Bu durum tasavvufun düşünsel zenginliğine ışık tutsa da sosyal ve tarihsel gerçekliğini gölgede bırakmaktadır. Zira tasavvufi metinler genellikle ideal bir sufi profili çizer ve metinlerdeki idealin, yaşam pratiğine aktarıldığında, her bireyde aynı şekilde tezahür etmesi beklenemez. Pratikte ortaya çıkan farklı yansımalar tasavvuf için bir kırılma değil aksine onun çok yönlülüğünün ve çeşitliliğinin göstergesidir. Bu zenginliğin, düşüncenin ötesine taşan sosyal, kültürel, ilmi ve kurumsal birçok yönü vardır. Ancak mevcut literatür, tasavvufu kendi iç kaynaklarıyla değerlendirmesi hasebiyle bu yönlerin görünürlüğünü sınırlandırmaktadır. Bu nedenle tasavvuf tarihi yazımında kaynakların çeşitlendirilerek sosyal tarih anlatısının daha güçlü bir şekilde ortaya konmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Tasavvufun tarihsel ve sosyal gerçekliğine odaklanan bu çalışma, sosyal tarih araştırmalarında sıklıkla başvuru alan prosopografik yöntemin alana uygulanabilirliğini tartışmaktadır. Prosopografi, belirli bir gruba ait bireylerin ortak özelliklerinden yola çıkarak tarihin arka planında işleyen ilişki biçimlerini ortaya koymaya çalışan bir araştırma yöntemidir. Başta biyografik sözlükler ile kronik, hatırat, seyahatname, şehir tarihi türündeki kaynaklara alışılagelen tekil/bireysel biyografi okuma tarzından farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak biyografiler arasında ilk bakışta görünmeyen, satır aralarından izi sürülen ilişki ağları, sosyal hareketlilik, kurumların işleyişi gibi tarihsel boyutları gün yüzüne çıkarmayı amaçlar. Bu çalışma Memlûk tasavvuf araştırmaları bağlamında dönem kaynaklarının prosopografik yöneme elverişliliğini konu edinir. Memlûk dönemi, tasavvufun toplumun her katmanında yaygınlaşması, tarikatların kurumsallaşması, sufi profillerin ve kurumların çeşitliliği açısından önemli bir tarihsel zemindir. Memlûk hankahlarının, tasavvufi misyonun yanında zengin vakıflarla desteklenerek medrese ve cami işlevlerini üstlenmesi bu yapıları ilmi, siyasi ve sosyal ilişki ağları ve dolayısıyla da prosopografi açısından cazip bir konuma taşımaktadır. Dönemin Makrizi, İbn Hacer, Sehavi, İbn Tağrıberdi gibi tarihçilerinin eserleri ise bireylerin sosyal aidiyetleri, kariyerleri ve kurumsal bağlantıları açısından oldukça zengin bir veri sunmaktadır. Bu

özellikleriyle Memlûk dönemi kaynakları farklı sûfî tipolojilerinin, kurumlarının ve sufilerin halk, ulema ve elitlerle ilişki ağlarının izini sürmek için prosopografik çalışmalara son derece elverişli bir araştırma zemini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, Tarihyazımı, Sosyal Tarih, Prosopografi, Memlûk, Sufi, ilişki Ağları

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Ömer Yılmaz danışmanlığında sürdürdüğümüz “Memlûk Kahire’sinde Tasavvufi Bir Kurumun Sosyal, Siyasi ve İlmi Pratiği: Şeyhuniyye Hankahı (1355-1517)” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	13.07.2025
Kabul Tarihi	10.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tasavvuf
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	16. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Büşra Betül Punar. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Punar, Büşra Betül. “Tasavvuf Araştırmalarında Prosopografik Yöntemin Uygulanabilirliği: Memlûk Literatürü Örneği”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 177-180. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Practicability of the Prosopographic Method in Sufism Studies: The Example of Mamluk Literature

Büşra Betül Pınar

 orcid.org/0000-0003-0217-8163 busrabetulpinar@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Sufism, Ankara, Türkiye

Abstract

Sufism is a religious interpretation that reads religious obligation as a unity of knowledge and action internalized in the heart, or in other words, that harmonizes the balance between action and faith with the criterion of benevolence (al-ihsân). Since its inception, the Sufi tradition, which has spread across all layers of society throughout history and played a major role in the spread of Islam to different regions, has continued to exist to this day with different practices, interpretations, and profiles depending on sociocultural conditions within the normal course of history. In this sense, Sufism is a multi-layered phenomenon that encompasses theory, practice, history and culture.

Despite the multi-layered and diverse structure of Sufism, modern research has largely focused on doctrinal/theoretical and textual studies. While these studies shed light on the intellectual richness of Sufism, they overshadow its social and historical reality. This is because Sufi texts generally depict an ideal Sufi profile, and it cannot be expected that the ideal in the texts will manifest itself in the same way in every individual when transferred to practical life. The different reflections that emerge in practice are not a break for Sufism, but rather an indication of its versatility and diversity. This richness has many social, cultural, scientific and institutional aspects that go beyond mere thought. However, the existing literature limits the visibility of these aspects by evaluating Sufism based on its own internal sources. Therefore, there is a need to diversify sources in the writing of Sufi history in order to present a stronger social history narrative.

Focusing on the historical and social reality of Sufism, this study discusses the applicability of the prosopographic method, which is frequently used in social history researches. Prosopography is a research method that seeks to reveal the patterns of relationships operating in the background of history by drawing on the common characteristics of individuals belonging to a particular group. It aims to reveal historical dimensions such as relationship networks, social mobility the functioning of institutions that are not immediately apparent at first glance but can be traced between the lines of biographies, by approaching sources such as biographical dictionaries, chronicles, memoirs, travelogues and city histories from a different perspective than the conventional individual/personal biography reading style. This study examines the suitability of period sources for the prosopographic method in the context of Mamluk Sufism researches. The Mamluk period is an important historical backdrop in terms of the spread of Sufism across all strata of society, the institutionalization of Sufi orders, and the diversity of Sufi profiles and institutions. In addition to their Sufi mission, Mamluk khanqahs were supported by rich endowments and took on the functions of madrasas and mosques, placing these structures in an attractive position in terms of scientific, political, and social networks and,

consequently, prosopography. The works of historians of the period, such as al-Maqrīzī, Ibn Hajar al-Asqalānī, Ibn Taghrībīrdī and al-Sakhāwī, provide a wealth of data on individuals' social affiliations, careers, and institutional connections. With these characteristics, Mamluk period sources provide an extremely suitable research ground for prosopographic studies that trace the different Sufi typologies, institutions, and networks of relationships that Sufis established with the people, the ulema, and the elite.

Keywords

Sufism, Historiography, Social History, Prosopography, Mamluk, Sūfī, Social Networks

Ethical Statement

This study is based on the doctoral dissertation titled “The Social, Political and Scientific Practices of a Sufi Institution in Mamluk Cairo: The Khanqah of Shaykhuniyya (1355-1517)”, which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Prof. Dr. Omer Yilmaz.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-13
Accepted	2025-08-10
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Sufism
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 16 - Thursday, 28 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Büşra Betül Punar. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Punar, Büşra Betül. “The Practicability of the Prosopographic Method in Sufism Studies: The Example of Mamluk Literature”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 177-180. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kur'an'ı Kerimde Fıtrat ve Hikmet İlişkisi: Tefsir Eksenli Bir Analiz

Semra Karagöllü

 orcid.org/0009-0007-3622-4371 semra6079@hotmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tefsir Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Kur'an-ı Kerim'in iki merkezî kavramı olan fıtrat ve hikmet arasındaki çok yönlü ilişkiyi, tefsir ilmi çerçevesinde derinlemesine analiz etmektedir. Fıtrat, insanın doğuştan getirdiği ilahî kodu ve yaratılış gayesiyle uyumlu aslî özünü ifade ederken; hikmet, ilâhî bilgeliğin, hem kâinatı kuşatan kusursuz düzende (sünnetullah) hem de doğru ve erdemli hayatın ilkelerinde tecelli eden kapsamlı boyutunu temsil eder. Araştırma, tefsir literatüründe bu iki kavramın genellikle müstakil incelenmesi, ancak aralarındaki zorunlu ve organik bağın sistematik biçimde ortaya konulmaması sorununa cevaben kaleme alınmıştır.

Fıtrat, insanın evrene ve hayata nakşedilmiş ilâhî hikmeti anlama ve ona uyum sağlama potansiyelidir. Hikmet ise, bizatihi bu fıtrî potansiyeli harekete geçiren, onu bozulmalara karşı koruyan ve onu nihai gayesine ulaştıran ilahî bir rehberlik sistemidir. Bu görüşe göre, insanın içindeki öz fıtrat ile kâinatın ve hayatın anlamlı düzeni hikmet arasında özsel bir birliktelik, mükemmel bir uyum ve tamamlayıcılığın bulunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda hikmet, yalnızca teorik bir bilgi formu değil, fıtratın istikametini koruyan ve insan hayatına anlam kazandıran yönlendirici bir güç olarak konumlandırılmaktadır.

Çalışmamızda, fıtrat ve hikmet kavramlarının Kur'an'ın nüzulünden öncesi ve sonrası kullanımlarını da içeren semantik analizleri yapılmış klasik Arapça sözlüklerinden faydalanılmıştır. Bunlardan ilk Arapça sözlük olan Halil b. Ahmed'in Kitâbü'l-ʿAyn eserinden başlayarak kronolojik sıralamayla diğer Arapça sözlükler olan Tehzîbü'l-luğa, Muʿcemü mekâyisi'l-luğa, Tâcü'l-luğa ve şihâhu'l-ʿArabiyye, el-Muḥkem ve'l-muḥîṭü'l-aʿzâm, Esâsü'l-belâğa, Lisânü'l-ʿArab, el-Ḳâmûsü'l-muḥîṭ, Tâcü'l-ʿarûs min cevâhiri'l-Ḳâmûs, el-Müfredât fî ġarîbi'l-Ḳurʾân eserlerinden faydalanılarak fıtrat ve hikmet kelimelerinin ilk çekirdek anlamlarından başlayarak zaman içerisindeki anlam katmanları incelenmiştir. Ardından konuyla ilgili Rum suresi 30. âyet ve Bakara suresi 269. âyetinin klasik tefsir geleneğinin öncü temsilcileri olan İbn Cerîr et-Taberî'nin Câmiʿu'l-beyân ʿan teʾvîli âyi'l-Ḳurʾân, Fahreddin er-Râzî'nin Mefâtihu'l-ğayb, İbn Kesîr'in Tefsîrü'l-Ḳurʾâni'l-ʿazîm eserlerinden, ayrıca modern dönem tefsirlerinden Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili, Mustafa Meraġi'nin Tefsirul Meraġi, İbni Aşur'un et-Taḥrîr ve't-tenvîr, eserlerindeki tefsir yorumları mukayeseli bir analize tabi tutulmuştur.

Sonuç olarak fıtrat ile hikmet arasında varlıksal ve gayesel bir zorunluluk tespit edilmiş, kavramların semantik tahlilindeki dilsel zemin, fıtrat ile onu bir gaye üzere var eden ilahî hikmet arasındaki zorunlu ilişkiyi anlamak için sağlam bir temel oluşturmuştur. Yukarıda isimleri verilen müfessirlerin ilgili âyetler hakkında yorumları mukayese edildiğinde Fıtrat ve hikmet kavramlarının dolaylı olarak bahsedildiği fakat aralarındaki ilişkinin direkt ortaya konulmadığı fark edilmiştir. Bu çalışma sonunda ilahi hikmetin, fıtratı tamamlayan ve yetkinleştiren bir bütünlük arz ettiği anlaşılmış, insanın özünde programlanan fıtrat ile

kâinatın ve hayatın anlamlı düzeni hikmet arasında tam bir uyum ve tekabüliyet ilişkisi bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Fıtrat, Hikmet, Yaratılış Gayesi, Kur'an Kavramları

Etik Beyan

Bu çalışma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde sürdürdüğümüz “Kur'an'ı Kerimde Fıtrat ve Hikmet ilişkisi”. başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	16. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Semra Karagöllü. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Karagöllü, Semra. “Kur'an'ı Kerimde Fıtrat ve Hikmet ilişkisi: Tefsir Eksenli Bir Analiz”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 181-184. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Relationship Between Fitra and Hikmah in the Holy Qur'ān: An Exegetical Analysis

Semra Karagöllü

 orcid.org/0009-0007-3622-4371 semra6079@hotmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Exegesis,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study provides an in-depth analysis of the multifaceted relationship between *fiṭra* and *ḥikma*, two central concepts of the Qur'ān, within the framework of the discipline of exegesis (*tafsīr*). Whereas *fiṭra* denotes the primordial essence that the human being brings from birth, which is compatible with the divine code and the telos of creation, *ḥikma* represents the comprehensive dimension of divine wisdom, which is manifest both in the perfect order that encompasses the cosmos (*sunnat Allāh*) and in the principles of a righteous and virtuous life. The research has been written in response to the problem that in the literature of exegesis, these two concepts are generally studied independently, yet the necessary and organic bond between them has not been systematically established.

Fiṭra is the human being's potential to understand and adapt to the divine wisdom inscribed in the universe and life. *Ḥikma*, in turn, is a divine system of guidance that activates this very innate potential, protects it from corruption, and guides it to its ultimate telos. According to this view, it is shown that there is an essential unity, a perfect harmony, and complementarity between the inner essence of the human being, *fiṭra*, and the meaningful order of the cosmos and life, *ḥikma*. In this context, *ḥikma* is positioned not merely as a theoretical form of knowledge but as a guiding force that preserves the direction of the *fiṭra* and gives meaning to human life.

In our study, semantic analyses of the concepts of *fiṭra* and *ḥikma* were conducted by utilizing classical Arabic lexicons, including their usages before and after the revelation (*nuzūl*) of the Qur'ān. Beginning with the *Kitāb al-ʿAyn* by al-Khalīl b. Aḥmad, the first Arabic lexicon, other Arabic lexicons were consulted in chronological order, such as *Tahdhīb al-lughā*, *Muʿjam maqāyīs al-lughā*, *Tāj al-lughā wa-ṣiḥāḥ al-ʿArabiyya*, *al-Muḥkam wa-l-muḥiṭ al-aʿẓam*, *Asās al-balāgha*, *Lisān al-ʿArab*, *al-Qāmūs al-muḥiṭ*, *Tāj al-ʿarūs min jawāhir al-Qāmūs*, and *al-Mufradāt fī gharīb al-Qur'ān*, to examine the semantic layers of the words *fiṭra* and *ḥikma* from their initial core meanings through their development over time. Subsequently, the exegetical commentaries on the relevant verses, *Sūrat al-Rūm* (30:30) and *Sūrat al-Baqara* (2:269), from the works of pioneering representatives of the classical *tafsīr* tradition—such as Ibn Jarīr al-Ṭabarī's *Jāmiʿ al-bayān ʿan taʾwīl āy al-Qur'ān*, Fakhr al-Dīn al-Rāzī's *Mafātiḥ al-ghayb*, and Ibn Kathīr's *Tafsīr al-Qur'ān al-aʿẓam*—as well as from modern-period exegeses—such as Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır's *Hak Dini Kur'an Dili*, Muṣṭafā al-Marāghī's *Tafsīr al-Marāghī*, and Ibn ʿAshūr's *al-Taḥrīr wa-l-tanwīr*—were subjected to a comparative analysis.

In conclusion, an ontological and teleological necessity between *fiṭra* and *ḥikma* has been identified; the linguistic ground in the semantic analysis of the concepts has formed a solid

foundation for understanding the necessary relationship between the fiṭra and the divine wisdom that brought it into existence for a purpose. Upon comparing the commentaries of the above-mentioned exegetes on the relevant verses, it was noticed that the concepts of fiṭra and ḥikma are mentioned indirectly, but the relationship between them is not directly established. It was understood that divine wisdom presents an integrity that completes and perfects the fiṭra, and the conclusion was reached that a complete harmony and a relationship of correspondence exists between what is programmed in the human essence, fiṭra, and the meaningful order of the universe and life, ḥikma.

Keywords

Tafsīr, Fitrah, Hikmah, Purpose of Creation, Qur’ānic Concepts

Ethical Statement

This study is based on the master’s thesis titled “The Relationship between Fitrah and Wisdom in the Qur’an”, which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 16 - Thursday, 28 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Semra Karagöllü. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Karagöllü, Semra. “The Relationship Between Fitra and Hikmah in the Holy Qur’ān: An Exegetical Analysis”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 181-184. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinde Arapça Eğitimi: Yarım Asırlık Müfredat ve Uygulama Analizi

Zekiye Akbulut

 orcid.org/0009-0007-1088-8866 zekiyeakbulut25@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinde uygulanan Arapça öğretim programlarının kavramsal ve tarihsel gelişimini analiz etmektedir; kapsam olarak 1975'te uygulanan ilk programdan (07.08.1975) başlayarak 1978, 1999 ve 2007 yıllarındaki program değişikliklerini, öğretim materyallerini (Mebâdiul'l-Arabiyye, El-Mühezzeb, Merâhu'l-Ervâh, el-Belâgatul'l-Vâdiha, el-İhtiyâr vb.) ve müfredat uygulamalarını ele almaktadır. Araştırmanın önemi, İslamî ilimlerin kaynak dilinin (Arapça) öğretimine ilişkin kurumsal uygulamaların nasıl evrildiğini, klasik metin merkezli eğitim ile modern dil öğretim yaklaşımlarının nasıl harmanlandığını ve bu değişimin din görevlilerinin mesleki yeterliliğine etkisini ortaya koymasındadır. Amaç, Haseki merkezlerinin kuruluş amacını (müftü ve vaizlerin mesleki donanımını artırma, dini kaynaklara erişim ve sahada uzman personel yetiştirme) doğrulayacak biçimde programların hedef, içerik ve uygulama değişikliklerini tespit etmek ve bu değişikliklerin nedenlerini ve sonuçlarını değerlendirmektir. Yöntem olarak belge temelli tarihsel ve içerik analizine dayalı karşılaştırmalı bir yaklaşım uygulanmış; resmi program metinleri, ders çizelgeleri, okutma listeleri ve uygulama esasları kronolojik olarak çözümlenmiştir. Bulgular, ilk programın iki yıllık, yoğun klasik metin ve dilbilgisi ağırlıklı yapısının (haftalık 25 saat; Arapça, tefsir, hadis, fıkıh, Türk-İslam kültürü) 1978'de usûl ve mütalaa uygulamaları, artan Arapça ders saati ve sınav/tez düzenlemeleriyle güçlendirildiğini; 1999'da hazırlık yılı eklenerek üç yıllık yapıya geçildiğini ve dönem-kredi/tablo sisteminin uygulamaya konduğunu; 2007'de ise hazırlık-ihtisas ayrımının netleşip modern dil öğretim yöntemleri (dinleme-konuşma, okuma-anlama, yazma, çeviri) ile pratik becerilerin ön plana alındığını göstermektedir. Sonuç olarak, Haseki programları klasik kaynaklara bağlı kalarak kurumsallaşmış bir dil eğitimi geleneği oluşturmuş; zamanla toplumun ve hizmet ihtiyaçlarının gerektirdiği biçimde metodolojik ve yapılandırılmış yenilikler yaparak din görevlilerinin hem metin anlayışını hem de iletişim becerilerini artırmaya yönelik bir dönüşüm sergilemiştir.

Anahtar Kelimeler

Arap Dili ve Belagati, Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Arapça Dil Eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı, Modern Dil Öğretim Yöntemleri, Müfredat Uygulamaları, Tarihsel Analiz

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Candan danışmanlığında sürdürdüğümüz "Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yüksek İhtisas

Merkezlerinde Arapça Eğitim Tarihi ve Öğretim Yöntem ve Teknikleri” başlıklı yüksek lisans tezi tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	13.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim
Araştırma Alanı	Arap Dili ve Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	17. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Zekiye Akbulut. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Akbulut, Zekiye. “Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinde Arapça Eğitimi: Yarım Asırlık Müfredat ve Uygulama Analizi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 185-188. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Arabic Education in Religious High Specialization Centers: A Half-Century Curriculum and Practice Analysis

Zekiye Akbulut

 orcid.org/0009-0007-1088-8866 zekiyeakbulut25@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Turkey

Abstract

This study analyzes the conceptual and historical development of Arabic instruction programs implemented at the Religious High Specialization Center, and derivative specialization centers. Its scope covers programmatic developments from the inaugural curriculum implemented in 1975 (07.08.1975) through the revisions of 1978, 1999 and 2007, including instructional materials (Mabâdî al-‘Arabiyya, al-Mushazzab, Marāḥu’l-Arwāḥ, al-Balāghatu’l-Wāḍiḥa, al-Ikhtiyār, etc.) and curricular practices. The significance of the research lies in revealing how institutional approaches to teaching the source language of Islamic sciences (Arabic) have evolved, and how classical text-centered education has been combined with modern language-teaching methods to enhance the professional competence of religious personnel. The aim is to identify and evaluate changes in program objectives, content and implementation that align with the Haseki centers’ founding mission—improving the professional qualifications of muftis and preachers, facilitating access to primary religious sources, and producing field-ready specialists—and to explain the causes and effects of these changes. The method is a document-based historical and content-analysis approach: official program texts, course schedules, reading lists and implementation rules were examined chronologically. Findings indicate that the first program’s two-year, classical text- and grammar-heavy structure (25 weekly hours covering Arabic, tafsîr, ḥadîth, fiqh, and Turkish-Islamic culture) was strengthened in 1978 through the addition of uşûl courses, supervised reading sessions, increased Arabic contact hours and formalized exam/ thesis procedures; that in 1999 a preparatory year was introduced and the curriculum was reorganized into a three-year, term/credit-based model; and that by 2007 the preparatory/specialization distinction was clearly institutionalized and modern communicative skills (listening-speaking, reading-comprehension, writing, translation) and practical competencies were foregrounded. In conclusion, Haseki programs have built a sustained tradition of institutionalized Arabic training grounded in classical sources while progressively adopting methodological and

structural reforms responsive to societal and service needs, thereby enhancing both textual comprehension and communicative capability among religious functionaries.

Keywords

Arabic Language and Rhetoric, Religious Higher Specialization Center, Arabic Language Education, Presidency of Religious Affairs, Modern Language Teaching Methods, Curriculum Implementation, Historical Analysis

Ethical Statement

This study is based on the master’s thesis titled “History of Arabic Education and Teaching Methods and Techniques at the Religious Higher Specialization Centers of the Presidency of Religious Affairs”, which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Asst. Prof. Dr. Mehmet Candan.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-13
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Arabic Language and Literature
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 17 - Thursday, 28 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Zekiye Akbulut. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Akbulut, Zekiye. “Arabic Education in Religious High Specialization Centers: A Half-Century Curriculum and Practice Analysis”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 185-188. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Balkan Ülkelerinde Cami Merkezli Din Görevlisi Yetiştirme Süreçleri: Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk Örneği

Ömer Şimşek

 orcid.org/0009-0004-9564-3005 omer.simsek@ogu.edu.tr ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kıraat İlmi Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Abdulsamet Ceran

 orcid.org/0009-0001-1071-8871 abdulsamet.ceran123@gmail.com ror.org/00bdb8b73
Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı,
İzmir, Türkiye

Öz

Balkan coğrafyası, tarih boyunca farklı kültürlerle ve toplumlara ev sahipliği yapmış kadim topraklardır. Bu kültürel ve toplumsal çeşitlilik, bölgedeki eğitim yapıları ve dinî kurumların şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Zengin mirasa sahip olan bölgede din görevlisi yetiştirme usulleri de toplumlara göre farklılaşmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nden itibaren din hizmetlerinin kurumsallaşmış olması bölgedeki din görevlilerinin yetiştirilmesini de sistemli hale getirmiştir. Bu bağlamda medreseler başta olmak üzere diğer eğitim merkezleri, uzun yıllar boyunca din görevlisi eğitiminin sürdürülmesinde temel kurumlar olmuştur. Tebliğde Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk'ta din görevlisi yetiştirme usulleri tarihsel süreç çerçevesinde incelenmektedir. Geçmişteki medrese sistemi ile günümüzde faaliyet gösteren ilahiyat fakülteleri ve dinî meslek liseleri analiz edilmektedir. Din görevlilerinin yeterlilikleri, almış oldukları eğitimler, atanma kriterleri, eğitimde yerel ve uluslararası iş birlikleri ve sürecin yürütülmesindeki problemler ele alınmıştır. Bugün çalışmamıza konu olan üç ülkede din hizmetleri İslam birliklerinin yürütmesinde olup, bölgesel ihtiyaçlara göre farklı eğitim modelleri de uygulanmaktadır. Bu kapsamda din görevlisi yetiştirme metodu klasik ile modern usullerin mündemîç şekilde takip edilmesiyle yapılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı da bölgede önemli hizmetlerde bulunmakta; kurumsal destek, akademik katkı ve öğrencilere burs gibi birçok konuda çalışmalarını yürütmektedir. Çalışmada, Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk'ta din görevlisi yetiştirme süreçlerini daha iyi anlayabilmek amacıyla geçmişle günümüzü birlikte ele alan nitel bir çalışma yapılmıştır. Araştırma kapsamında tarihî belgeler, akademik kaynaklar ve resmî raporlar titizlikle incelenmiş; böylece bölgenin dinî eğitim sistemi çok yönlü olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu ülkelerde cami görevlileriyle yapılan görüşmeler sayesinde güncel uygulamalara dair bilgiler doğrudan sahadan elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler, literatürdeki bilgilerle karşılaştırılarak bütüncül bakış açısı oluşturmuştur. Bu sayede dinî eğitim faaliyetleri kapsamlı şekilde analiz edilmiş; klasik ve modern yöntemlerin nasıl bir arada uygulandığı ve bu yapının bölge halkının ihtiyaçlarına nasıl karşılık verdiği ortaya konmuştur. Bu bildiri, akademik sahaya katkı sağlamakta ve bu alandaki idarecilere ve dinî kurumlara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, sadece üç ülkenin değil, tüm Balkan coğrafyasının dinî, kültürel ve eğitsel yapısını anlamada önemli bir boşluğu

doldurmakta; farklı eğitim modellerin nasıl uygulandığını ve bu modellerin toplumsal karşılığını ortaya koyarak ilerleyen dönemlerde din görevlisi yetiştirme politikalarının geliştirilmesinde önemli kaynak olmaktadır. Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk'taki kurumlar, sadece bilgi aktarımı değil aynı zamanda toplumsal kimlik oluşumuna yönelik bir görev de üstlenmektedir. Ulaşılan bilgiler, bölgedeki din hizmetlerinin planlanması ve geleceğe yönelik daha etkili adımlar atılabilmesi açısından yol gösterici niteliktedir.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Balkanlar, Din Görevlisi, Medrese ve İlahiyat, Din Hizmetleri

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	28.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Eğitim
Araştırma Alanı	Din Eğitimi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	17. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Ömer Şimşek - Abdulsamet Ceran. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şimşek, Ömer - Ceran, Abdulsamet. "Balkan Ülkelerinde Cami Merkezli Din Görevlisi Yetiştirme Süreçleri: Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk Örneği". <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 189-192. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Mosque-Centered Religious Official Training Processes in the Balkan Countries: The Example of Bosnia-Herzegovina, Kosovo and Albania

Ömer Şimşek

 orcid.org/0009-0004-9564-3005 omer.simsek@ogu.edu.tr ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology, Department of Quranic Sciences,
Eskişehir, Türkiye

Abdulsamet Ceran

 orcid.org/0009-0001-1071-8871 abdulsamet.ceran123@gmail.com ror.org/00dbd8b73
Dokuz Eylül University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Islamic Literature,
İzmir, Türkiye

Abstract

The Balkans are ancient lands that have hosted diverse cultures and societies throughout history. This cultural and social diversity has shaped the region's educational structures and religious institutions. With its rich heritage, the methods for training religious officials have also varied across societies. The institutionalization of religious services, particularly since the Ottoman Empire, has systematized the training of religious officials in the region. In this context, madrasas, and other educational centers, have been fundamental institutions for the training of religious officials for many years. This paper examines the methods for training religious officials in Bosnia-Herzegovina, Kosovo, and Albania within a historical framework. It analyzes the madrasah system of the past and the faculties of theology and religious vocational high schools currently operating. The qualifications of religious officials, their training, appointment criteria, local and international collaborations in education, and the challenges faced in implementing these processes are discussed. In the three countries under study, religious services are administered by Islamic associations, and different educational models are implemented according to regional needs. In this context, the method of training religious officials is carried out by inherently following classical and modern methods. The Presidency of Religious Affairs also provides important services in the region, conducting studies on a variety of issues, including institutional support, academic contributions, and student scholarships. This study conducted a qualitative study, combining the past and present, to better understand the processes of training religious officials in Bosnia-Herzegovina, Kosovo, and Albania. Historical documents, academic sources, and official reports were meticulously examined, providing a multifaceted assessment of the region's religious education system. Furthermore, information on current practices was obtained directly from the field through interviews with mosque officials in these countries. This data was compared with information in the literature to form a holistic perspective. This comprehensive analysis of religious education activities revealed how classical and modern methods are implemented in conjunction and how this structure meets the needs of the region's population. This paper contributes to the academic field and aims to guide administrators and religious institutions in this field. In this respect, the study fills a significant gap in

understanding the religious, cultural, and educational structures of not only these three countries but also the entire Balkan region. By revealing how different educational models are implemented and their social implications, it serves as a valuable resource for developing future policies for training religious officials. Institutions in Bosnia-Herzegovina, Kosovo, and Albania undertake not only the transfer of knowledge but also the formation of social identity. The information obtained provides guidance for planning religious services in the region and for taking more effective steps for the future.

Keywords

Religious Education, Balkans, Religious Official, Madrasah and Theology, Religious Services

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-28
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Education
Research Area	Religious Studies, Religious Education
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 17 - Thursday, 28 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Ömer Şimşek - Abdulsamet Ceran. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şimşek, Ömer - Ceran, Abdulsamet. "Mosque-Centered Religious Official Training Processes in the Balkan Countries: The Example of Bosnia-Herzegovina, Kosovo and Albania". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 189-192. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ailede Din Eğitimi Bağlamında Ebeveyn Destek Programı Önerisi

Fatma Göçmen

 orcid.org/0000-0003-1393-4729 meferenes@gmail.com ror.org/04qvdf239
Yozgat Bozok Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye

Öz

Bireyin dini kimliğinin ve değer dünyasının inşasında aile, en temel ve etkili kurumdur. Özellikle çocukluk döneminde dini duygu, düşünce ve davranışların temelleri büyük oranda aile ortamında atılmaktadır. Ancak günümüzde sosyal medya, akran etkisi ve dijital ortamların yaygınlaşması gibi çevresel faktörler, çocukların manevi gelişiminde olumsuz etkiler oluşturabilmekte; bu da ailede sağlam temellere dayalı bir din eğitimi verilmesini zorunlu hale getirmektedir. Mevcut araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarına din eğitimi verme konusunda istekli olduklarını, ancak bu konuda yeterli bilgi, beceri ve donanımına sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, “Ailede din eğitimi ihtiyacı nasıl karşılanabilir?”, “Ebeveyn sahip olduğu dini bilgileri çocuğuna hangi yöntem ve tekniklerle aktarabilir?” ve “Dini bilgi ve değerleri merkeze alan aile eğitim programının içeriği ne olmalıdır?” sorularına cevap aranmıştır. Bu kapsamda, “Din ve Değer Merkezli Aile Eğitimi Programı” önerisi sunulmuştur. Programın amacı, ebeveynlerin sahih dini bilgi, değer ve tutumlarla donatılmasını sağlamak; aynı zamanda bu kazanımları çocuklara etkili yöntem ve tekniklerle aktarabilecek yeterliliğe ulaşmalarını desteklemektir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması (doküman incelemesi) tekniğiyle yürütülmüştür. “Ailede din eğitimi” ve “aile eğitim programı” anahtar kelimeleriyle ulusal ve uluslararası literatür taranmış; akademik yayınlar, tezler, raporlar ve resmi belgeler analiz edilerek çalışma zemini oluşturulmuştur.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2024–2025 eğitim–öğretim yılı itibarıyla uygulamaya koyduğu Maarif Modeli Ebeveyn Okulu kurs programı, bu önerilen yapıya uygun bir temel teşkil etmektedir. Maarif Modeli çerçevesinde ailelere yönelik açılan “Aile Okulu 1 ve 2” kurslarının kapsamı genişletilmiş, bu kurslardan 2025 yılı itibarıyla 25 binden fazla veli faydalanmıştır. Elde edilen bu hazırbulunuşluk düzeyi üzerine, gönüllülük esasına dayalı olarak “Din ve Ahlakî Değerler Merkezli Ebeveyn Okulu” programı geliştirilebilir. Bu program aracılığıyla ebeveynlerin din ve ahlak alanında bilgi, beceri ve tutum kazanmaları; çocuklarına olumlu rol model olmaları ve etkili bir din eğitimi sunmaları hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, ailede değer temelli bir din eğitimi uygulaması, çocukların dini kimliğinin sağlıklı biçimde inşasında ve çağın olumsuz etkilerine karşı korunmasında önemli bir rol

oynayacaktır. Bu bağlamda önerilen programın uygulanması, aile temelli manevi gelişimi destekleyici etkili bir model sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Ebeveyn Eğitimi, Değerler Eğitimi, Maarif Modeli, Çocuğun Din Eğitimi, Aile Eğitimi Programı

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Eğitim
Araştırma Alanı	Din Eğitimi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	17. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Fatma Göçmen. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Göçmen, Fatma. “Ailede Din Eğitimi Bağlamında Ebeveyn Destek Programı Önerisi”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 193-196. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Parent Support Program Proposal in the Context of Religious Education in the Family

Fatma Göçmen

 orcid.org/0000-0003-1393-4729 meferenes@gmail.com ror.org/04qvdf239

Yozgat Bozok University, Faculty of Theology, Department of Religious Education,
Yozgat, Türkiye

Abstract

The family is the most fundamental and influential institution in the construction of an individual's religious identity and world of values. The foundations of religious feelings, thoughts, and behaviors are largely laid within the family environment, particularly during childhood. However, environmental factors such as social media, peer influence, and the proliferation of digital environments can negatively impact children's spiritual development, making it essential to provide a basic religious education within the family. Current research reveals that parents are willing to provide religious education to their children, but lack the necessary knowledge, skills, and equipment.

This study explores the questions, "How can the need for religious education be met in the family?", "Which methods and techniques can parents use to convey their religious knowledge to their children?", and "What should be the content of a family education program centered on religious knowledge and values?" In this context, a proposal for a "Religion and Value-Centered Family Education Program" is presented. The program aims to equip parents with authentic religious knowledge, values, and attitudes, while also supporting them in attaining the competence to transmit these learnings to their children through effective methods and techniques.

The research was conducted using a literature review (document review), a qualitative research method. National and international literature was searched using the keywords "religious education in the family" and "family education program," and the study was established by analyzing academic publications, theses, reports, and official documents.

Furthermore, the Ministry of National Education's Maarif Model Parent School course program, implemented in the 2024–2025 academic year, provides a suitable foundation for this proposed structure. The scope of the "Family School 1 and 2" courses offered to families within the Maarif Model has been expanded, and by 2025, more than 25,000 parents had benefited from these courses. Building on this level of readiness, a voluntary "Religion and Moral Values-Centered Parent School" program can be developed. This program aims to help parents acquire knowledge, skills, and attitudes in religion and morality, serve as positive role models for their children, and provide an effective religious education.

In conclusion, implementing values-based religious education within the family will play a crucial role in the healthy construction of children's religious identity and in protecting them against the negative influences of the age. In this context, the implementation of the

proposed program offers an effective model to support family-based spiritual development.

Keywords

Religious Education, Parent Education, Values Education, Education Model, Religious Education of the Child, Family Education Program

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Education
Research Area	Religious Studies, Religious Education
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 17 - Thursday, 28 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Fatma Göçmen. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Göçmen, Fatma. "Parent Support Program Proposal in the Context of Religious Education in the Family". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 193-196. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kûfe Tefsir Mektebinin Oluşumu ve Tefsir Tarihindeki Yeri

Mahmut Yeğiner

 orcid.org/0009-0002-9139-0368 myeginer79@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Harun Savut

 orcid.org/0000-0003-2058-9257 harun.savut@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Kûfe Tefsir Mektebi, tefsir ilminin mektepleri arasında sayılan ilim merkezlerinden birisidir. Kûfe'nin tefsirde önplana çıkmasının en önemli sebepleri olarak Hz. Ömer'in görevlendirdiği Ammar b. Yâsir (öl. 37/657), Sa'd b. Ebi Vakkas (öl. 55/675), Abdullah b. Mes'ûd (öl. 32/653), Ebu Musa el-Eşâri (öl. 42/663) ve halifeliği döneminde Kûfe'yi başkent yapan Hz. Ali'nde burada bulunup Kur'an'ın açıklanması hususunda Müslümanlar'ın ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmalarıdır. Hz. Ömer ve Hz. Ali sahabileri halka İslam'ı öğretmek üzere görevlendirmişlerdi. Hz. Ömer zamanında Kûfe'de istikrarlı bir şekilde görev yapan sahabe İbni Mes'ûd'tur. Burada yürüttüğü tefsir faaliyetleri, ders halkaları ve onun oluşturduğu kıraat ilmi ve tefsir usulü bu bölgede genel kabul görmüştür. Bu bağlamda, Abdullâh b. Mes'ûd, Kûfe Tefsir Mektebi'nin kurucusu olarak kabul edilmiştir. Abdullâh b. Mes'ûd'un hicri 32 yılında ölmesinden sonra, öğrencileri ondan öğrendikleri usule devam ettiler. Hz. Osman'ın şehadeti sonrası Hz. Ali'nin halife olması ve devletin merkezini Kûfe'ye taşıması, İbni Mes'ûd'un öğrencileri üzerine ilmi katkılarda bulunmasına zemin hazırladı. Kûfe Tefsir Mektebi, tefsir, kıraat, dilbilimleri ve rey ifade etmekte diğer tefsir mekteplerine nazaran öne çıktı. Tebe-i tâbiî dönemi ve tedvin dönemi tefsir eserleri meydana çıktı. Araştırmada, bu mektebe mensup olduğu düşünülen âlimlerin tefsir görüşleri İbnu Ebî Hâtim, Taberî, Suyûtî, Kurtûbi ve İbni Kesir gibi müfessirlerin rivâyet ağırlıklı tefsirlerinde ve Kisâi, Ferrâ, Kâsım b. Sellâm, Zeccâc gibi müfessirlerin dil bilimsel tefsirlerinde Mâtûridî, Zamahşerî, Beydâvî gibi müfessirlerin dirayet ağırlıklı tefsirlerinde etkileri tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bu tefsirlerde tespit edilen tefsir ilmindeki etkileşimler bu mektebin tefsir ilminde önemini ortaya koymaya bir dayanak olmuştur. Bu çalışmada, genel amacımız Kûfe Tefsir Mektebi'nin varlığı, teşekkülü ve bir mektep olarak değerlendirilmesi, bu mektebin temsilcileri olan müfessirleri ve tefsir ilmine katkılarını güncel veriler ışığında tespit edip, bu mektebin etki alanı ve sonraki dönemlerdeki etki derecesi ortaya koymaktır. Kûfe Tefsir Mektebi temsilcilerinin Kur'an âyetlerini tefsir etmede izledikleri yöntem ve usuller üzerine değerlendirmeler olduğu varsayılan ilk zamandan ilerleyen zaman içinde sabiteleri ve değişkenlikleri karşısında müfessirlerin farklı bakış açıları oluşmuşsa nitel olarak eldeki tefsirlerdeki verilere göre

tespit etmektir. Bu veriler ışığında tefsir ilmi sahasında bu mektebin kendi zamanı etki alanı ve sonraki dönemlerdeki etki derecesi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, İbn Mes'ud, Kûfe Tefsir Mektebi, Rey

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Harun Savut danışmanlığında sürdürdüğümüz "Kufe Tefsir Mektebinin Oluşumu ve Tefsir Tarihindeki Yeri" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	10.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	18. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Mahmut Yeğiner - Harun Savut. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yeğiner, Mahmut - Savut, Harun. "Kûfe Tefsir Mektebinin Oluşumu ve Tefsir Tarihindeki Yeri". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 197-200. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Formation of the School of Tafsîr in Kufa and its Place in the History of Tafsîr

Mahmut Yeğiner

 orcid.org/0009-0002-9139-0368 myeginer79@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences Institute, Department of
Department of Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Harun Savut

 orcid.org/0000-0003-2058-9257 harun.savut@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Quranic Exegesis,
Ankara, Türkiye

Abstract

The School of Tafsîr in Kufa is one of the centers of knowledge considered among the schools of the science of Tafsîr. The most important reasons for Kufa's prominence in Tafsîr are the presence of Ammar b. Yâsir (d. 37/657), Sa'd b. Abi Waqqas (d. 55/675), Abdullah b. Mas'ûd (d. 32/653) and Abu Musa al-Ashâri (d. 42/663) who were appointed by Omer (ra), and Ali (ra), who made Kufa the capital during his caliphate, and their efforts to meet the needs of Muslims in explaining the Quran. Omer (ra) and Ali (ra) assigned companions to teach the people about Islam. During the reign of Ömer (ra), the companion who consistently served in Kufa was Ibn Mas'ûd. His exegetical / Tafsîr activities, teaching circles, and the science of recitation (Qiraat) and exegesis he developed were widely accepted in the region. In this context, Abdullah b. Mas'ûd is recognized as the founder of the School of Tafsîr in Kufa. After Abdullah b. Mas'ûd's death in 32 AH, his students continued the method they learned from him. After the martyrdom of Osman (ra), Ali (ra) became the caliph and moved the center of the state to Kufa, which paved the way for Ibn Mas'ûd to make scientific contributions to his students. The Kufa School of Tafsîr stood out compared to other schools of Tafsîr in terms of Tafsîr, qiraat, linguistics and opinion. The works of exegesis of the Tâbi'û al-Tâb'in period and the Tedvin period emerged. In this study, the Tafsîr views of the scholars who are thought to be members of this school have been identified in the narration-oriented Tafsîr of commentators such as Ibn Abi Hâtim, Tabari, Suyûti, Qurtûbi and Ibn Kathir, and in the linguistic Tafsîr of commentators such as Qisâ'i, al-Farâ, Qâsim b. Sallâm, Zajjâj, and in the dirayat-oriented Tafsîr of commentators such as al-Mâtûridi, Zamahshari, and Baydâwi. In this context, the interactions in the science of Tafsîr identified in these commentaries have been a basis for revealing the importance of this school in the science of Tafsîr. In this study, our general aim is to determine the existence, formation and evaluation of the Kufa School of Tafsîr as a school, to identify the representatives of this school and their contributions to the science of Tafsîr in the light of current data, and to reveal the sphere of influence of this school and its degree of influence in later periods. The aim of this study is to determine qualitatively, according to the data in the available exegesis, if different perspectives of the exegetes have emerged in the face of their constants and variables in the course of time from the first time when the evaluations on the methods and procedures followed by

the representatives of the Kufa School of Tafsîr in the exegesis of the Qur'ānic verses are assumed to have occurred. In the light of these data, it will be tried to reveal the influence of this school in the field of Tafsîr science in its own time and the degree of influence in the following periods.

Keywords

Tafsîr, Ibn Mas'ud, The Kufa School of Tafsîr, Rey

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled "The Formation of the Kufa School of Tafsîr and Its Place in the History of Qur'anic Exegesis," which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Prof. Dr. Harun Savut.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-10
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirā'ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 18 - Thursday, 28 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Mahmut Yeğiner - Harun Savut. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yeğiner, Mahmut - Savut, Harun. "The Formation of the School of Tafsîr in Kufa and its Place in the History of Tafsîr". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 197-200. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İbn Cüreyc'in Tefsir Geleneğindeki Yeri

Eyüp Sarı

 orcid.org/0009-0003-2666-4569 eyup.sari@student.asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami Araştırmalar Enstitüsü, Tefsir Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Erken dönemde dini bilgiler iç içe olmuş hiç bir ilim kendi sahasında değerlendirilmeye tabi tutulmamıştır. Âlimlerin birçok alanı içeren bilgi birikimleri, rivayetler içerisinde barınmaktadır. Bu birikimler Mukâtil b. Süleyman (öl. 150/767) ve Tâberî (öl. 310/923) gibi müfessirlerin tefsir kitaplarında, Buhârî (öl. 256/870) ve Müslim (öl. 261/875) gibi muhaddislerin hadis kitaplarında, gerek bölümler içerisinde gerek ilgili âyetlerin açıklanmalarında bulunmaktadır. Erken dönem âlimlerin rivayetlerine bakıldığında onların hadisçi, fıkıhçı veya tefsirci olarak anılmadığı görülmektedir. Söz konusu kaynaklarda isimleri güvenilirlikle şöhret bulmuş şahıslar, aidiyetiyle anılacağı ilim dalına tartışılmaz bir katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla ilk tabakalarda temayüz eden isimlerin her ilmin kendi sahasında değerlendirilmeye başladığı dönemde fıkıhçı, hadisçi veya tefsirci olarak anılması sürecin doğal bir sonucudur. Bizde çalışmamızda rivayet zincirlerinin önemli bir halkasını oluşturan, hicri birinci asrın sonu ve ikinci asrın ilk yarısında yaşamış olan ilmiyle şöhret bulmuş âlimlerden İbn Cüreyc'i ele aldık. Ebü'l-Velîd Abdülmelik b. Abdilazîz b. Cüreyc el-Kureşî h. 80 yılında Mekke'de dünyaya gelmiş Tâbiîn tabakasından bir âlimdir. Ebü'l-Velîd ve Ebü'l-Hâlid künyeleriyle meşhur olmuştur. H. 150 yılında vefat etmiştir. İbn Cüreyc'i ele alan çalışmalar incelendiğinde onun hadisciliği vurgulanmıştır. Ancak Tefsir alanına ilişkin rivayetlerinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Kendisine ait rivayetler içerisinde, daha sonraları sistemli bir şekilde dallara ayrılacak olan İslâmî ilimlerin hemen her alanına ait bilgiler bulunmaktadır. Bu bağlamda tarafımızca, İbn Cüreyc'in tefsir rivayetleri üzerine bir araştırma yapılarak tefsirci yönüne vurgu yapıldı. Tefsir rivayetleri üzerinde inceleme yapılırken Kur'an ilimlerinin alt dallarına ilişkin bilgiler içeren örnekleri tespit edildi. Kur'an ilimlerinden Esbâb-ı Nüzûl, Nâsih-Mensûh, İsrâiliyyât, Fevâtihu's-Süver, Ahkâmü'l-Kur'an gibi pek çok alt başlığa işaret eden rivayetlerin tespitine gayret edildi. Bu tebliğimizde tüm disiplinler ile ilgili örnekleri zikretmek çalışmamızın kapsamını fazlasıyla genişleteceği endişesiyle her ana başlık altında birer örnek verilerek yetinildi. Konu, tasviri (descriptive) bir metotla ele alarak tahlil ve değerlendirmelere yer verilmeye çalışıldı. İbn Cüreyc'in rivayetleri üzerine yapılan araştırma sonucunda neshi kabul ettiği, meşhur ve mütevatir kıraatlerin yanı sıra aynı kategoride olmayan kıraat rivayetlerinde de bulunduğu, müteşâbihattan sayılan hurûf-ı mukattaanın bazı anlamlar ifade ettiği ve İsrâiliyyâta ilişkin rivayette

bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca rivayetin zayıf sayılmasına sebep olacak birtakım şartların İbn Cüreyc tarafından dikkat edilmediği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, İbn-i Cüreyc, Ulûmu'l-Kur'ân, Esbâb-ı Nüzûl, Nâsih-Mensûh

Etik Beyan

Bu çalışma Doç. Dr. Hadiye Ünsal danışmanlığında sürdürmekte olduğumuz “İbn Cüreyc’in Tefsir Rivayetleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	13.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	18. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Eyüp Sarı. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Sarı, Eyüp. “İbn Cüreyc’in Tefsir Geleneğindeki Yeri”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 201-204. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ibn Jurayj's Place in the Tafsîr Tradition

Eyüp Sarı

 orcid.org/0009-0003-2666-4569 eyup.sari@student.asbu.edu.tr ror.org/025y36b60

Ankara Social Sciences University, Islamic Research Institute, Department of Tafsir,
Ankara, Türkiye

Abstract

In the early period, religious knowledge was intertwined and each science was not evaluated in its own field. The knowledge accumulation of scholars covering many fields is contained in narrations. This accumulation is found in the Tafsîr books of commentators such as Muqātil b. Sulaymān (d. 150/767) and Tabari (d. 310/923), in the hadith books of hadith scholars such as Bukhārī (d. 256/870) and Muslim (d. 261/875), both within the sections and in the explanations of the relevant verses. When we look at the narrations of early scholars, we see that they are not referred to as hadith scholars, fiqh scholars or commentators. The individuals whose names have gained reputation for reliability in the sources in question have made an indisputable contribution to the branch of science to which they will be referred. Therefore, it is a natural result of the process that the names that stand out in the first layers were referred to as fiqh, hadith or exegetes in the period when each science began to be evaluated in its own field. In our study, we have examined Ibn Jurayj, one of the scholars who lived at the end of the first century of the Hijra and the first half of the second century and became famous for his knowledge, who constituted an important link in the chain of narrations. ‘Abd al-Malik b. ‘Abd al-‘Azîz Ibn Jurayj was a scholar from the Tabi’în class who was born in Mecca in 80 AH. Abu’l-Walîd and Abu’l-Khālîd are his two famous epithets. He passed away in 150 AH. When the studies that examine Ibn Jurayj are examined, his hadith-related nature is emphasized. However, it is seen that his narrations related to the field of interpretation have not been sufficiently addressed. In his narrations, there is information on almost every field of Islamic sciences that would later be systematically divided into branches. In this context, we wanted to emphasize the exegetical aspect of Ibn Jurayj by conducting a research on his exegetical narrations. While conducting a study on his exegetical narrations, we identified examples that included information on the sub-branches of the Quranic sciences. In this context, we conducted a study of Ibn Jurayj’s exegetical narratives, emphasizing his exegetical nature. While examining the Tafsîr narrations, examples containing information on the sub-branches of the Qur’ānic sciences were identified. We endeavored to present narrations that addressed numerous sub-headings within the Quranic sciences, such as Asbāb-Nuzûl, Nāsikh-Mansûkh, Isrā’iliyyât, Fawat-ihu’s-suwar, and Ahkām al- Qur’ān. In this paper, we have been content with giving one example under each main heading, as we are concerned that citing examples from all disciplines would expand the scope of our work too much. We attempted to approach the topic using a descriptive method, providing analysis and evaluation. As a result of the research on the narrations of Ibn Jurayj, it is found that he accepted naskh, that he had narrations of recitations that were not in the same category as well as the famous and mutawatir recitations, that the muqattaa letters, which are considered as mutashabihat, expressed some meanings and that he had narrations related

to Isrāʾīliyyāt. In addition, it was understood that Ibn Jurayj did not pay attention to some conditions that would cause the narration to be considered weak.

Keywords

Tafsīr, Ibn-i Jurayj, Ulumul Qurʾān, Asbāb-Nuzūl, Nāsikh-Mansūkh

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled "A Study on Ibn Jurayj's Tafsīr Narrations", which we are currently conducting under the supervision of Associate Professor Hadiye Ünsal (Ankara: Ankara Social Sciences University, Master's Thesis, 2025).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-13
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsīr - Qirāʾah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 18 - Thursday, 28 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Eyüp Sarı. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Sarı, Eyüp. "Ibn Jurayj's Place in the Tafsīr Tradition". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 201-204. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İbn Teymiyye'nin Hayatı ve Dinî-Siyasi Mücadeleleri: Erken Dönem Kaynakların Eleştirel Analizi

Zeyneb Odabaş

 orcid.org/0009-0006-9312-162X odabas716@gmail.com ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami Araştırmalar Enstitüsü, Tefsir Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, İbn Teymiyye'nin (öl. 728/1328) hayatına dair geleneksel biyografik anlatıların, yalnızca nesnel bilgi aktaran metinler olmadığı varsayımından hareketle eleştirel bir yaklaşımla incelenmesini amaçlamaktadır. Başta İbn Teymiyye'nin çağdaşı, öğrencisi ve meslektaşı olan, Şamlı Şemseddin İbn Abdülhâdî'nin (öl. 744/1343) el-‘Ukûdû'd-Dürriyye ve yine Şamlı olan öğrencisi İbn Kesir'in (öl. 774/1373) el-Bidâye ve'n-Nihâye olmak üzere, Şamlı çağdaşı Zehebî (öl. 748/1348) ve Kahireli İbn Hacer el-Askalanî (öl. 852/1449) gibi diğer tarihçi ve fakihlerin eserlerinden de faydalanılarak, yaklaşık 121 yıllık bir zaman aralığında kaleme alınmış en az dört farklı eser değerlendirilmiştir. Bu metinlerin tamamı Arapça olarak yazılmıştır. Bu durum, metinlerin birincil elden bilgi içermesi bakımından önem taşıırken, aynı zamanda müelliflerin hocalarına duyduğu hayranlık nedeniyle hagiografik (aziz anlatısı) bir üslup benimsediğini göstermektedir.

Çalışma, İbn Teymiyye'nin hayatını konu alan bu rivayetlerin, onun bir mezhep savunucusu, bir kahraman ve mücadele figürü olarak kurgulandığını ileri sürmektedir. Bu anlatıların dönemin siyasi ve mezhepsel dinamikleriyle ilişkisini vurgulayarak, metinlerin salt biyografik bilgi sunmanın ötesinde, ideolojik birer araç olarak işlev gördüğünü belirtmektedir.

İbn Teymiyye'nin çocukluk dönemindeki olağanüstü ilmî yetkinlikleri, Moğol istilaları sırasındaki siyasi liderliği ve fikhî görüşleri nedeniyle defalarca hapsedilmesi gibi önemli yaşam sahneleri, anlatıların retorik yapısı ve meşruiyet üretme biçimleri bağlamında değerlendirilmiştir. Özellikle Mısır'daki yargılanma süreçleri, onun takipçileri nezdinde bir direniş sembolüne dönüşmesini sağlamış, hapishane koşullarının görece rahat olması ise Memlûk yönetiminin onu cezalandırmaktan ziyade kontrollü bir tecrit politikası uyguladığını göstermiştir.

İbn Teymiyye'nin vefatı ve cenaze töreni, halk üzerindeki etkisini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Cenazeye katılımın olağanüstü yüksek olduğu ve halkın onunla ilgili nesneleri kutsallaştırdığına dair anlatılar, İbn Teymiyye'nin hayatı boyunca karşı çıktığı pratiklere benzeyen bir ironi taşımaktadır. Bu durum, onun öğretilerinin halk tarafından nasıl yorumlandığına ve biyografik metinlerin tarihsel ve ideolojik süreçler içinde nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda, çalışma, İbn Teymiyye'nin şahsiyetine dair yerleşik imgelerin, dönemin sosyal-politik ihtiyaçlarına nasıl cevap verdiğini göstermeyi hedeflemektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, geleneksel biyografi anlayışının ötesine geçerek, İbn Teymiyye'nin entelektüel kimliğinin ve tarihsel rolünün, metinlerin arka planındaki güç

ilişkileri ve ideolojik süreçlerle birlikte daha derin bir perspektiften anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, İbn Teymiyye, İslam Düşünce Tarihi, Biyografi/Biyografik Anlatılar, Tarihsel Bağlam

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Halil Şimşek danışmanlığında sürdürdüğümüz “Tefsire Metodik Bir Yaklaşım Olarak İbn Teymiyye ve Mukaddimesi: Eleştirel Bir Tahlil” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kıraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	19. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Zeyneb Odabaş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Odabaş, Zeyneb. “İbn Teymiyye’nin Hayatı ve Dinî-Siyasi Mücadeleleri: Erken Dönem Kaynakların Eleştirel Analizi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 205-208. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Life and Religious-Political Struggles of Ibn Taymiyyah: A Critical Analysis of Early Sources

Zeyneb Odabaş

 orcid.org/0009-0006-9312-162X odabas716@gmail.com ror.org/025y36b60

Ankara Social Sciences University, Islamic Research Institute, Department of Tafsir,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study aims to critically examine the traditional biographical narratives of Ibn Taymiyyah (d. 728/1328) by assuming they are not merely neutral texts providing information, but rather discourses shaped by specific historical, sectarian, and ideological needs. At least four different works written over a period of approximately 121 years have been evaluated for this purpose. These include *el-‘Uḡūdu’d-Durriyye* by Shams al-Din Ibn Abd al-Hadi (d. 744/1343) from Damascus, and *el-Bidāye ve’n-Nihāye* by his student Ibn Kathir (d. 774/1373), also from Damascus. The study also draws upon the works of their Damascene contemporary al-Dhahabi (d. 748/1348) and the Cairene scholar Ibn Hajar al-Asqalani (d. 852/1449). All of these texts were written in Arabic. This approach is essential because, while the texts contain firsthand information, they also adopt a hagiographical (a genre of biography that glorifies religious figures) style, which reflects the authors' admiration for their subject.

The study argues that these narratives about Ibn Taymiyyah's life construct him as a defender of a specific sect, a hero, and a figure of struggle. By highlighting the relationship between these narratives and the political and sectarian dynamics of the period, the study suggests that these texts functioned as ideological tools rather than just biographical accounts.

Key events in Ibn Taymiyyah's life—such as his extraordinary scholarly abilities from a young age, his political leadership during the Mongol invasions, and his repeated imprisonments due to his juristic opinions—are evaluated within the context of the narratives' rhetorical structure and strategies for producing legitimacy. The imprisonment process in Cairo, in particular, turned him into a symbol of resistance for his followers. The relatively lenient conditions of his imprisonment indicate that the Mamluk administration pursued a policy of controlled isolation rather than outright punishment.

Ibn Taymiyyah's death and funeral vividly demonstrate his immense influence on the public. Narratives of extraordinarily high funeral attendance and people venerating objects associated with him present a significant irony, as these practices are precisely what Ibn Taymiyyah spent his life opposing. This situation provides crucial clues about how his teachings were interpreted by the public and how biographical texts were shaped by historical and ideological processes. In this context, the study aims to show how the

established images of Ibn Taymiyyah’s personality responded to the socio-political needs of the era.

In conclusion, this study moves beyond a traditional understanding of biography, emphasizing that Ibn Taymiyyah’s intellectual identity and historical role must be understood from a deeper perspective that considers the power relationships and ideological processes behind the texts.

Keywords

Tafsir, Ibn Taymiyya, History of Islamic Thought, Biography/Biographical Narratives, Historical Context

Ethical Statement

This study is based on the master’s thesis titled “Ibn Taymiyya and His Muqaddimah As a Methodical Approach to Exegesis: A Critical Analysis”, which we are conducting at Ankara Social Sciences University under the supervision of Asst. Prof. Dr. Halil Şimşek.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsir - Qirā’ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 19 - Thursday, 28 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Zeyneb Odabaş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Odabaş, Zeyneb. “The Life and Religious-Political Struggles of Ibn Taymiyyah: A Critical Analysis of Early Sources”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 205-208. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kur’ân Âyetlerinin Gelişimsel Psikoloji Temelli Yeniden Yorumlanması: ‘Quranet Projesi’ ve İslam Dünyasındaki Tepkiler

Harun Şahin

 orcid.org/0000-0003-2834-2339 sahinharun@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Nazil olduğu günden bu yana, özellikle gayrimüslimler tarafından Kur’ân-ı Kerîm’e kaynağı, muhtevası ve üslubu bakımından çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Kur’ân’ın Allah’ın sözü olduğu, hiçbir beşerin ona benzer bir metin ortaya koyamayacağı açıkça beyan edilmiş (Yûnus 10/38; el-Bakara 2/23; el-İsrâ 17/88) olsa da tarihte bazı girişimlerin denendiği ancak başarısızlıkla sonuçlandığı bilinmektedir. Bu teşebbüslerin son örneklerinden biri de 2000’li yıllarda Amerika’da yayımlanan “True Furqan / American Qur’ân” adlı çalışma olmuştur. Bu bildirinin amacı, 2007 yılında Oranim College’den (İsrail) Klinik Psikolog Prof. Dr. Ofer Grosbard’ın danışmanlığında, Bedevi Arap öğrenci Bushra Mazarib tarafından Gelişimsel Psikoloji alanında geliştirilen “Quranet” projesini yapısal, pedagojik ve sosyo-politik boyutlarıyla incelemek ve İslam dünyasından gelen tepkileri değerlendirmektir. Proje, gündelik hayata dair Kur’ân âyetlerini veri tabanına aktarmayı ve bunları aileler ile okullarda çocuk eğitimi süreçlerinde kullanmayı hedeflemektedir. İsrail Hükûmeti/Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen ve dönemin Cumhurbaşkanı Şimon Peres’in himayesinde yürütülen bu proje, “İsrail’de geleceği değiştirebilecek” en iyi 60 icattan biri olarak Kudüs’teki “Gelecek Ufukları Konferansı”na kabul edilmiştir. Proje 600 sayfalık bir kitap halinde Ben Gurion Üniversitesi Yayınevinde 2008 yılında basılmıştır. Bizim çalışmamız yöntem olarak doküman analizi ve içerik analizi teknikleri kullanılmış; proje ile ilgili resmi belgeler, medya haberleri ve akademik değerlendirmeler taranarak elde edilen veriler tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bulgular, projenin görünürde pedagojik bir amaç taşımaya rağmen, Kur’ân âyetlerinin bağlam dışı seçilerek farklı kültürel ve politik hedeflere hizmet edebilecek şekilde kullanılması ihtimalinin, İslam dünyasında ciddi tepki doğurduğunu göstermektedir. Tepkiler, temelde teolojik müdahale endişesi, kutsal metinlerin anlam bütünlüğünün zedelenmesi ve İsrail-ABD politikalarının dini alana nüfuz etmesi riskleri etrafında yoğunlaşmıştır. Ayrıca, projenin çok dilli (Arapça, İbranice, İngilizce vb.) hizmet sunma hedefi, etki alanının uluslararası boyutunu güçlendirmekte ve tartışmaları küresel bir düzleme taşımaktadır. Sonuç olarak Quranet Projesi örneği, kutsal metinlerin pedagojik amaçlarla bile olsa kültürel bağlamından koparılarak yeniden yorumlanmasının geniş çaplı dini ve politik tartışmalara yol açabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, benzer girişimlerin yalnızca eğitim bilimi açısından değil, aynı zamanda ilahiyat, sosyoloji ve siyaset bilimi perspektiflerinden de çok yönlü ve eleştirel bir şekilde incelenmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Kur’ân-ı Kerîm, Quranet Projesi, Oranim College, Gelişimsel Psikoloji, İsrail

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	12.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Tefsir - Kiraat
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	19. Oturum - 28 Ağustos 2025 Perşembe 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Harun Şahin. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şahin, Harun. “Kur’ân Âyetlerinin Gelişimsel Psikoloji Temelli Yeniden Yorumlanması: ‘Quranet Projesi’ ve İslam Dünyasındaki Tepkiler”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 209-212. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Developmental Psychology-Based Reinterpretation of Qur'ānic Verses: 'The Quranet Project' and Reactions in the Islamic World

Harun Şahin

 orcid.org/0000-0003-2834-2339 sahinharun@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Tafsir, Ankara, Türkiye

Abstract

Since its revelation, the Qur'ân has been approached in various ways by non-Muslims, particularly in terms of its origin, content, and style. Although it is explicitly declared that the Qur'ân is the pure word of God and that no human being can produce a text similar to it (Yunus 10/38; al-Baqara 2/23; al-Isra 17/88), history records several attempts, all of which have failed. One such attempt is the “True Furqan/American Qur'ân,” published in the United States in the 2000s. The purpose of our paper here is to examine, from structural, pedagogical, and socio-political perspectives, the “Quranet” project developed in 2007 in the field of Developmental Psychology by Bedouin Arab student Bushra Mazarib under the supervision of Clinical Psychologist Prof. Dr. Ofer Grosbard at the Oranim College, Israel, and to evaluate the reactions it received from the Islamic world. The project aims to compile Qur'ānic verses related to daily life into a database and use them in family settings and in the education of children in schools. Supported by the Israeli Government/Ministry of Foreign Affairs and carried out under the patronage of then-President Shimon Peres, the project was selected as one of the “60 inventions that could change the future of Israel” and was presented at the “Facing Tomorrow Conference” in Jerusalem. The project was published as a 600-page book by Ben Gurion University Press in 2008. Our study employs document analysis and content analysis methods; official documents, media reports, and academic evaluations related to the project were reviewed, and the data obtained were thematically classified. The findings indicate that, despite its apparent pedagogical aim, the selection of Qur'ānic verses out of context and the potential use of these verses to serve different cultural and political agendas have triggered strong reactions in the Islamic world. These reactions are primarily centered around concerns of theological interference, the disruption of the integrity of sacred texts, and the risk of Israeli-U.S. policies infiltrating religious domains. Furthermore, the project's multilingual service goal (Arabic, Hebrew, English, etc.) enhances its international reach and elevates the debates to a global level. In conclusion, the example of the Quranet Project demonstrates that even when pursued with educational intentions, the reinterpretation of sacred texts detached from their cultural context can lead to extensive religious and political controversy. This underscores the necessity for similar initiatives to be examined

not only from the perspective of educational sciences but also from the viewpoints of theology, sociology, and political science, through a multifaceted and critical approach.

Keywords

Tafsîr, Qur'ân, Quranet Project, Oranim College, Developmental Psychology, Israel

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-12
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Tafsîr - Qirā'ah
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 19 - Thursday, 28 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Harun Şahin. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şahin, Harun. "Developmental Psychology-Based Reinterpretation of Qur'ānic Verses: 'The Quranet Project' and Reactions in the Islamic World". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 209-212. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İslam Hukukunda Çocuğun Cezaî Ehliyeti: Mukayeseli Bir Değerlendirme

Tuğba Karataş

 orcid.org/0009-0009-9079-8506 tgbkrs12017@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

İslam hukukunda “çocuk”, yaş küçüklüğü sebebiyle henüz mükellef olmayan ve belli iş ve işlemleri yapma yetkisi bulunmayan kişidir. Başka bir ifadeyle çocuk; yaş küçüklüğünden dolayı bâliğ ve reşid kimselerin hak ve sorumluluklarını taşımayan kişidir. Ehliyet ise hukukta kişinin haklara sahip olabilmesi, mükellefiyetlere elverişli olabilmesi ve belli tasarrufları hukuki sonuçları ortaya çıkacak şekilde gerçekleştirmeye yetkili olmasını ifade eder. Bir fıkıh terimi olarak ehliyet, “kişiyi dinî-hukuki teklifin muhatabı olmaya elverişli kılan vasıf”tır. Ehliyet, genel olarak vücut ehliyeti ve eda ehliyeti olmak üzere ikiye ayrılır. Çocuğun ehliyeti; cenin döneminden başlayarak, gayri mümeyyiz çocuğun ehliyeti, mümeyyiz çocuğun ehliyeti, me’zun mümeyyiz çocuğun ehliyeti, bâliğin ehliyeti ve reşidin ehliyeti olmak üzere çeşitli kısımlara ayrılır. Cezâî ehliyet açısından bakıldığında çocuk, had ve kısas cezalarını çekmeye ehil değildir. Bulûğa ermemiş çocuğun henüz had veya kısas cezalarını bedenlen çekme ehliyeti yoktur. Ta’zîr cezalarına ehil olmak içinse âkil olmak yeterlidir. Bâliğ olmak şart değildir. Ancak çocuğun ta’zîr gerektiren fiili gerçekte suç değildir. Fiilin suç olarak isimlendirilmesi mecazendir. Verilen ceza da terbiye ve te’dib amacıyla. Çocuğun her ne kadar cezâî ehliyeti olmasa da zecrî tedbir ehliyeti vardır. Âkil olmayan çocuğa ise te’dib olan ta’zîr cezaları uygulanmaz. Çünkü söz konusu zecrî tedbirlere ehil olmak, temyiz ile mümkün olur. Bu husus TCK’da da benzer şekilde düzenlenmiştir. 11 yaşını bitirmemiş olan çocuklar için her ne kadar bir takibat yapılamasa da belli durumlarda yine çocuğun ehliyeti göz önünde bulundurularak çocuğa terbiye ve te’dib amaçlı devlet gözetimi veya para cezası verilir. Bu çalışmada İslam hukukunda çocuğun cezâî ehliyeti ve buna bağlı olarak ortaya çıkan cezâî sonuçlar ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde kısaca çocuğun tarifi yapılarak çocuğun ehliyetinin kısımlarına değinilmiştir. İkinci bölümde çocuğun cezâî ehliyeti ele alınmış; bu bağlamda İslam hukukundaki cezalar genel hatlarıyla açıklanmış ve Türk Ceza Kanunu’ndaki çocukların cezâî sorumluluğuna da kısaca değinilerek mukayeseli bir değerlendirme yapılmıştır. Çocuk, günümüzde farklı yönleriyle araştırma konusudur. Fıkıh literatüründe ağırlıklı olarak kişiler, aile ve borçlar hukukunda kapsamlı olarak ele alınan çocuğun, ceza hükümleri bağlamında nerede durduğu ve çağdaş hukuk sistemleriyle mukayesesi, özgün bir konu olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada, İslam ceza hukukunda çocuğun cezâî ehliyetine dair hükümler klasik fıkıh kaynakları temelinde incelenmiş; bu hükümler çağdaş yaklaşımlar ve Türk Ceza Kanunu ile karşılaştırılmıştır. Mukayeseli hukuk yöntemiyle yürütülen çalışmada normatif ve kavramsal analiz teknikleri kullanılmış; klasik metinler, güncel akademik çalışmalar ve mevzuat esas alınmıştır. Bu bildiri, İslam ceza hukukunda çocuğun cezâî ehliyetini ve bunun cezâî yansımalarını, Türk ceza hukuku

ile karşılaştırmalı biçimde incelemekte; çocuklara uygulanan sorumluluğun yaş ve temyiz gücüne göre kademelendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

İslam Hukuku, Ceza Ehliyeti, Çocuk, Ceza Hukuku, Mukayeseli Hukuk

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Doç. Dr. Yüksel Salman danışmanlığında sürdürdüğümüz "Hak ve Sorumlulukları Bağlamında İslâm Ceza Hukukunda Çocuk" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	25.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	İslam Hukuku
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	20. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Tuğba Karataş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Karataş, Tuğba. "İslam Hukukunda Çocuğun Cezaî Ehliyeti: Mukayeseli Bir Değerlendirme". 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 213-216. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Criminal Responsibility of the Child in Islamic Law: A Comparative Assessment

Tuğba Karataş

 orcid.org/0009-0009-9079-8506 tgbkrs12017@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic
Sciences, Ankara, Türkiye

Abstract

In Islamic law, a “child” is a person who, due to young age, is not yet legally accountable (mukallaf) and does not possess the authority to engage in certain legal acts and transactions. In other words, a child is someone who, due to immaturity, does not bear the rights and responsibilities attributed to those who are of age (bāligh) and of sound judgment (rashīd). Legal capacity (ahliyyah) refers to a person’s ability in law to possess rights, be subject to obligations, and to perform legally valid acts. In Islamic jurisprudence, ahliyyah is defined as the quality that renders a person eligible to be addressed by religious-legal responsibilities. It is generally classified into two categories: capacity for rights (ahliyyat al-wujūb) and capacity for execution (ahliyyat al-adā’). A child’s legal capacity is categorized into various stages, starting from the embryonic stage to the capacity of a non-discerning child, a discerning child, an authorized discerning child, a pubescent person, and a fully mature person. From the perspective of criminal responsibility, a child is not considered eligible to bear ḥadd (fixed punishments) and qisās (retaliatory punishments). A child who has not reached puberty does not yet possess the physical or legal capacity to be subjected to such punishments. However, mental discernment (‘aql) is sufficient for ta‘zīr (discretionary punishment); reaching puberty is not a prerequisite. Nevertheless, a child’s act requiring ta‘zīr is not, in essence, a crime. Labeling such an act as a crime is metaphorical, and the punishment imposed serves a corrective and disciplinary purpose. Although a child does not have full criminal responsibility, they can be subject to preventive and disciplinary measures. However, ta‘zīr punishments are not applied to a child who lacks mental discernment (‘aql), as such measures require a minimum level of understanding (tamīz). A similar approach is observed in the Turkish Penal Code (TPC): although children under the age of 11 cannot be subjected to prosecution, in certain cases, taking into account their level of capacity, they may be placed under state supervision or fined for disciplinary purposes. This paper explores the criminal capacity of children in Islamic law and the resulting legal consequences. In the first part, the definition of a child and the various levels of legal capacity are briefly discussed. The second part, the criminal responsibility of children is examined; in this context, the punishments in Islamic law are outlined in general terms, and the criminal liability of children under the Turkish Penal Code is briefly addressed through a comparative assessment. Today, the concept of the child is studied from various perspectives. While Islamic jurisprudential literature predominantly discusses the child within the contexts of personal status, family, and obligations law, the position of the child in relation to criminal provisions and its comparison with contemporary legal systems

constitutes a distinct and original area of inquiry. This study investigates the provisions concerning the criminal responsibility of children in Islamic criminal law based on classical fiqh sources and compares them with modern approaches and the Turkish Penal Code. Employing the method of comparative law, the research utilizes normative and conceptual analysis techniques, relying on classical texts, recent academic studies, and current legislation. This paper aims to examine the criminal responsibility of children in Islamic criminal law in a comparative framework with Turkish criminal law, demonstrating that the imposition of criminal responsibility on children is graded according to age and the capacity for discernment.

Keywords

Islamic Law, Criminal Responsibility, Child, Criminal Law, Comparative Law

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled "Child in Islamic Penal Law in the Context of Rights and Responsibilities", which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Yüksel Salman.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-25
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Law
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 20 - Friday, 29 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Tuğba Karataş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Karataş, Tuğba. "Criminal Responsibility of the Child in Islamic Law: A Comparative Assessment". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 213-216. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İbnü's-Sââtî'nin Mecma'u'l-Bahreyn Eseri Özelinde Hanefî Muhtasar Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme

Kübra Demir

 orcid.org/0009-0007-7919-1960 katranci1998@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Hukuku Anabilim Dalı
Ankara, Türkiye

Öz

İslam hukuk düşüncesinin gelişim sürecinde, fikhî mezheplerin kurumsallaşmaya başlamasıyla birlikte fikhî bilgilerin ve görüşlerin özlü ve sistematik biçimde aktarılması ihtiyacı ortaya çıkmış, bu doğrultuda muhtasar türü eserler telif edilmeye başlanmıştır. Hanefî mezhebi özelinde bu gelenek, Ebû Hanîfe'nin ilmî birikimini öğrencilerine aktarmasıyla başlamış; zamanla talebeleri ve onları takip eden fakihler aracılığıyla kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Hanefî literatüründe erken dönemden itibaren tedvin ve ihtisar faaliyetleri birlikte gelişmiş; bu süreç, farklı coğrafyalarda ve farklı üsluplarla, fakat ortak bir metodoloji çerçevesinde şekillenen, mezhebin temel görüşlerini özlü ve anlaşılır şekilde sunmayı hedefleyen muhtasar metinlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Hanefî mezhebi, zengin bir muhtasar geleneği oluşturmuş; bu metinler hem eğitimde hem de uygulama alanında uzun yıllar boyunca etkili olmuştur. Mezhebin temel ve güvenilir kaynaklarından biri olan Mütûn-u Erbaa bu tür eserlerdendir. İbnü's-Sââtî'nin Mecma'u'l-Bahreyn ve Mültaqâ'n-Nayyireyn adlı eseri de dili, sistematığı, yöntemi ve mezhebin tercih edilen görüşlerini yansıtmaya gibi özellikleriyle hem klasik muhtasar geleneğinin bir devamı hem de özgün yapısıyla bu geleneğe katkı sunan metinlerden biridir.

Bu çalışmada, 7. yüzyılın sonlarında kaleme alınan ve Mütûn-u Erbaa'dan biri olan Mecma'u'l-Bahreyn adlı eser özelinde, Hanefî fıkıh geleneğinde oluşan muhtasar metinlerin tarihsel gelişimi ve bu gelenekte öne çıkan eserlerin genel özellikleri incelenmiş; ayrıca geleneğin geç dönem yansımaları ele alınarak muhtasar eserlerin mezhep içindeki konumu ve etkisi üzerinde durulmuştur. Literatüre dayalı olarak yürütülen bu çalışmanın amacı, muhtasar geleneğinin nasıl şekillendiğini, hangi ihtiyaca cevap verdiğini ve Mecma'u'l-Bahreyn gibi eserlerin mezhebin düşünce dünyasındaki yerini ortaya koymaktır.

Tespitler göstermektedir ki Hanefî muhtasar geleneği, yalnızca öğretim ve bilgi aktarımına yönelik pratik metinlerden ibaret değildir. Bu eserler aynı zamanda mezhebin temel görüş ve normlarını sistematik bir biçimde sunan, mezhep içi tercihleri belirginleştiren, mezhepte görüş birliğini sağlayan ve fikhî otoriteyi yansıtan bir işlev üstlenmiştir. Muhtasarlara, temel görüşleri kısa, öz ve düzenli biçimde aktarmaları sayesinde kolayca ezberlenebilmiş; pratikte kullanılabilirlikleriyle de mezhebin yayılmasında etkili rol oynamışlardır. Bu yönüyle muhtasarlara, hem klasik dönem medrese eğitiminde hem de fikhî uygulamalarda asırlar boyunca temel kaynaklar arasında yer almıştır.

Dolayısıyla Hanefî muhtasar geleneği, bilginin veciz, işlevsel ve mezhep görüşleri doğrultusunda aktarımını amaçlayan ilmî bir miras olarak değerlendirilebilir. Böylece,

hem eğitimde hem de uygulamalarda yüzyıllar boyunca etkisini sürdüren bir gelenek inşa edilmiştir. Muhtasarlar, geçmişle bugün arasında güçlü bir köprü kurarak fikhî birikimin sürekliliğini sağlamış; yalnızca geçmişin değil, bugünün de ilmî ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir birikimi temsil etmiştir. Mecma‘u’l-Bahreyn gibi eserler de bu geleneğin en seçkin örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İslam Hukuku, Hanefî Mezhebi, Fıkıh Literatürü, Muhtasar Geleneği, Mütûnu-Erbaa, İbnü’s-Sââtî, Mecmau’l-Bahreyn

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Doç. Dr. Yüksel Salman danışmanlığında sürdürdüğümüz “Hanefî Literatüründe Muhtasar Geleneği ve İbnü’s-Sââtî’nin Mecmau’l-Bahreyn ve Mülteka’n-Neyyireyn Adlı Eserinin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	İslam Hukuku
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	20. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Kübra Demir. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Demir, Kübra. “İbnü’s-Sââtî’nin Mecma‘u’l-Bahreyn Eseri Üzerinde Hanefî Muhtasar Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 217-220. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

An Evaluation of the Ḥanafî Mukhtaşar Tradition with Special Reference to Ibn al-Sâ'âtî's Majma' al-Baḥrayn

Kübra Demir

 orcid.org/0009-0007-7919-1960 katranci1998@hotmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic Law,
Ankara, Türkiye

Abstract

In the development of Islamic legal thought, with the institutionalization of the legal schools, there arose a need to transmit juridical knowledge and opinions in a concise and systematic manner, which led to the composition of works in the mukhtaşar genre. Within the Ḥanafî school, this tradition began with Abū Ḥanîfa's transmission of his scholarly legacy to his students and gradually took on an institutional form through the efforts of his disciples and later jurists. From the early period onward, the processes of codification (tadwîn) and abridgment (ikhtîşâr) developed simultaneously in the Ḥanafî legal literature. Over time, this provided the foundation for the emergence of mukhtaşar texts which, though produced in different regions and expressed in diverse styles, were united by a common methodology and aimed to present the fundamental doctrines of the school in a clear and concise manner.

The Ḥanafî school developed a rich mukhtaşar tradition, and such texts remained influential for centuries in both education and practice. Among the foundational and authoritative works of the school are the Mütûn al-Arba'a ("Four Foundational Texts"). Ibn al-Sâ'âtî's Majma' al-Baḥrayn wa-Multaqâ al-Nayyirayn likewise exemplifies this genre, both as a continuation of the classical mukhtaşar tradition and, through its language, structure, methodology, and reflection of the school's preferred positions, as an original contribution to it.

This study, focusing specifically on Majma' al-Baḥrayn—composed in the late 7th/13th century and counted among the Mütûn al-Arba'a—examines the historical development of mukhtaşar texts in the Ḥanafî tradition, outlines the general characteristics of the prominent works in this genre, and considers the later reflections of this tradition, with particular emphasis on the role and significance of mukhtaşar works within the school. The aim of this literature-based study is to demonstrate how the mukhtaşar tradition was shaped, the needs it addressed, and the place of works such as Majma' al-Baḥrayn in the intellectual framework of the school.

Findings reveal that the Ḥanafî mukhtaşar tradition cannot be regarded merely as practical texts written for teaching and transmission of knowledge. Rather, these works systematically articulated the school's principal doctrines and norms, clarified intra-madhab preferences, fostered consensus, and embodied juridical authority. By presenting the school's fundamental positions in a concise, organized, and easily memorizable manner, mukhtaşar texts were pedagogically effective and practically applicable, playing a decisive role in the dissemination of the madhhab. For this reason,

they remained among the central sources for centuries in both madrasa education and juridical practice.

Thus, the Ḥanafī mukhtaṣar tradition can be understood as a scholarly legacy designed to transmit knowledge succinctly, functionally, and in accordance with the doctrines of the school. In this sense, it established a tradition that maintained its influence over centuries in both education and practice. Serving as a strong bridge between past and present, mukhtaṣar texts ensured the continuity of juridical scholarship and represented an intellectual heritage capable of meeting not only the scholarly needs of the past but also those of the present. Works such as Majma‘ al-Baḥrayn stand out as some of the most distinguished examples of this tradition.

Keywords

Islamic Law, Ḥanafī School, Fiqh Literature, Mukhtaṣar Tradition, Mutūn al-Arba‘a, Ibn al-Sā‘atī, Majma‘ al-Baḥrayn

Ethical Statement

This study is based on the master’s thesis entitled “The Mukhtaṣar Tradition in Ḥanafī Literature and an Evaluation of Ibn al-Sā‘atī’s Majma‘ al-Baḥrayn wa-Multaqā al-Nayyirayn”, conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Yüksel Salman at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-26
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Law
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 20 - Friday, 29 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Kübra Demir. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Demir, Kübra. “An Evaluation of the Ḥanafī Mukhtaṣar Tradition with Special Reference to Ibn al-Sā‘atī’s Majma‘ al-Baḥrayn”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 217-220. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

H. Ömer'in Hırsızlık Cezası Uygulamaları: Zaruret ve Adalet Dengesi

Hatice Özek

 orcid.org/0009-0002-9705-9641 hmozek03@gmail.com ror.org/04xk0dc21
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı,
Burdur, Türkiye

Öz

H. Ömer'in halifeliği döneminde hırsızlık suçuna karşı uygulanan had cezasının, İslam ceza hukukundaki maddi ve manevi şartlarla birlikte sosyal, ekonomik ve zaruret durumları bağlamında nasıl değerlendirildiğini incelemektedir. Kur'an-ı Kerim'de hırsızlık suçuna karşı öngörülen el kesme cezası (Mâide 5/38), mutlak bir hüküm olarak değil; birtakım şartlara bağlı olarak değerlendirilmiştir. Bu şartlar arasında çalınan malın belirli bir değeri (nisab) aşması, malın korunan bir yerden alınmış olması, suçun gizlice ve kasten işlenmiş olması, failin akıl ve baliğ olması ve zaruret halinde bulunmaması gibi ölçütler yer alır.

H. Ömer'in uygulamaları bu şartların ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Kıtlik ve kuraklık gibi olağanüstü dönemlerde, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçekleştirdikleri hırsızlıklar, H. Ömer tarafından zaruret hali kapsamında değerlendirilmiş ve ceza uygulanmamıştır. Örneğin, gebe bir devenin çalınıp kesilmesi olayında H. Ömer, halkın içinde bulunduğu açlık ve yoksulluğu dikkate alarak, had cezasının şartlarının oluşmadığına hükmetmiştir.

Bir başka örnek de Hatib b. Ebî Belte'a'nın kölelerinin, efendilerine ait bir malı çalmasıdır. H. Ömer, kölelerin efendilerinin malı üzerinde zaten sınırlı da olsa tasarruf hakkına sahip olduğunu, dolayısıyla klasik anlamda bir hırsızlık fiilinden söz edilemeyeceğini belirterek cezayı uygulamamıştır. Bu yaklaşım, sadece suça değil, failin içinde bulunduğu şartlara, mülkiyet ilişkilerine ve sosyal gerçekliğe dayalı bütüncül bir değerlendirmeyi yansıtmaktadır.

Fıkıh alimleri, H. Ömer'in bu yaklaşımını "hadler şüphe ile düşer" ve "zaruretlar mahzurları mubah kılar" gibi fikhî kaidelerle temellendirmiştir. Özellikle Hanefî mezhebi, bu tür içtihatları sistematik hale getirerek, had cezalarının sadece literal (lafzi) yorumlara değil, toplum yararı (maslahat), adalet ve zaruret gibi esaslara göre de şekillendirilebileceğini belirtmiştir.

H. Ömer'in dönemi, İslam ceza hukukunun şekilci ve katı bir anlayışla değil; sosyal adalet, insani ihtiyaçlar ve toplumsal şartlara göre esneklik taşıyan, ahlaki sorumluluk ve maslahat temelli bir anlayışla uygulanabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, had cezalarının sabit kurallar değil, toplumsal faydayı ve bireyin durumunu gözeten dinamik

bir sistem içinde değerlendirildiği ortaya konulmuştur. Bu yaklaşım, İslam ceza hukukunun evrensel adalet anlayışıyla da örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler

İslam Hukuku, Zaruret, Had Cezası, Hırsızlık, Hz. Ömer

Etik Beyan

Bu çalışma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Doç. Dr. Yıldırım Sipahi danışmanlığında sürdürdüğümüz "İslam Hukukunda İspat Yöntemlerinde Kriminal Karine Sorunu" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	İslam Hukuku
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	20. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Hatice Özek. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Özek, Hatice. "Hz. Ömer'in Hırsızlık Cezası Uygulamaları: Zaruret ve Adalet Dengesi". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 221-224. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Application of Punishment for Theft by Omar ibn al-Khattab: The Balance Between Necessity and Justice

Hatice Özek

 orcid.org/0009-0002-9705-9641 hmozek03@gmail.com ror.org/04xk0dc21

Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences,
Burdur, Türkiye

Abstract

This study examines how the hadd punishment imposed for theft during the caliphate of Umar ibn al-Khattab was evaluated in the context of the material and spiritual conditions of Islamic criminal law, as well as social, economic, and emergency situations. The punishment of amputation prescribed in the Quran for the crime of theft (Maida 5:38) is not considered an absolute ruling but is evaluated in relation to certain conditions. These conditions include the stolen property exceeding a certain value (nisab), the property being taken from a protected place, the crime being committed secretly and intentionally, the perpetrator being of sound mind and age, and not being in a state of necessity.

The practices of Caliph Umar demonstrate how important these conditions are. During extraordinary periods such as famine and drought, thefts committed by people to meet their basic needs were considered by Umar as cases of necessity, and no punishment was imposed. For example, in the case of a pregnant camel being stolen and slaughtered, Umar ruled that the conditions for hadd punishment were not met, taking into account the hunger and poverty of the people.

Another example is the case of Hatib b. Abi Belte'a's slaves stealing property belonging to their master. Caliph Umar stated that the slaves already had limited rights of disposal over their master's property, and therefore, it could not be considered theft in the classical sense, and thus no punishment was imposed. This approach reflects a comprehensive assessment based not only on the crime but also on the circumstances of the perpetrator, property relations, and social reality.

Fiqh scholars have based Umar's approach on fiqh principles such as "had punishments are waived in cases of doubt" and "necessity makes the forbidden permissible." In particular, the Hanafi school of jurisprudence systematized such interpretations, stating that hadd punishments could be shaped not only by literal (verbal) interpretations but also by principles such as public interest (maslahat), justice, and necessity.

The era of Umar ibn al-Khattab demonstrates that Islamic criminal law can be applied not with a formalistic and rigid understanding, but with a flexible approach based on social justice, human needs, and social conditions, grounded in moral responsibility and public interest. In this context, it has been established that hadd punishments are not fixed rules but are evaluated within a dynamic system that considers social benefit and the

individual's circumstances. This approach is also consistent with the universal understanding of justice in Islamic criminal law.

Keywords

Islamic Law, Necessity, Hadd Punishment, Theft, Hazrat Omar

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis entitled "The Problem of Criminal Presumption in the Methods of Proof in Islamic Law", conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Yıldıray Sipahi at Burdur Mehmet Akif Ersoy University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Law
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 20 - Friday, 29 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Hatice Özek. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Özek, Hatice. "The Application of Punishment for Theft by Omar ibn al-Khattab: The Balance Between Necessity and Justice". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 221-224. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Tirmizî'nin Sünen Adlı Eserindeki Tefsir ve Kıraat Rivayetlerinin İçerik Çözümlemesine Dayalı Sıklık Analizi

Bünyamin Burak Hocaoglu

 orcid.org/0009-0005-8222-4271 burakhocaoglu06@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıraat İlmî Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

İmam Tirmizî'nin Sünen adlı eseri, İslam ilim geleneğinde hadis, tefsir ve kıraat literatürü içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Hadis külliyatı içerisinde tefsir ve kıraate dair rivayetlere yer verilmesi, Kur'an'ın anlaşılması ve yorumlanmasına doğrudan katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, Tirmizî'nin özellikle tefsir alanına katkısı incelenmiş, kıraat ve tefsir rivayetleri klasik kaynaklara göre tasnif edilerek sayısal analizleri yapılmıştır. Sünenü't-Tirmizî, "Ebvâb" adı verilen 46 ana bölümden oluşmakta olup, ismindeki "Sünen" ifadesinden de anlaşılacağı üzere fıkıh temelli bir tertibe sahiptir. Ancak eser, yalnızca ahkâm hadisleriyle sınırlı kalmayıp; siyer, ahlâk, itikad, fiten, menâkıb ve özellikle tefsirle ilgili rivayetleri de kapsamaktadır. Bu yönüyle eserin câmi türü özellikler taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Tefsirle doğrudan ilgili olan "Fezâilu'l-Kur'an", "Kıraat" ve "Tefsîru'l-Kur'an" başlıklı üç temel bölüm mevcuttur. "Fezâilu'l-Kur'an" bölümünde, 13 sûre ve 3 âyetin faziletine dair toplam 27 rivayet aktarılmıştır. "Kıraat" başlığı altında ise biri Kur'an'ın yedi harf üzere nüzûlüne dair olmak üzere toplam 13 bâb bulunmaktadır. Müellif bu bölümde 9 bâbı sûre kıraatine, 3 bâbı ise genel kıraat konularına ayırmıştır. En kapsamlı bölüm olan "Tefsîru'l-Kur'an" kısmında ise Hz. Peygamber'den 254, sahâbe ve tâbiünden 63 olmak üzere toplamda 317 özgün rivayet yer almaktadır. Bu rivayetler tekrarlarla birlikte 420'ye ulaşmakta ve eserin tefsir literatürüne olan katkısını ortaya koymaktadır. Bu sayısal yoğunluk, müellifin özellikle tefsir konusuna ayrı bir önem verdiği sonucuna ulaşılmasına imkân tanımaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; içerik çözümlemesiyle veriler sistematik şekilde tasnif edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, İmam Tirmizî'nin Sünen adlı eserinde tefsir alanında rivayet edilen 420 hadis ile eserin bu konuda oldukça zengin bir içerik sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sayı, müellifin tefsire verdiği önemi açıkça göstermektedir. Buna karşılık, Kıraat ve Fezâilu'l-Kur'an bölümleri, tefsir bölümüne nazaran daha sınırlı sayıda rivayet içermektedir. Bu durum, ilgili bölümlerin müellif tarafından daha dar kapsamlı ele alındığı sonucuna ulaşılmasına imkân tanımaktadır. Sünen-i Tirmizî'nin hem klasik hem de modern ilmî çalışmalarda başvuru kaynağı olma özelliğini sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Hadislerin sıhhat derecelerinin tespiti, rivayetlerin içerik bakımından

değerlendirilmesi ve Hz. Peygamber’in örnek şahsiyetinin daha yakından anlaşılması açısından eserin, İslamî ilimlere önemli katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tefsir, Hadis, Kıraat, Tirmizî, Sünen

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Mehmet Ünal’ın danışmanlığında sürdürdüğümüz “Tirmizî’nin Sünen’indeki Tefsir ve Kıraat Rivayetleri ve Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	27.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Hadis
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	21. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Bünyamin Burak Hocaoglu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Hocaoglu, Bünyamin Burak. “Tirmizî’nin Sünen Adlı Eserindeki Tefsir ve Kıraat Rivayetlerinin İçerik Çözümlemesine Dayalı Sıklık Analizi”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 225-228. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Content-Based Frequency Analysis of Tafsîr and Qirā'āt Traditions in al-Tirmidhî's Sunan

Bünyamin Burak Hocaoğlu

 orcid.org/0009-0005-8222-4271 burakhocaoglu06@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Quranic Studies,
Ankara, Türkiye

Abstract

al-Tirmidhî's Sunan occupies a significant place within the Islamic scholarly tradition, particularly in the fields of ḥadīth, tafsîr, and qirā'āt. The inclusion of narrations related to tafsîr and qirā'āt within the ḥadīth corpus has been found to contribute directly to the understanding and interpretation of the Qur'ān. This study examines Tirmidhî's contribution to tafsîr in particular, classifies narrations related to qirā'āt and tafsîr according to classical sources, and provides their quantitative analysis. The Sunan al-Tirmidhî consists of 46 main chapters (abwāb), and, as indicated by the term "Sunan" in its title, it follows a legal (fiqh-based) arrangement. However, the work is not limited to legal traditions alone; it also encompasses narrations on sira, ethics, creed, tribulations (fitan), virtues of the Companions (manāqib), and, importantly, tafsîr. In this respect, the work exhibits the characteristics of the jāmi' genre.

There are three primary chapters directly concerned with tafsîr: "Faḍā'il al-Qur'ān" (Virtues of the Qur'ān), "Qirā'āt" (Readings), and "Tafsîr al-Qur'ān." The section on "Faḍā'il al-Qur'ān" contains a total of 27 reports concerning the virtues of 13 sūras and 3 specific verses. Under the "Qirā'āt" section, there are 13 subchapters (abwāb), one of which relates to the revelation of the Qur'ān upon seven letters, while 9 are devoted to recitations of specific sūras and 3 to general issues of recitation. The most comprehensive section, "Tafsîr al-Qur'ān," includes 254 narrations from the Prophet, along with 63 from Companions and Successors, making a total of 317 original narrations. Including repetitions, the number rises to 420, underscoring the work's substantial contribution to the tafsîr tradition. This numerical density indicates that the author attached particular importance to tafsîr.

The study employs a qualitative research approach, using content analysis to systematically classify the data. Findings reveal that Sunan al-Tirmidhî contains 420 narrations related to tafsîr, highlighting its richness in this field. In contrast, the sections on qirā'āt and the virtues of the Qur'ān are comparatively more limited, indicating that these topics were treated in a narrower scope by the author.

In conclusion, Sunan al-Tirmidhî continues to serve as a reference source in both classical and modern scholarship. In terms of determining the authenticity of ḥadīths, assessing the

content of narrations, and providing deeper insight into the exemplary character of the Prophet, the work offers a significant contribution to the Islamic sciences.

Keywords

Tafsir, Hadith, Qirā'āt, Tirmidhī, Sunan

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis entitled "The Tafsir and Qirā'āt Reports in al-Tirmidhī's Sunan and Their Evaluation", conducted under the supervision of Prof. Dr. Mehmet Ünal at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-27
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Hadith
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 21 - Friday, 29 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Bünyamin Burak Hocaoglu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Hocaoglu, Bünyamin Burak. "Content-Based Frequency Analysis of Tafsir and Qirā'āt Traditions in al-Tirmidhī's Sunan". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 225-228. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Sünen-i Erba‘a’da Ref‘u’l-Yedeyn Hadislerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi

İsa Erciyas

 orcid.org/0009-0001-7403-3660 isaerციეს46@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hadis Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, sünnetin uygulama alanlarından biri olan namazda ellerin kaldırılması (ref‘u’l-yedeyn) konusunu Sünen-i Erba‘a (Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî ve İbn Mâce) temelinde ele alarak rivayetler üzerinden tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Namazın şekliyle ilgili rivayet farklılıkları, fikhî mezhepler arasındaki ihtilâfların da zeminini oluşturduğundan ref‘u’l-yedeyn meselesi sadece bir amel tartışması değil, aynı zamanda sünnetin anlama biçimlerine dair bir farklılıktır. Bu bağlamda çalışma, Sünen-i Erba‘a’da yer alan rivayetlerin sayıları, sened yapıları, metin varyantları ve sahâbî dağılımları üzerinden sistematik bir analiz sunmaktadır.

Araştırmanın nitel araştırma yöntemlerinden dokümantasyon metodu kullanılarak rivayetler belirlenmiş, klasik hadis tenkit usulleri esas alınarak tespit edilen rivayetler analiz edilmiştir. Her bir Sünen kitabında geçen ref‘u’l-yedeyn rivayetleri tespit edilmesinin ardından bu rivayetlerin merfû, mevkûf, sahih veya zayıf oluşu, râvî zincirleri, tekrar eden lafızlar ve fikhî bağlamları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Hem klasik hem de çağdaş hadis otoritelerinin görüşleri de dikkate alınarak metinlerin sıhhat dereceleri mukayeseli biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda Sünen-i Erba‘a özelinde ref‘u’l yedeyn uygulamasını destekleyen rivayetlerin gerek sayı gerek sıhhat bakımından belirgin bir üstünlük taşıdığı; üç veya dört noktada ellerin kaldırıldığını belirten rivayetlerin sahâbîler arasında yaygın bir tatbikat olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Buna karşın sadece iftitah tekbirinde ellerin kaldırıldığına dair gelen rivayetlerin sened bakımından ya zayıf ya da muhtasar varyantlar olduğu görülmüştür. Mezheplerin farklı içtihatları, sadece rivayet tercihinin değil, aynı zamanda sahâbî uygulamaları, bölgesel gelenekler ve usûlî yaklaşımlara da dayanmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, ref‘u’l-yedeyn meselesini sadece fikhî bir tartışma konusu değil, aynı zamanda hadis-fıkıh ilişkisinin somutlaştığı bir örnek alan olarak değerlendirmekte; farklı rivayetlerin hadis ilmindeki değeri ile mezhepler arası tercihlerin dayanaklarını ilmi bir zeminle açıklamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Hadis, Sünen-i Erba‘a, Namaz, Rükû, Refu’l-yedeyn Meselesi, Sahâbî Uygulaması

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Doç. Dr. Halil İbrahim Doğan danışmanlığında sürdürdüğümüz “Temel Hadis Kaynaklarına Göre Namazda Ellerin

Kaldırılmasına Dair Rivayetlerin Tespit Edilmesi ve Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Hadis
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	21. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 İsa Erciyas. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Erciyas, İsa. “Sünen-i Erba‘a’da Ref‘u’l-Yedeyn Hadislerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 229-232. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Identification and Evaluation of Hadiths on Raf al-Yadayn (Raising the hands during prayer) in the Sunan al-Arbaa

İsa Erciyas

 orcid.org/0009-0001-7403-3660 isaerciyes46@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Hadith Studies,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the topic of raising the hands during prayer (Raf al-Yadain), one of the practical applications of the Prophetic Sunnah, based on the Sunan al-Arbaa (Abu Dawud, al-Tirmidhī, al-Nasai, and Ibn Majah), with the aim of analyzing the relevant narrations. Since variations in narrations regarding the form of prayer also form the basis for differences among Islamic legal schools, the issue of Raf al-Yadain is not merely a matter of ritual practice but also reflects differences in the interpretation of the Sunnah itself. In this context, the study presents a systematic analysis of the narrations in the Sunan al-Arbaa in terms of their numbers, chains of transmission (isnad), textual variants, and distribution among the Companions.

Using the documentation method, one of the qualitative research approaches, the relevant narrations were identified and analyzed according to the principles of classical hadith criticism. After locating all Raf al-Yadain narrations in each of the four Sunan works, these narrations were examined in detail with regard to their classification as marfu (attributed to the Prophet), mawquf (attributed to a Companion), sahih (sound), or daif (weak), as well as their chains of transmitters, recurring motifs, and legal contexts. The views of both classical and contemporary hadith scholars were taken into consideration, and the authenticity levels of the texts were comparatively evaluated.

The findings indicate that, within the scope of the Sunan al-Arbaa, narrations supporting the practice of Raf al-Yadain show a clear superiority in both number and authenticity. Reports describing the raising of the hands at three or four points during the prayer were found to have been widely practiced among the Companions. In contrast, narrations indicating that the hands were raised only at the opening takbir were generally either weak in their chains or abridged variants. The differing interpretations of the schools of law are based not only on the preference for certain narrations but also on Companion practices, regional traditions, and methodological approaches.

In conclusion, this study evaluates the issue of Raf al-Yadain not only as a matter of legal debate but also as a concrete example that illustrates the relationship between hadith and

Islamic jurisprudence. It aims to clarify, on an academic basis, the scholarly value of the variant narrations and the jurisprudential foundations of inter-school preferences.

Keywords

Hadīth, Sunan al-Arbaʿa, Prayer, Bowing, Issue of rafʿ al-yadayn, Practice of the Companions

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis entitled "Identification and Evaluation of the Ḥadīths on Raising the Hands during Prayer According to the Primary Ḥadīth Sources", conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Halil İbrahim Doğan at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Hadith
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 21 - Friday, 29 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 İsa Erciyas. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Erciyas, İsa. "Identification and Evaluation of Hadiths on Raf al-Yadayn (Raising the hands during prayer) in the Sunan al-Arbaa". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 229-232. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ebû Dâvûd'un Sünen'i Özelinde Bazı Fıkhî Görüşleri Üzerine İnceleme

Mustafa Akgöz

 orcid.org/0009-0004-1795-4270 mumakgoz@gmail.com ror.org/007x4cq57
Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, Türkiye

Öz

Ebû Dâvûd hadis ilminde temayüz eden bir alim olmakla beraber İslami ilimler sahasında da ön plana çıkan bir muhaddistir. Bu yönünden kaynaklı olarak yaşadığı dönemde ve daha sonraki dönemlerde alimler kendisinin ilmi vukûfiyetinden övgüyle bahsetmişlerdir. Hadis alanındaki Sünen eseri onun bu ilmi payeye ulaşmasında çok etkili olmuştur. Bu eser, Kütüb-i Sitte olarak adlandırılan meşhur hadis eserleri arasında kendisine yer bulmuştur. Ahkam hadislerini bir kitap halinde sunan Sünen'i, hadis alanında dikkatleri çektiği gibi fakihlerin ihtihadi faaliyetinde bulunurken delil olarak kullandıkları hadisleri bir araya getirmesi de fikhî çalışma açısından önemini artırmaktadır. Dolayısıyla onun bu eseri salt hadisleri bir kitapta toplamaktan ziyade, mezhep imamlarının delillerine daha kolay ulaşma ve hadisler hakkında daha detaylı bilgiye sahip olma düşüncesinin yattığı düşünülebilir. Bu özelliklerinin yanı sıra Sünen, müellifinin fikhî düşünce yapısını da aksettirmesi açısından üzerinde çalışılması gereken bir telifattır. Çünkü Ebû Dâvûd, hadisler hakkında gerektiği yerde açıklamalar yapmaya veya hükme medar olan hadisleri ön plana çıkararak fikhî bir çalışma içerisine girmektedir. Nitekim hadisler hakkında yaptığı açıklamalar veya bab başlıklarını oluştururken hükmü ortaya koyan başlıklar seçmesi, onun konu hakkındaki fikhî ihtihadını ortaya koyması açısından önemlidir. Bu çalışmada Ebû Dâvûd'un bazı fikhî konularda Sünen'i özelinde incelemede bulunularak fıkıh alanındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Onun hadisleri bir araya getiren bir muhaddis olmasının yanı sıra fakih bir alim olduğu verilen fikhî örnekler çerçevesinde ifade edilmiştir. Çalışma, hadis alanında meşhur bir muhaddis olan Ebû Dâvûd'un fakihlik yönünü vurgulaması ve bu alandaki çalışmaların azlığından dolayı ilmi sahada yeni fikirler beyan etmesi açısından önem arz etmektedir. Tabii ki konu hakkındaki makaleyi oluştururken Ebû Dâvûd'un eseri hakkında yazılan eserler ile şerhleri araştırılarak ve bab başlıkları ile hadislerle yaptığı açıklamaları incelenerek fikhî görüşünü nasıl beyan ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma ile onun İslam hukuku alanındaki fikhî görüşleri belirlenerek muhaddis bir fakih olduğu araştırmalarla ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler

İslam Hukuku, Hadis, Sünen, Ebû Dâvûd, Fıkıh, İctihad

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Şamil Dağcı danışmanlığında 2024 yılında tamamladığımız "Ebû Dâvûd'un Sünen'indeki Fıkhî Görüşleri" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2024).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	05.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Hadis
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	21. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Mustafa Akgöz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Akgöz, Mustafa. “Ebû Dâvûd’un Sünen’i Özelinde Bazı Fıkıhî Görüşleri Üzerine İnceleme”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 233-236. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

An Examination of Certain Juridical Opinions in Abû Dâwûd's Sunan

Mustafa Akgöz

 orcid.org/0009-0004-1795-4270 mumakgoz@gmail.com ror.org/007x4cq57

Presidency of Religious Affairs, Ankara, Türkiye

Abstract

Abû Dâwûd was not only a distinguished scholar in the field of ḥadîth but also a prominent muḥaddith within the broader scope of Islamic sciences. Owing to this reputation, both during his lifetime and in subsequent generations, scholars praised his profound scholarship. His Sunan played a decisive role in securing his scholarly stature, and the work occupies a place among the renowned collections known as the Kutub al-Sitta.

Presenting the legal (aḥkām) traditions in a systematic form, the Sunan attracted attention in the field of ḥadîth, while also gaining importance in jurisprudential studies by compiling the traditions used as evidence by jurists in their ijtihād. Thus, the purpose of the work is not merely to assemble traditions into a single volume but also to facilitate easier access to the proofs of the madhhab imams and to provide more detailed information on the traditions. In addition, the Sunan deserves careful study for the way it reflects its author's legal thought. Abû Dâwûd frequently offered explanatory comments on traditions where necessary and highlighted those that served as the basis for legal rulings, thereby engaging in juridical reasoning. His choice of chapter headings, often formulated to express rulings, further illustrates his juristic approach.

This study examines Abû Dâwûd's legal views on selected issues within the framework of his Sunan and seeks to identify his jurisprudential positions. The findings demonstrate that he was not merely a collector of traditions but also a jurist with independent reasoning. The study is significant in that it highlights the juridical dimension of a figure otherwise renowned primarily as a muḥaddith and contributes original perspectives to the field, where such investigations remain limited.

In preparing this research, works written on the Sunan as well as its commentaries were consulted, and his explanatory notes along with the formulation of chapter headings were analyzed in order to determine how Abû Dâwûd expressed his juristic opinions. The study concludes that his work reflects a dual scholarly identity: Abû Dâwûd emerges not only as

a prominent muḥaddith but also as a jurist whose contributions enriched the field of Islamic law.

Keywords

Islamic Law, Hadīth, Sunan, Abū Dāwūd, Fiqh, Ijtihād

Ethical Statement

This study was prepared based on the doctoral dissertation titled "The Juristic Opinions in Abu Dawud's Sunan" which we completed in 2024 under the supervision of Prof. Dr. Şamil Dağcı (Ankara: Ankara University, Doctoral Dissertation, 2024).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-05
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Hadith
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 21 - Friday, 29 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Mustafa Akgöz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Akgöz, Mustafa. "An Examination of Certain Juridical Opinions in Abū Dāwūd's Sunan". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 233-236. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Dindar Kimliğin Seküler Maskeleri: Mütedeyyin Ailenin Dindar Kimliğini Gizleyen Gençleri

Hakan Tafran

 orcid.org/0000-0002-9418-4351 tafran@erciyes.edu.tr ror.org/047g8vk19
Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi, Kayseri, Türkiye

Kemal Ataman

 orcid.org/0000-0001-5107-8367 kemal.ataman@marmara.edu.tr ror.org/02kswqa67
Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu bildiri, ailesi mütedeyyin gençlerin aile dışı gündelik yaşamlarında dindar kimliklerini gizlemesini ele almaktadır. Araştırma konusunun günümüzde örüntüleşmiş bir fenomen olduğu gözlemlense de literatürde doğrudan konuyla ilgili bir çalışma yer almamaktadır. Araştırmanın amacı, ailesi mütedeyyin gençlerin aile dışı gündelik yaşamlarında dindar kimliklerini gizleme nedenlerini, onların bu konudaki tecrübe ve düşüncelerini anlamaktır. Anlamaya dönük amaç, çalışmanın odağındaki gençlerin bakış açılarının ve tecrübelerinin çözümlenmesini gerektirmektedir. Bu gereklilik, araştırmada kullanılan metot ve yöntemin belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu doğrultuda araştırmada anlayıcı-yorumlayıcı sosyal bilim metoduna dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Anlayıcı-yorumlayıcı yaklaşım, insanların gündelik yaşamlarında anlamları nasıl oluşturduklarını, neyin anlamlı ya da önemli olduğunu incelemeyi amaçlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Araştırmanın metot ve yönteminde dikkat edilen hususlar, araştırma deseni seçilirken de göz önünde bulundurulmuş; farkında olunan ancak derinlemesine bilgiye ihtiyaç duyulan olgulara odaklanan fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini ailesi mütedeyyin olan dindar kimliğe sahip gençler oluşturmaktadır. Katılımcılar iki örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. İlk olarak katılımcılara ulaşmak için amaca yönelik örnekleme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Amaca yönelik örneklem yönteminin tercih sebebi, dindar kimliğin gizlenme olgusunun dışarıdan bir gözle rahatlıkla tespit edilemeyeceği düşüncesidir. Bu nedenle, ailesi mütedeyyin olan ve gündelik yaşamında dindar kimliğini gizlediği düşünülen gençlerle ön görüşmeler yapılarak örneklem havuzu oluşturulmuştur. Araştırmada yer alan bir diğer örneklem yöntemi ise kartopu örnekleme modelidir. Kartopu örnekleme modeli araştırmaya katılan kişilerden hareketle dindar kimliğini gizlediği düşünülen gençlere daha kolay şekilde ulaşma amacıyla tercih edilmiştir. Örneklem oluşturulurken katılımcıların on sekiz ila otuz yaş aralığında ve ailesiyle birlikte yaşıyor olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Veriler, Nisan-Temmuz 2023 tarihleri arasında 19 katılımcıyla gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilmiştir. Veriler, yorumlayıcı-anlayıcı sosyolojik perspektifi temelinde MAXQDA programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, gençlerin aile çevresi dışında kalan sosyal ortamlarda kavramsallaştırdığı anlamda stratejilere karşılık gündelik yaşamda taktikler geliştirdikleri görülmüştür. Çalışmada gençlerin çeşitli kaygılar nedeniyle dindar kimliklerini gizlediklerini ortaya koymaktadır. Bu kaygılar arasında İslam'ın gericilik ve geçmişle özdeşleştirilmesi, ötekileştirme ve dışlanma korkusu,

damgalanma ya da belirli kalıplarla özdeşleştirilme endişesi, anlaşılma riski ve temsil sorumluluğuna dair hassasiyetler öne çıkmaktadır. Gençlerin dindar kimliklerini görünmez kılmak amacıyla benimsedikleri bu pratikler, “dindar kimliğin seküler maskeleri” kavramsallaştırmasıyla açıklanmaktadır. Gençler, Erving Goffman’ın kavramsallaştırması bağlamında sahne önünü teşkil eden arkadaş çevreleri gibi muhtelif yerlerde seküler maske takmaktadır. Ancak sahne arkasına geçildiğinde seküler maskeler çıkarılmaktadır. Dolayısıyla dindar kimliğin seküler maskeleri, Michel de Certeau’nun kavramsallaştırması çerçevesinde stratejiler karşısında geliştirilen taktikleri ifade etmektedir. Stratejiler, gençlerin arkadaş ortamlarında etkileşimleri sırasında ortaya çıkan endişelerini oluşturmaktadır. Bu endişeler karşısında takınan seküler maskeler ise taktik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Dindar Kimlik, Seküler Maske, Gençlik, Gündelik Hayat

Etik Beyan

Bu bildiri, Prof. Dr. Kemal Ataman’ın yürütücülüğünü yaptığı ve Arş. Gör. Hakan Tafran’ın bursiyer statüsünde görev aldığı 222S861 numaralı, “Ailesi Mütedeyyin Gençlerin Dindar Kimliklerini Gizlemesi Üzerine Nitel Bir Araştırma” başlıklı TÜBİTAK 1002-A Hızlı Destek Modülü kapsamında desteklenen araştırma projesinin veri seti kullanılarak hazırlanan “Ailesi Mütedeyyin Gençlerin Dindar Kimliklerini Gizlemesi Üzerine Nitel Bir Araştırma” adlı tezden üretilmiştir.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	25.06.2025
Kabul Tarihi	30.06.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	22. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Hakan Tafran - Kemal Ataman. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Tafran, Hakan - Ataman, Kemal. “Dindar Kimliğin Seküler Maskeleri: Mütedeyyin Ailenin Dindar Kimliğini Gizleyen Gençleri”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 237-241. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Secular Masks of Religious Identity: Young People Who Conceal The Religious Identity of Their Religious Families

Hakan Tafran

 orcid.org/0000-0002-9418-4351 tafran@erciyes.edu.tr ror.org/047g8vk19
Erciyes University, Theology Faculty, Department of Sociology of Religion, Kayseri, Türkiye

Kemal Ataman

 orcid.org/0000-0001-5107-8367 kemal.ataman@marmara.edu.tr ror.org/02kswqa67
Marmara University, Faculty of Theology, Sociology of Religion, Istanbul, Türkiye

Abstract

Bu bildiri, ailesi mütedeyyin gençlerin aile dışı gündelik yaşamlarında dindar kimliklerini gizlemesini ele almaktadır. Araştırma konusunun günümüzde örüntüleşmiş bir fenomen olduğu gözlemlense de literatürde doğrudan konuyla ilgili bir çalışma yer almamaktadır. Araştırmanın amacı, ailesi mütedeyyin gençlerin aile dışı gündelik yaşamlarında dindar kimliklerini gizleme nedenlerini, onların bu konudaki tecrübe ve düşüncelerini anlamaktır. Anlamaya dönük amaç, çalışmanın odağındaki gençlerin bakış açılarının ve tecrübelerinin çözümlenmesini gerektirmektedir. Bu gereklilik, araştırmada kullanılan metot ve yöntemin belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu doğrultuda araştırmada anlayıcı-yorumlayıcı sosyal bilim metoduna dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Anlayıcı-yorumlayıcı yaklaşım, insanların gündelik yaşamlarında anlamları nasıl oluşturduklarını, neyin anlamlı ya da önemli olduğunu incelemeyi amaçlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Araştırmanın metot ve yönteminde dikkat edilen hususlar, araştırma deseni seçilirken de göz önünde bulundurulmuş; farkında olunan ancak derinlemesine bilgiye ihtiyaç duyulan olgulara odaklanan fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini ailesi mütedeyyin olan dindar kimliğe sahip gençler oluşturmaktadır. Katılımcılar iki örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. İlk olarak katılımcılara ulaşmak için amaca yönelik örnekleme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Amaca yönelik örneklem yönteminin tercih sebebi, dindar kimliğin gizlenme olgusunun dışarıdan bir gözle rahatlıkla tespit edilemeyeceği düşüncesidir. Bu nedenle, ailesi mütedeyyin olan ve gündelik yaşamında dindar kimliğini gizlediği düşünülen gençlerle ön görüşmeler yapılarak örneklem havuzu oluşturulmuştur. Araştırmada yer alan bir diğer örneklem yöntemi ise kartopu örnekleme modelidir. Kartopu örneklem modeli araştırmaya katılan kişilerden hareketle dindar kimliğini gizlediği düşünülen gençlere daha kolay şekilde ulaşma amacıyla tercih edilmiştir. Örneklem oluşturulurken katılımcıların on sekiz ila otuz yaş aralığında ve ailesiyle birlikte yaşıyor olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Veriler, Nisan-Temmuz 2023 tarihleri arasında 19 katılımcıyla gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilmiştir. Veriler, yorumlayıcı-anlayıcı sosyolojik perspektifi temelinde MAXQDA programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, gençlerin aile çevresi dışında kalan sosyal ortamlarda kavramsallaştırdığı anlamda stratejilere karşılık gündelik yaşamda taktikler geliştirdikleri görülmüştür. Çalışmada gençlerin çeşitli kaygılar nedeniyle dindar kimliklerini gizlediklerini ortaya koymaktadır. Bu kaygılar arasında İslam'ın gericilik ve geçmişle özdeşleştirilmesi, ötekileştirme ve dışlanma korkusu,

damgalanma ya da belirli kalıplarla özdeşleştirilme endişesi, anlaşılma riski ve temsil sorumluluğuna dair hassasiyetler öne çıkmaktadır. Gençlerin dindar kimliklerini görünmez kılmak amacıyla benimsedikleri bu pratikler, "dindar kimliğin seküler maskeleri" kavramsallaştırmasıyla açıklanmaktadır. Gençler, Erving Goffman'ın kavramsallaştırması bağlamında sahne önünü teşkil eden arkadaş çevreleri gibi muhtelif yerlerde seküler maske takmaktadır. Ancak sahne arkasına geçildiğinde seküler maskeler çıkarılmaktadır. Dolayısıyla dindar kimliğin seküler maskeleri, Michel de Certeau'nun kavramsallaştırması çerçevesinde stratejiler karşısında geliştirilen taktikleri ifade etmektedir. Stratejiler, gençlerin arkadaş ortamlarında etkileşimleri sırasında ortaya çıkan endişelerini oluşturmaktadır. Bu endişeler karşısında takınan seküler maskeler ise taktik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Keywords

Sociology of Religion, Religious Identity, Secular Mask, Youth, Everyday Life

Ethical Statement

This paper is derived from the thesis titled "A Qualitative Study on the Concealment of Religious Identity by Young People from Religious Families," which was produced using the dataset of the research project titled "A Qualitative Study on the Concealment of Religious Identity by Young People from Religious Families," supported under the TÜBİTAK 1002-A Rapid Support Program (Project No: 222S861), conducted under the supervision of Prof. Dr. Kemal Ataman, with Research Assistant Hakan Tafran serving as a scholarship holder.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-06-25
Accepted	2025-06-30
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 22 - Friday, 29 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Hakan Tafran - Kemal Ataman. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press

Citation

Tafran, Hakan - Ataman, Kemal. "The Secular Masks of Religious Identity: Young People Who Conceal The Religious Identity of Their Religious Families". *The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts*. ed. Abdullah Demir. 237-241. Ankara: Oku Okut Press, 2025. <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82>

Simone de Beauvoir'ın İkinci Cins – Evlilik Çağı Eserinde Kadınların 'Öteki' Olarak Konumlandırılması

Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir

 orcid.org/0009-0003-3922-3826 tekkesinoglugulbeyaz@gmail.com

 ror.org/01x8m3269

Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye

Öz

Simone de Beauvoir'ın 'İkinci Cins – Evlilik Çağı' eseri temel olarak kadının toplumsal konumunu analiz etmektedir. Araştırmada kadının tarihsel ve kültürel süreçlerde nasıl "öteki" konumuna itildiği, feminist teori ve varoluşçu felsefenin kavramlarıyla birlikte ele alınmaktadır. Çalışmanın konusu, evlilik kurumunun kadın kimliğini nasıl şekillendirdiği ve onun birey olma mücadelesine etkisi üzerinedir. Araştırmanın önemi, kadının toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden nasıl denetlendiğini ve bu rollerin ataerkil düzeni nasıl yeniden ürettiğini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Simone de Beauvoir'ın eserinde kadınlığın yalnızca biyolojik değil, kültürel, ideolojik ve dini yapılarla nasıl inşa edildiğini göstermektir. Bu doğrultuda nitel bir yöntem kullanılmış, metin temelli betimleyici analiz tercih edilmiştir. Birincil kaynak olarak Beauvoir'ın İkinci Cins eseri incelenmiş, Zehra Y. Dökmen, R.W. Connell, Inge Stephan ve Josephine Donovan gibi düşünürlerin çalışmaları ikincil kaynak olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kadınlık toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik kurumu ve kültürel normlarla daraltılmıştır. Beauvoir'a göre kadın, erkek öznenin karşıtı ve tamamlayıcısı olarak tanımlandığı için birey değil, öteki konumuna itilmiştir. Evlilik, kadına görünürde güvenlik sağlarken, aslında onun bedensel ve ekonomik özgürlüğünü sınırlandırmaktadır. Heidegger'in 'das Man' ve Sartre'ın 'kendi-için-varlık' kavramlarıyla kadının toplumsal yabancılaşması açıklanmıştır. Ayrıca Stephan'ın analizleri, bu ötekiliğin psikolojik boyutlarını da ortaya koymuştur.

Kadın kimliğinin yalnızca biyolojik bir gerçeklik değil, ataerkil toplumun dayattığı toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve dini kodlarla inşa edilen bir yapı olduğunu göstermektedir. Beauvoir'ın analizine göre kadın, erkeğin özne konumunun karşıtı ve tamamlayıcısı olarak tanımlandığı için birey olma hakkından mahrum bırakılmış ve sürekli "öteki" konumuna itilmiştir. Evlilik kurumu ise bu ötekiliği görünürde güvenlik ve statü sağlarken, gerçekte kadını eş, anne ve hizmet eden bir varlığa indirger. Kadının bedeni, arzuları ve kararları toplumsal normlar ve erkek bakışı tarafından denetlenir. Sonuç olarak, evlilik bir eşitlik alanı değil, erkeğin üstünlüğünü yeniden üreten bir iktidar alanıdır. Kadının özneleşmesi ancak ekonomik bağımsızlık, bireysel farkındalık ve ataerkil normların sorgulanmasıyla mümkün olabilir. Feminist hareketlerin tarihsel süreci de bu

özgürleşmenin bireysel değil, aynı zamanda kolektif bir çabayla gerçekleşebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Simone de Beauvoir, İkinci Cins, Öteki, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Roller, Feminizm

Etik Beyan

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Elif Büşra Kocalan Ergün danışmanlığında 2025 yılında Seminer Dersi kapsamında tamamlanan “Simone De Beauvoir/İkinci Cins – Evlilik Çağı Eserinde Kadınların “Öteki” Olarak Konumlandırılması” başlıklı çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	22.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	22. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Tekkeşinoğlu Demir, Gülbeyaz. “Simone de Beauvoir'in İkinci Cins – Evlilik Çağı Eserinde Kadınların 'Öteki' Olarak Konumlandırılması”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 242-245. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Positioning of Women as 'The Other' in Simone De Beauvoir's The Second Sex – The Age of Marriage

Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir

 orcid.org/0009-0003-3922-3826 tekkesinogludemirgulbeyaz@gmail.com

 ror.org/01x8m3269

Hitit University, Graduate School of Education, Department of Sociology of Religion,
Çorum, Türkiye

Abstract

This study analyses the social position of women based on Simone de Beauvoir's work 'The Second Sex – The Age of Marriage'. The research examines how women have been pushed into the position of 'the other' in historical and cultural processes, using concepts from feminist theory and existentialist philosophy. The subject of the study is how the institution of marriage shapes women's identity and its impact on their struggle to become individuals. The importance of the research lies in revealing how women are controlled through gender roles and how these roles reproduce the patriarchal order.

The aim of the research is to show how womanhood is constructed not only biologically but also through cultural, ideological, and religious structures in Simone de Beauvoir's work. To this end, a qualitative method was used, and text-based descriptive analysis was preferred. Beauvoir's *The Second Sex* was examined as the primary source, and the works of thinkers such as Zehra Y. Dökmen, R.W. Connell, Inge Stephan, and Josephine Donovan were evaluated as secondary sources.

According to the findings, womanhood has been narrowed down by social gender roles, the institution of marriage, and cultural norms. According to Beauvoir, women are defined as the opposite and complement of male subjects and therefore pushed into the position of the other rather than being individuals. Marriage provides women with apparent security, but in fact limits their physical and economic freedom. Heidegger's concept of "das Man" and Sartre's concept of "being-for-itself" are used to explain women's social alienation. In addition, Stephan's analyses reveal the psychological dimensions of this otherness.

It shows that female identity is not merely a biological reality, but a construct built on gender roles imposed by patriarchal society, cultural norms, and religious codes. According to Beauvoir's analysis, women have been deprived of their right to be individuals and constantly pushed into the position of 'the other' because they are defined as the opposite and complement of men. The institution of marriage, while seemingly providing security and status, in reality reduces women to the roles of wife, mother, and servant. A woman's body, desires, and decisions are controlled by social norms and the male gaze. As a result, marriage is not a space of equality but a space of power that reproduces male supremacy. A woman's subjectification is only possible through economic independence, individual awareness, and the questioning of patriarchal norms. The

historical process of feminist movements also shows that this liberation can only be achieved through collective effort, not individual effort.

Keywords

Sociology of Religion, Simone de Beauvoir, The Second Sex, The Other, Gender, Gender roles, Feminism

Ethical Statement

This study was completed in 2025 under the supervision of Dr. Elif Büşra Kocalan Ergün as part of a seminar course, based on the thesis titled "Simone De Beauvoir/The Second Sex – Positioning Women as “Other” in The Age of Marriage".

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-22
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 22 - Friday, 29 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Tekkeşinoğlu Demir, Gülbeyaz. "The Positioning of Women as 'The Other' in Simone De Beauvoir's The Second Sex – The Age of Marriage". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 242-245. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Engellilik ve Din: Dini Geleneklerde Engelli Bireylere Yaklaşımlar Üzerine Bir Değerlendirme

Gül Ahlatcı Elmas

 orcid.org/0009-0008-3172-303X guelahlatci@hotmail.com ror.org/01x8m3269
Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye

Öz

Engellilik, sadece bireyin yaşadığı fiziksel veya zihinsel bir eksiklik değil, aynı zamanda toplumun bu duruma yüklediği anlamlar ve kurduğu ilişkiler çerçevesinde şekillenen çok boyutlu bir olgudur. Bu seminer çalışması, engelli bireylerin dini yaşantılarına ve dünya dinlerinin bu bireylere yönelik yaklaşımlarına sosyolojik bir çerçeveden odaklanmaktadır. Engelliliğin bireysel, toplumsal ve dini yönlerinin birlikte ele alındığı bu çalışma, aynı zamanda dinin engelli bireyler açısından sunduğu imkânlar ve sınırlılıkları da ortaya koymaktadır.

Tarihsel süreçte dinlerin engellilik olgusuna dair söylem ve uygulamaları farklılık göstermiştir. Yahudilik, engelli bireyleri hem kutsal alanlardan sınırlayan hem de koruyan düzenlemelerle çelişkili bir tutum sergilerken, Hristiyanlıkta Hz. İsa'nın engelli bireyleri iyileştirmesi merhamet, kabul ve kapsayıcılığı ön plana çıkarmıştır. Hinduizm'de engellilik genellikle geçmiş yaşamların bir sonucu olarak görülmekte; Budizm'de ise bu durum, ruhsal bir dönüşüm fırsatı olarak yorumlanmaktadır. İslam dini ise engellilik konusuna diğer dinlerden farklı olarak daha kapsayıcı bir perspektiften yaklaşmaktadır. İslam'da, engelli bireylerin dini yükümlülüklerinde kolaylaştırıcı hükümler getirilmiş; ibadetlerde ruhsatlar tanınmıştır. Ayrıca, engelli bireylerin toplumsal ve dini görevlerde aktif rol üstlenmeleri teşvik edilmiştir. Günümüzde ise İslam ülkelerinde engelli bireylerin dini hizmetlere erişimi için işaret diliyle hutbeler, sesli Kur'an uygulamaları gibi bazı uygulamalar hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Araştırma sonuçları, dinin engelli bireylerin yaşadığı manevi, psikolojik ve sosyal zorluklarla başa çıkmalarında önemli bir destek kaynağı olduğunu göstermektedir. Ancak mevcut dini hizmetlerin yapısal engeller, bilinç eksiklikleri ve yetersiz materyaller nedeniyle yeterince kapsayıcı olmadığı da ortaya konmuştur. Bu nedenle din adamlarının engellilik konusunda farkındalık kazanması, ibadet alanlarının erişilebilir hale getirilmesi ve dini eğitimin farklı engel türlerine uygun olarak yapılandırılması gerekmektedir. Sonuç olarak, dinin birleştirici ve kuşatıcı işlevini güçlendirmek için, engelli bireylerin aktif cemaat üyeleri olarak kabul edildiği, hak temelli ve kapsayıcı yaklaşımlar geliştirilmelidir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış, klasik ve modern dini kaynaklar ile sosyolojik literatür taranmıştır. İçerik analizi yoluyla elde edilen veriler, engelli bireylerin dini gelişimi, ibadetlere katılımı ve dini hizmetlere erişimi gibi başlıklarda sınıflandırılmıştır. Ayrıca toplumda görülen yanlış dini yorumların, engelliliği yalnızca ilahi bir ceza olarak algılamasının bireyin içsel barışını ve toplumun sorumluluk duygusunu zedelediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, dinin hem bireysel dayanıklılığı destekleyen hem de toplumsal sorumluluğu pekiştiren önemli bir kaynak olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, engelliliğe ilişkin hak temelli ve kapsayıcı dini yaklaşımların geliştirilmesi gerektiği sonucuna

ulaşmıştır. Ayrıca dini kurumların ve din eğitimi veren yapıların, engelli bireylerin ibadet, eğitim ve aidiyet süreçlerine etkin biçimde katılımını sağlayacak yapısal reformlar geliştirmesi; hem dini temsilin kapsayıcılığı açısından hem de sosyal adaletin tesisi bakımından hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Engellilik ve Din, Engelliliğin Teolojik Yorumları, Manevi Doyum, İyi Oluş, Sosyal Sorumluluk ve Erişilebilirlik

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Yakup Çoştur danışmanlığında 2025 yılında Seminer Dersi kapsamında tamamlanan “Engellilik ve Din: Dini Geleneklerde Engelli Bireylere Yaklaşımlar üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	22. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Gül Ahlatcı Elmas. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Ahlatcı Elmas, Gül. “Engellilik ve Din: Dini Geleneklerde Engelli Bireylere Yaklaşımlar Üzerine Bir Değerlendirme”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 246-249. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Disability and Religion: An Evaluation on Approaches to Persons with Disabilities in Religious Traditions

Gül Ahlatcı Elmas

 orcid.org/0009-0008-3172-303X guelahlatci@hotmail.com ror.org/01x8m3269
Hitit University, Graduate School of Education, Department of Sociology of Religion,
Çorum, Türkiye

Abstract

Disability is not merely a physical or mental deficiency experienced by an individual, but a multidimensional phenomenon shaped within the framework of the meanings attributed to it by society and the relationships it establishes. This seminar study focuses on the religious lives of individuals with disabilities and the approaches of world religions toward these individuals, from a sociological perspective. By addressing the individual, social, and religious dimensions of disability together, this study also reveals both the opportunities and limitations that religion offers to individuals with disabilities.

Throughout history, the discourses and practices of religions regarding the phenomenon of disability have varied. Judaism exhibits a contradictory attitude by implementing regulations that both exclude and protect individuals with disabilities from sacred spaces. In Christianity, the healing of disabled individuals by Jesus emphasizes compassion, acceptance, and inclusiveness. In Hinduism, disability is generally seen as a result of past lives, whereas in Buddhism, it is interpreted as an opportunity for spiritual transformation. Islam, on the other hand, approaches the issue of disability from a more inclusive perspective compared to other religions. In Islam, facilitative rulings have been introduced to ease religious obligations for individuals with disabilities, and exemptions have been granted in acts of worship. Furthermore, the active participation of disabled individuals in both social and religious duties is encouraged. In recent times, various practices such as Friday sermons in sign language and audio Qur'ân applications have been initiated in some Islamic countries to improve access to religious services for individuals with disabilities.

The research findings show that religion serves as a significant source of support for individuals with disabilities in coping with spiritual, psychological, and social challenges. However, it has also been revealed that current religious services are not sufficiently inclusive due to structural barriers, lack of awareness, and inadequate materials. Therefore, it is essential for religious leaders to develop awareness about disability, for places of worship to be made accessible, and for religious education to be structured according to different types of disabilities. Ultimately, in order to strengthen the unifying and embracing function of religion, right-based and inclusive approaches must be developed in which individuals with disabilities are accepted as active members of religious communities.

A qualitative method was employed in the research, and both classical and contemporary religious sources as well as sociological literature were reviewed. The data obtained through content analysis were categorized under themes such as religious development, participation in worship, and access to religious services by individuals with disabilities.

Moreover, it was identified that false religious interpretations in society, such as perceiving disability solely as a divine punishment, undermine both the inner peace of individuals and the collective sense of responsibility. Consequently, religion has been identified as a vital resource that supports both individual resilience and social responsibility. In this context, it is concluded that right-based and inclusive religious approaches concerning disability need to be developed. Furthermore, it is of critical importance that religious institutions and structures providing religious education implement structural reforms to ensure the effective participation of individuals with disabilities in worship, education, and community life—both for the inclusivity of religious representation and the realization of social justice.

Keywords

Sociology of Religion, Disability and Religion, Theological Interpretations of Disability, Spiritual Fulfillment, Well-Being, Social Responsibility and Accessibility

Ethical Statement

This study is based on the seminar paper titled “Disability and Religion: An Assessment of Approaches to Disabled Individuals in Religious Traditions”, which was completed in 2025 under the supervision of Prof. Dr. Yakup Çoştu as part of the Seminar Course.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Sociology
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 22 - Friday, 29 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Gül Ahlatcı Elmas. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Ahlatcı Elmas, Gül. “Disability and Religion: An Evaluation on Approaches to Persons with Disabilities in Religious Traditions”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 246-249. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ergenlik Döneminde Hafızlık Süreci ve Tanrı Algısı: Aile ve Sosyal İlişkilerin Rolü

Sulhiye Bil

 orcid.org/0009-0001-7794-0346 sulhiye.bil.78@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Tanrı algısı, bireyin doğumundan itibaren gelişmeye başlayan çok boyutlu bir olgudur. Bu algının oluşumunda, çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailenin tutum ve iletişim tarzı belirleyici rol oynamaktadır. Ergenlik dönemi, bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli değişimlerin yaşandığı; aynı zamanda dinî inanç ve kavramların sorgulandığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte birey, çocukluk döneminden taşıdığı dinî değerleri yeniden değerlendirme eğilimindedir. Bu değerlendirme süreci, özellikle aileyle olan ilişkilerde çatışmalara yol açabilmekte ve bireyin duygusal desteğe duyduğu ihtiyacı artırmaktadır. Ergenlik döneminde yürütülen hafızlık eğitimi, bireyin yaşadığı değişimlere ek olarak, yoğun ve disiplinli bir süreç gerektirmektedir. Bu koşullar altında aile desteği ve sosyal destek, bireyin hem psikolojik iyilik halî hem de Tanrı ile kurduğu ilişki açısından kritik bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın konusunu; ergenlik döneminde hafızlık eğitimi alan ergen bireylerin hafızlık süreci ilişkileri ve Tanrı algısı oluşturmaktadır. Çalışma, ergenlik gibi zorlu bir gelişim evresinde hafızlık yapan bireylerin aile ve sosyal ilişkilerini ortaya koyarak, Tanrı'yla olan ilişkilerinin nasıl daha diri tutulacağını anlamak açısından önemlidir. Nitekim hem ebeveynlerin hem de eğitimcilerin tutumları hafızlık sürecini etkilemektedir. Bu çalışma hafızlık yapan öğrencilerin hem ebeveynlerine hem de eğitimcilerine alanlarında rehber olacak bulgular sunması açısından da önemlidir. Bu çalışma, ergenlik döneminde hafızlık eğitimi alan bireylerin aile ilişkileri ve Tanrı algılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, ergenlik döneminde hafızlık eğitimi alan bireylerin hafızlık süreci ilişkileri ile Tanrı algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, hafızlık eğitimi alan 20 kız öğrenciyle sınırlı tutulmuştur. Katılımcılara aile ve kurs ortamıyla alakalı sorular yöneltilmiştir. Çalışmada Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmış; veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik ile betimsel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir. İçerik analiziyle alt temalara uygun kodlamalar yapılmış, betimsel analizle çalışma güçlendirilmiştir. Sonuç olarak, ergenlik döneminde sorgulamaya açık olan bireylerin aileleriyle çatışma içerisinde olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulardan, özellikle olumsuz baba figürüne sahip olan katılımcıların Tanrı algılarına bakıldığında, olumlu Tanrı algısına sahip olmaları dikkat çekmiştir. Bu sonucun en önemli sebebinin, katılımcıların sosyal çevrelerinden destek görmeleri olduğu söylenebilir. Yatılı kurs ortamında kalan hafızlık öğrencilerinin en önemli sosyal çevreleri, öğreticiler ve akranlarıdır. Öğrencilere öğreticileri ile ilişkileri sorulduğunda, katılımcı öğrencilerin tamamı “anne gibi şefkatli, anlayışlı” gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu bağlamda, Tanrı algısına etki eden sosyal çevre faktörünün önemi ortaya çıkmaktadır. Sosyal çevreleriyle,

özellikle din eğitimi veren öğreticileriyle aralarındaki pozitif bağın, Tanrı algılarına da pozitif yönde etki ettiği görülmüştür. Tanrı algısını nesne ilişkileri, Rizzuto'nun görüşleri kapsamında incelediğimizde, Tanrı algısının ebeveyn tutumlarına göre oluştuğunu bununla birlikte yaşam içerisinde, bireyin kendi tecrübelerinin, kurduğu diğer ilişkilerin de Tanrı algısını etkilediğini; olumsuz ebeveyn algısından da olumlu ve sevgi yönelimli bir Tanrı algısının ortaya çıkacağını söylemek mümkündür. Hafızlık öğrencileri, kendilerine göre, dini temsil eden öğreticilerini “anne gibi merhametli” “anlayışlı” “sevgi dolu” gibi ifadelerle ifade etmektedirler. Dolayısıyla öğreticileriyle kurdukları olumlu ilişki, ebeveynleriyle aralarındaki olumsuz ilişkiyi telafi etmekte, Tanrı algılarına da olumlu bir yansımaya olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Din Psikolojisi, Din Eğitimi, Tanrı Algısı, Aile, Ergenlik, Hafızlık, Sosyal Destek

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Behlül Tokur danışmanlığında 2025 yılında tamamladığımız “Hafızlık Yapan Kız Kur'an Kursu Öğrencilerinde Hafızlık Süreci ve Tanrı Algısı” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	17.06.2025
Kabul Tarihi	09.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji
Araştırma Alanı	Din Psikolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	23. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Sulhiye Bil. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Bil, Sulhiye. “Ergenlik Döneminde Hafızlık Süreci ve Tanrı Algısı: Aile ve Sosyal İlişkilerin Rolü”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 250-253. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Process of Memorizing the Qur'an During Adolescence and the Perception of God: The Role of Family and Social Relationships

Sulhiye Bil

 orcid.org/0009-0001-7794-0346 sulhiye.bil.78@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

The perception of God (ma'rifat Allāh) is a multidimensional phenomenon that begins to develop from birth. In shaping this perception, the attitudes and communication style of the family — being the child's first social environment — play a decisive role. Adolescence is a critical developmental stage in which significant cognitive, emotional, and social changes occur; religious beliefs and concepts are also intensely questioned. During this period, the individual tends to reevaluate the religious values inherited from childhood. This questioning process can often lead to conflicts within family and social relationships, and increase the adolescent's need for emotional support. When carried out during adolescence, memorization of the Qur'an requires an intensive and disciplined process, adding to the developmental challenges of this period. Under these circumstances, family and social support becomes vitally important for both the adolescent's psychological well-being, and their relationship with God. In this context, the study focuses on adolescents who undergo memorization of the Qur'an during puberty, and explores both, their relation within the memorization of Qur'an process and their perception of God. The study is significant in that it reveals the family dynamics of adolescents engaged in Qur'an memorization during a challenging developmental phase, and seeks to understand, how their relationship with God can be sustained and strengthened. The attitudes of both parents and educators are shown to have a considerable impact on the memorization of Qur'an process. Therefore, the findings of this research are valuable for both parents of memorization of Qur'an students, and educators involved in Qur'anic instruction. The aim of this study is to examine the relationship between adolescents' family and social interactions and their perception of God during the memorization of Qur'an process. The study was limited to twenty female students receiving residential memorization of Qur'an education. Participants were asked questions about their family and course environment. A qualitative research design — specifically phenomenology (taḥqīq fī al-ẓawāhir) — was employed. Data were collected through semi-structured interviews, and analyzed using content and descriptive analysis techniques. Coding was done according to the sub-themes through content analysis, and the study was strengthened with descriptive analysis. The findings indicate that adolescents, who are cognitively open to questioning during this developmental stage, frequently experience conflicts with their families. Notably, participants who reported negative father figures surprisingly exhibited a positive God image. The most significant factor contributing to this outcome appears to be the support they received from their social environment. For students living in boarding schools, the most influential social environment consists of their instructors (mu'allimāt) and peers. When asked about their relationships with their instructors, all participants used

expressions such as “compassionate like a mother” and “understanding.” This highlights the significance of the social environment in shaping the perception of God. The positive bond formed between students and — especially — their religious educators was found to positively influence their God perception as well. When examining the perception of God within the framework of object relations theory and Rizzuto’s views, it can be argued that the perception of God is shaped by parental attitudes. Additionally, the individual’s personal experiences and relationships formed throughout life also influence their perception of God. Even in cases of negative parental perceptions, a positive and love-oriented image of God may emerge. For example, Hafız students describe their religious instructors using expressions such as “merciful like a mother,” “understanding,” and “full of love.” Therefore, the positive relationship they establish with their instructors seems to compensate for the negative relationship with their parents, which also has a positive reflection on their perception of God.

Keywords

Psychology of Religion, Religious Education, Perception of God, Family, Adolescence, Memorization of the Qur’ān, Social Support

Ethical Statement

This study is based on our master’s thesis titled “The Memorization Process and the Concept of God Among Female Students Attending Qur’ān Courses”, completed in 2025 under the supervision of Prof. Dr. Behlül Tokur (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt University, Master’s Thesis, 2025).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-06-17
Accepted	2025-08-09
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology
Research Area	Religious Studies, Psychology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 23 - Friday, 29 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Sulhiye Bil. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Bil, Sulhiye. “The Process of Memorizing the Qur’an During Adolescence and the Perception of God: The Role of Family and Social Relationships”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 250-253. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ergen Bireylerde Tüketim Alışkanlığı ile Kanaatkârlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma

Havva Öztürk

 orcid.org/0009-0006-0340-9364 hawaoztrk.94@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Topluma ait olan ve bireylerin kazanması istenilen değerler, bireylere doğru kararlara varmalarında yardımcı olan temel ahlaki ilkeleri içermektedir. Bu değerlerden kanaatkârlık gibi bazılarının yitirilmesiyle bencillik davranışı ortaya çıkmaktadır. Bencillik sonucunda da sürekli zevk arayan ve tüketen narsist bir insan modeli oluşmaktadır. Tüketim ise kişinin istek ve ihtiyaçları sonucu ortaya çıkan harcamalardır. Tüketimi ihtiyaçlar belirlerken ihtiyaçları ise tüketim kültürü belirlemektedir. Birey kendisinde bulunan güzelliklerle yaşamak yerine ulaşamadığı imkânları düşünerek hayal kırıklığına uğramaktadır. Bunun sonucunda da kanaatkâr olamayarak tatminsiz ve mutsuz olmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın konusunu, kanaatkârlık ile tüketim alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır. Çalışmanın temel amacını ise, ergenlerden yola çıkarak bireylerde oluşan tüketim alışkanlığının ahlaki yargılardan kanaatkârlık ile olan etkileşiminin yönünü ve ilişkisini ortaya koymaktır. Elde edilen bu veriler, bireylerin tüketim sürecindeki tutumlarını ve iradi eğilimlerini ortaya koymakta; bu yönüyle hem din psikolojisi alanına katkı sunmakta hem de bireylerin tüketim konusundaki bilinç ve yaklaşımlarını anlamaya yardımcı olmak açısından önemlidir. Araştırma teorik bölümünde dokümantasyon yönteminden, uygulama bölümünde ise tarama metodu olan nicel araştırma deseni bağlamında anket kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki ortaöğretim kurumlarının 4 ayrı okulunda öğrenim gören 443 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Kanaatkârlık Ölçeği ve Hedonik Tüketim Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre ergen bireylerin tüketim alışkanlığı ile kanaatkâr olma düzeyi arasında anlamlı negatif yönlü ilişkili olduğu, düşük kanaatkârlık düzeyine sahip bireylerin hedonik tüketim alışkanlığının fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, demografik değişkenlere ilişkin bulgular incelendiğinde, hedonik tüketim alışkanlığı ölçek puanı ile cinsiyet, ekonomik düzey ve okul türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, kadın katılımcıların puan ortalamaları erkek katılımcılara göre daha yüksek çıkmıştır. Ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerde hedonik tüketim puanı artış göstermektedir. Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer okullarda öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek hedonik tüketim eğilimleri sergilediği görülmüştür. Kanaat değerinin ölçek puanları ile okul türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilirken diğer demografik değişkenler arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Buna göre en düşük puan türüne sahip

katılımcıların Fen Lisesinde okuduğu, en yüksek puan türüne sahip katılımcıların ise Anadolu Lisesinde okuduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Din Psikolojisi, Ergenlik, Kanaatkârlık, Tüketim Alışkanlığı, Hedonik Tüketim

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Behlül Tokur danışmanlığında sürdürdüğümüz “Ergen Bireylerde Tüketim Alışkanlığı ile Kanaatkârlık ve Maneviyat Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	21.06.2025
Kabul Tarihi	21.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji
Araştırma Alanı	Din Psikolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	23. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Havva Öztürk. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Öztürk, Havva. “Ergen Bireylerde Tüketim Alışkanlığı ile Kanaatkârlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 254-257. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

A Study on the Relationship Between Consumption Habits and Frugality in Adolescents

Havva Öztürk

 orcid.org/0009-0006-0340-9364 hawaoztrk.94@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

The values that belong to society and are intended to be instilled in individuals encompass fundamental moral principles that aid individuals in making sound decisions. The loss of certain values-such as frugality-can lead to selfish behavior. As a result of selfishness, a narcissistic human model emerges, constantly seeking pleasure and engaging in consumption. Consumption refers to expenditures arising from a person's desires and needs; while needs shape consumption, it is consumer culture that defines those needs. Rather than living with the blessings already within them, individuals experience disappointment as they dwell on unattainable possibilities. Consequently, they become incapable of frugality, leading to dissatisfaction and unhappiness. In this context, the study focuses on examining the relationship between frugality and consumption habits. The main objective is to explore, through adolescents, the interaction and direction of the relationship between individuals' consumption habits and the moral judgment of frugality. The data obtained reveal individuals' attitudes and volitional tendencies within the consumption process; in this regard, the findings contribute to the field of psychology of religion and are significant in helping to understand individuals' awareness and approaches concerning consumption. In the theoretical part of the study, the documentation method was employed, while in the practical part, a survey was conducted within a quantitative research design. The sample consisted of 443 students studying at four different secondary education institutions in Ankara during the 2023–2024 academic year. The data collection tools included the Personal Information Form, the Frugality Scale, and the Hedonic Consumption Scale. Data were analyzed using the SPSS statistical software. According to the findings, there is a statistically significant negative relationship between adolescents' consumption habits and their level of frugality. It was concluded that individuals with lower levels of frugality tend to exhibit higher levels of hedonic Consumption habits. Furthermore, when examining the findings related to demographic variables, statistically significant relationships were identified between scores on the hedonic consumption habits scale and variables such as gender, economic level, and school type. Specifically, female participants showed higher mean scores than male participants. Individuals with higher economic levels exhibited an increase in hedonic consumption scores. Students attending Science High Schools demonstrated stronger tendencies toward hedonic consumption compared to those enrolled in other school types. While statistically significant correlations were found between the scale scores of the value of frugality and the type of school, no significant relationships were observed among other demographic variables. Accordingly, it was observed that participants with the lowest

score types attended Science High Schools, whereas those with the highest score types attended Anatolian High Schools.

Keywords

Psychology of Religion, Adolescence, Frugality, Consumption Habits, Hedonic Consumption

Ethical Statement

This study is based on our ongoing master's thesis titled "A Study on the Relationship Between Consumption Habits, Contentment, and Spirituality in Adolescents", conducted under the supervision of Prof. Dr. Behlül Tokur at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-06-21
Accepted	2025-07-21
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology
Research Area	Religious Studies, Psychology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 23 - Friday, 29 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Havva Öztürk. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Öztürk, Havva. "A Study on the Relationship Between Consumption Habits and Frugality in Adolescents". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 254-257. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Muhafazakârlık ve Sekülerlik Arasında Kimlik Arayışı: 'Bir İstanbul Ansiklopedisi' Dizisinde Kadın Ruhunun Psiko-Sosyolojik Haritası

Hatice Nur Deligöz

 orcid.org/0009-0004-7093-288X haticenury24@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Günümüzde modernitenin etkisiyle toplumlar ve bireyler yeni kimlikler oluşturmaya başlamıştır. Modernite ile birlikte hayatımıza giren sekülerlik ve muhafazakarlık kavramları ideolojik kavramlar olmalarının yanı sıra bir kimlik görevi görmektedirler. Bu çalışma Bir İstanbul Ansiklopedisi dizisi özelinde seküler ve modern toplumda yaşayan kadınların dini kimlikler ile toplumsal normlar arasında yaşadıkları ruhsal bunalımı ve ikilemi incelemektedir.

Dizinin üç ana kadın karakteri üzerinden Zehra, Nesrin ve Aylin'in modern ve seküler değerlerle karşı karşıya geldiğinde girdikleri kimlik mücadelesi psiko-sosyal açıdan incelenmiştir. Karakterlerin dini pratiklere yönelme, tesettür ve sembolik davranışları, psikolojik savunma mekanizmaları, bağlanma stilleri, kimlik çatışmaları ve toplumsal konumları karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmış ve yalnız inanç boyutunda değil kimlik, özerklik ve toplumsal aidiyet çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Amacımız kadınların sekülerleşme ve muhafazakarlaşma süreçlerinde itaat ile özgürlük arasında kurduğu anlam bağlarını da anlamak ve tartışmaktır. Bazı kadınlar için muhafazakarlık var olan gelenekselleşmiş yapılara uyumu ve teslimiyeti ifade ederken bazıları için ise kendini gerçekleştirme, özgürleşme ve bireysel anlam üretimi olarak görülmektedir. Bu farklı yönelimlerin altında yatan sebepler, psikolojik motivasyonlar, aile ve cemaat ilişkileri, toplumsal baskılar, seküler toplumun kadın üzerindeki etkileri ve kadın kimliğinin muhafazakar ve seküler kodlar arasında nasıl bölünüp inşa edildiği anlamaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak karakterler karşılaştırmalı olarak ele alınmış ve kadın yalnızca itaat eden, kendisine yazılan rolü oynayan bir figür değil aynı zamanda seçimlerini özgürce yapan, sorgulayabilen ve kendi hayatında özne olabilen bir konumda ele alınmıştır.

Araştırmamız bireyin iç dünyasını ele alırken aynı zamanda iç dünya ve toplum arasında kalan kadını ve karakterler üzerinden bu çatışmayı psiko-sosyolojik açıdan gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Bireyin ruhsal çözümlemeleri toplumun yapısıyla ilişkilendirilmiştir ve birey toplumdan bağımsız değil aksine toplumla sürekli etkileşim halinde olarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Din Psikolojisi, Sekülerleşme, Muhafazakarlık, Kimlik Çatışması, Kadın

Türü

Bildiri Özeti

Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	31.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji
Araştırma Alanı	Din Psikolojisi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	23. Oturum - 29 Ağustos 2025 Cuma 21.00-22.00
Telif Hakkı	© 2025 Hatice Nur Deligöz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Deligöz, Hatice Nur. “Muhafazakârlık ve Sekülerlik Arasında Kimlik Arayışı: 'Bir İstanbul Ansiklopedisi' Dizisinde Kadın Ruhunun Psiko-Sosyolojik Haritası”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 258-261. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Search for Identity Between Conservatism and Secularism: A Psycho-Sociological Map of the Female Psyche in 'An Istanbul Encyclopedia' Series

Hatice Nur Deligöz

 orcid.org/0009-0004-7093-288X haticenury24@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Ankara, Türkiye

Abstract

Today, under the influence of modernity, societies and individuals have begun to form new identities. The concepts of secularism and conservatism, which have entered our lives with modernity, serve as ideological concepts as well as identities. This study examines the spiritual turmoil and dilemma experienced by women living in a secular and modern society between religious identities and social norms, specifically in the context of the Istanbul Encyclopedia series.

The identity struggles of Zehra, Nesrin, and Aylin, the three main female characters in the series, when confronted with modern and secular values are examined from a psycho-social perspective. The characters' religious practices, veiling, and symbolic behaviours, psychological defence mechanisms, attachment styles, identity conflicts, and social positions are compared and evaluated not only in terms of faith but also in terms of identity autonomy and social belonging.

Our aim is to understand and discuss the connections that women establish between obedience and freedom in the processes of secularisation and conservatism. For some women, conservatism represents conformity to existing traditional structures and submission, while for others it is seen as self-realisation, liberation and individual meaning production. The underlying reasons for these different orientations, psychological motivations, family and community relationships, social pressures, the effects of secular society on women, and how women's identity is divided and constructed between conservative and secular codes have been examined.

As a result, the characters are examined comparatively, and women are portrayed not only as obedient figures playing the roles assigned to them, but also as individuals who are free to make their own choices, question things, and take control of their own lives.

Our research aims to examine the individual's inner world while also revealing the conflict between the inner world and society through the female characters from a psycho-sociological perspective. The individual's psychological analyses are related to the structure of society, and the individual is interpreted as being in constant interaction with society rather than independent of it.

Keywords

Psychology of Religion, Secularization, Conservatism, Identity Conflict, Women

Type

Conference Proceeding Abstract

Received	2025-07-31
Accepted	2025-07-31
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology
Research Area	Religious Studies, Psychology of Religion
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 23 - Friday, 29 August 2025 21.00-22.00
Copyright	© 2025 Hatice Nur Deligöz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Deligöz, Hatice Nur. "The Search for Identity Between Conservatism and Secularism: A Psycho-Sociological Map of the Female Psyche in 'An Istanbul Encyclopedia' Series". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 258-261. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Benliğin Anlam Arayışı: İbn Arabî ve Modern Psikolojinin Diyaloğu

Nedim Havle

 orcid.org/0000-0003-2841-8460 nedimhavle@yahoo.com ror.org/03k7bde87

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu çalışma, modern psikolojinin büyük ölçüde seküler ve antroposentrik çerçevede ele aldığı benlik (self) olgusuna, Muhyiddin İbn Arabî'nin "İnsan-ı Kamil" (Yetkin İnsan) öğretisi üzerinden teosentrik ve metafizik bir boyut kazandırmayı hedeflemektedir. Araştırmanın temel amacı, İbn Arabî'nin insan tasavvurunun; modern psikolojinin tanımladığı benlik yapılarına, gelişim süreçlerine ve potansiyellerine nasıl teleolojik bir amaç ve ontolojik bir derinlik kattığını karşılaştırmalı bir analizle göstermektir. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma desenlerinden tematik ve karşılaştırmalı içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. Bu çerçevede, bir yanda İbn Arabî'nin temel metinlerinden türetilen 'nefs', 'ruh', 'aşk' ve 'marifet' gibi ana temalar, diğer yanda ise psikodinamik, hümanistik ve pozitif psikoloji ekollerinin 'ego', 'Benlik (Self)', 'bireyleşme' ve 'kendini gerçekleştirme' gibi temel kavramları analiz edilmiştir.

Araştırmanın temel bulguları üç ana eksenle tespit edilmiştir. İlk olarak, benliğin yapısı incelendiğinde, İbn Arabî'nin nefis modelinin Freud'un id-ego-süperego yapısıyla güçlü bir yapısal analogi sergilediği ve nefis terbiyesi sürecinin C.G. Jung'un bireyleşme (individuation) teorisiyle derin bir süreçsel paralellik taşıdığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda İnsan-ı Kamil, bilinç ve bilinçdışının bütünlüğünü temsil eden arketipik Benlik'in (Self) manevi bir karşılığı olarak yorumlanmıştır. İkinci olarak, benliğin gelişim motivasyonu bağlamında, İbn Arabî'de ruhsal yolculuğun motoru olan "ilahi aşk"ın, hümanistik psikolojideki "kendini gerçekleştirme" arayışıyla; Maslow'un "zirve deneyimler"inin ise sufilerin vecd ve keşf halleriyle fenomenolojik bir yakınlık içinde olduğu belirlenmiştir. Üçüncü olarak, yetkinliğin nitelikleri açısından, İnsan-ı Kamil'in sahip olduğu ahlaki erdemlerin (bilgelik, adalet, şefkat), pozitif psikolojinin tanımladığı evrensel karakter güçleriyle örtüştüğü ve İbn Arabî'nin bu erdemlere, ilahi isimlerin (Esmâü'l Hüsnâ) birer yansıması olarak ontolojik bir temel sunduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma, İbn Arabî'nin metafizik insan tasavvurunun, modern psikolojinin benlik modellerine yalnızca bir alternatif olmadığını, aksine bu modellere aşkın bir amaç, erdemlere ilahi varlıkta bir köken ve teleolojik bir yön sunarak onları tamamladığını ortaya koymaktadır. Bu entegratif okumanın, insanı hem yatay (psikososyal) hem de dikey (manevi) eksenlerde kavrayan daha bütüncül bir psikolojiye zemin hazırladığı gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, İnsan-ı Kamil, Benlik, İbn Arabî, Bireyleşme, Kendini Gerçekleştirme

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	07.07.2025

Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji
Araştırma Alanı	Psikoloji
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	24. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Nedim Havle. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Havle, Nedim. “Benliğin Anlam Arayışı: İbn Arabî ve Modern Psikolojinin Diyalogu”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 262-265. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Self's Quest for Meaning: A Dialogue Between Ibn Arabī and Modern Psychology

Nedim Havle

 orcid.org/0000-0003-2841-8460 nedimhavle@yahoo.com ror.org/03k7bde87

University of Health Sciences, Istanbul Physical Therapy and Rehabilitation Education and Research Hospital, Psychiatry Clinic, Istanbul, Türkiye

Abstract

This study aims to impart a theocentric and metaphysical dimension to the phenomenon of the self, which is largely treated within a secular and anthropocentric framework by modern psychology, through the doctrine of the “Perfect Human” (al-Insān al-Kāmil) of Muhyiddin Ibn Arabī. The primary objective of the research is to demonstrate, through a comparative analysis, how Ibn Arabī’s conception of the human adds a teleological purpose and an ontological depth to the self-structures, developmental processes, and potentials described by modern psychology. To this end, a qualitative research design employing thematic and comparative content analysis has been adopted. Within this framework, key themes derived from Ibn Arabī’s primary texts—such as *nafs* (psyche/self), *rūh* (spirit), *‘ishq* (divine love), and *ma‘rifah* (gnosis)—were analyzed alongside foundational concepts from psychodynamic, humanistic, and positive psychology schools, such as the ‘ego,’ the ‘Self,’ ‘individuation,’ and ‘self-actualization.’

The core findings of the research were identified along three main axes. Firstly, regarding the structure of the self, it was found that Ibn Arabī’s model of the *nafs* exhibits a strong structural analogy with Freud’s id-ego-superego model, and that the process of spiritual discipline (*tazkiyat al-nafs*) bears a deep procedural parallel to C.G. Jung’s theory of individuation. In this context, the *Insān al-Kāmil* was interpreted as a spiritual counterpart to the archetypal Self, which represents the integration of consciousness and the unconscious. Secondly, in the context of developmental motivation, the ‘divine love’ (*‘ishq*), which is the engine of the spiritual journey in Ibn Arabī’s thought, was identified as corresponding to the drive for ‘self-actualization’ in humanistic psychology. Furthermore, Maslow’s ‘peak experiences’ were determined to have a phenomenological affinity with the Sufi states of ecstasy (*wajd*) and gnostic unveiling (*kashf*). Thirdly, concerning the qualities of perfection, the moral virtues possessed by the *Insān al-Kāmil* (such as wisdom, justice, and compassion) were found to align with the universal character strengths defined by positive psychology. It was also ascertained that Ibn Arabī provides an ontological foundation for these virtues as reflections of the Divine Names (*al-Asmā’ al-Ḥusnā*).

In conclusion, this study posits that Ibn Arabī’s metaphysical conception of the human is not merely an alternative to the models of the self in modern psychology, but rather complements them by offering a transcendent purpose, an ontological foundation, and a teleological direction. It has been demonstrated that this integrative reading prepares the

ground for a more holistic psychology that comprehends the human person on both horizontal (psychosocial) and vertical (spiritual) axes.

Keywords

Sufism, The Perfect Human, Self, Ibn Arabî, Individuation, Self-Actualization

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-07
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology
Research Area	Psychology
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 24 - Saturday, 30 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Nedim Havle. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Havle, Nedim. "The Self's Quest for Meaning: A Dialogue Between Ibn Arabî and Modern Psychology". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 262-265. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Psikotik Deneyimden Bilgelige: İlm-i Nefs ve Modern Psikoterapi Perspektiflerinden Farklı Bilinç Tecrübelerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi

Taha Burak Toprak

 orcid.org/0000-0001-7958-4181 tahaburaktoprak@gmail.com ror.org/02y5xdw18
İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

Öz

Psikotik deneyimler, sanatsal üretim ve mistik bilinç durumları arasındaki sınırların nerede çizileceği, psikoloji ve psikiyatride hâlen tartışmalı bir konudur. Modern kognitif ve nörobiyolojik modeller ile psikanalitik ve varoluşçu açıklamalar, klasik İslam psikolojisinde (İlm-i Nefs) yer alan temel dürtü güçleri, bilişsel yapıların hiyerarşik işleyişi, karar ve değer merkezinin yalnızca zihinden ibaret olmadığı; kalp, vicdan ve ruh katmanlarının da bilinç tecrübesine dâhil olduğu yönündeki ayrımları büyük ölçüde göz ardı etmektedir. Bu bildiri, psikotik parçalanma, sanatsal üretim ve mistik tecrübe arasındaki fenomenolojik farkları anlamada İlm-i Nefs'in sağlayabileceği kavramsal katkıları incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, dört kaynak alanın sentezine dayanmaktadır: 1) Klinik gözlemler: Kronik psikotik hastalarda gözlemlenen bilişsel dağınıklık, düşünce-eylem kaynaşması ve simgesel kapasite kaybına dair klinik gözlemler. 2) Psikanalitik, varoluşçu ve bilişsel ve İlm-i Nefs bakış açılarındaki açıklamaların karşılaştırmalı analizi. 3) İslam düşünce geleneğinde delilik, bilgelik arasındaki ayrımlarına dair tartışmalar. 4) Psikotik, sanatsal ve dini üretimler arasında simgesel düzey farkları ve bunların nedenlerine ilişkin teorik çıkarımlar.

Bulgular ise şöyle özetlenebilir: 1) Psikoz: Dürtüsel enerjilerin (kuvve-i şeheviyye ve gadabiye) akıl süzgecini aşarak doğrudan karar mekanizmasına ulaşması; imgelerin işlenmeden davranışa ve dile taşınması; simgesel bütünlüğün bozulması. 2) Sanatsal yaratıcılık: Birincil süreç (imge) ile ikincil süreç (rasyonel yapı) arasında kontrollü geçişlerin sağlanması; içsel malzemenin iletişim kurulabilir simgelere dönüştürülmesi. 3) Mistik deneyim: Benzer bilinç derinliklerine iniş, fakat kalp ve değer sistemi aracılığıyla bütünleşmiş, toplumsal anlamı olan imgelerle ifade edilen deneyim.

İlm-i Nefs perspektifinin bize sunduğu zengin ve katmanlı kavramsal çerçeve, psikotik çözülme, sanatsal üretim ve mistik bilgelik bilinci arasındaki farkları psiko-spiritüel mekanizmalar bağlamında yeniden düşünme olanağı sağlar. Bu yaklaşım, psikoz gibi psikoterapi açısından son derece zorlayıcı bir patolojiyi daha geniş boyutlarıyla kavramsallaştırmaya, alternatif açıklama ve müdahale imkânlarını değerlendirmeye zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Psikoloji, Klinik Psikoloji, Psikoz, İlm-i Nefs, Sanat, Bilgelik

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	29.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sosyal ve Davranış Bilimleri, Psikoloji
Araştırma Alanı	Psikoloji
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	24. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 11.00-12.00
Telif Hakkı	© 2025 Taha Burak Toprak. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Toprak, Taha Burak. “Psikotik Deneyimden Bilgelige: İlm-i Nefs ve Modern Psikoterapi Perspektiflerinden Farklı Bilinç Tecrübelerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 266-269. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

From Psychotic Experience to Wisdom: A Comparative Examination of Diverse States of Consciousness from the Perspectives of ‘Ilm al-Nafs and Modern Psychotherapy

Taha Burak Toprak

 orcid.org/0000-0001-7958-4181 tahaburaktoprak@gmail.com ror.org/02y5xdw18
Ibn Haldun University, School of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology,
Istanbul, Türkiye

Abstract

The boundaries between psychotic experiences, artistic production, and mystical states of consciousness remain a contested topic in psychology and psychiatry. Modern cognitive and neurobiological models, as well as psychoanalytic and existential explanations, largely overlook distinctions emphasized in classical Islamic psychology (Ilm al-Nafs). These include the foundational instinctual forces, the hierarchical functioning of cognitive structures, and the notion that the center of decision-making and values is not limited to the mind alone, but also involves the heart, conscience, and spiritual layers of consciousness. This paper aims to explore the conceptual contributions that Ilm al-Nafs can offer in understanding the phenomenological differences between psychotic fragmentation, artistic creation, and mystical experience.

This study is based on the synthesis of four main sources: 1) Clinical observations: Insights into cognitive fragmentation, thought-action fusion, and the loss of symbolic capacity observed in chronic psychotic patients. 2) Comparative analysis: Examination of psychoanalytic, existential, cognitive, and Ilm al-Nafs perspectives and their explanatory models. 3) Islamic intellectual tradition: Discussions on the distinctions between madness and wisdom within classical Islamic thought. 4) Theoretical implications: Exploration of symbolic-level differences among psychotic, artistic, and religious productions, and the underlying mechanisms that account for these variations.

The findings can be summarized as follows: 1) Psychosis: Impulsive energies (kuvve-i shahawiyya and gadabiyya) bypass the filter of reason and reach the decision-making mechanism directly; images are transmitted into behavior and speech without cognitive processing; the symbolic structure collapses. 2) Artistic creativity: Controlled transitions are established between the primary process (imagery) and the secondary process (rational structure); internal material is transformed into symbols that allow for communication and shared meaning. 3) Mystical experience: A descent into similar depths of consciousness occurs, yet the experience is integrated through the heart and value system, allowing it to be expressed with symbols that possess collective and social significance.

The rich and multilayered conceptual framework offered by the Ilm al-Nafs perspective provides an opportunity to reconsider the distinctions between psychotic disintegration, artistic creation, and mystical wisdom-consciousness within the context of psycho-spiritual mechanisms. This approach creates a foundation for conceptualizing psychosis—

a highly challenging pathology in psychotherapy—from broader dimensions, opening avenues for exploring alternative explanations and potential therapeutic interventions.

Keywords

Psychology, Clinical Psychology, Psychosis, İlm al-Nafs, Art, Wisdom

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-29
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Social and Behaviour Sciences, Psychology
Research Area	Psychology
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 24 - Saturday, 30 August 2025 11.00-12.00
Copyright	© 2025 Taha Burak Toprak. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ \$ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Toprak, Taha Burak. "From Psychotic Experience to Wisdom: A Comparative Examination of Diverse States of Consciousness from the Perspectives of 'İlm al-Nafs and Modern Psychotherapy". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 266-269. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Bilgi Açısından Çağrı Filminin Medine Döneminin Klâsik Siyer-Megâzî Kaynaklarına Göre Değerlendirilmesi

Şule Betül Gökalep

 orcid.org/0009-0005-6352-9512 06betul66@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Sinema, anlatılan konunun zevkle izlenmesi, izlenilenin hızlı bir şekilde öğrenilmesi, öğrenilenin zihinde kolayca kodlanması ve başkasına aktarılması gibi özellikleriyle bilhassa Siyerin anlatımında oldukça işlevsel bir özelliğe sahiptir. Bir bakıma sinema, teknik imkânlarıyla kitap sayfalarındaki ‘kuru’ tarih anlatımlarına somutluk ve duygu katmaktadır. Bu çalışmada, Hz. Muhammed’in hayatını anlatan ilk sinema yapımı olan “Çağrı Filminde” Medine dönemindeki kimi Siyer-Megâzî konularının bilgi olarak ne şekilde anlatıldığı ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, “Çağrı Filminde” Siyere dair aktarılan Medine dönemindeki bazı bilgileri ilk dönem Siyer-Megâzî kaynaklarındaki bilgilerle karşılaştırmak ve bir bakıma söz konusu filmde Medine dönemindeki Siyere ilişkin verilen bilgilerin doğru olup olmadığını tespit etmektir. Bu doğrultuda çalışmanın sınırlılığı göz önüne alınarak filmde Medine dönemindeki belli başlı bazı hususlar İslam tarihi kaynaklarıyla mukayeseli bir şekilde analiz edilmiştir. Sinemanın sanatsal bir yönünün olması yapımlarda kurgu, hayal gücü ve yorumların bulunmasına bu da bazen tarihin filmlerde tam ve doğru olarak aktarılamamasına neden olmaktadır. Bundan dolayı çalışmamız “Çağrı Filmi” özelinde Siyerin beyaz perdeye taşınmasında meydana gelen hatalı anlatımları kaynaklar üzerinden ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılarak başta İslam tarihinin Siyer-Megâzî türü kaynakları incelenmiş, konumuzla ilgili günümüzdeki kitap ve ansiklopedi çalışmalarından da istifade edilmiştir. Çalışma bağlamında şu tespitler yapılmıştır: Filmde Müslümanların Hz. Peygamber’i Medine’de “talea’l-bedru aleynâ” ilahisiyle karşıladıkları belirtilmektedir. Ancak söz konusu ilahide geçen “Vedâ Tepesi” Kuba’dan Medine’ye gidiş güzergâhının ters istikametindedir. Bundan dolayı Hz. Peygamber’in Medine’ye hicrette bu yolu kullanmış olması mümkün değildir. Doğrusu bu ilahi ilk defa Tebük seferinden dönen İslam ordusunu Vedâ Tepesi’nde bekleyenler tarafından söylenmiştir. Kaynaklarımızda Bedir Savaşı’ndan önce Bedir’deki kuyuların Hz. Peygamber tarafından kapatılmasının nedeninin savaş stratejisi olduğu açıkça belirtilmiştir. Filmde ise savaş öncesinde sebebi açıklanmadan kuyular Müslümanlar tarafından kapatılıyor. Bunun bir savaş stratejisi olduğunun filmde izah edilmemesi bu konuda yeterince bilgi sahibi olmayan seyircilerde Hz. Peygamber’in düşmanına merhametsiz davrandığı, susuz bırakılarak onlara eziyet verilmek istendiği algısını oluşturabilmektedir. Siyer-Megâzî kaynaklarında Hudeybiye Antlaşma maddelerinin Hz. Peygamber ile müşrikler arasındaki müzakereler sonucunda belirlendiği bildirilir. Oysa filmde maddelerin görüşmeden önce müşriklerce hazırlanıp Müslümanlara teklif edildiği, Müslümanların da fikir beyan etmeden onayladıkları şeklinde anlatılmıştır. Filmdeki Vedâ

hutbesi sahnesinde kaynaklarımızda zikredilmeyen; fakirlere yardım edilmesi, Hz. Peygamber'in yakın bir zamanda ölüm meleğinin kendisine geleceğini bildirmesi gibi hususlar yer alırken Siyer kaynaklarındaki Câhiliye dönemindeki tüm ribânın ve kan davalarının Hz. Peygamber tarafından kaldırılmış olması, kadınların haklarının gözetilmesi gerektiği gibi müşterek bazı ifadeler ise filmde değinilmemiştir. Yapılan bu tespitler, Siyerin doğru anlatılmasında ve anlaşılmasında sinemacıların klâsik Siyer-Megâzî türü kaynaklardan yararlanmalarının, seyircilerin ise bilinçli olmalarının önem arz ettiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Çağrı Filmi, Doğru Bilgi, Siyer-Megâzî Kaynakları, Mukayeseli İnceleme

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Mustafa Özkan danışmanlığında sürdürdüğümüz “Çağrı Filminin Klâsik Siyer-Megâzî Kaynakları Bağlamında Tarihî Verilere Uygunluğunun İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	21.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	25. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Şule Betül Gökalp. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Gökalp, Şule Betül. “Bilgi Açısından Çağrı Filminin Medine Döneminin Klâsik Siyer-Megâzî Kaynaklarına Göre Değerlendirilmesi”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 270-273. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Evaluation of the Message Film in terms of Information According to Classical Siyar-Meghāzī Sources of the Medina Period

Şule Betül Gökarp

 orcid.org/0009-0005-6352-9512 06betul66@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Social Sciences Institute, Department of Islamic History and Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

Cinema has a very functional feature especially in the narration of Siyar with its features such as watching the subject with pleasure, learning what is watched quickly, easily encoding what is learned in the mind and transferring it to others. In a way cinema, with its technical possibilities, adds concreteness and emotion to the ‘dry’ historical narratives on the pages of books. In this study, it is discussed how some Siyar-Meghāzī subjects in the Medina period are described as information in the “Message Film”, which is the first cinema production about the life of Prophet Muhammad. The aim of the study is to compare some of the information about Siyar in the Medina period conveyed in the “Message Film” with the information in the first period Siyar -Meghāzī sources and in a way to determine whether the information given in the film about Siyar in the Medina period is correct or not. In this direction, considering the limitations of the study, some of the main issues in the Medinan period were analysed in the film in a comparative manner with the sources of Islamic history. The fact that cinema has an artistic aspect leads to the presence of fiction, imagination and interpretations in the productions, which sometimes causes history not to be conveyed completely and accurately in films. Therefore our study is important in terms of revealing the erroneous narratives that occur in the transfer of Siyar to the screen through the sources in the “Message Film”. In the study, by using the document analysis technique, one of the qualitative research methods, the sources of Islamic history in the genre of Siyar-Meghāzī were examined and current books and encyclopedia studies on our subject were also used. The following findings were made in the context of the study: In the film, it is stated that Muslims welcomed the Prophet in Medina with the hymn “talaa’l-bedru alaynā”. However, the “Wadā’ of Hill” mentioned in the hymn is in the opposite direction of the route from Quba to Medina. Therefore, it is not possible that the Prophet used this route during his migration to Medina. In fact, this hymn was sung for the first time by those who were waiting for the Islamic army returning from the Tabuk expedition on the “Wadā’ of Hill. In our sources, it is clearly stated that the reason why the wells in Badr were closed by the Prophet before the Battle of Badr was a war strategy. In the film, the wells are closed by the Muslims without explaining the reason before the war. The fact that it is not explained in the film that this is a war strategy may create the perception in the audience who do not have enough information on this subject that the Prophet was merciless to his enemy and wanted to torture them by leaving them without water. In the sources of Siyar-Meghāzī, it is reported that the articles of the Treaty of Hdaybiyah were determined as a result of negotiations between the Prophet and the polytheists. However, it is narrated in the film that the articles were prepared by the polytheists before the negotiation and proposed to the Muslims, and the Muslims

approved them without expressing an opinion. In the scene of the Farewell sermon in the film, there are issues that are not mentioned in our sources such as helping the poor, the Prophet's announcement that the angel of death will come to him soon, while some common expressions in the Siyar sources such as the abolition of all interest and blood feuds in the Jâhiliyya period by the Prophet and the rights of women should be respected are not mentioned in the film. These determinations show that it is important for filmmakers to make use of classical Siyar-Meghâzî type sources and for the audience to be conscious in order to explain and understand Siyar correctly.

Keywords

Islamic History, The Message Film, Accurate Information, Siyar-Meghâzî Sources, Comparative Analysis

Ethical Statement

This study is based on our ongoing master's thesis titled "An Examination of the Historical Accuracy of the Film The Message in the Context of Classical Sîra-Maghâzî Sources", conducted under the supervision of Prof. Dr. Mustafa Özkan at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-21
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 25 - Saturday, 30 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Şule Betül Gökâl. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Gökâl, Şule Betül. "Evaluation of the Message Film in terms of Information According to Classical Siyar-Meghâzî Sources of the Medina Period". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 270-273. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Aksiyoloji Merkezli Siyer Yazıcılığı: Hz. Peygamber'in Hayatının Değer Perspektifinden Yeniden Yazılması

Hüseyin Şahin

 orcid.org/0009-0009-5445-2938 huseyinsah57@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları
Anabilim Dalı Ankara, Türkiye

Öz

Hz. Muhammed'in hayatı anlamına gelen Siyer, kuşkusuz Kur'an'ın yaşanmış halidir. Siyer'in merkezinde İslam ahlakı ve bu ahlakın dayandığı sevgi, merhamet, hoşgörü, sabır, barış, yardımlaşma, paylaşma gibi temel evrensel değerler vardır. Buna rağmen tarihî süreçte siyer yazıcılığında değerler değil de genelde beşer üstü peygamber tasavvurunun yansımaları, mucizeler, fikhî uygulamalar ve savaşlar gibi konu ve yaklaşım tarzları merkezî bir yer teşkil etmiştir. Söz konusu siyer yazıcılığı, değerleri ön plana çıkarmadığı için dinin özü olan ahlakın hayata geçirilmesinin yanı sıra toplumsal değişim-dönüşümün yaşanmasına hizmet etmemekte ve haliyle hayatî bir problem olarak önümüzde durmaktadır. Çalışmamızda, bahsi geçen problemin aşılması amacıyla dönük olarak Siyer yazıcılığının bu geleneksel yaklaşımlarının ötesine geçerek, Hz. Peygamber'in hayatını aksiyolojik bir değer perspektifinden yeniden yazma gerekliliği ve bunun nasıl yapılacağı üzerinde durulmaktadır. Değerler merkezli Siyer yazıcılığının önemi ise Kur'an'da usve-i hasene olarak nitelendirilen Hz. Muhammed'in hayata geçirdiği evrensel değerlerin, modern çağın bilhassa ahlakî alanda yaşadığı problemlerinin aşılmasında kilit bir rol oynama potansiyelidir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışma bağlamında şu tespitler yapılmıştır: Bir; vahiy süreci dikkate alındığında, değerler özelde insanın genelde ise toplumsal değişim-dönüşümünün aşamaları dikkate alınarak tedrici bir şekilde gündeme gelmiş ve hayata geçirilmiştir. Örneğin Mekke döneminde Hz. Peygamber sırasıyla tevhit, ibadet, sabır, hoşgörü ve yardımlaşma şeklindeki değerleri anlatmaya ve hayata geçirmeye çalışmıştır. Dolayısıyla Siyer yazımında Mekke dönemi anlatılırken, şirkle mücadele, müşriklerle ilişki biçimleri, onların eziyetlerine katlanma ve müminler arasında yardımlaşma gibi gelişmeler bu ilkelerin yansımaları olarak ele alınmalıdır. İki; Medine döneminde şartların değişmesine paralel olarak daha çok toplumsal yardımlaşma, ibadet, güvenlik ve barışla ilgili değerler gündeme gelmiş ve uygulamaya konulmuştur. Örneğin ensar ile muhacirler arasında yapılan Muâhât, yardımlaşma; Mescid-i Nebevî'nin yapımı, ortak ibadet; yapılan gazve ve serriyeler, güvenlik; farklı din-kültür mensupları arasında yapılan Medine Vesikası, birlikte yaşama ve Hudeybiye Antlaşması'nda olduğu gibi düşman kabilelerle yapılan antlaşmalar ise barışın yansımaları olmuştur. Üç; Siyer'in ana ve ara başlıkları olarak konuların ya da olayların isimleri değil de olayın merkezinde bulunan kavramlar yazılmalıdır. Örneğin başlıkta "Muâhat" değil de bir değer olarak onun karşılığı olan "Yardımlaşma" olmalıdır. Dört; Siyer savaşlar, mucizeler ve olağanüstü olaylar tarihî olarak değil de Hz. Peygamber'in insanlarla ahlakiliğe dayalı ilişkilerinin merkezde olduğu bir disiplin olarak yazılmalıdır. Buna göre Hz. Peygamber örnek kul, baba, dede, eş, dost, arkadaş, akraba,

komşu, iş ortağı... olarak ele alınmalı ve bu ilişkiler yaşanmış örnekler üzerinden somutlaştırılmalıdır. Beş; değerler merkezli siyer yazımında – bilgilerin inandırıcı ve ulaşılabilir olması için- kaynak olarak Kur'an-ı Kerim ile sahih hadislerin yanı sıra klasik siyer-meğâzî kitapları kullanılmalı ve bu kitaplar dipnotta gösterilmelidir.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Siyer, Siyer Yazıcılığı, Hz. Muhammed, Aksiyoloji, Değerler, Barış, Hoşgörü

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	22.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	25. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Hüseyin Şahin. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şahin, Hüseyin. “Aksiyoloji Merkezli Siyer Yazıcılığı: Hz. Peygamber’in Hayatının Değer Perspektifinden Yeniden Yazılması”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 274-277. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Axiology-Centered Sirah Writing: Rewriting the Life of Prophet Muhammad from a Value Perspective

Hüseyin Şahin

 orcid.org/0009-0009-5445-2938 huseyinsah57@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Social Sciences Institute,
Department of Islamic History and Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

Sirah, which narrates the life of Prophet Muhammad (peace be upon him), is undoubtedly a lived example of the Qur’ān. At the heart of Sirah lie Islamic ethics and fundamental universal values such as love, compassion, tolerance, patience, peace, cooperation, and sharing. Nevertheless, throughout history, Sirah writing has often focused not on these values but rather on supernatural depictions of the Prophet, miracles, legal perspectives, and wars. This traditional approach to Sirah writing, by failing to prioritize values, has proved ineffective in applying the moral essence of religion and in facilitating social change and transformation—thus presenting a significant contemporary problem.

This study emphasizes the necessity of rewriting the Prophet’s life from an axiological (value-based) perspective as a solution to this issue and discusses how such a reformation can be achieved. The significance of value-centered Sirah writing lies in the potential of the universal values exemplified by Prophet Muhammad—described in the Qur’ān as “Uswatun Hasana” (a perfect role model)—to play a key role in addressing the ethical crises faced by the modern world. This study adopts a qualitative research method. Within the scope of this study, the following findings were reached: Values emerged and were practiced gradually—especially during the process of revelation—by taking into account human and societal phases of change and transformation. For instance, during the Meccan period, the Prophet Muhammad focused on teaching and embodying values such as monotheism (tawhid), worship, patience, tolerance, and mutual assistance. Therefore, when narrating the Meccan period in Sirah writing, developments such as the struggle against idolatry, the Prophet’s interactions with polytheists, his endurance of their persecution, and mutual support among believers should be interpreted as reflections of these core principles.

In the Medinan period, values related to social cooperation, worship, security, and peace came to the forefront and were put into practice in accordance with the changing context. For example, the Mu’akhah (bond of brotherhood) between the Ansar and Muhajirun reflected cooperation; the construction of the Prophet’s Mosque symbolized communal worship; the Ghazawat (military expeditions) and Saraya (campaigns) manifested efforts toward ensuring security; the Constitution of Medina exemplified interfaith and

intercultural coexistence; and treaties like the Treaty of Hodaybiyyah with enemy tribes represented peace.

The main and subheadings of the Sirah should be framed not by the names of events or topics but by the value concepts they embody. For example, instead of titling a section “Mu’akhah,” it should be called “Cooperation,” reflecting its value-based essence.

Sirah should not be written as a historical account of wars, miracles, or extraordinary events, but rather as a discipline focusing on the Prophet’s ethically grounded relationships with people. Accordingly, the Prophet Muhammad should be portrayed as God’s exemplary servant, as well as a father, grandfather, husband, friend, companion, relative, neighbor, and business partner—with these roles illustrated through real-life examples.

In value-centered Sirah writing, in order to ensure the reliability and accessibility of knowledge, the Qur’ān, authentic Hadiths, and classical Sirah and Maghazi literature should be used as sources and cited properly in footnotes.

Keywords

Islamic History, Sīrah, Biography Writing, Prophet Muhammad, Axiology, Values, Peace, Tolerance

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-22
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 25 - Saturday, 30 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Hüseyin Şahin. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şahin, Hüseyin. “Axiology-Centered Sirah Writing: Rewriting the Life of Prophet Muhammad from a Value Perspective”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 274-277. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Hudeybiye Antlaşması Özelinde Hz. Muhammed'in İnsana Bakışı

Merve Demir

 orcid.org/0009-0009-8910-233X demirmerve9350@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Miladî 628 yılında Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan Hudeybiye Barış Antlaşması, sonuçları bakımından İslam tarihinde bir dönüm noktasını oluşturmuştur. Bu antlaşmanın önemli sonuçlarından birisi de Hz. Peygamber'in farklı din ve kültür mensuplarına yönelik anlayış ve yaklaşımının mahiyetidir. Bu çalışmada, âlemlere rahmet olarak gönderilen ve üsve-i hasene olarak nitelendirilen Hz. Muhammed'in Hudeybiye Antlaşması sürecinde farklı insanlarla kurduğu ilişkiler ele alınmaktadır. Bu çerçevede, onun insan tasavvuru ve muhtelif din-kültür mensuplarına karşı sergilediği davranış biçimi üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın amacı, Kur'an'ın yaşanmış hali olan Hz. Muhammed'in insana yönelik anlayış ve davranış biçiminin aslına uygun olarak öğrenilmesine katkı sağlamaktır. Hz. Muhammed'in insana bakışının doğru anlaşılması, Allah Resûlü ile ilgili bu konudaki yanlış bilgi ve algının değişmesi açısından son derece önem arz etmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda Siyer-Meğazî, Hadis ve Genel İslam Tarihi kaynaklarının yanı sıra konu ile ilgili modern çalışmalardan yararlanılmıştır. Ayrıca Hz. Peygamber'in insana bakışı Müslüman, Yahudi ve müşriklerle sınırlandırılmıştır. Araştırma bağlamında şu tespitler yapılmaktadır: Bir; Hz. Peygamber farklı din-kültür mensuplarının hepsini insan olarak değerlendirmiş, onları aynı anne-babanın çocukları olarak görmüş, Yaradan'dan ötürü hepsine değer vermiş ve bu çerçevede hepsiyle insanî ilişkiler geliştirmiştir. İki; Hudeybiye Antlaşması sürecinde antlaşmanın bir tarafı olan ve farklı düşünen Müslümanlara son derece saygılı davranmıştır. Örneğin müşriklerin Müslümanları Mekke'ye sokmama girişimine karşı takınılacak tavır hakkında Müslümanlarla istişare ederek onlara değer vermiştir. Hz. Ömer'in tavsiyesi üzerine Mekke'ye elçi olarak Hz. Osman'ı göndermiştir. Antlaşmanın Müslümanların aleyhine olduğu gerekçesiyle itirazda bulunan bazı müminlere karşı son derece saygılı ve merhametli davranmıştır. Üç; Allah Resûlü, Hudeybiye Antlaşmasının bir tarafı olan müşriklerle son derece insanî-İslamî ilişkiler kurmuş ve bu bağlamda onları müşrik diye küçümsemekten muhatap kabul etmiştir. Hudeybiye Antlaşması'ndan önce ekonomik kriz yaşayan Mekkeli müşriklere yardım amacıyla Medine hurması göndermiştir. Onların Müslümanları şehre sokmama şeklindeki tavırlarını hemen savaş nedeni yapmamıştır. Antlaşmadan kısa bir süre önce Müslümanlara saldıran müşrikleri yakalatıp affetmiştir. Müşriklerle, onların da can, mal ve inanç özgürlüklerini güvence altına alacak Hudeybiye Antlaşması'nı yapmıştır. Anlaşma metninde bulunan "besmele" ve "Allah Resûlü Muhammed" şeklindeki ifadeleri müşriklerin itirazı üzerine çıkartmıştır. Yapılan antlaşmaya sadık kalmış ve böylece müşrik olmalarına rağmen karşı tarafa saygılı davranmıştır. Dört, Antlaşmanın hemen akabinde Müslümanlar için tehlike arz eden Yahudiler üzerine yürümüş, onlardan suçlu olanları cezalandırmış, suçsuzların ise can, mal, namus güvenliği ve inanç-ibadet özgürlüğü çerçevesinde hayatlarını sürdürmelerini

sağlamıştır. Beş, İslam'ın doğru anlaşılıp yayılması için günümüzde öncelikle yapılması gereken, Hz. Peygamber'in insana yönelik bu bakışını ve farklı din-kültür mensuplarına karşı davranış biçimini makale, kitap ve sinema gibi güçlü araçlar üzerinden tüm insanlığa öğretmektir.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Siyer, Hz. Muhammed, Hudeybiye Antlaşması, Barış, İnsan Bakış

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Mustafa Özkan danışmanlığında sürdürdüğümüz “Hudeybiye Antlaşması Özelinde Hz.Muhammed'in İnsana Bakışı” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	09.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	26. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Merve Demir. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Demir, Merve. “Hudeybiye Antlaşması Özelinde Hz. Muhammed'in İnsana Bakışı”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 278-281. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Prophet Muhammad's Perspective on Humanity in the Context of the Treaty of Hdaybiyyah

Merve Demir

 orcid.org/0009-0009-8910-233X demirmerve9350@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Social Sciences Institute,
Department of Islamic History and Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

The Treaty of Hdaybiyyah, signed between Muslims and Meccan polytheists in 628 AD, marked a turning point in Islamic history in terms of its consequences. One of the significant outcomes of this treaty is the nature of the Prophet's understanding and approach toward individuals of different religions and cultures. This study examines the relationships established by the Prophet Muhammad, who was sent as a mercy to the worlds and described as the "best example," with diverse individuals during the Hudeybiye Treaty process. In this context, the focus is on his conception of humanity and his behavior towards members of various religions and cultures. The aim of this study is to contribute to the accurate understanding of the Prophet Muhammad's understanding and behavior towards humanity, as reflected in the Qur'ān. A correct understanding of the Prophet Muhammad's view of humanity is of utmost importance in terms of changing the misinformation and misconceptions surrounding the Messenger of Allah in this regard. Qualitative research methods were used in this study. In this context, in addition to the sources of Siyer-Meğazî, Hadith, and General Islamic History, modern studies related to the subject were also utilized. Furthermore, the Prophet's view of humanity was limited to Muslims, Jews, and polytheists. The following observations are made in the context of the research: First, the Prophet Muhammad regarded all members of different religions and cultures as human beings, saw them as children of the same mother and father, valued them all because of their Creator, and developed human relationships with them within this framework. Second, during the Hudeybiye Treaty process, he treated Muslims who were parties to the treaty and had different opinions with the utmost respect. For example, he consulted with Muslims about the stance to take against the polytheists' attempt to prevent Muslims from entering Mecca, thereby showing them respect. Upon the advice of Hz. Omar, he sent Hz. Osman as an envoy to Mecca. He treated those believers who objected to the treaty on the grounds that it was disadvantageous to Muslims with the utmost respect and mercy. Third, the Messenger of Allah established extremely humane and Islamic relations with the polytheists who were parties to the Treaty of Hdaybiyyah, and in this context, he treated them as interlocutors without belittling them as polytheists. Before the Treaty of Hdaybiyyah, he sent dates from Medina to the polytheists of Mecca who were experiencing an economic crisis in order to help them. He did not immediately declare war over their refusal to allow Muslims into the city. Shortly before the treaty, he captured and pardoned the polytheists who had attacked the Muslims. He made the Treaty of Hdaybiyyah with the polytheists, which would guarantee their freedom of life, property, and belief. He removed the phrases "Bismillah" and "Allah's Messenger Muhammad" from the text of the agreement upon the polytheists' objection. He remained

faithful to the agreement and thus treated the other side with respect despite their polytheism. Fourth, immediately after the agreement, he marched against the Jews who posed a threat to the Muslims, punished those who were guilty, and ensured that the innocent could continue their lives within the framework of security of life, property, honor, and freedom of belief and worship. Fifth, what must be done today to ensure that Islam is properly understood and spread is to teach all humanity, through powerful tools such as articles, books, and films, the Prophet's perspective on humanity and his approach to members of different religions and cultures.

Keywords

Islamic History, Sīrah, Prophet Muhammad, Treaty of Hudeybiyyah, Peace, Human Perspective

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled "The Perspective of Prophet Muhammad on Human Beings in the Context of the Treaty of Hudeybiyyah", which we are conducting at Ankara Yıldırım Beyazıt University under the supervision of Prof. Dr. Mustafa Özkan.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-09
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 26 - Saturday, 30 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Merve Demir. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Demir, Merve. "Prophet Muhammad's Perspective on Humanity in the Context of the Treaty of Hudeybiyyah". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 278-281. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Türkiye’de İslam Tarihi Alanında Hz. Osman Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezlere Dair Bir İnceleme (1993-2024)

Menekşe Gül Dikmen

 orcid.org/0000-0002-9894-9737 meneksegul1453@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

İslam tarihinde ilk siyasi iç ihtilafların çatışmaya dönüştüğü dönemde halifelik yapmış olması nedeniyle Hz. Osman, önemli bir şahsiyet olarak pek çok ilmi çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmalar sadece İslam tarihi alanında değil mezhepler tarihinden kelama ve felsefeye uzanan geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Hz. Osman döneminde ortaya çıkan dini, siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeler toplum üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Etkisi uzun yıllar devam eden bu gelişmeler zamanla İslam tarihinin seyrini ve düşünce yapısını şekillendirmiştir. Bu bildiri de İslam tarihi alanında Hz. Osman hakkında yapılmış lisansüstü çalışmalar konu edilmiştir. İslam tarihi bilim dalındaki çalışmalar muhteva ve yöntem açısından örnekleme yoluyla yapılan tespitler üzerinden incelenmiştir. Amaç bu tezlerdeki konuların yoğunlaştıkları meseleler ve bu meseleleri ele alırken takip ettikleri yöntemleri sonuçları bakımından ortaya koymaktır. Bu amaçla tezler, üniversiteleri, yılları, konuları, yöntemleri ve kaynakları bakımından tasnif edilmiştir. Elde edilen verilere göre tezlerin benzer, farklı ve özgün yönleri dikkate alınarak yönelimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde (YÖK Tez) mevcut tezler, “Hz. Osman” anahtar kelimesiyle taranmıştır. Tarama sonucunda 24 yüksek lisans ve 4 doktora olmak üzere toplam 28 tez tespit edilmiştir. Tezlerin, 1993-2024 yılları arasında az sayıda hazırlandığı fakat konuya olan ilginin zamanla arttığı görülmüştür. Tezlerde konular, genellikle halifelik döneminden seçilmiş, halifelik öncesi ve sonrası daha az tercih edilmiştir. İçerik olarak çoğunlukla siyasi, sosyal ve dini konulara odaklanılmıştır. Bu durum çalışmaların benzer şekilde tekrarlanmasına, özgünlük ve içerik çeşitliliğinin sınırlı kalmasına neden olmuştur. Hz. Osman’ın ilmi yönüne dair az sayıda tez hazırlandığı, aile hayatı, kadın, çocuk ve eğitim konularına dair müstakil bir başlığın olmadığı görülmüştür. Araştırmalarda genel olarak klasik ve modern kaynaklarla birlikte güncel akademik çalışmalar ve ansiklopedi maddelerinden de yararlanılmıştır. Yöntem olarak ise nitel araştırma kapsamındaki çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bazı tezlerin, İslam tarihi kaynaklarının yanı sıra mezhepler tarihi, hadis, tefsir, fıkıh edebiyat gibi farklı

alanlardan kaynaklara başvurmalarıyla disiplinler arası nitelik taşıdığı fakat bu tür örneklerin az olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Hz. Osman, Halifelik Dönemi, Türkiye, Lisansüstü Tezler

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Cafer Acar danışmanlığında sürdürdüğümüz “İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Hz. Osman’a Yönelik Eleştirilere Verilen Cevaplar” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	22.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	26. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Menekşe Gül Dikmen. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Dikmen, Menekşe Gül. “Türkiye’de İslam Tarihi Alanında Hz. Osman Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezlere Dair Bir İnceleme (1993-2024)”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 282-285. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

An Examination of Postgraduate Theses on Caliph Uthman in the Field of Islamic History in Turkey (1993–2024)

Menekşe Gül Dikmen

 orcid.org/0000-0002-9894-9737 meneksegul1453@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic History
and Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

Caliph Uthman is a significant figure in Islamic history, as he served as caliph during the period when the first internal political conflicts escalated into open confrontation. For this reason, he has been the subject of numerous scholarly studies. These works are not limited to the field of Islamic history but extend to a broad academic spectrum, including the history of Islamic sects, theology, and philosophy. The religious, political, economic, and social developments that emerged during Uthman's caliphate had a profound impact on society. These developments, whose effects endured for many years, eventually shaped the course of Islamic history and its intellectual framework. This paper focuses on postgraduate theses written about Caliph Uthman in the field of Islamic history. These studies are examined through a sample-based evaluation in terms of their content and methodology. The aim is to identify the main issues addressed in these theses, the methodological approaches employed, and the outcomes obtained. For this purpose, the theses have been classified based on their universities, years, subjects, methods, and sources. According to the data obtained, an effort has been made to determine the general trends by considering the common, differing, and original aspects of the theses. In this context, the available theses in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK Thesis) were scanned using the keyword "Hz. Osman." As a result, a total of 28 theses—24 master's and 4 doctoral—were identified. It was observed that only a limited number of theses were written between 1993 and 2024, but interest in the subject has gradually increased over time. Most of the selected topics focus on the period of Uthman's caliphate, while relatively little attention has been given to his life before and after the caliphate. In terms of content, the theses primarily emphasize political, social, and religious issues. This has led to a repetition of similar themes and has limited the originality and thematic diversity of the studies. Only a few theses focus on Uthman's scholarly character, and there are no independent studies on his family life, education, or topics such as women and children. Generally, classical and modern sources, including contemporary academic studies and encyclopedia entries, have been utilized. Methodologically, various qualitative research approaches have been employed. Some theses demonstrate an interdisciplinary nature by incorporating sources not only from

Islamic history but also from fields such as sectarian history, hadith, Tafsîr, fiqh, and literature; however, such examples are relatively rare.

Keywords

Islamic History, Caliph Uthman, Caliphate Period, Turkey, Postgraduate Theses

Ethical Statement

This study is based on our ongoing master’s thesis titled “Responses to the Criticisms Directed at ‘Uthmān According to Islamic Historical Sources”, conducted under the supervision of Prof. Dr. Cafer Acar at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-22
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 26 - Saturday, 30 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Menekşe Gül Dikmen. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Dikmen, Menekşe Gül. “An Examination of Postgraduate Theses on Caliph Uthman in the Field of Islamic History in Turkey (1993–2024)”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 282-285. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Hiz. Muhammed'in Beslenmeye Dair Belirlediği Evrensel İlkeler

Hilal Demirel

 orcid.org/0009-0009-5320-959X demirel.hilalm@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Ne yiyor ve içiyorsak oyuz. Yediklerimiz ve içtiklerimizin ruh ve düşünce dünyamızın yanı sıra bedenimiz üzerinde derin etkileri bulunmaktadır. Sağlıklı bir beslenme anlayışı birey, toplum ve hatta tüm insanlığın sağlığı açısından önem arz etmektedir. Bu gerçeğin farkında olan Allah Resûlü, yaşamın her alanında olduğu gibi beslenme kültürüyle de ilgili bir değişim-dönüşüm gerçekleştirmek istemiş, bu bağlamda evrensel bir takım ilkeler belirleyip hayata geçirmiştir. Bu tebliğde Hz. Muhammed'in beslenme ile ilgili belirlediği, modern tıp tarafından da onaylanan, tüm insanlığı ilgilendiren ve gün geçtikçe yaygınlık kazanan temel ilkeler üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın amacı ve önemi; sağlıklı beslenme ile ilgili birçok hastalıkla boğuşan insanlığı Hz. Muhammed'in beslenme anlayışından haberdar etmek ve beslenme ile ilgili küresel çaptaki sorunların çözümüne katkıda bulunmaktadır. Çalışmada, konunun mahiyeti gereği nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bağlamında şu tespitler yapılmıştır: Bir; Hz. Muhammed'in beslenme ile ilgili anlayışının oluşmasında kişisel tecrübelerinin yanı sıra içinde yaşadığı toplum ve çevre kültürlerin etkisi olmuştur. Ancak Hz. Muhammed'in beslenmeye ilişkin görüş ve uygulamaları vahiyle düzeltilmediğine göre bu, onun beslenmeye dair belirlediği ilkelerin vahye uygun olduğu anlamına gelmektedir. İki; Hz. Muhammed beslenme süreci bağlamında şunlara dikkat etmiştir: Mikropaların ve diğer hastalıkların eller aracılığıyla ağız yoluyla vücuda geçtiğini bildiği için yemekten önce ve sonra ellerin yıkanması alışkanlığını kazandırmaya, yemeğe Yaraticı'ya şükrederek başlama ahlakını yerleştirmeye, sağ el ve önünde yeme şeklindeki adab-ı muâşeretini öğretmeye çalışmıştır. Üç; yiyeceklerin yanı sıra içeceklerin insan ruhu, fikri ve bedeni üzerindeki etkisini dikkate alarak, helal ve sağlıklı yiyecek-içeceklerin helal bir şekilde kazanılıp tüketilmesi gerektiği ilkesini vurgulamıştır. Dört; midenin tümünü yemekle doldurmanın doğru olmadığına dikkat çekmiş ve bu bağlamda midenin üçte birini yemeğe, üçte birini içeceğe ve diğer üçte birini de nefes alıp vermek için boş bırakılmasını tavsiye etmiştir. Tersinin; beden, kalp, ruh ve zihni yorduğunu hatırlatmıştır. Beş; beslenmede çok yemenin, israfın haram olduğu ilkesini hatırlatmış ve tabağını temizlemek suretiyle ashabına örnek olmuştur. Bu bağlamda mealen şöyle buyurmuştur: "İki kişinin yemeği üç kişiye, üç kişinin yemeği de dört kişiye yeter. İnsanoğlu, mideden daha kötü bir kap doldurmamıştır. Halbuki birkaç lokma insanın yaşaması için yeterlidir. Altı; Hz. Muhammed dengeli beslenme ilkesine vurgu yapmış, onu uygulamış ve ashabına tavsiye etmiştir. Bu bağlamda bal, süt, et gibi meşru tüm yiyecek ve içeceklerden ölçülü bir şekilde istifade etmiştir. Yedi; Başta israf olmak üzere birçok hastalığın ortaya çıkmasında belirleyici olan günümüz beslenme anlayışının beraberinde getirdiği sorunların çözümü için Resûlullah'ın beslenmeye ilişkin

ortaya koyduğu temel ilkeler çalıştay ve sempozyum gibi etkinliklerin yanı sıra televizyon gibi güçlü iletişim araçlarıyla daha çok gündeme getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Siyer, Hz. Muhammed, Sünnet, Dengeli Beslenme, İsrâf, Sağlık

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Prof. Dr. Mustafa Özkan danışmanlığında sürdürdüğümüz “Hz. Muhammed'in Beslenmeye Dair Belirlediği Evrensel İlkeler” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	23.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	İslam Tarihi - Siyer
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	26. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Hilal Demirel. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Demirel, Hilal. “Hz. Muhammed'in Beslenmeye Dair Belirlediği Evrensel İlkeler”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 286-289. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Universal Principles of Nutrition established by Prophet Muhammad

Hilal Demirel

 orcid.org/0009-0009-5320-959X demirel.hilalm@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Social Sciences Institute, Department of History of Islam and Islamic Arts, Ankara, Türkiye

Abstract

We are what we eat and drink. What we eat and drink have profound effects on our spiritual and intellectual world, as well as our bodies. A healthy approach to nutrition is important for the health of individuals, society, and even all humanity. Aware of this reality, the Messenger of Allah, as in every area of life, wanted to bring about a change-transformation in dietary culture, and in this context, he determined and implemented a set of universal principles. This paper focuses on the fundamental principles established by Prophet Muhammad concerning nutrition, which are also approved by modern medicine, concern all humanity, and are gaining increasing prevalence. The purpose and importance of this research are to inform humanity, which is struggling with many diseases related to unhealthy nutrition, about Prophet Muhammad's understanding of nutrition and to contribute to the solution of global problems related to nutrition. In this study, a qualitative research method was used due to the nature of the subject. In the context of the research, the following findings were made: One; The formation of Prophet Muhammad's understanding of nutrition was influenced by his personal experiences, as well as the society and cultural environments in which he lived. However, since Prophet Muhammad's views and practices regarding nutrition were not corrected by revelation, this means that the principles he established concerning nutrition were in accordance with revelation. Two; Prophet Muhammad paid attention to the following in the context of the nutritional process: He strove to instill the habit of washing hands before and after meals, knowing that microbes and other diseases enter the body through the mouth via the hands, to establish the ethics of starting meals by thanking the Creator, and to teach table manners such as eating with the right hand and from what is in front of one. Three; Considering the effect of beverages as well as foods on the human soul, intellect, and body, he emphasized the principle that halal and healthy food and drink should be acquired and consumed in a lawful manner. Four; He drew attention to the fact that it is not right to fill the entire stomach with food and, in this context, advised leaving one-third of the stomach for food, one-third for drink, and the other one-third empty for breathing. He reminded that the opposite tires the body, heart, soul, and mind. Five; He reminded the principle that overeating and wastefulness in nutrition are forbidden and set an example for his companions by cleaning his plate. In this context, he said approximately: "The food of two people is sufficient for three, and the food of three people is sufficient for four. The son of Adam has not filled a vessel worse than his stomach. Yet a few mouthfuls are sufficient for a person to live." Six; Prophet Muhammad emphasized the principle of balanced nutrition, practiced it, and advised his companions. In this context, he utilized all lawful foods and beverages, such as honey, milk, and meat, in moderation. Seven; To solve the problems

brought about by today's understanding of nutrition, which is decisive in the emergence of many diseases, especially wastefulness, the fundamental principles laid down by the Messenger of Allah regarding nutrition should be brought to the agenda more frequently through events such as workshops and symposiums, as well as powerful communication tools like television.

Keywords

Islamic History, Sirah, Prophet Muhammad, Sunnah, Balanced Nutrition, Wastefulness, Health

Ethical Statement

This study is based on our ongoing master's thesis titled "The Universal Principles Established by the Prophet Muḥammad Regarding Nutrition", conducted under the supervision of Prof. Dr. Mustafa Özkan at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-23
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 26 - Saturday, 30 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Hilal Demirel. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Demirel, Hilal. "Universal Principles of Nutrition established by Prophet Muhammad". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 286-289. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Matüridilik Mezhebine İlişkin Bilgi Düzeyleri Araştırması

Ramazan Pehlivanoğlu

 orcid.org/0009-0009-2134-0470 r.pehlivanoglu42@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Matüridilik mezhebine ilişkin bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek geliştirme süreci, DeVellis'in modeline dayalı olarak ve klasik test kuramı çerçevesinde yürütülmüştür. Literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan madde havuzu, kapsam geçerliği açısından değerlendirilmiş ve bu süreç sonunda bir ön form elde edilmiştir. Bu formda, öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin sorular ile Matüridilik bilgisine yönelik maddeler yer almıştır. Pilot uygulama, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesindeki İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek "Matüridiliği Tanıma Düzeyi" ana boyutu altında çok boyutlu bir yapı kazanmıştır. Yapı geçerliği sağlanan bu yapı içerisinde on bir alt boyut belirlenmiştir: Matüridiliğin bilgi anlayışını bilme düzeyi, varlık anlayışını bilme düzeyi, yorum yöntemini bilme düzeyi, Tanrı anlayışını bilme düzeyi, peygamberlik anlayışını bilme düzeyi, ilâhî kitap anlayışını bilme düzeyi, melek anlayışını bilme düzeyi, iman anlayışını bilme düzeyi, kader anlayışını bilme düzeyi, âhîret anlayışını bilme düzeyi ve hilâfet (yönetim) anlayışını bilme düzeyi. Güvenirlik analizleri, ölçeğin hem bütününe hem de alt boyutlarının yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, geliştirilen ölçeğin İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Matüridilik mezhebine dair temel bilgi düzeylerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçek, hem din eğitimi süreçlerinin çıktılarının değerlendirilmesinde hem de öğrencilerin mezhep bilgisi bağlamında karşılaştırmalı analizlerde işlevsel bir ölçme aracı olarak

değerlendirilmektedir. İlerleyen süreçte doğrulayıcı faktör analizi ile yapı geçerliği pekiştirilecek ve farklı örneklemeler üzerinde norm çalışmaları yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Matüridilik, İlahiyat Eğitimi, Bilgi Düzeyi Ölçeği, Açımlayıcı Faktör Analizi, Ölçek Geliştirme

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir danışmanlığında sürdürülen “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Matüridilik Mezhebine İlişkin Bilgi Düzeyleri Araştırması” başlıklı doktora tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	12.07.2025
Kabul Tarihi	22.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	27. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Ramazan Pehlivanoğlu - Abdullah Demir. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Pehlivanoğlu, Ramazan - Demir, Abdullah. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Matüridilik Mezhebine İlişkin Bilgi Düzeyleri Araştırması”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 290-293. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

A Study on the Level of Knowledge of Theology Faculty Students Regarding the Māturīdī School

Ramazan Pehlivanoglu

 orcid.org/0009-0009-2134-0470 r.pehlivanoglu42@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Theology,
Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Theology,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study aims to develop a valid and reliable measurement tool to assess the knowledge levels of theology faculty students regarding the Māturīdī school of thought. The scale development process was carried out based on DeVellis' model and within the framework of classical test theory. An item pool was generated through a literature review and expert opinions, and then evaluated in terms of content validity, resulting in a preliminary form. This form included both demographic questions about the students and items addressing knowledge of Māturīdism. The pilot implementation was conducted with students enrolled in faculties of theology across Turkey's seven geographical regions.

The exploratory factor analysis performed on the data indicated that the scale acquired a multidimensional structure under the main dimension of "Level of Familiarity with Māturīdism." Within this validated structure, eleven sub-dimensions were identified: knowledge of Māturīdī epistemology, ontology, interpretive method, conception of God, understanding of prophethood, understanding of the divine book, understanding of angels, conception of faith, understanding of destiny, eschatology, and conception of caliphate (governance).

Reliability analyses demonstrated that both the entire scale and its sub-dimensions possessed high internal consistency. The findings reveal that the developed scale is a valid and reliable instrument for measuring theology students' fundamental knowledge of the Māturīdī school of thought. The scale can be employed both in evaluating the outcomes of religious education processes and in conducting comparative analyses of students' knowledge of Islamic sects. In the forthcoming stages, confirmatory factor analysis will be

conducted to further consolidate construct validity, and norm studies will be carried out with different samples.

Keywords

Kalâm, Maturidism, Theology Education, Knowledge Level Scale, Exploratory Factor Analysis, Scale Development

Ethical Statement

This study is based on our ongoing doctoral dissertation titled “An Investigation into the Knowledge Levels of Theology Faculty Students Regarding the Mâturîdî School”, conducted under the supervision of Dr. Abdullah Demir at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-12
Accepted	2025-07-22
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 27 - Saturday, 30 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Ramazan Pehlivanoglu - Abdullah Demir. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Pehlivanoglu, Ramazan - Demir, Abdullah. “A Study on the Level of Knowledge of Theology Faculty Students Regarding the Mâturîdî School”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 290-293. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ankara'daki 60 Yaş Üstü Bireylerin İslam İnancına Dair Bilgi Kaynakları ve Bilgi Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Betül Gözel

 orcid.org/0009-0002-0337-2208 btulgozel@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu araştırma, Ankara'da yaşayan 60 yaş üstü bireylerin İslâm inancına dair bilgi kaynaklarını, bilgi düzeylerini ve bu bilgilerin bireysel ve toplumsal yaşamdaki yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. İnanç bilgisinin bireylerin yaşamında nasıl bir yer tuttuğu, hangi yollarla ve hangi kaynaklardan elde edildiği, bilgi edinim sürecinde karşılaşılan zorluklar ve bireylerin bu sürece yönelik ilgilerinin nasıl geliştiği araştırmanın temel odaklarını oluşturmaktadır. Araştırma, Ekim 2024 – Mayıs 2025 tarihleri arasında yürütülmüş; nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, yaşları 61–80 arasında değişen 12 katılımcıyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Mülakat soruları iki ana temada toplanmıştır: (1) bilgi kaynakları ve edinme süreci; (2) İslam akaidi ve iman esaslarına dair bilgi düzeyi. Katılımcıların eğitim düzeyleri ilkökul terk ile lisans mezunu arasında değişmektedir. Dinî bilgi edinme kaynakları arasında en yaygın olanlar imam-hatipler, aile büyükleri, okul ortamı ve kitaplar olurken, modern medya araçlarının (özellikle televizyon) da bu süreçte belirli bir rol oynadığı görülmüştür. Diyanet TV gibi kurumsal kaynaklar ise yalnızca sınırlı sayıda katılımcı tarafından takip edilmektedir. Katılımcıların bir kısmı erken yaşta dinî bilgi edinme imkânı bulurken, bir kısmı yaşamın ileri dönemlerinde dinî bilgiye ilgi duymaya başlamıştır.

İman esaslarına yönelik bilgi düzeyi katılımcılar arasında farklılık göstermektedir. Allah'a, peygamberlere, meleklerle, kitaplara, kadere ve ahirete imana dair sorulara verilen yanıtlar; sistematik bilgi sunan, kısmi bilgiye sahip olan, eksik/hatalı bilgi veren ve sezgisel cevaplarla yetinen gruplar şeklinde sınıflandırılmıştır. Allah'ın isimleri ve sıfatları, meleklerin mahiyeti, ilahî kitapların içerikleri ve peygamberlerin tanımı gibi alanlarda özellikle düşük eğitim seviyesine sahip katılımcıların bilgi düzeylerinin sınırlı olduğu; buna karşın lisans düzeyindeki katılımcıların daha bütünlüklü ve akademik içerikli yanıtlar sunduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcılar, iman bilgisine sahip olmanın gündelik yaşamlarında daha iyi bir insan olma gayretine katkı sunduğunu, yanlışlardan korunmaya yardımcı olduğunu ve manevî huzur sağladığını belirtmiştir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar bilgi eksiklikleri nedeniyle kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını, özellikle ezberleme güçlüğü, ilgisiz ebeveyn ve

sınırlı öğrenme imkânları gibi nedenlerle dinî bilgi edinme sürecinde zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Sonuç olarak, bu araştırma; ileri yaş bireylerin dinî bilgi edinme tecrübelerinin çok boyutlu yapısını, bilgi düzeyi ile eğitim geçmişi arasındaki güçlü ilişkiyi ve dinî bilginin bireyin günlük yaşamı ile ruhsal dünyasına olan etkilerini ortaya koymaktadır. Bulgular, dinî bilginin doğru kaynaklardan erken yaşta edinilmesinin önemini vurgulamakta ve din eğitimiye yönelik politikaların yaş gruplarına özgü yaklaşımlarla yeniden yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, İman, İman Esasları, İman Esaslarını Bilme, Amentü Bilgisi, Yaşlılık Dönemi, Yaşlı Bireyler

Etik Beyan

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir danışmanlığında 2025 yılında tamamlanan “Ankara’da Yaşayan 60 Yaş Üstü Bireylerin İnanç Bilgisi: Bilgi Kaynakları ve Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Lisans Tezi, 2025).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	23.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	27. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Betül Gözel - Abdullah Demir. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Gözel, Betül - Demir, Abdullah. “Ankara’daki 60 Yaş Üstü Bireylerin İslam İnancına Dair Bilgi Kaynakları ve Bilgi Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 294-297. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

A Qualitative Study on the Sources and Levels of Islamic Belief Knowledge Among Individuals Aged 60 and Over in Ankara

Betül Gözel

 orcid.org/0009-0002-0337-2208 btulgozel@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Theology,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study aims to examine the sources and levels of Islamic belief-related knowledge among individuals aged 60 and over residing in Ankara, as well as the reflections of this knowledge on their personal and social lives. The research focuses on the place of religious knowledge in individuals' lives, the means and sources through which it is acquired, the challenges encountered during the acquisition process, and how interest in religious knowledge develops over time. Conducted between October 2024 and May 2025, the study employs a qualitative research design utilizing semi-structured interviews with 12 participants aged between 61 and 80.

The interview questions are structured around two main themes: (1) sources of knowledge and the acquisition process; and (2) knowledge of Islamic creed (‘aqida) and the fundamental articles of faith (arkān al-imān). The educational backgrounds of the participants range from incomplete primary education to university degrees. The most common sources of religious knowledge include imam-hatip schools, family elders, formal schooling, and religious books, while modern media—particularly television—also plays a notable role. Institutional sources such as Diyanet TV are followed by only a limited number of participants. While some participants had access to religious learning in early life, others only developed interest in religion at later stages.

Participants' levels of knowledge regarding the articles of faith vary significantly. Responses to questions about belief in God, prophets, angels, divine books, predestination (qadar), and the hereafter (ākhirah) fall into four categories: those with systematic knowledge, those with partial knowledge, those with inaccurate or incomplete knowledge, and those offering intuitive responses. It was observed that participants with lower levels of formal education had limited knowledge in areas such as the names and attributes of God, the nature of angels, and the identification of divine scriptures and prophets. In contrast, those with higher education (especially university graduates) provided more structured and academically informed answers.

Participants stated that possessing knowledge about faith contributed to becoming a better person in daily life, helped them avoid moral mistakes, and brought inner peace. However, some reported difficulties expressing themselves due to gaps in their knowledge and highlighted challenges in learning religious concepts, such as difficulties with

memorization, lack of parental support, and limited access to educational opportunities during their youth.

In conclusion, this study reveals the multilayered nature of elderly individuals' experiences in acquiring religious knowledge, the strong correlation between educational background and knowledge level, and the impact of religious knowledge on both everyday life and spiritual well-being. The findings emphasize the importance of acquiring religious knowledge from reliable sources at an early age and suggest that religious education policies should be restructured with age-specific approaches to better address the needs of different demographic groups.

Keywords

Kalām, Faith, Principles of Faith, Knowledge of the Articles of Faith, Knowledge of the ʿĀmantu Creed, Old Age, Elderly Individuals

Ethical Statement

This study is based on the undergraduate thesis titled “Religious Knowledge of Individuals Aged 60 and Over Living in Ankara: An Examination of Sources and Levels of Belief,” completed in 2025 under the supervision of Dr. Abdullah Demir (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt University, Undergraduate Thesis, 2025).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-23
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 27 - Saturday, 30 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Betül Gözel - Abdullah Demir. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Gözel, Betül - Demir, Abdullah. “A Qualitative Study on the Sources and Levels of Islamic Belief Knowledge Among Individuals Aged 60 and Over in Ankara”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 294-297. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kur’ân’ın Nüzûl Sürecine Göre Mekke ve Medine Dönemlerinde Melek Algısı

Suat Doğan

 orcid.org/0000-0002-2715-9658 ssuatdgn@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, Kur’ân-ı Kerîm’de meleklerle ilgili âyetler nüzûl sırasına göre ele alınmakta; böylece melek tasavvurunun tarihsel seyri, işlevsel boyutlarıyla birlikte incelenmektedir. Melek inancı, kelâm ilminin temel meselelerinden biri olmakla birlikte çoğunlukla sistematik ve teorik kalıplar içinde değerlendirilmiş; bu yaklaşım, nüzûl bağlamının ve âyetlerin dönemsel muhataplığının yeterince dikkate alınmaması sonucunu doğurmuştur. Bu araştırmada ise doğrudan Kur’ân verilerinden hareketle, klasik kelâmî doktrinlerin dayandığı vahyî zemin tespit edilmeye çalışılmakta ve melek anlayışı, iniş süreci bağlamında anlaşılmaktadır.

Çalışmada, nüzûl sırası esas alınarak meleklerle ilgili âyetler tematik biçimde sınıflandırılmış; bu âyetlerin indirildiği tarihî ve toplumsal bağlam da göz önünde bulundurularak, klasik ve çağdaş tefsir kaynaklarından yararlanmak suretiyle bütüncül bir analiz hedeflenmiştir. Kur’ân’da “melek” kelimesi müfred, tesniye ve cemi kalıplarında toplam 87 yerde geçmektedir. Bu kullanımların 15’i müfred, 2’si tesniye, 70’i ise çoğul kalıptadır. Ayrıca dolaylı biçimde meleklerden bahseden âyetlerle birlikte, Kur’ân’da toplam 193 yerde meleklerle ilgili çeşitli bilgilere değinildiği belirlenmiştir. Bu âyetlerin 155’i Mekke, 38’i ise Medine döneminde nâzil olmuştur. Mekkî âyetlerde kıyamet, cehennem, âhiret, meleklerin Âdem’e secdesi, İblîs’in secde etmemesi, inkârcıların melekleri Allah’ın kızları olarak nitelemeleri ve melekleri görmek istemeleri gibi hususlar öne çıkarken; Medenî âyetlerde meleklerle iman, meleklerin ilah edinilemeyeceği ve bazı sayı terkipleriyle meleklerin ifade edilmesi gibi temalar ön plana çıkmaktadır.

Çalışmada ayrıca, Kur’ân-ı Kerîm’de tekrar edilerek vurgulanan ve meleklerin İslam inanç sistemi içindeki merkezî konumunu ortaya koyan bazı özel başlıklar ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu bağlamda, meleklerin Âdem’e secdesiyle ilgili âyetler; Kur’ân’da melekler için kullanılan sayısal terkipler; Hârût ve Mârût’un mahiyetine dair tartışmalar; İblîs’in meleklerden olup olmadığı yönündeki görüşler ve Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed’in melek olmaması yahut yanında görülebilir bir meleğin bulunmaması yönündeki itirazları, incelemenin temel eksenlerini oluşturmaktadır.

Bütün bu bulgular dikkate alındığında, Kur’ân’da melek inancının yalnızca “soyut bir iman esası” olarak yer almadığı ortaya çıkmaktadır. Melekler, vahyin muhatapı olan inananlarda metafizik bir bilinç, sorumluluk duygusu ve ahlâkî bir yapı inşa etme hedefi doğrultusunda

önemli bir işlev üstlenmektedir. Zira Kur'an'da melekler, sadece metafizik varlıklar olarak değil; vahyin iletilmesi, azap ve müjde getirme, amellerin yazımı ve ölümün gerçekleşmesi gibi çeşitli işlevlerle de zikredilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Kur'an, Melek, Melek İnancı, Meleklerin Özellikleri, Mekke'de Melek İnancı, Medine'de Melek İnancı

Etik Beyan

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir danışmanlığında yürütülen "Klasik Dönem Kelâm Literatüründe Melek İnancı" başlıklı doktora tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	27. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Suat Doğan - Abdullah Demir. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Doğan, Suat - Demir, Abdullah. "Kur'an'ın Nüzûl Sürecine Göre Mekke ve Medine Dönemlerinde Melek Algısı". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 298-301. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Perception of Angels During the Meccan and Medinan Periods According to the Chronology of Qurʾānic Revelation

Suat Doğan

 orcid.org/0000-0002-2715-9658 ssuatdgn@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Graduate School of Social Sciences, Department of Basic
Islamic Sciences, Department of Kalam, Ankara, Türkiye

Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 abdillahdemir@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of Theology,
Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the verses in the Qurʾān related to angels in accordance with the chronological order of revelation, thereby tracing the historical development of angelic conceptualization along with its functional aspects. Although belief in angels constitutes one of the fundamental issues in Islamic theology (ʿilm al-kalām), it has often been treated within systematic and theoretical frameworks, frequently overlooking the contextual and period-specific nature of revelation. In contrast, this study seeks to identify the revelatory basis underlying classical theological doctrines and interprets the understanding of angels within the progressive course of revelation.

The verses concerning angels have been thematically categorized based on the chronological order of their revelation, taking into account the historical and social context in which they were revealed. A comprehensive analysis was conducted by utilizing both classical and contemporary tafsīr sources. It has been observed that in the Qurʾān, angels are portrayed not merely as metaphysical beings, but also as agents responsible for conveying revelation, delivering punishment or glad tidings, recording deeds, and enacting death.

The word malak (angel) appears in the Qurʾān in singular, dual, and plural forms in a total of 87 occurrences—15 in singular, 2 in dual, and 70 in plural. Including verses where angels are referred to indirectly, there are 193 verses in total that contain information related to angels. Of these, 155 were revealed in the Meccan period and 38 in the Medinan period. Meccan verses prominently feature themes such as the resurrection, Hell, the Hereafter, the prostration of angels before Adam, Iblīs' refusal to prostrate, the disbelievers' claim that angels are daughters of God, and their demand to see angels. Medinan verses, on the other hand, focus on belief in angels, the prohibition of deifying them, and references to them through numerical expressions.

The study also elaborates on several key Qurʾānic motifs that underscore the central position of angels within the Islamic belief system. These include: the prostration of angels to Adam; numerical constructions used to describe angels; differing interpretations concerning whether Hārūt and Mārūt were angels, humans, or another type of being;

debates over whether Iblīs was one of the angels; and objections raised by polytheists regarding the Prophet not being an angel or lacking an angelic companion visible to all. Taking all of these into consideration, the study concludes that belief in angels in the Qur'ân is not only one of the core tenets of Islamic faith, but also serves a vital function in cultivating metaphysical awareness, moral consciousness, and a sense of accountability among its audience.

Keywords

Kalām, Qur'ân, Angel, Belief in Angels, Attributes of Angels, Belief in Angels in the Meccan Period, Belief in Angels in the Medinan Period

Ethical Statement

This study is based on the doctoral dissertation titled “Belief in Angels in Classical Kalām Literature,” conducted under the supervision of Dr. Abdullah Demir at Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 27 - Saturday, 30 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Suat Doğan - Abdullah Demir. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Doğan, Suat - Demir, Abdullah. “The Perception of Angels During the Meccan and Medinan Periods According to the Chronology of Qur'ânic Revelation”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 298-301. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

İnsanın Sorumluluğu Bağlamında Teftâzânî'nin Kesb Yorumu

Yunus Emre Sağır

 orcid.org/0009-0004-3563-9936 yunusemresagiri@gmail.com ror.org/03tg3eb07
Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

Öz

Kelâm düşüncesinin tarihsel serüveni içerisinde insan fiilleri meselesi gerek epistemolojik gerekse ontolojik düzlemde pek çok açılımın doğmasına zemin hazırlayan tartışmalı alanlardan biri olmuştur. Allah'ın mutlak kudreti ile insanın fiilî sorumluluğu arasında kurulması gereken dengenin mahiyetine dair sürdürülen bu tartışmalar sadece teorik bir problematiği değil aynı zamanda ahlâkî ve iradî sorumluluk fikrini de doğrudan ilgilendirmiştir. Bu bağlamda XIV. yüzyıl kelâm düşüncesinin seçkin simalarından biri olan Sa'deddîn et-Teftâzânî (öl. 792/1390) meselenin tafsilatına yönelik ilmi bir katkı sunma çabası içinde olmuştur. Teftâzânî, bir yandan Mu'tezile'nin tefvîz merkezli yaklaşımını diğer yandan Cebriyye'nin cebrî paradigmasını eleştirerek her iki uç yoruma da mesafeli ve dengeleyici bir tavır geliştirmiştir. Ona göre insan fiilleri çift yönlü bir tasnife tâbidir; fiilin yaratma (halk) yönü Allah'a, kazanma (kesb) yönü ise kula aittir. Bu çerçevede Teftâzânî'ye göre kesb, hakiki varlığı olmayan izâfî bir durumdur; fiilin varlığını değil, onun makdûr oluşunu ifade eder. Kulun kesbi ise kudretini fiil veya terke yönlendirme, tercih etme ve belirli bir tarafa sarfetme şeklinde tezahür eder. Eş'arîliğin kesb teorisini yalnızca tekrar etmemiş onu yeniden yorumlayarak daha işlenmiş ve tutarlı bir yapıya kavuşturma gayretinde bulunmuştur. Teftâzânî'nin bu özgün yaklaşımı özellikle Kur'an'daki "halk" ve "kesb" gibi anahtar kavramlar üzerine gerçekleştirdiği lugavî ve semantik analizlerde kendisini göstermektedir. Kavramların dilsel bağlamları ve anlam katmanları üzerinden yapılan bu çözümlemeler, onun kelâmî meselelere sadece nazârî değil aynı zamanda anlamsal düzlemde de yaklaşma çabası içinde olduğunu göstermektedir. Bu bildiride, Teftâzânî'nin insan fiilleri bağlamında geliştirdiği teorik çerçeve klasik kelâm geleneğiyle kurduğu ilişki zemininde değerlendirilmektedir. Çalışmada kavramsal çözümlemeye dayalı metin merkezli bir yöntem izlenmiş metinsel veriler üzerinden sistematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu şekilde, hem Teftâzânî'nin ilgili meseleye dair katkısı hem de kelâm geleneği içerisindeki konumlanışı belirlenmeye çalışılmıştır. Özellikle insan fiilleri problemine yaklaşımında, Adudüddin el-Îcî (öl. 756/1355) ve Fahreddin er-Râzî'nin (öl. 606/1210) etkileri belirgin şekilde hissedilmekte fiillerin halk yönünü Allah'a, kesb yönünü ise kula nispet eden bir tutum benimsediği görülmektedir. Bu çerçevede Teftâzânî, Mu'tezile'nin fail anlayışına karşı dururken cebrî yorumlara da mesafeli, dengeli bir perspektif geliştirmektedir. Ona göre kulun kudret ve iradesiyle yöneldiği fiil "kesb", bu fiilin yoktan var edilmesi ise "halk"tır. Ayrıca irade dışı fiillerin sorumluluk doğurmayacağı da açıkça vurgulanmaktadır. Teftâzânî'nin yaklaşımı

klasik kelâmî pozisyonu sürdürmekle birlikte meseleye dair eleştirel ve sistematik bir derinlik de taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Kesb, Halk, Teftâzânî, İnsan Fiili

Etik Beyan

Bu çalışma, Prof. Dr. Osman Demir danışmanlığında yürütülen “Teftâzânî’de İnsan Fiilleri” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	17.07.2025
Kabul Tarihi	04.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	28. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Yunus Emre Sağırılı. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Sağırılı, Yunus Emre. “İnsanın Sorumluluğu Bağlamında Teftâzânî’nin Kesb Yorumu”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 302-305. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Al-Taftāzānī's Interpretation of Kasb in the Context of Human Responsibility

Yunus Emre Sağırılı

 orcid.org/0009-0004-3563-9936 yunusemresagirli@gmail.com ror.org/03tg3eb07

Bursa Uludağ University, Institute of Social Sciences, Department of Theology, Bursa, Türkiye

Abstract

In the historical trajectory of Kalām thought, the issue of human actions (af'āl al-ʿibād) has been one of the most debated areas, paving the way for a wide range of epistemological and ontological discussions. The debate over how to reconcile God's absolute power with human responsibility for actions not only presents a theoretical problem but also directly relates to moral and volitional accountability. In this context, Saʿd al-Dīn al-Taftāzānī (d. 792/1390), one of the distinguished figures of 14th-century Islamic theology, made significant scholarly efforts to elaborate on the issue in detail.

Taftāzānī critiques both the tafwīd-based approach of the Muʿtazilites and the deterministic paradigm of the Jabrites, adopting a balanced and mediating stance between these two extremes. According to him, human acts are subject to dual attribution: the creative aspect (khalq) belongs to God, while the acquisitive aspect (kasb) belongs to the human agent. In this framework, kasb is a relative concept without independent ontological existence; it does not signify the actual creation of the act, but rather its being within the range of the agent's power (maqdūr). Human kasb manifests in the ability to direct one's power toward either action or inaction, through preference and volition.

Taftāzānī did not merely reiterate the Ashʿarite doctrine of kasb but reinterpreted it in an effort to render the concept more structured and coherent. His original contribution is particularly evident in his lexical and semantic analyses of key Qurʾānic terms such as khalq and kasb. These analyses, which consider the linguistic contexts and semantic layers of the terms, demonstrate that his approach to theological questions was not solely speculative, but also meaning-oriented.

This paper examines the theoretical framework that Taftāzānī developed on human actions, in relation to the classical kalām tradition. A text-based methodology grounded in conceptual analysis is employed, through which a systematic structure is reconstructed from textual data. In doing so, the study aims to determine both Taftāzānī's specific contribution to the issue and his position within the broader theological discourse.

Taftāzānī's approach shows a clear intellectual continuity with scholars such as ʿAḍud al-Dīn al-Ījī (d. 756/1355) and Fakhr al-Dīn al-Rāzī (d. 606/1210), as he adopts the view that the creation of acts belongs to God, while the acquisition belongs to the servant. Thus, while opposing the Muʿtazilite notion of agency, he also distances himself from fatalistic interpretations, maintaining a balanced theological stance. According to him, an act directed by human power and will is kasb, whereas the act's origination from nothing is khalq. Furthermore, he clearly emphasizes that actions beyond human will do not entail moral responsibility. While continuing the classical Ashʿarite position, Taftāzānī's

approach also reflects a critical and systematic depth in his treatment of this fundamental theological problem.

Keywords

Kalâm, Kesb, Creation, Taftâzânî, Human Act

Ethical Statement

This study is based on his master's thesis titled "Human Fiils in Taftâzânî" prepared under the supervision of Prof. Dr. Osman Demir (Çanakkale: Çanakkale 18 Mart University, Master's Thesis, 2017).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-17
Accepted	2025-08-04
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 28 - Saturday, 30 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Yunus Emre Sağırılı. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Sağırılı, Yunus Emre. "Al-Taftâzânî's Interpretation of Kasb in the Context of Human Responsibility". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 302-305. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Gazzâlî’de Allah-İnsan İlişkisi Bağlamında Nübüvvetin Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme

Ömer Faruk Öztürk

 orcid.org/0000-0003-0491-876X of.ozturk@hotmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, Gazzâlî’nin düşüncesinde Allah insan ilişkisi esas alınarak ve Gazzâlî’nin temel eserleri referans gösterilerek, klasik kelam yöntemiyle nübüvvetin gerekliği üzerine geliştirdiği sistematığı incelenmektedir. İslâm düşüncesinde insanın yaratılışı, mükellef kılınması, bilgi edinme süreçleri ve nihai amacı; Allah-insan ilişkisinin doğru kavranmasıyla şekillenmektedir. Gazzâlî’ye göre insan, akli vasıtasıyla sınırlı bir bilgiye ulaşabilir; ancak metafizik hakikatler, ahiret bilgisi ve insanın mebde’ ve meâd açısından mutlak saadet yolları yalnızca vahiy ile bilinebilir. Gazzâlî sınırlı bilgiye sahip olan insanın metafizik gerçeklik karşısındaki durumunu ve bu hakikatlere ulaşmasını “göz güneş” benzetmesiyle açıklar. Göz tek başına varlığı görme kabiliyetine sahiptir; fakat ışık olmadıkça görme işlemi gerçekleşmez. Aynı şekilde akıl istidlâl gücüne sahiptir; ancak vahyin nuru olmadan metafizik hakikatlerin idraki mümkün değildir. Ona göre insan, yaratılışı gereği mükemmeliyete doğru yönelen, fakat bu mükemmelliğe kendi imkânlarıyla ulaşmaktan aciz olan bir varlıktır. Akıl ve duyu organları ise insana kısmi bir bilgi sağlar; ancak metafizik gerçeklerin tam ve kesin bilgisine ulaşmak yalnızca akıl ve duyularla mümkün değildir. Gazzâlî, bunu kendi hayatında yaşadığı entelektüel krizle açıkça tecrübe etmiş ve bu kriz sonunda kesin bilgiye ancak vahyin rehberliğinde ulaşılabileceğini fark etmiştir. Gazzâlî, filozofları eleştirerek insanın sadece akılla yetinmesinin, hakikati tam anlamıyla kavramada yetersiz kalacağını savunmuş; buna karşılık vahyin insan için zorunlu bir bilgi kaynağı olduğunu vurgulamıştır.

Nübüvvet, Gazzâlî’nin sisteminde hem bilginin kaynağı hem de ahlâkî kemalin mutlak rehberi olarak kabul edilir. Onun temel eserlerinde vurguladığı üzere, peygamberin rolü sadece dini emir ve yasakları insanlara tebliğ etmek değildir. Bilakis peygamber, vahyedilen bilgiyi yaşayarak örnek olmuş; böylece insanın ahlaki ve ruhi yükselişinin yolunu göstermiştir. Allah’ın insana yönelttiği ilâhî hitap, peygamberlik kurumu vasıtasıyla gerçekleşir. Bu kurum, insanın yaratılış gayesini anlamasına, dünya hayatını düzenlemesine ve nihayetinde ahiret saadetini elde etmesine vesile olur. Nübüvvetin iptali ve inkârı, insanın metafizik ve ahlâkî anlamda başboş kalmasına yol açar ki bu durum toplumsal bir kaosa ve ahlaki krizlere sebebiyet verir. İnsan, kendi gayretleriyle kesb ettiği bilginin ötesine geçip hakikatin tamamına ancak peygamberin getirdiği ışığı rehber edinerek varabilir. Dolayısıyla Gazzâlî’de nübüvvet, Allah-insan ilişkisi açısından öncelikle nefsin tezkiyesi ve tasfiyesi yoluyla insanın kemale ermesi; ardından yaratıcısını tanıması için zarurî bir köprü vazifesi görmektedir. Bu yönüyle Gazzâlî’nin düşüncesi, nübüvvetin insanın varoluşsal ve ahlaki yönünü tamamlayan temel bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma, klasik kelâm metodolojisi ve Allah-insan ilişkisi açısından

Gazzâlî’nin sistematîği çerçevesinde insanın nübüvvet aracılığıyla Rabbine nasıl yaklaştığını, marifetullah sürecinde nübüvvet misyonunun bu süreçte ahlâkî pratiğe nasıl dönüştüğünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Gazzâlî, Nübüvvet, Marifetullah, Akıl, Vahiy

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Mehmet Akif Ceyhan danışmanlığında yürütülen “Gazzâlî’de Allah-İnsan ilişkisi” başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	19.07.2025
Kabul Tarihi	27.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	28. Oturum - 30 Ağustos 2025 Cumartesi 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Ömer Faruk Öztürk. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Öztürk, Ömer Faruk. “Gazzâlî’de Allah-İnsan ilişkisi Bağlamında Nübüvvetin Gerekliği Üzerine Bir İnceleme”. 5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 306-309. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Necessity of Prophethood in al-Ghazālī in Relation to the God-Human Relationship

Ömer Faruk Öztürk

 orcid.org/0000-0003-0491-876X of.ozturk@hotmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Kalam and Islamic Sects, Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the system that al-Ghazālī developed—grounded in the God human relationship and drawing on his principal works—regarding the necessity of prophethood within the framework of classical kalām methodology. In Islamic thought, humanity’s creation, moral responsibility (taklīf), processes of acquiring knowledge, and ultimate purpose are all shaped by correctly understanding the God human relationship. According to al-Ghazālī, the human intellect can reach only limited knowledge; metaphysical truths, knowledge of the hereafter, and the pathways to ultimate felicity (sa’āda) with respect to humankind’s origin and return (mabda’ wa ma’ād) can be known solely through revelation.

Al-Ghazālī illustrates the human condition before metaphysical reality—and the quest to attain such truths—by comparing it to “the eye and the sun.” The eye, by itself, possesses the capacity to see, yet actual seeing is impossible without light. Likewise, while reason has the power of inference, perceiving metaphysical realities is impossible without the light of revelation. Humanity, by its very constitution, is oriented toward perfection, yet incapable of attaining that perfection through its own means. The intellect and sense organs yield only partial knowledge, and the complete and definitive cognition of metaphysical truths is unattainable by reason and sensation alone. Al-Ghazālī personally experienced this limitation in an intellectual crisis and concluded that certain knowledge can be reached only under the guidance of revelation. Critiquing the philosophers, he argued that relying on reason alone is insufficient for grasping the whole of truth and emphasized revelation as an indispensable source of knowledge for humankind.

Within al-Ghazālī’s system, prophethood (nubuwwa) functions both as the origin of knowledge and as the absolute guide to moral perfection. As he stresses in his major works, the prophet’s role is not merely to proclaim divine commands and prohibitions. Rather, by embodying the revealed knowledge in his own life, the prophet shows the path of ethical and spiritual ascent for human beings. The divine address directed toward humanity reaches us through the institution of prophethood, enabling people to comprehend their purpose of creation, order their worldly life, and ultimately attain happiness in the hereafter. Denial or abolition of prophethood would leave humans metaphysically and morally rudderless, leading to social chaos and ethical crises. By adopting the light brought by the prophet, the human being can move beyond merely acquired knowledge to the fullness of truth. Thus, in al-Ghazālī’s view, prophethood serves as a necessary bridge in the God human relationship—first purifying and refining the soul toward perfection, and then guiding it to know its Creator. In this respect, al Ghazālī’s thought reveals prophethood as a fundamental element completing humanity’s existential and moral

dimensions. This study therefore aims, through the lens of classical kalām methodology and within the framework of al-Ghazālî’s system, to demonstrate how the human being draws near to his Lord via prophethood and how the prophetic mission is transformed into ethical practice in the process of ma’rifat Allāh (gnosis of God).

Keywords

Kalām, Ghazālî, Prophethood, Knowledge of God, Reason, Revelation

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled “The God-Human Relationship in al-Ghazālî,” conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Mehmet Akif Ceyhan.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-19
Accepted	2025-07-27
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 28 - Saturday, 30 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Ömer Faruk Öztürk. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Öztürk, Ömer Faruk. “The Necessity of Prophethood in al-Ghazālî in Relation to the God-Human Relationship”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 306-309. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Reşâd Halîfe'nin Hayatı, Eserleri ve Bazı Dinî Görüşleri

Emrah Karakaya

 orcid.org/0009-0002-1848-5555 Emrahkarakayaa6@gmail.com ror.org/04ttnw109
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Mezhepler Tarihi Anabilim Dalı,
Sakarya, Türkiye

Öz

Günümüzde dini alanda etkisini sürdüren Dr. Reşâd Halîfe'nin (öl. 1990) hayatına dair akademik çalışmalar yok denecek kadardır. Reşâd Halîfe'nin ortaya koyduğu eserler ve dine dair görüşleri zaman içerisinde gelişerek İslami bir ekol/akım haline gelmiştir. Çağdaş İslami bir akım olarak 19'culuk akımını ve Reşâd Halîfe'nin hayatını, eserlerini ve dini konulardaki fikirlerini tanımak İslam mezhepleri tarihi Anabilim Dalı açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamlar düşünüldüğünde bu çalışmanın konusu: Reşâd Halîfe'nin hayatı, eserleri ve bazı dini görüşleridir. Modernist bir din anlayışı benimseyen Reşâd Halîfe'nin dine dair fikirleri çalışmanın verisel tabanını oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı: İslam dünyasında geniş tartışmalara neden olan 19'cular akımının kurucu lideri olan Reşâd Halîfe'nin hayatını, önemli görülen eserlerini ve dine dair öne çıkan bazı görüşlerini sistemli bir şekilde sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak literatür taraması yapılmış ve veri toplama yönteminden faydalanılmıştır. Reşâd Halîfe'nin ve takipçilerinin eserleri, çalışmaları, hakkında yazılan yazılar ve araştırmalar mezhepler tarihi bağlamında incelenmiştir. Araştırmada ulaşılan temel sonuçlar ise şu şekildedir: Reşâd Halîfe'nin hayatını incelediğimizde Kur'ân üzerine araştırmalar yaptığı bu araştırmaları sonucunda mucizevi olarak nitelendirdiği matematiksel 19 sistemini keşfettiğini görmekteyiz. Reşâd Halîfe'nin zaman içerisinde dini görüşlerinin değiştiği ve Kur'ân merkezli bir dini anlayışı benimsediğini öğrenmekteyiz. Bu görüşleri sebebiyle Reşâd Halîfe Kur'âniyyun akımının temsilcilerinden biri sayılabilir. Reşâd Halîfe ve takipçileri hadis, sünnet ve mezhep uygulamalarına tamamen karşı çıkmıştır. Dinde sadece Kur'ân'ın kaynak olabileceği fikrini savunmuşlardır. Reşâd Halîfe Kur'ân'ın mucizevi bir şekilde 19 sayısı ile şifrelendiğini iddia etmektedir. Bu şifreleri çözen kişi olan Reşâd Halîfe zaman içerisinde kendisinin mîsâk elçisi olduğunu da açıklamıştır. Reşâd Halîfe'nin matematiksel 19 sistemi iddiası, dini kaynak olarak sadece Kur'ân'ı görmesi, kendisini mîsâk elçisi ilan etmesi ve 19 sistemi bağlamında Tevbe Sûresi'nin son iki âyetinin

Kur'ân'dan olmadığını açıklaması sonucunda İslam dünyasında yoğun itirazlar ve eleştirilerle karşı karşıya kalmıştır.

Anahtar Kelimeler

İslam Mezhepleri Tarihi, Reşâd Halîfe, Akım, 19'culuk, Kur'âniyyun

Etik Beyan

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Mücahid Dünder danışmanlığında yürütülen “Çağdaş İslâmî Bir Akım Olarak Türkiye’de 19’culuk” başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	03.07.2025
Kabul Tarihi	22.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	29. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Emrah Karakaya. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Karakaya, Emrah. “Reşâd Halîfe'nin Hayatı, Eserleri ve Bazı Dinî Görüşleri”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 310-313. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Life, Works and Some Religious Views of Rashad Khalifa

Emrah Karakaya

 orcid.org/0009-0002-1848-5555 Emrahkarakayaa6@gmail.com ror.org/04ttnw109
Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of History of Islamic Sects,
Sakarya, Türkiye

Abstract

There are only a handful of academic studies on the life of Dr. Rashad Khalifa (d. 1990), who continues to have an impact in the religious field today. Rashad Khalifa's works and views on religion have developed over time into an Islamic school of thought/movement. Understanding the 19th-century movement as a contemporary Islamic movement and Rashad Khalifa's life, works, and ideas on religious issues is quite important in terms of the history of Islamic sects. In this context, the subject of this study is Rashad Khalifa 's life, works, and some of his religious views. Adopting a modernist understanding of religion, Rashad Khalifa 's ideas on religion constitute the data base of this study. The aim of this study is to systematically present the life, important works and some of the prominent views on religion of Rashad Khalifa, who is the founding leader of the 19th century movement and who caused wide debates in the Islamic world. The study utilizes qualitative research methodology, literature review and data collection. The works and studies of Rashad Khalifa and his followers, as well as the writings and researches about him, were analyzed in the context of the history of sects. The main conclusions reached in the research are as follows: When we examine the life of Rashad Khalifa, we see that he conducted research on the Qur'ân and discovered the mathematical 19 system, which he described as miraculous as a result of these researches. We observe that Rashad Khalifa 's religious views changed over time and that he adopted a Qur'ân-centered religious understanding. As a result of his views, Rashad Khalifa can be considered as one of the representatives of the Qur'âniyyun movement. Rashad Khalifa and his followers were completely opposed to hadith, sunnah and sectarian practices. They claimed that only the Qur'ân could be the source of religion. Rashad Khalifa asserted that the Qur'ân was miraculously decoded with the number 19. Rashad Khalifa, who was the person solving these codes, also announced that he was the messenger of the mîsâq at the time Rashad Khalifa 's claim of the mathematical 19 system has been subjected to intense objections and criticism in the Islamic world as a result of the fact that he sees only the Qur'ân as a

religious source, declares himself as the messenger of mîsâk, and claims that the last two verses of Sûra al-Tawbah are not from the Qur'ân in the context of the 19 system.

Keywords

History of Islamic Sects, Rashad Khalifa, Movement, The 19th, Qur'âniyyun

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled “Nineteenism in Turkey as a Contemporary Islamic Movement,” conducted under the supervision of Assist. Prof. Dr. Muhammed Mücahid Dündar.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-03
Accepted	2025-07-22
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 29 - Sunday, 31 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Emrah Karakaya. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Karakaya, Emrah. “The Life, Works and Some Religious Views of Rashad Khalifa”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 310-313. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın Âlem Tasavvuru ile İlgili Temel Kavramlar

Merve Ağlamaz

 orcid.org/0009-0003-5110-5558 93mervea@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın cevher, araz, cisim, hareket ve sükûn kavramlarına yüklediği anlamları konu edinmektedir. Kendine özgü bir terminoloji inşa eden Allâf'ın, kelâm düşüncesine sağladığı katkıyı tespit etmek, araştırmamızın temel hedefidir. Allâf'ın, başlangıcı ve sonu olan bir evren anlayışını benimseyerek, yaratılmışlara benzemeyen ve mutlak kudrete sahip bir yaratıcı fikrine nasıl zemin hazırladığı da bu bağlamda analiz edilmektedir.

Araştırmamız, literatür taramasına dayalı nitel bir yöntemle yürütülmüştür. Sonuçlar göstermektedir ki Allâf, cevheri bölünemez olarak kabul eder; zira cevherin eni, boyu ve derinliği yoktur. Bu yaklaşım, onu sonsuz döngü (teselsül) tehlikesinden uzak tutar. Cevherde renk, koku gibi nitelikler bulunmaz; ancak görülebilir olduğu belirtilir. Cevherler birleşme ve ayrılma yoluyla hareket hâlinindedir ve bu hareket, Allah'ın yaratmasıyla gerçekleşir.

Allâf'a göre Allah dışında kalan her şey araztır. Arazları bâkî ve bâkî olmayan şeklinde ikiye ayırır. Renk, tat ve koku gibi keyfiyeti bilinen arazların yanı sıra birleştirme ve ayırma gibi mahiyeti bilinmeyen arazlar da vardır. Ayrıca mekânda yer tutmayan ve cisimde kaim olmayan arazların (örneğin Allah'ın kelâmı ve iradesi) varlığını kabul eder. Arazların görülebilir ve dokunulabilir olduğunu savunsa da yalnızca renk arazının dokunarak ayırt edilemeyeceğini ifade eder.

Altı boyutsuz cüz'ün bir araya gelmesiyle boyutlu bir cisim meydana gelir. Bu bileşimi sağlayan te'lif arazı Allah tarafından yaratılır. Cismin bekâsı, oluşumu ve devamlılığı, Allâf'a göre hareket şartına bağlıdır. Hareket, her bir cüzde ayrı ayrı değil, cüzlere bölünmüş bir biçimde gerçekleşir. Cisimler için zorunlu bir mekân vardır ve bu da havadır. Cisim, mekânla birlikte hareket eder; mekânı hareketli olan bir cisim başka mekâna geçemez.

Allâf, cisimleri sonlu ve sınırlı kabul ederek Allah'ın yaratıcılığına alan açmaya çalışır. Ona göre iki cismin aynı anda bir mekânda bulunması (tedâhül) mümkün değildir. Cisimler arasında zıtlık da söz konusu olamaz; çünkü onun nazarında zıtlık, bir şeyin hem var hem yok olması anlamına gelir. Allâf'ın cisim anlayışının oluşumunda Mücessime ve Müşebbihe ile yaptığı münazaralar etkili olmuştur.

Hareket, bir cismin bir mekândan başka bir mekâna intikalidir. Bu geçişle birlikte ikinci mekânda yeni bir oluş meydana gelir. Sükûn ise cismin aynı mekânda iki vakit

geçirmesidir. Hareket sürecinde sükûn anları bulunur; sükûn ne kadar fazlaysa hareket o kadar yavaş, sükûn ne kadar azsa hareket o kadar hızlıdır.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Allah, Âlem, Ebü'l Hüzeyl el-Allâf, Cevher

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Fatma Bayraktar Karahan danışmanlığında sürdürmekte olduğumuz “Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın Âlem Tasavvuru” başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	29. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Merve Ağlamaz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Ağlamaz, Merve. “Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın Âlem Tasavvuru ile İlgili Temel Kavramlar”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 314-317. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Basic Concepts Regarding Abū al-Hudhayl al-‘Allāf’s Concept of the World

Merve Ağlamaz

 orcid.org/0009-0003-5110-5558 93mervea@gmail.com ror.org/05ryemn72

Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences,
Department of Kalam and Islamic Sects, Ankara, Türkiye

Abstract

This study explores the meanings attributed by Abū l-Hudhayl al-‘Allāf to the concepts of substance (jawhar), accident (‘araḍ), body (jism), motion (ḥaraka), and rest (sukūn). The research aims to reveal al-‘Allāf’s contributions to Islamic thought through his distinctive terminology and to examine how his cosmological model—which posits a finite universe—necessitates a powerful and incomparable Creator.

Using a qualitative method based on literature review, the study finds that al-‘Allāf defines the substance as indivisible, lacking length, width, and depth. This view allows him to avoid the problem of infinite regress (tasalsul). According to him, substances do not possess qualities such as color or smell, yet they remain visible. Substances are in motion through combination and separation, and this motion is attributed solely to God.

Al-‘Allāf considers everything except God to be accidents (‘araḍ). He classifies accidents as either persistent or non-persistent. There are accidents whose qualities are known—such as color, taste, and smell—as well as those whose nature is unknown, such as joining and separation. He also affirms the existence of accidents that are not spatially localized and do not inhere in a body, such as God’s speech and will. While he argues that accidents are visible and tangible, he notes that color cannot be distinguished by touch.

Six dimensionless atoms (ajzā’), when combined, form a body with length, width, and depth. God creates this composition through the accident of composition (‘araḍ al-ta’līf), which highlights His creative power. The continuity and persistence of a body depend on motion, which is not distributed across atoms individually but collectively. Bodies occupy space, specifically air, and a body moves with its space. A body whose space is in motion cannot move into another space.

By affirming the finitude and boundedness of bodies, al-‘Allāf opens conceptual space for divine creation. He rejects the possibility of interpenetration (tadākhul), arguing that two bodies cannot exist in the same space. Nor can there be opposites in his framework; for al-‘Allāf, opposition implies the simultaneous existence and nonexistence of something. His understanding of bodies was shaped in part by polemics with anthropomorphist groups such as the Mujassima and Mushabbiha.

Motion is defined as the transition of a body from one space to another, which results in a new state of existence in the second space. Rest (sukūn) is the presence of a body in the same space during two successive time points. Within motion, moments of rest occur; the

more frequent the rest, the slower the motion, and the less frequent the rest, the faster the motion.

Keywords

Kalâm, God, Cosmos, Abū l-Hudhayl al-‘Allāf, Jawhar

Ethical Statement

This study was prepared based on the master's thesis titled "Abu'l Hudhayl Al-‘Allāf's Concept of the World" which we are currently conducting under the supervision of Assistant Doç. Dr. Fatma Bayraktar Karahan (Ankara: Ankra Yıldırım Beyazıt University, Master's Thesis, 2025).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-31
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 29 - Sunday, 31 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Merve Ağlamaz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Ağlamaz, Merve. "Basic Concepts Regarding Abū al-Hudhayl al-‘Allāf's Concept of the World". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 314-317. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Kur'ân'a Göre Araştırmalar Serisi Örnekliğinde Hüseyin Atay'ın Akıl Anlayışı

Zeyda Nur Sevim

 orcid.org/0009-0008-2397-9633 byzaasvm@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Fatma Bayraktar Karahan

 orcid.org/000-002-1624-9623 hfbayraktar@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma Hüseyin Atay'ın Kur'ân'a Göre Araştırmalar Serisi kapsamında şekillendirdiği akıl merkezli yaklaşımını, Kur'ân esaslı, çağdaş, gelenek dışı ve yenilikçi bir kelâm metodu olarak ele alıp analiz etmektedir. Atay'ın temel tezi, geleneksel kelâm metotlarının Kur'ân'ı anlama ve yaşama noktasında tıkanıp, güncel sorunlara çözüm bulma hususunda yetersiz kaldığı dolayısıyla geleneğin bilgi ve birikiminden istifade edilerek yeni bir metodoloji ortaya koymak gerektiği yönündedir. Atay, bu söylemini Kur'ân'a Göre Araştırmalar serisinde ele aldığı itikadî, fikhî ve felsefî konuları inceleyip onlara akıl merkezli yeni bir perspektiften bakma imkânı sunarak ve onları akılcı, özgün metodu ile çözüme kavuşturarak faaliyete geçirmiştir. Atay, Kur'ân'ı anlama ve uygulama noktasında akıllı sisteminin temeline oturtmuştur. Akla yüklediği misyon, söz konusu serideki konulara bakış açısında fark edilmektedir. Akıl, bir bilgi kaynağı olup, dinî bilgiyi üreten, açıklayan, anlamlandıran, sorunlara çözüm bulan bir fonksiyona sahiptir. Dolayısıyla onun metodolojisinin temelini akıl oluşturmaktadır. Atay'ın akla dayalı Kur'ân'ı anlama çabası hem metodolojik açıdan hem de sahaya uygulanması bakımından yenilikçi bir tutum arz eder. Nitekim Atay, Kur'ân'a Göre Araştırmalar serisinde dinî meseleleri izah ederken eleştirel akıllı, Kur'ân merkezli ve tarihsel bağlamı göz önünde bulunduran bir yaklaşım ortaya koymuştur. Bilgi teorisinin merkezine de akıllı koyan Atay, dinin ana kaynakları arasında da akıllı Kur'ân'la birlikte iki temel kaynaktan biri olarak ele almaktadır. Bu anlamda akılla Kur'ân'ı birbirinin alternatifi olan iki kaynak olarak değil, birbirini tamamlayan kaynaklar olarak görmektedir. Atay'ın akıl için “sözsüz vahiy” değerlendirmesi de aklın vahiy kadar dinî kaynak değeri taşıdığı düşüncesi sebebiyledir. Atay'a göre aklın sadece anlama fonksiyonu değil aynı zamanda hüküm verme fonksiyonu da vardır. Aklın verdiği hüküm vahyin verdiği hüküm gibi kesin, katî ve tartışılmazdır. Vahiy bu anlamda akıllı desteklemektedir. Aklın kesin olarak kabul ettiği şeyleri onayladığı gibi aklın müsaade etmediği şeyleri de yasaklamaktadır. Bu nedenle Atay'a göre aklın vahye değil, vahyin akla tabiiyeti söz konusudur. Kelâmın sem'iyât alanındaki tespitlerinde ve söz konusu seride geçen fikhî konularda ise Atay akıl ışığında yeni yorumlar ve yeni içtihadlar sunmuştur. Kur'ân'dan yola çıkarak daha ziyade kıyasın 'istidlâl bi'sh-şahîd al'el-gaîb' kateorisinde giren açıklamalar ortaya koymuştur. İstidlâl 'bi'l gaîb ale'sh-şahîd' kategorisine giren herhangi bir izahına rastlanmamıştır. Atay'ın Kur'ân'a

Göre Araştırmalar serisinde sıkça vurguladığı dinin kolaylık, evrensellik, güncellik, ihtiyaca yönelik olma ve akla uygun olma ilkeleri Atay'ın akıl metodunda 'tümevarım'a (indiksiyon) genişçe yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Atay'ın, Kur'an'a Göre Araştırmalar serisindeki problemlere aklı, nazarî ve naklî delillendirmeler ile yenilikçi bir söylem ortaya koyduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Akıl, Akıl Metodu, Hüseyin Atay, Kur'an'a Göre Araştırmalar Serisi

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Fatma Bayraktar Karahan danışmanlığında sürdürmekte olduğumuz "Hüseyin Atay'ın Kur'an'a Göre Araştırmalar Serisi Örnekliğinde Bir Kelâm Metodu Olarak Aklın Kullanımı" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	20.07.2025
Kabul Tarihi	07.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	29. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 13.00-14.00
Telif Hakkı	© 2025 Zeyda Nur Sevim - Fatma Bayraktar Karahan. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Sevim, Zeyda Nur - Bayraktar Karahan, Fatma. "Kur'an'a Göre Araştırmalar Serisi Örnekliğinde Hüseyin Atay'ın Akıl Anlayışı". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 318-321. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Hüseyin Atay's Understanding of Reason in the Context of the 'Studies According to the Qur'ân' Series

Zeyda Nur Sevim

 orcid.org/0009-0008-2397-9633 byzaasvm@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences,
Department of Kalam and Islamic Sects, Ankara, Türkiye

Fatma Bayraktar Karahan

 orcid.org/000-002-1624-9623 hfbayraktar@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology,
Department of Theology, Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines and analyzes Hüseyin Atay's reason-centered approach, shaped within the framework of his series Researches According to the Qur'ân, as a Qur'ân – based, contemporary, non – traditional, and innovative method of kalām (Islamic theology). Atay's central thesis posits that traditional methods of kalām have become inadequate in comprehending and practicing the Qur'ân, particularly in addressing contemporary issues. Therefore, he emphasizes the necessity of formulating a new methodology by benefiting from the accumulated knowledge and experience of the tradition. Atay operationalizes this thesis by re-evaluating theological, legal and philosophical subjects within the Researches According to Qur'ân series, offering a novel, reason-oriented perspective and resolving issues through his rational and original method. In his approach to understanding and applying the Qur'ân, reason occupies a central position. This mission attributed to reason is evident in his treatment of various topics throughout the series. According to Atay, reason is source of knowledge that generates, explains, interprets religious knowledge and provides solutions to emerging problems. Thus, reason constitutes the foundation of his methodology. Atay's rational effort to understand the Qur'ân presents an innovative attitude both methodologically and in terms of practical application. In this context, Atay adopts a critical rationality and a Qur'ân-centered perspective, which also takes historical context into account. By placing reason at the center of his epistemology, Atay considers reason as one of the two primary sources of religion, alongside the Qur'ân. In this regard, reason and the Qur'ân are not seen as alternative or opposing sources, but rather as complementary to each other. His characterization of reason as a “non-verbal revelation” stems from his belief in its authoritative value as a source of religious knowledge, equivalent to revelation. According to Atay, reason does not merely have an interpretative function but also a legislative one. The judgments issued by reason are, in his view, definitive, categorical, and beyond dispute-just like those derived from revelation. Revelation, in this sense, supports reason by confirming what reason affirms and prohibiting what reason rejects. Consequently, Atay asserts the subordination of revelation to reason, rather than the other way around. In his discussions on issues related to samī'yyāt in kalām and legal matters addressed in the series, Atay offers new interpretations and ijtihād-based solutions in the light of

reason. His explanations generally fall into the category of qiyas defined as istidlal bi'l-shāhid 'ala al-ghā'ib (reasoning from the known to the unknown), while no instances were found of the reverse category, istidlāl bi'l-ghā'ib 'ala al-shāhid (reasoning from the unknown to the known). The principles that Atay frequently emphasizes in the Researches According to the Qur'ân series—such as the ease, universality, contemporaneity, relevance to human needs, and rationality of religion—indicate his broad application of inductive reasoning (isīqrā') within his rational method. It has been observed that Atay constructs a novel theological discourse through rational, speculative, and scriptural arguments in addressing the issues discussed in the series.

Keywords

Kalām, Reason, Rational Method, Hüseyin Atay, Qur'ānic Research Studies According to the Qur'ân

Ethical Statement

This study is based on the ongoing master's thesis titled “Abū l-Hudhayl al-‘Allāf's Conception of the Cosmos,” conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Fatma Bayraktar Karahan.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-20
Accepted	2025-08-07
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 29 - Sunday, 31 August 2025 13.00-14.00
Copyright	© 2025 Zeyda Nur Sevim - Fatma Bayraktar Karahan. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Sevim, Zeyda Nur - Bayraktar Karahan, Fatma. “Hüseyin Atay's Understanding of Reason in the Context of the ‘Studies According to the Qur'ân’ Series”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 318-321. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Alevî Geleneğe Mensup Ocaklarda Kurban Telakkileri

Mesude Nur Temiz

 orcid.org/0000-0002-1147-352X nurmesudem@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Cenkşu Üçer

 orcid.org/0000-0001-9874-2990 cenksu.ucer@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, Kurban ile ilgili âyet-i kerimeler ve İslam dünyasında yaygın anlayışlar esas alınarak Alevî nitelemeli ocaklarda var olan kurban telakkileri incelenmektedir. Bu çalışma, Alevîlikteki kurban telakkisini İslam dünyasında diğer Müslüman gruplardaki temel kurban telakkisini göz önünde bulundurup mukayeseli bir biçimde ele almayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma hüviyetli çalışmamız deskriptif/betimleyici yöntem esas alınarak yürütülmüş bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın verileri, doküman taraması yöntemiyle Alevî geleneğe mensup eserler ve diğer Müslüman grupların kaynaklarının incelenmesi ve sahada Alevî ocaklarda erkan yürüten dedelerle yapılan mülakatlardan elde edilmiş; sonrasında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle yürütülmüştür. Alevî gelenek tasavvuf düşüncesi ve tarikat uygulamalarının hâkim olduğu ocaklar için kullanılan bir şemsiye kavramdır. Dolayısıyla Alevî gelenekte bir tasavvuf hayatı ön plandadır. Alevî gelenek İslam'ın temel ibadetlerinin Müslümanlar arasında yaygın olduğu şekilde muhafaza etmekle beraber bunları tasavvuf düşüncesi ve tarikat hayatı kalıplarında şekillendirmiştir. İslam dünyasında kurban bütün Müslümanların farz, vacip, sünnet olarak yerine getirdikleri ibadetlerden birisidir. Alevî gelenekte kurban telakkisi, İslam'da Müslüman ekollerde var olan şekliyle Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Allah'ın onlara koç hediye etmesi metaforu üzerinden anlamlandırılmıştır. Alevî-Bektaşî çevreler, kurban konusunda İslamiyet'teki yaygın anlayışı genel anlamda benimsemekte olup kurbanı sadece Allah'a sunarlar ve Kur'an'daki Hz. İbrahim-İsmail örneğiyle (Sâffât 37/99-110) ortaya konulan Allah yolunda, gerektiğinde canı bile olsa, en değerli varlığını O'nun için feda edebilmeyi sembolize eden bir anlayışla kurban keserler. Hatta kurban erkanlarında okunan gülbanklar da bu telakkinin formüle edilmiş halidir. Nitekim kurban-ı Halil, ferman-ı Celil, itaat-ı İsmail, tığ-i Cebail ifadeleri bu durumun ete kemiğe bürünmüş halidir. Alevî gelenek bu ana telakkiye bağlı kurban ibadetini tarikat hayatına da taşımıştır. İçeri kurbanı ve dışarı kurbanı şeklinde yapılan bu tasnif bunun bir göstergesidir. İçeri kurbanları; İkrar Kurbanı, Görgü Kurbanı, Musahiplik Kurbanı, Düşkünlik Kurbanı, Dardan İndirme Kurbanı, Abdal Musa Kurbanı, Muharrem Kurbanı, Hızır Kurbanı. Dışarı kurbanları; Kurban Bayramı Kurbanı, Adak Kurbanları, Şükür Kurbanı, Nevruz Kurbanı, Türbe Ziyaret Kurbanı,

Hıdırellez Kurbanı şeklindedir. Dolayısıyla Alevîlikteki kurban telakkisi İslam'ın diğer Müslüman gruplardaki kurban telakkisi ile birebir örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler

İslam Mezhepler Tarihi, Kurban, Tasavvuf, Alevi Nitelemeli Ocaklar, Dışarı Kurbanı, İçeri Kurbanı

Etik Beyan

Bu çalışma, 223K214 numaralı TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında yürütülen alan araştırmasına dayanmaktadır. Araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (02.11.2023/24).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	23.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	30. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Mesude Nur Temiz - Cenksu Üçer. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Temiz, Mesude Nur - Üçer, Cenksu. "Alevî Geleneğe Mensup Ocaklarda Kurban Telakkileri". 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 322-325. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Conceptions of Sacrifice in the Ocaks Affiliated with the Alevî Tradition

Mesude Nur Temiz

 orcid.org/0000-0002-1147-352X nurmesudem@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Kalam and Islamic
Sects, Ankara, Türkiye

Cenksu Üçer

 orcid.org/0000-0001-9874-2990 cenksu.ucer@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Kalam and Islamic
Sects, Ankara, Türkiye

Abstract

This study examines the concept of sacrifice within Alevi lodges, based on verses related to sacrifice and common understandings in the Islamic world. This study aims to examine the concept of sacrifice in Alevism in a comparative manner, considering the fundamental concept of sacrifice in other Muslim groups in the Islamic world. This qualitative research is a case study conducted using a descriptive method. The research data was obtained through document review, examining works belonging to the Alevi tradition and sources from other Muslim groups, and interviews with dedes who led the rituals within Alevi lodges. The data was then analyzed. The Alevi tradition is an umbrella term for lodges dominated by Sufi thought and religious practices. Therefore, a Sufi life is prominent in the Alevi tradition. While the Alevi tradition preserves the fundamental practices of Islam as they are prevalent among Muslims, it has shaped these practices within the framework of Sufi thought and religious practices. In the Islamic world, sacrifice is one of the acts of worship performed by all Muslims as a fardh, wajib, and sunnah. In the Alevi tradition, the concept of sacrifice, as found in Muslim schools of Islam, is interpreted through the metaphor of Abraham and Ishmael, God's gift of a ram to them. Alevi-Bektashi circles generally embrace the prevailing understanding of sacrifice in Islam, offering it solely to God. They perform sacrifices with a view to symbolizing the willingness to sacrifice one's most precious possession, even one's own life, for God's sake, as illustrated by the Quranic example of Abraham and Ishmael (Quran, As-Saffat, 37:99-110). Indeed, the Gülbanks recited during the rituals of sacrifice are a formalization of this understanding. Indeed, the expressions "Khalil's sacrifice," "Decree of the Exalted," "Obedience of Ismail," and "Tığ-i Cebrael" are the embodiment of this concept. The Alevi tradition has also incorporated the practice of sacrifice, based on this fundamental understanding, into the life of the Sufi order. This classification into "inner" and "outer" sacrifices is a clear indication of this. Internal sacrifices include the "İkrar Sacrifice," "Görgü" Sacrifice, "Musahiplik" Sacrifice, "Düşkünlük Sacrifice," "Dardan indirme Sacrifice," "Abd al-Musa" Sacrifice, "Muharram" Sacrifice, and "Hızır" Sacrifice. External sacrifices include the "Eid al-Adha" Sacrifice, "Vow Sacrifice," "Thanksgiving" Sacrifice, "Nevruz" Sacrifice, "Shrift Visit" Sacrifice, and

“Hıdırellez” Sacrifice. Therefore, the understanding of sacrifice in Alevism is completely consistent with the understanding of sacrifice in other Muslim groups in Islam.

Keywords

History of Islamic Sects, Sacrifice, Sufism, Alevi-Characterized Hearths, Outside Sacrifice, Inside Sacrifice

Ethical Statement

This study is based on the field research conducted within the scope of the TÜBİTAK 1001 project no. 223K214. Ethical approval for the research was obtained from the Social and Human Sciences Ethics Committee of Ankara Yıldırım Beyazıt University (Decision dated 02.11.2023 / no. 24).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-23
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 30 - Sunday, 31 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Mesude Nur Temiz - Cenksu Üçer. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Temiz, Mesude Nur - Üçer, Cenksu. “Conceptions of Sacrifice in the Ocaks Affiliated with the Alevî Tradition”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 322-325. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Dört Kapı Kırk Makam Anlayışı Bağlamında Alevi Geleneğin Ocak Yapılanması ve Tasavvufi Boyutu

Zeynep Özata

 orcid.org/0009-0004-4017-1776 ozatazeynep1@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Mezhepleri Tarihi
Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Cenkşu Üçer

 orcid.org/0000-0001-9874-2990 cenksu.ucer@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmada “dört kapı kırk makam” anlayışı çerçevesinde Alevi geleneğin ocak yapılanması ve tasavvufi boyutu ele alınmıştır. Son zamanlarda Alevi gelenek ve mensupları hakkında tartışmalar söz konudur. Söz gelimi “dört kapı kırk makam” ilkesinin özellikle günümüzde sadece Alevi ismi ile nitelendirilen ocak ve gruplarda olduğu yönünde bir kanaat olduğu müşahade edilmiştir. Bu sebeple dört kapı anlayışının Anadolu’daki bütün gruplarda incelenmesi; dört kapı kırk makam anlayışının da Alevi ocaklardaki farklılıkları dikkate alarak ele alınması önemli görülmüştür. Bu itibarla “dört kapı kırk makam” anlayışının Anadolu’da varlığını sürdüren gruplardaki yansımaları ele alınmıştır. Ayrıca Alevi nitelemeli ocaklar arasındaki dört kapı kırk makam anlayışının farklı yorumları da ortaya konulmuştur. Zira her ocağın kendi gerçekliği ile ele alınması son derece önemlidir. Nitel bir araştırma olan bu çalışma fenomenolojik yaklaşımla yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, doküman taraması yöntemiyle Alevi geleneğe mensup eserler ve diğer Müslüman grupların kaynaklarının incelenmesi ve sahada Alevi ocaklarda erkan yürüten dedelerle yapılan mülakatlardan elde edilmiş; sonrasında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle yürütülmüştür. Çalışma sonucunda hem tasavvuf ekollerinde hem Alevi geleneğe mensup ocaklarda “insan-ı kamil” yetiştirmenin esas olduğu görülmüştür. Her iki geleneğe de insan-ı kamil yetiştirilmesi için gidilmesi gereken yol ve aşamalar dört kapı anlayışı üzerinden şekillenmiştir. Söz konusu dört kapının sıralamasında hem farklı tasavvuf ekollerinde hem Alevi gelenek mensubu ocaklarda farklılıklar olduğu görülmektedir. Buna göre kimi tasavvuf ekolleri dört kapıyı “şeriat, tarikat, marifet, hakikat” (Kadiriyye) sıralamasında, kimi tasavvuf ekolleri ise “şeriat, tarikat, hakikat, marifet” (Mevlevilik ve Melamilik) sıralamasında almaktadır. Kapılardaki sıralama farklılığı şeklinde tezahür eden tasavvuf geleneğindeki bu olgunun Alevi geleneğe mensup ocaklarda da söz konusu olduğu görülmektedir. Nitekim kimi ocaklar “şeriat, tarikat, marifet, hakikat” (Seyyid Köse Süleyman Ocağı); kimi ocaklar “şeriat, tarikat, hakikat, marifet” (Baba Mansur Ocağı), kimi ocaklar ise “şeriat, tarikat, hakikat ve hakkul-hakikat” (Dede Garkın Ocağı) olarak sıralamıştır. Bu durum Alevi ismi ile nitelendirilen ocak ve grupların aralarındaki ocak farklılıklarına rağmen temel prensip

dikkate alındığında, tasavvuf geleneği içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

İslam Mezhepleri Tarihi, Dört Kapı, Tasavvuf, Alevi Nitelemeli Ocaklar, Kırk Makam

Etik Beyan

Bu çalışma, 223K214 numaralı TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında yürütülen alan araştırmasına dayanmaktadır. Araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (02.11.2023/24).

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	23.07.2025
Kabul Tarihi	02.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dinî Araştırmalar - İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam - Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	30. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 15.00-16.00
Telif Hakkı	© 2025 Zeynep Özata - Cenksu Üçer. Yazarlar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Özata, Zeynep - Üçer, Cenksu. "Dört Kapı Kırk Makam Anlayışı Bağlamında Alevi Geleneğin Ocak Yapılanması ve Tasavvufi Boyutu". <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 326-329. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Hearth Structure and Sufi Dimension of the Alevi Tradition in the Context of the Four Doors and Forty Ranks Concept

Zeynep Özata

 orcid.org/0009-0004-4017-1776 ozatazeynep1@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic Sects,
Ankara, Türkiye

Cenksu Üçer

 orcid.org/0000-0001-9874-2990 cenksu.ucer@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of History of Islamic Sects,
Ankara, Türkiye

Abstract

In this study the ocak (hearth) structure and the mystical dimension of the Alevi tradition are examined within the framework of the “four doors and forty ranks” doctrine. In recent times, there has been increasing debate concerning the Alevi tradition and its adherents. For instance, it has been observed that there is a prevailing view that the principle of “four doors and forty ranks” exists exclusively in the ocaks and groups identified solely as Alevi today. For this reason it has been deemed important to analyze the understanding of the four doors across all groups in Anatolia and to consider the variations of the “four doors and forty ranks” concept among different Alevi ocaks.

Accordingly, this study explores the manifestations of the “four doors and forty ranks” understanding among various Anatolian groups. Furthermore it presents the diverse interpretations of this concept among different Alevi-labeled ocaks. This diversity highlights the necessity of analyzing each ocak within the context of its own unique reality. This qualitative research has been conducted using a phenomenological approach. The data for the research were obtained through document scanning, through studies of communities belonging to the Alevi tradition and other Muslims, and from interviews with dedes, who were the leaders of the Alevi lodges, in the field. The data obtained was then analyzed.

The study reveals that the central goal in both Sufi schools and Alevi ocaks is to cultivate the insan-ı kamil (Perfect Human Being). In both traditions, the path and stages required to attain this ideal are shaped through the understanding of the four doors. It has been observed that the order of these gates varies across different Sufi schools as well as among Alevi ocaks. For example while some Sufi orders follow the sequence “Sharia, Tariqa, Ma’rifa, Haqiqa” (as in the Qadiriyya), others follow “Sharia, Tariqa, Haqiqa, Ma’rifa” (as in the Mevlevi and Malamati traditions).

Similarly this variation in the sequence of the gates is also evident among Alevi ocaks. For instance the Seyyid Köse Süleyman Ocak follows “Sharia, Tariqa, Ma’rifa, Haqiqa”; the Baba Mansur Ocak follows “Sharia, Tariqa, Haqiqa, Ma’rifa”; and the Dede Garkın Ocak adopts the sequence “Sharia, Tariqa, Haqiqa, and Haquq’l-Haqiqa.” Despite these differences, this diversity indicates that the ocaks and groups identified as Alevi—regardless of the internal

variations among them—should be evaluated within the broader Sufi tradition when the underlying principles are taken into account.

Keywords

History of Islamic Sects, Four Doors, Sufism, Alevi-Characterized Lodges, Forty Ranks

Ethical Statement

This study is based on the field research conducted within the scope of the TÜBİTAK 1001 project no. 223K214. Ethical approval for the research was obtained from the Social and Human Sciences Ethics Committee of Ankara Yıldırım Beyazıt University (Decision dated 02.11.2023 / no. 24).

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-23
Accepted	2025-08-02
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 30 - Sunday, 31 August 2025 15.00-16.00
Copyright	© 2025 Zeynep Özata - Cenksu Üçer. The authors retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Özata, Zeynep - Üçer, Cenksu. "The Hearth Structure and Sufi Dimension of the Alevi Tradition in the Context of the Four Doors and Forty Ranks Concept". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 326-329. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Avrupa’da Muhafaza Edilen Türk İslam Yazmaları: Leiden Üniversitesi Örneği

Azranur Açıkgöz

 orcid.org/0000-0001-5250-3150 azranurackgz@gmail.com ror.org/0411seq30

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye

Öz

Türk İslam Edebiyatı, Osmanlı döneminden günümüze kadar uzanan ve farklı dönemlerde oluşmuş çok zengin bir metin geleneğini içinde barındırır. Bu edebî mirasın önemli bir kısmı yazma eserler olarak günümüze ulaşmış, hem içerikleri hem de fiziksel özellikleriyle araştırmacılar için çok katmanlı ve çok yönlü bir kaynak hâline gelmiştir. Çeşitli bilim dallarına, edebiyat türlerine ve kültürel mirasa ilişkin veriler barındıran bu eserler, yalnızca metin içeriği açısından değil; aynı zamanda istinsah teknikleri, cilt sanatları, kâğıt üretim yöntemleri gibi maddî unsurlarıyla da dikkat çeker. Bu çalışma, Avrupa’da, özellikle Leiden Üniversitesi Kütüphanesi’nde muhafaza edilen Osmanlı Türkçesiyle yazılmış Türk-İslam yazmalarını incelemektedir. Araştırmada söz konusu yazmaların tarihî bağlamı, koleksiyonun oluşum süreci, fiziksel yapıları, korunma koşulları ve günümüzdeki erişim imkânları ele alınmıştır. Leiden koleksiyonunun temelini, 17. yüzyılda Levinus Warner başta olmak üzere birçok şarkiyatçının katkısıyla oluşturulan Legatum Warnerianum adlı yazma eser arşivi teşkil etmektedir. Bu arşiv, Osmanlı’nın farklı bölgelerinden temin edilmiş ve dönemin entelektüel çevreleri aracılığıyla Avrupa’ya taşınmıştır. Koleksiyonda tefsir, fıkıh, kelâm, tasavvuf ve edebiyat alanlarına ait çok sayıda eser yer almakta; bu eserler hem içerik hem de biçim bakımından ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Kodikolojik olarak cilt yapısı, kâğıt türü, su damgaları ve istinsah kayıtları; paleografik olarak ise hat türleri, satır düzeni ve yazı biçimleri incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak Leiden Üniversitesi’nin dijital koleksiyon sistemi ile fiziki arşiv belgelerinden yararlanılmış; ayrıca Türkiye’deki yazma eser kütüphanelerinde uygulanan kataloglama, koruma ve dijitalleştirme yöntemleriyle karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Böylece hem Avrupa hem de Türkiye bağlamında yazma eserlerin muhafaza ve erişim süreçleri değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde yazmaların Avrupa’ya hangi yollarla ulaştığı, Avrupa’da nasıl sınıflandırılıp kataloglandığı ve bilimsel çalışmalara nasıl kaynaklık ettiği tarihî belgeler ışığında ortaya konulmuştur. Sonuç olarak Leiden Üniversitesi koleksiyonunun, içeriksel zenginliği, fiziksel korunma düzeyi ve dijital erişim imkânları bakımından gelişmiş bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu özellikleriyle koleksiyon, Türkiye’deki yazma eser kurumlarına metodolojik anlamda örnek teşkil etmekte; metin neşri, karşılaştırmalı edebiyat, kültürel tarih ve filolojik araştırmalar için önemli bir başvuru kaynağı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Türk İslam Edebiyatı, Yazma Eser Kütüphaneleri, Leiden Üniversitesi Koleksiyonu, Kodikoloji, Paleografi, Kültürel Mirasın Korunması, Edisyon Kritik

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.07.2025
Kabul Tarihi	01.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim
Araştırma Alanı	Türk İslam Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	31. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Azranur Açıkğöz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Açıkğöz, Azranur. “Avrupa’da Muhafaza Edilen Türk İslam Yazmaları: Leiden Üniversitesi Örneği”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 330-333. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Turkish Islamic Manuscripts Preserved in Europe: The Case of Leiden University

Azranur Açıkgöz

 orcid.org/0000-0001-5250-3150 azranurackgz@gmail.com ror.org/0411seq30

Kocaeli University, Institute of Social Sciences, Department of Islamic History, Kocaeli, Türkiye

Abstract

Turkish Islamic literature encompasses a rich textual tradition extending from the Ottoman period to the present, formed over different historical stages. A significant portion of this literary heritage has survived in the form of manuscripts, which have become multi-layered and multifaceted sources for researchers, both in terms of their textual content and their physical characteristics. Containing information related to various scientific disciplines, literary genres, and cultural heritage, these works draw attention not only for their textual value but also for their material aspects such as transcription techniques, bookbinding arts, and paper production methods. This study examines Turkish-Islamic manuscripts written in Ottoman Turkish and preserved in Europe, particularly in the Library of Leiden University. The research addresses the historical context of these manuscripts, the process of the collection's formation, their physical structures, preservation conditions, and current accessibility. The foundation of the Leiden collection is the Legatum Warnerianum manuscript archive, created in the 17th century primarily through the efforts of Levinus Warner and many other Orientalists. This archive was compiled from works obtained in different regions of the Ottoman Empire and transferred to Europe through the networks of the period's intellectual circles. The collection contains numerous works in the fields of Tafsir, fiqh, kalam, Sufism, and literature, which have been evaluated in detail in terms of both content and form. Codicological analyses include bookbinding structures, paper types, watermarks, and transcription records; paleographic analyses focus on script types, line arrangements, and writing styles. Methodologically, the study employs both the digital collection system of Leiden University and its physical archive documents. Furthermore, a comparative analysis was carried out with the cataloging, preservation, and digitization practices applied in manuscript libraries in Türkiye. In this way, the processes of preservation and access to manuscripts have been evaluated within both European and Turkish contexts. The research also investigates, in light of historical documents, the routes by which the manuscripts reached Europe, how they were classified and cataloged there, and the ways in which they have served as sources for scholarly studies. The study concludes that the Leiden University collection possesses an advanced structure in terms of content richness, physical preservation, and digital accessibility. With these features, the collection provides methodological examples for manuscript institutions in Türkiye and serves as a valuable

reference for textual editing, comparative literature, cultural history, and philological research.

Keywords

Turkish Islamic Literature, Manuscript Libraries, Leiden University Collection, Codicology, Paleography, Preservation of Cultural Heritage, Critical Edition

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-30
Accepted	2025-08-01
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Turkish Islamic Literature
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 31 - Sunday, 31 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Azranur Açıköz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	© ⓘ ⓘ CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Açıköz, Azranur. "Turkish Islamic Manuscripts Preserved in Europe: The Case of Leiden University". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 330-333. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Tasvir Yasağının Sanatsal Yansıması: İslam Sanatında Temsil ve Soyutluk

Hatice Engin

 orcid.org/0000-0002-7796-1171 enginhatice42@gmail.com ror.org/041jyzp61

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van, Türkiye

Öz

İslam sanatının temel dinamiklerinden biri tasvir yasağıdır; yani insan ve canlı varlıkların doğrudan betimlenmesinin sınırlandırılmasıdır. Bu kural, hem dini metinlerdeki teolojik dayanaklara hem de tarihsel süreçte gelişen kültürel uygulamalara dayanmaktadır. Tasvir yasağı, figüratif anlatımın kısıtlanmasıyla birlikte sanatın farklı anlatım biçimlerine yönelmesine neden olmuş ve bu yönelim özellikle soyut sanat formlarının gelişimini sağlamıştır. Tasvir yasağının getirdiği sınırlamalar, İslam sanatında estetik anlamda bir engel olmaktan ziyade yaratıcı bir imkân olarak görülmüştür. Özellikle hat sanatı, tezhip ve geometrik desenler gibi soyut öğeler, yalnızca süsleme amaçlı değil aynı zamanda derin manevi ve teolojik anlamları ifade eden araçlar haline gelmiştir. Bu geometrik motiflerin tekrarı ve sonsuzluğu, İslam'ın tevhid anlayışını, yani birliğini sanat yoluyla somutlaştırmayı sağlamıştır. Ayrıca hat sanatı, Kuran'ın kutsal metnini görsel bir biçime dönüştürerek, kutsal metin ve sanat arasında güçlü bir bağ oluşturmuştur. Tasvir yasağı figüratif anlatımın yerine soyut ve sembolik ifadelerin zenginleştiği, anlam katmanlarının derinleştiği özgün bir estetik geleneğin doğmasına bu anlamda zemin hazırlamıştır. Soyutlama ve sembolizm, hem kutsalın görünmeyen yönlerini açığa çıkaran hem de sanatsal yaratıcılığı besleyen temel unsurlar olmuştur. Bu çalışmada, tasvir yasağının sanatsal üretimde figüratif temsilden soyut anlatımlara geçişi nasıl tetiklediği, farklı dönem ve coğrafyalardaki yansımalarıyla birlikte incelenmiş, İslam sanatının ve estetiğinin özgün görsel dili ve düşünsel yapısı üzerine yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır. Çalışmada öncelikle tasvir yasağının teolojik ve tarihsel arka planı ele alınarak, bu ilkenin İslam coğrafyalarının farklı dönemlerindeki sanatsal temsile etkisi irdelenmiştir. Bu bağlamda, İslam sanatındaki soyut biçimler; hat, geometrik desenler ve tezhip gibi unsurlar üzerinden şekillenen görsel dilin, metafizik temellerle nasıl bütünleştiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Sanat, İslam Sanatı, Estetik, Soyut, Temsil, Tasvir

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	25.07.2025
Kabul Tarihi	30.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Sanat ve Mimarlık
Araştırma Alanı	Sanat - Müzik
Sempozyum	:

Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	31. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 17.00-18.00
Telif Hakkı	© 2025 Hatice Engin. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Engin, Hatice. “Tasvir Yasağının Sanatsal Yansıması: İslam Sanatında Temsil ve Soyutluk”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 334-337. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Artistic Reflection of the Prohibition of Depiction: Representation and Abstraction in Islamic Art

Hatice Engin

 orcid.org/0000-0002-7796-1171 enginhatice42@gmail.com ror.org/041jyzp61

Van Yüzüncü Yıl University, Institute of Social Sciences, Department of Art History, Van, Türkiye

Abstract

One of the fundamental dynamics of Islamic art is the prohibition of depiction—that is, the restriction of direct depictions of humans and living beings. This rule is based on both theological underpinnings in religious texts and cultural practices that have developed throughout history. The prohibition of depiction, along with the restriction of figurative expression, led art to turn to different forms of expression, and this tendency, in particular, fostered the development of abstract art forms. The limitations imposed by the prohibition of depiction were seen in Islamic art not as an aesthetic obstacle but as a creative opportunity. Abstract elements, in particular, such as calligraphy, illumination, and geometric patterns, became tools not only for decorative purposes but also for expressing profound spiritual and theological meanings. The repetition and infinity of these geometric motifs enabled Islam's understanding of monotheism, or unity, to be embodied through art. Furthermore, calligraphy transformed the sacred text of the Quran into a visual form, creating a strong bond between the sacred text and art. The prohibition of depiction paved the way for the emergence of a unique aesthetic tradition that, in place of figurative expression, enriched abstract and symbolic expressions, deepening layers of meaning. Abstraction and symbolism became fundamental elements that both revealed the hidden aspects of the sacred and nourished artistic creativity. This study aims to offer a new perspective on the distinctive visual language and intellectual structure of Islamic art and aesthetics by examining how the prohibition of depiction triggered the transition from figurative representation to abstract expression in artistic production, along with its implications across different periods and geographies. This study will first examine the theological and historical background of the prohibition of depiction, and then examine its impact on artistic representation in different periods across Islamic geographies. In this context, we will attempt to reveal how the visual language, shaped by elements such as abstract forms, calligraphy, geometric patterns, and illumination in Islamic art, integrates with metaphysical foundations.

Keywords

Art, Islamic Art, Aesthetics, Abstraction, Representation, Description

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-25
Accepted	2025-07-30
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, Art & Architecture
Research Area	Art - Music

Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 31 - Sunday, 31 August 2025 17.00-18.00
Copyright	© 2025 Hatice Engin. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Engin, Hatice. "The Artistic Reflection of the Prohibition of Depiction: Representation and Abstraction in Islamic Art". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 334-337. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Türkiye ve Avusturya’da Monarşilerin Sonu: Cumhuriyete Geçiş Sonrası Hanedanlar

Aydın Doğu

 orcid.org/0000-0002-5189-1670 aydindogu@hotmail.com ror.org/00dbd8b73
Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Öz

1914 yılında dünya tarihinin o güne kadar gördüğü en kapsamlı ve en yıkıcı savaşı olan Birinci Dünya Savaşı başlamıştı. 1918 yılı Kasımına dek süren savaş boyunca yaşanan insan kayıplarının yanında, ülkeler ekonomik olarak büyük bir yıkıma uğramıştı. Aynı şekilde savaş, politika alanında büyük etkilere neden olmuş, büyük değişimler yaşanmıştı. 1917 yılında Rus Çarlığı, önce Şubat Devrimi sonrasında Bolşevik Devrimi ile tarihe karışmıştı. Bu devlette yaşanan değişim, benzer şekilde savaşın kaybeden tarafı olan İttifak Devletlerinde de görülmüştü. Savaş sonrasında sınırlar değişip yeni devletler ortaya çıkarken tahtlar birbirini ardına devrilmişti. Türkiye ve Avusturya’da monarşilerin sonunun, Birinci Dünya Savaşı’nda yaşanan yenilgilerden kaynaklandığı açıktır. Çalışmamızda Birinci Dünya Savaşı’nın sonuçlarının yarattığı etkiyle Osmanlı ve Avusturya-Macaristan İmparatorluklarında monarşilerin yıkılıp yerine cumhuriyetlerin kurulması ve cumhuriyet rejimlerinde hanedanlarla ilişkili olarak kabul edilen kanun ve kararlar incelenmiştir. 11 Kasım’da sona eren Birinci Dünya Savaşı’nın ardından Avusturya’da cumhuriyetin ilanı edilmesiyle başlayan bu süreç, Türkiye’de saltanatın ve hilafetin kaldırılması ile devam etmişti. Günümüze dek süren bir tartışma konusu olan hanedanların durumu çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Avusturya ve Türkiye’de cumhuriyetlerin ilanı, egemenliğin Habsburg ve Osmanlı hanedanlarından alınıp millete verilmesi temeline dayanmaktadır. Ancak monarşilerin sona ermesi, hanedanların statülerinin ne olacağı tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Türkiye ve Avusturya’da cumhuriyetlerin ilanı sonrasında hanedanların yurtdışına çıkarılması ve mallarının tasfiye edilmesi benzeri kararlar alınmıştı. Bununla beraber hanedanların ülkelere dönme ve yeniden egemenliği elde etmeye yönelik sonuçsuz kalan faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir. Çalışmamızda Türkiye ve Avusturya’da egemenliği yüzyıllarca yıldırdı elinde tutan hanedanların cumhuriyet sonrası durumlarına ilişkin uygulamalar karşılaştırılarak incelenmiştir. Osmanlı ve Habsburg hanedanına karşı Türkiye ve Avusturya’da cumhuriyet idareleri tarafından gerekli anayasal ve yasal adımlar atılarak cumhuriyet rejimlerinin korumaya alınması düşünülmüştü. Bu kapsamda yasal düzenlemeler temel alınarak monarşilerin hüküm sürdüğü ülkelerde cumhuriyet rejimine geçildikten sonra millet yerine hanedanların tekrar iktidar olma ihtimaline karşı alınan önlemler ortaya konması amaçlanmıştır. İki ülkede de hanedan üyelerinin sürgün edilmesi ve mallarına el konulması ele alınan ilk uygulamalardı. Böylelikle Osmanlı veya Habsburg hanedanına mensup kişilerin ülke yönetiminde etkili olmasının önüne geçilmişti. Bu hususta yüz yılı aşan bir süredir, Türkiye ve Avusturya’da hanedan ailelerinin herhangi bir çabasının başarıya ulaşmadığı ve cumhuriyet rejimlerinin devam ettiği görülmektedir. Dolayısıyla

Türkiye ve Avusturya’da cumhuriyetlerin hanedanlara karşı aldıkları tavrın başarıya ulaştığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Siyasi Tarih, Monarşi, Cumhuriyet, Osmanlı, Habsburg

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Hasan Taner Kerimoğlu danışmanlığında yürütmekte olduğumuz “Türkiye, Almanya ve Avusturya’da Cumhuriyete Geçiş Süreçleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme” başlıklı doktora tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	29.07.2025
Kabul Tarihi	06.08.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	32. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Aydın Doğu. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	 CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Doğu, Aydın. “Türkiye ve Avusturya’da Monarşilerin Sonu: Cumhuriyete Geçiş Sonrası Hanedanlar”. <i>5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 338-341. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The End of Monarchies in Türkiye And Austria: Dynasties After Transition to The Republic

Aydın Doğu

 orcid.org/0000-0002-5189-1670 aydindogu@hotmail.com ror.org/00dbd8b73

Dokuz Eylül University, Principals of Atatürk and Revolution History Institute, Department of Principals of Atatürk and Revolution History, İzmir, Türkiye

Abstract

In 1914, the First World War, the most extensive and destructive war in world history, began. Throughout the war, which continued until November 1918, countries suffered immense economic devastation in addition to the human losses incurred. Likewise, the war caused great impact in politics and great changes occurred. In 1917, the Russian Tsardom was reduced to history, first by the February Revolution and then by the Bolshevik Revolution. The transformations experienced in this state were also reflected in the Central Powers, the losing sides of the war. While borders shifted and new states emerged after the war, thrones were overthrown one after another. It is clear that the end of monarchies in Turkey, Germany and Austria stemmed from the defeats suffered in World War I. In this study, the impact of the First World War on the collapse of monarchies in the Ottoman Empire and Austria-Hungary Empire and the establishment of republic instead, and the laws and decisions adopted in relation to dynasties in the republican regimes were examined. This process, which began with the declaration of the republic in Austria following the First World War that ended on November 11, continued with the abolition of the sultanate and the caliphate in Turkey. The status of the dynasties, which has been a subject of debate until today, forms the basis of our study. The declaration of republic in Austria and Türkiye was based on the transfer of sovereignty from the Habsburg and Ottoman dynasties to the nation. Yet, the end of monarchies brought about discussions about the status of dynasties. Following the declaration of republic in Türkiye and Austria, similar decisions were made to expel dynasties abroad and liquidate their properties. However, it is observed that dynasties engaged in inconclusive efforts to return to their homelands and regain sovereignty. In this study, the practices regarding the post-republican situations of the dynasties that have held the sovereignty in Türkiye and Austria for centuries, have been comparatively examined. It was aimed to protect the republican regimes in Türkiye and Austria by taking the necessary constitutional and legal steps against the Ottoman and Habsburg dynasties. In this context, based on legal regulations, it is aimed to reveal the precautions taken against the possibility of dynasties coming to power again after the transition to a republican regime in countries where monarchies ruled. In both countries, the exile of dynasty members and the confiscation of their property were the first action taken. This prevented members of the Ottoman or Habsburg dynasty from exerting any influence in the country's governance. For over a century, it appears that the efforts of dynasties in Turkey and Austria have failed in this regard, and republican regimes have persisted. Therefore, it is possible to say that the

stance taken by the republics in Turkey and Austria against the dynasties has been successful.

Keywords

History, Political History, Monarchy, Republic, Ottoman, Habsburg

Ethical Statement

This study is based on the doctoral dissertation entitled "A Comparative Study of the Transition to the Republic in Türkiye, Germany and Austria," currently being conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Hasan Taner Kerimoğlu.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-07-29
Accepted	2025-08-06
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 32 - Sunday, 31 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Aydın Doğu. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	 CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Doğu, Aydın. "The End of Monarchies in Türkiye And Austria: Dynasties After Transition to The Republic". <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 338-341. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Psikotarih Çerçevesinde II. Abdülhamid'in Çocukluk ve Şehzadelik Dönemi

Mustafa Oflas

 orcid.org/0009-0009-7699-5597 mustafaoflas1999@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Öz

Tarih, geçmişteki insani ve toplumsal olayları inceleyen bir bilim dalıdır ve belgelerle desteklenen verileri kapsar. Psikoloji, insan davranışlarını bilimsel yöntemlerle anlamayı hedeflerken, psikotarih, psikoloji ve tarihin birleşimiyle liderlerin davranışlarını ve toplumların çatışma dinamiklerini inceleyen disiplinler arası bir alandır. Psikotarih, bireylerin tarihsel eylemlerini psikolojik faktörlerle anlamaya çalışır ve bu eylemlerin yalnızca siyasi değil, psikolojik motivasyonlardan da etkilendiğini savunur. Psikotarihçiler, tarih ile psikanaliz arasında bir köprü kurarak geçmişin toplumsal hastalıklarını ele alır ve hem akademik araştırmacı hem de terapist rolü üstlenirler. Psikotarih çerçevesinde II. Abdülhamid'in çocukluğu ve şehzadelik dönemindeki psikolojik etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Abdülhamid, erken yaşta annesini kaybetmenin getirdiği travmanın etkisiyle, psikolojik gelişiminde derin izler taşımaktadır. Annesiz büyüme deneyimi, onun duygusal dünyasında önemli bir boşluk yaratmış ve bu durum, ilerleyen yıllarda liderlik vasıflarını geliştirmesinde etkili olmuştur. Babası II. Abdülmecid'in gölgesinde geçen çocukluk dönemi, saray hayatının sunduğu sosyal izolasyon ve rekabet ortamında şekillenmiştir. Bu koşullar altında, Abdülhamid'in liderlik becerilerini geliştirme çabaları, onun gelecekteki yönetim anlayışını etkilemiş ve kişiliğinin temel taşlarını oluşturmuştur. Şehzade olarak geçirdiği bu dönem, Abdülhamid'in karakterinin oluşumunda kritik bir rol oynamıştır. Çocukluk dönemindeki travmalar, onun içe kapanık ve temkinli bir lider olmasına zemin hazırlamış, bu da devlet yönetimindeki kararlarını doğrudan etkilemiştir. Psikotarihsel analiz, Abdülhamid'in bu dönemde yaşadığı deneyimlerin, ilerleyen yıllarda aldığı siyasi kararlar üzerindeki etkisini anlamak için önemli bir araç sunmaktadır. Bu çalışma, Abdülhamid'in liderlik tarzını ve yönetim anlayışını daha iyi anlamak için geçmişteki deneyimlerinin nasıl bir etkide bulunduğunu ortaya koymayı hedeflemektedir. II. Abdülhamid'in çocukluk ve şehzadelik döneminin, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönem yönetim anlayışını şekillendiren önemli bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, psikotarihsel bir bakış açısıyla yapılan incelemeler, tarihsel figürlerin psikolojik durumlarının anlaşılmasına katkıda bulunarak, tarihsel olayların daha derin bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. Klasik tarih yazımının ötesine geçerek disiplinlerarası bir yaklaşım benimseyen bu çalışma, tarihî bir şahsiyet olan Sultan II. Abdülhamid'in çocukluk ve şehzadelik dönemini psikolojik açıdan ele almaktadır. Tarih literatüründe benzer

nitelikte çalışmaların sınırlı sayıda olduğu göz önüne alındığında, söz konusu çalışma, alanına özgün ve yenilikçi bir katkı sunma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tarih, Psikotarih, II. Abdülhamid, Çocukluk, Şehzadelik, Liderlik

Etik Beyan

Bu çalışma, Doç. Dr. Mehmet Doğan danışmanlığında yürütülen “Psikotarih Çerçevesinde II. Abdülhamid” başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	31.05.2025
Kabul Tarihi	21.07.2025
Yayın Tarihi	25.08.2025
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Tarih
Araştırma Alanı	Tarih
Sempozyum	:
Adı	5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Yer ve Tarih	Ankara, Türkiye; 25-31 Ağustos 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Oturum Bilgisi	32. Oturum - 31 Ağustos 2025 Pazar 19.00-20.00
Telif Hakkı	© 2025 Mustafa Oflas. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	CC BY-NC 4.0
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Oflas, Mustafa. “Psikotarih Çerçevesinde II. Abdülhamid’in Çocukluk ve Şehzadelik Dönemi”. 5. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 342-345. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

The Childhood and Princedom of Abdulhamid II within the Framework of Psychohistory

Mustafa Oflas

 orcid.org/0009-0009-7699-5597 mustafaoflas1999@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of History,
Ankara, Türkiye

Abstract

History is a discipline that examines past human and social events, encompassing data supported by documented evidence. While psychology aims to understand human behavior through scientific methods, psychohistory is an interdisciplinary field that combines psychology and history to analyze the behaviors of leaders and the dynamics of societal conflicts. Psychohistorians serve as a bridge between history and psychoanalysis, exploring the social maladies of the past and acting both as academic researchers and therapists. Within the framework of psychohistory, this study seeks to investigate the psychological impacts of Sultan Abdulhamid II's childhood and princely years. Abdulhamid carries profound psychological scars resulting from the trauma of losing his mother at an early age. The experience of growing up without his mother created an emotional void that significantly influenced his psychological development. This void played a role in shaping his leadership qualities in later years. His childhood under the shadow of his father, Abdülmecid, was characterized by social isolation and competition within the palace environment. These conditions affected his efforts to develop leadership skills and laid the foundation for his future governance style. The period of his childhood and adolescence played a critical role in shaping his personality. The traumas experienced during childhood predisposed him to become a reserved and cautious leader, traits that directly impacted his political decisions. Psychohistorical analysis offers an important tool for understanding how these early experiences influenced his later political choices. This study aims to reveal how Abdulhamid's childhood and princely years affected his leadership style and governance approach. Furthermore, it demonstrates that these early years were a crucial process that shaped the administrative understanding of the late Ottoman Empire. From a psychohistorical perspective, examining the psychological states of historical figures contributes to a deeper understanding of historical events and allows for more profound interpretations of historical developments. By adopting an interdisciplinary approach that transcends traditional historical writing, this research analyzes Sultan Abdulhamid II's childhood and princely period from a psychological

standpoint. Considering the limited number of similar studies in the existing literature, this work has the potential to make a distinctive and innovative contribution to the field.

Keywords

History, Psychohistory, II. Abdülhamid, Childhood, Princedom, Leadership

Ethical Statement

This study is based on the master's thesis titled “Psychotrih in the Context of Sultan Abdulhamid II,” conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Mehmet Doğan.

Type	Conference Proceeding Abstract
Received	2025-05-31
Accepted	2025-07-21
Published	2025-08-25
Category	Art & Humanities, History
Research Area	History
Conference	:
Title	The 5th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs
Location & Date	Ankara, Türkiye; August 25-31, 2025
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 32 - Sunday, 31 August 2025 19.00-20.00
Copyright	© 2025 Mustafa Oflas. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	CC BY-NC 4.0
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Oflas, Mustafa. “The Childhood and Princedom of Abdulhamid II within the Framework of Psychohistory”. <i>The 5th Turkish Symposium of Social Sciences The Books of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 342-345. Ankara: Oku Okut Press, 2025. https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.82

Sempozyum Kurulları

5. Türkiye SOSYAL BİLİMLER Sempozyumu

25 - 31 Ağustos 2025 - Çevrim İçi

Onur Kurulu

Prof. Dr. Ali Cengiz Köseoğlu

[ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörü

Dr. Abdullah Demir

orcid.org/0000-0001-7825-6573 ademir@okuokut.org [ror.org/03zs8ga83](https://orcid.org/03zs8ga83)

Oku Okut Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım

orcid.org/0000-0002-7297-3325 ayildirim2000@hotmail.com [ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Behlül Tokur

orcid.org/0000-0002-6509-3100 behlultokur@hotmail.com [ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Yasin Yılmaz

orcid.org/0000-0002-6186-2400 yasinyil_63@hotmail.com [ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Mehmet Akif Ceyhan

orcid.org/0000-0001-8709-3833 mehmetakifceyhan@aybu.edu.tr [ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet Ata Az

orcid.org/0000-0002-8844-8875 mehmetataaz@gmail.com [ror.org/05ryemn72](https://orcid.org/05ryemn72)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Celal Demir

orcid.org/0000-0003-0587-122X cdemir@aku.edu.tr [ror.org/03a1crh56](https://orcid.org/03a1crh56)

Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 ademir@okuokut.org ror.org/05ryemn72
Düzenleme Kurulu Başkanı, Oku Okut Derneği & Oku Okut Yayınları

Dr. Serkan Sayar

 orcid.org/0000-0003-2716-1966 serkansayar@hotmail.com ror.org/00jga9g46
Millî Eğitim Bakanlığı

Bilim Kurulu**Prof. Dr. Arif Bakla**

 orcid.org/0000-0001-5412-4330 abakla@ybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Tolum Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Mustafa Koç

 orcid.org/0000-0003-1299-7963 mustafa.koc@ogu.edu.tr ror.org/01dzjez04
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet Ali Şimşek

 orcid.org/0000-0002-6085-7036 shimshek@cumhuriyet.edu.tr ror.org/04f81fm77
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Ali Avcu

 orcid.org/0000-0002-8416-4066 ali.avcu@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet Murat Karakaya

 orcid.org/0000-0003-2196-6456 mehmetmurat.karakaya@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Metin Özdemir

 orcid.org/0000-0001-5678-8579 metin.ozdemir@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Cenksu Üçer

 orcid.org/0000-0001-9874-2990 cenksu.ucer@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Yaşar Yiğit

 orcid.org/0000-0002-2152-524X dryasar66@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Mustafa Özkan

 orcid.org/0000-0001-6134-4518 b.ozkan02@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Zeki Salih Zengin

 orcid.org/0000-0003-2354-8899 zekisalih55@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Zekiye Demir

 orcid.org/0000-0003-4009-7751 zekiyedemir@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Bülent Akot

 orcid.org/0000-0001-9418-3140 bulentakot@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Muammer İskenderoğlu

 orcid.org/0000-0003-1857-9826 iskenderoglumuammer@gmail.com ror.org/01x1kqx83
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. İsmail Bulut

 orcid.org/0000-0002-8588-1585 ismailbulut@hitit.edu.tr ror.org/01x8m3269
Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Cafer Acar

 orcid.org/0000-0003-1818-5958 caferacar@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Ali Karataş

 orcid.org/0000-0003-3365-0627 alikahtas@sakarya.edu.tr ror.org/04ttnw109
Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Prof. Dr. Ömer Soner Hunkan

 orcid.org/0000-0002-6743-0107 omersoner.hunkan@erbakan.edu.tr ror.org/00xa0xn82
Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Emrullah Kılıç

 orcid.org/0000-0003-0221-0944 emrullah.kilic@hbv.edu.tr ror.org/05mskc574
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Doç. Dr. Hakan Hemşinli

 orcid.org/0000-0003-4977-9054 hakanhemşinli@hotmail.com ror.org/041jyjp61
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Ömer Faruk Söylev

 orcid.org/0000-0002-1935-1957 ofsoylev@hotmail.com ror.org/03jtrja12
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. İrfan Erdoğan

 orcid.org/0000-0002-2452-1252 ✉ ierdogan@erbakan.edu.tr ror.org/013s3zh21
Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Ahmet Yemenici

 orcid.org/0000-0002-7549-5074 ✉ ayemenici@yahoo.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Muhammed Yamaç

 orcid.org/0000-0003-2215-4492 ✉ yamacmuhammed@hotmail.com ror.org/03te4vd35
Bartın Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Muhammet Caner İlgaroğlu

 orcid.org/0000-0000-0001-5712-9401 ✉ milgaroglu@gmail.com ror.org/02s4kgk68
Ege Üniversitesi Birgivi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Muhammed Ali Yazıbaşı

 orcid.org/0000-0003-0369-1217 ✉ muhammedaliyazibas@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Mustafa Necati Barış

 orcid.org/0000-0001-5727-1715 ✉ mnecatibaris@hotmail.com ror.org/05mskc574
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Doç. Dr. Yüksel Salman

 orcid.org/0000-0001-5447-9639 ✉ ysalman67@hotmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Ayşe Uzun

 orcid.org/0000-0002-5359-6827 ✉ auzun@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Zeynep Arkan

 orcid.org/0000-0003-0534-186X ✉ zeynep.arkan@hbv.edu.tr ror.org/05mskc574
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arapça Mütercim Tercümanlık

Doç. Dr. Servet Demirbaş

 orcid.org/0000-0001-6415-2140 ✉ servetdemirbas@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Abdullah Hacıbekiroğlu

 orcid.org/0000-0001-6415-2140 ✉ servetdemirbas@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Adnan Kara

 orcid.org/0000-0003-0424-9615 akara@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Aydın Kudat

 orcid.org/0000-0002-8153-8181 aydinkudat@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Tahsin Yurttaş

 orcid.org/0000-0001-9590-0770 tahsinyurttas@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Kenan Özçelik

 orcid.org/0000-0001-9255-055X kozcelik@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Fatma Bayraktar Karahan

 orcid.org/0000-0002-1624-9623 fatma.bayraktarkarahan@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Halil İbrahim Doğan

 orcid.org/0000-0002-9644-5498 hidogan@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Muhammet Mücahit Asutay

 orcid.org/0000-0003-3200-4666 mmasutay@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Doç. Dr. Talip Demir

 orcid.org/0000-0003-0030-9481 talipdemir83@gmail.com ror.org/01fcvkv23
Şırnak Üniversitesi

Dr. Abdullah Demir

 orcid.org/0000-0001-7825-6573 ademir@okuokut.org ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Hüseyin Şıra

 orcid.org/0000-0002-7690-2217 hsira@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Nur Betül Atakul

 orcid.org/0000-0003-3946-9909 nbatakul@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Peyman Ünügür

 orcid.org/0000-0001-6572-8770 punugur@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Rukiye Aysun İnan

 orcid.org/0000-0003-1595-6454 r.aysun.inan@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Tuğba Özen

 orcid.org/0000-0001-7786-6193 tugbaozen@aybu.edu.tr ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Fatmanur Dikmen

 orcid.org/0000-0001-9399-8831 fatmanur.dikmen@comu.edu.tr ror.org/05rsvp09
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Dr. Sabire Ceren Demir

 orcid.org/0000-0002-1092-8457 sabirecerendemir@gmail.com ror.org/00jga9g46
Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Ebru Adıyaman

 orcid.org/0000-0001-6782-6075 ebrukarakasadiyaman@gmail.com ror.org/02h1e8605
Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Necati İşler

 orcid.org/0000-0001-9645-8320 ilenecati@gmail.com ror.org/00jga9g46
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Ayşe Mine Akar

 orcid.org/0000-0003-3804-2604 aysemineakar@gmail.com ror.org/04f81fm77
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Hacı İsmail Doğan

 orcid.org/0000-0003-1138-1948 muhammedeniss@gmail.com ror.org/00jga9g46
Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Fatma Somuncuoğlu Erkan

 orcid.org/0009-0004-1333-3952 fsomuncu76@hotmail.com ror.org/00jga9g46
Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Miyase Yavuz Altıntaş

 orcid.org/0000-0002-5338-3266 miyase.yavuzaltintas@hbu.edu.tr ror.org/04f81fm77
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Buket Ataman

 orcid.org/0000-0002-3180-8454 bktatm58@gmail.com ror.org/007x4cq57
Diyanet İşleri Başkanlığı

Dr. Süleyman Abanoz

 orcid.org/0000-0002-4466-7080 abanoz_s@hotmail.com ror.org/045hgzm75
Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Esra Erdoğan Şamlıoğlu

 orcid.org/0000-0003-2863-8797 esra.erdogansamlioglu@asbu.edu.tr ror.org/025y36b60
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Melek Altıntaş Yılmaz

 orcid.org/0000-0002-6321-2110 melekaltintas77@gmail.com ror.org/007x4cq57
Diyanet İşleri Başkanlığı

Dr. Fatma Kurttekin

 orcid.org/0000-0002-5083-4746 fatma_89_67@hotmail.com ror.org/01dvabv26
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,

Sekreteryâ

Arş. Gör. Hümeýra Hacıbrahimoğlu

 orcid.org/0000-0001-7841-0665 humeyrasevgulu@okuokut.org ror.org/05ryemn72
Oku Okut Derneği & Oku Okut Yayınları

Arş. Gör. Şükrü Bostancı

 orcid.org/0009-0004-3335-2077 sukrubostanc1903@gmail.com ror.org/05ryemn72
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Sempozyum Programı

5. Türkiye SOSYAL BİLİMLER Sempozyumu

25 - 31 Ağustos 2025 - Çevrim İçi

Açış Oturumu

25 Ağustos 2025 Pazartesi 10.00-10.30

- » Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Düzenleme Kurulu Başkanı
- » Prof. Dr. Nuri Adıgüzel ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı
- » Prof. Dr. Ali Cengiz Köseoğlu ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörü

1. Oturum Felsefe - Mantık

25 Ağustos 2025 Pazartesi 11.00-12.00

- » Oturum Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Çelik ◦ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

- » Konuşmacılar Türkiye’de Modern Mantık Kitapları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme
Dr. Öğr. Üyesi Samet Büyükkada ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Türkiye’deki Mantık Ders Kitaplarına Yönelik Değerlendirme

Arş. Gör. Firdevs Seyna Yıldırım (Doktora Öğrencisi) ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Olumlu Önergelerin Doğrulanması Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Enver Şahin ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

2. Oturum İslam Felsefesi

25 Ağustos 2025 Pazartesi 13.00-14.00

- » Oturum Başkanı Doç. Dr. Muhammet Caner İlgaroğlu ◦ Ege Üniversitesi

- » Konuşmacılar İbn Sînâ’nın Kasidetü’l-‘Ayniyye Risalesi Bağlamında Şerh Haşiye Geleneğini Yorumlamak
Dr. Öğr. Üyesi İrfan Karadeniz ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Fârâbî’de Hayal Gücü ve Vahiy

Dr. Ali Bedel ◦ Diyanet İşleri Başkanlığı

Aristoteles ve İbn Sînâ’daki Cevher Tarifi ve Kısımlarına Dair Bazı Çözümlemeler

Doç. Dr. Ömer Ali Yıldırım ◦ Selçuk Üniversitesi

3. Oturum	İslam Felsefesi	25 Ağustos 2025 Pazartesi	15.00-16.00
» Oturum Başkanı	Doç. Dr. Hakan Hemşinli » Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi		
» Konuşmacılar	Doğa Felsefesi Açısından Âlemin Yaratılmışlığı: Platon ve Kindî Örneği Miyase Savuran (YL Öğrencisi) » Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Prof. Dr. Kâmil Sarıtaş » Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Big Bang Kuramının Teistik Yaratılış Anlatıları ile Uyumu Abdullah Kaan Turan (YL Öğrencisi) » Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Spinoza’da Akıl ve Hermenötik Arasında Kutsal Kitap Eleştirisi Dr. Kibar Gürbüz » Ankara Üniversitesi		
4. Oturum	Felsefe - Mantık	25 Ağustos 2025 Pazartesi	17.00-18.00
» Oturum Başkanı	Doç. Dr. Emrullah Kılıç » Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi		
» Konuşmacılar	Var-olmayı Askıya Almak: Yanılsama ve Gerçeklik Arasında bir Sarkaç olarak Öznenin Çağdaş Konumu Ömer Faruk Ateş (YL Öğrencisi) » Bursa Uludağ Üniversitesi Yüzü Olmayanlar: Levinas’ın Etiği ve Afgan Göçmen Kadınlar Merve Kocaman (Doktora Öğrencisi) » Bursa Uludağ Üniversitesi Nietzsche Felsefesinde Ahlak ve Değerler Sorunu Kenyan Alphan (YL Öğrencisi) » Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi		
5. Oturum	Din Felsefesi	25 Ağustos 2025 Pazartesi	19.00-20.00
» Oturum Başkanı	Prof. Dr. Mehmet Ata Az » Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		
» Konuşmacılar	David Hume’un Mucize Anlayışı ve Richard Swinburne’ün Bu Anlayışa Eleştirileri Abdülbaki Akay (YL Öğrencisi) » Sakarya Üniversitesi Çağdaş Zihin Felsefesinde Teistik Bir Cevher Düalizmi: Richard Swinburne’ün Ruh Anlayışı Sümeyra Kır (YL Öğrencisi) » Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yaşlılığın Ahlaki Değeri: Dinî, Felsefî ve Transhümanist Yaklaşımlar Dr. Fatma Somuncuoğlu Erkan » Millî Eğitim Bakanlığı		

6. Oturum Felsefe - Mantık

25 Ağustos 2025 Pazartesi 21.00-22.00

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Şeyma Yazıcı Elsebahy** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi» Konuşmacılar **Joseph Margolis ve Ölümün Kültürel Ontolojisi: Çağdaş Felsefede Ölümün Anlamı Üzerine Bir İnceleme**
Dr. Şerife Ümmühani Horasan ◦ Bağımsız Araştırmacı**Transhümanizm Felsefesi Bağlamında Ray Kurzweil'de Bilinç Problemi**
Merve Demirel (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ata Az ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi**Özgür İradeyi Açıklamada Nörobilimsel ve Felsefi Yaklaşımlar: J. Searle ve B. Libet Üzerine Bir İnceleme**
Ahmet Yasin Türkmen (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi**7. Oturum** Din Sosyolojisi

26 Ağustos 2025 Salı 13.00-14.00

» Oturum Başkanı **Dr. Mehmet Emin Sarıkaya** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi» Konuşmacılar **Auguste Comte'un İslam'a Dair Görüşleri**
Rumeysa Nur Tanı Ünsal (Doktora Öğrencisi) ◦ Ankara Üniversitesi
Arş. Gör. Ramazan Ünsal ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi**Kafeler Üzerinden Kültürel Sermaye ve Sınıfsal Ayrışma**
İlknur Rabia Tuna (YL Öğrencisi) ◦ Bursa Teknik Üniversitesi**Felsefi ve Sosyolojik Temellendirmeler Çerçevesinde Sigmund Freud ve Din**
Miray Yenen (YL Öğrencisi) ◦ Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Fahri Atasoy ◦ Gazi Üniversitesi**8. Oturum** Din Sosyolojisi

26 Ağustos 2025 Salı 15.00-16.00

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Suat Kolukırık** ◦ Akdeniz Üniversitesi» Konuşmacılar **Kalabalık Yalnızlık: Modern Toplumda Din ve Kimlik**
Hatice Şenoğlu (YL Öğrencisi) ◦ Hitit Üniversitesi**Erkeklik Krizi Bağlamında Babalık Olgusu**
Dr. Öğr. Üyesi Ali Bayer ◦ Selçuk Üniversitesi**Kalabalıklar İçinde Yalnızlık: Zygmunt Bauman Sosyolojisinde Yalnızlığın Toplumsal Biçimleri**
Esra Güler Ayhan (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

9. Oturum	Tarih	26 Ağustos 2025 Salı	17.00-18.00
» Oturum Başkanı	Prof. Dr. Yasin Yılmaz ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		
» Konuşmacılar	Memlükler’de Sultanlık Makamına Giden Yolda Üst Düzey Emirler Arası Güç Mücadelesi Hatice Kübra Demirel (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 18. Yüzyılda İstanbul Kadınlarının Giyim-Kuşam Kültürü: Kismet-i Askeriye Mahkemesi Örneği Naime Kalkan (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 18. Yüzyılın İlk Yarısında Karakeçili ve Tevâbii Mukataası: İşleyişi ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar Hande Rana Memiş (Doktora Öğrencisi) ◦ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi		
10. Oturum	Tarih	26 Ağustos 2025 Salı	19.00-20.00
» Oturum Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		
» Konuşmacılar	Türkiye’nin Kıbrıs Politikasında Johnson Mektubu’nun Etkisi ve Yayınlanması Meselesi Şeymanur Apaydın (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Romanya’daki Müslüman Azınlığın Toplumsal Konumu ve Kimlik Mücadelesi Nilgün Fırat (YL Öğrencisi) ◦ Mardin Artuklu Üniversitesi		
11. Oturum	Tarih	26 Ağustos 2025 Salı	21.00-22.00
» Oturum Başkanı	Doç. Dr. Abdullah Çakmak ◦ Afyon Kocatepe Üniversitesi		
» Konuşmacılar	Mar Yaşua Kroniği Bağlamında Urfa’da Afet Algısı (494-507) Dr. Burcu Karakuş ◦ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Orta Çağ’da Anadolu’da Akıl Hastalıklarına Yaklaşım: Bizans Dinî Geleneği ve Selçuklu Tıbbi Kurumlarının Karşılaştırılması Nihal Canbulat (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Kanuni Şam Vakfiyesi Gamze Bülbül (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		

12. Oturum Tefsir - Kıraat

27 Ağustos 2025 Çarşamba 11.00-12.00

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. Aydın Kudat** • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Senet Cihetinden Kıraatlerin Tasnifi Çerçevesinde İstimat Edilen Müsta'mele, Ma'hûde ve Müstebşe'a Kavramları (Hicrî İlk Beş Asır)**
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Arif Akbaba • Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Kıraat Bağlamında Arza-i Ahîre Meselesi
Sultan Danişman (YL Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Kur'an'daki Çok Anlamlı Kelimelerin Türkçe Meallerdeki Çevirileri Bağlamında Meydana Gelen Anlam ve Hüküm Farklılıkları
Rabia Berre Temelli (YL Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Şahin • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

13. Oturum Tefsir - Kıraat

27 Ağustos 2025 Çarşamba 13.00-14.00

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Ali Karataş** • Sakarya Üniversitesi

» Konuşmacılar **Salâh Abdülfettâh el-Hâlidî'nin Konulu Tefsir Yaklaşımı: Muhammed (Kıtal) Suresi Örneği**
Emine Aksay (YL Öğrencisi) • Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Tefsir Metinleri Üzerinden Mukayeseli Tefsir Metodu: Bakara Suresi 22. Âyeti Örneği
Dr. Murat Aktepe • Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Kur'an Yorumunda Anlamın Gelenek Ekseninde İnşası ve Dönüşümü: Bakara Suresi 260. Âyetin Hermenötik Analizi
Arş. Gör. Rukiye Hacıbektaşoğlu • Marmara Üniversitesi

14. Oturum Türk İslam Edebiyatı

27 Ağustos 2025 Çarşamba 15.00-16.00

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Şıra** • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Hasan Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı'nda Hz. Muhammed'in Vasıfları**
İbrahim Kaya • Millî Eğitim Bakanlığı

Yûnus Emre Divanı'nda Tefsirî Unsurlar: Haşir-Mahşer Örneği
Halil İbrahim Dalar (YL Öğrencisi) • Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Lokman Bedir • Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi

15. Oturum Arap Dili ve Edebiyatı

27 Ağustos 2025 Çarşamba 17.00-18.00

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Mehmet Ali Şimşek** ◦ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

» Konuşmacılar **Mona Baker'in Eşdeğerlik Kuramı Bağlamında Ala el-Asvani'nin Yakupyan Apartmanı Adlı Romandaki Deyimler ve Kalıp İfadelerin Çevirisi**
Selimhan Acar (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sudanlı Şair Ticânî Yûsuf Beşîr'in Edebiyatı: Betimsel ve Analitik Bir İnceleme

Abubakr Fathelrahman Mohamed Ahmed (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

16. Oturum Tasavvuf

28 Ağustos 2025 Perşembe 15.00-16.00

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Mine Akar** ◦ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

» Konuşmacılar **Tasavvuf Geleneğinde İncil Yorumları: Hz. İsa'nın Dört Sözü Üzerine**
Dr. Mehmet Eker ◦ Millî Eğitim Bakanlığı

Tasavvuf Araştırmalarında Prosopografik Yöntemin Uygulanabilirliği: Memlük Literatürü Örneği

Arş. Gör. Büşra Betül Punar (Doktora Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Kur'an'ı Kerimde Fıtrat ve Hikmet İlişkisi: Tefsir Eksenli Bir Analiz

Semra Karagöllü (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

17. Oturum Din Eğitimi

28 Ağustos 2025 Perşembe 17.00-18.00

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Fatma Kurttekin** ◦ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

» Konuşmacılar **Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinde Arapça Eğitimi: Yarım Asırlık Müfredat ve Uygulama Analizi**
Zekiye Akbulut (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Balkan Ülkelerinde Cami Merkezli Din Görevlisi Yetiştirme Süreçleri: Bosna-Hersek, Kosova ve Arnavutluk Örneği

Öğr. Gör. Dr. Ömer Şimşek ◦ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Abdulsamet Ceran ◦ Dokuz Eylül Üniversitesi

Ailede Din Eğitimi Bağlamında Ebeveyn Destek Programı Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Göçmen ◦ Yozgat Bozok Üniversitesi

18. Oturum Tefsir - Kıraat

28 Ağustos 2025 Perşembe

19.00-20.00

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. Harun Şahin** ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Kûfe Tefsir Mektebinin Oluşumu ve Tefsir Tarihindeki Yeri**
Mahmut Yeğiner (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Harun Savut ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İbn Cüreyc'in Tefsir Geleneğindeki Yeri
Eyüp Sarı (YL Öğrencisi) ° Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

19. Oturum Tefsir - Kıraat

28 Ağustos 2025 Perşembe

21.00-22.00

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. Servet Demirbaş** ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **İbn Teymiyye'nin Hayatı ve Dinî-Siyasi Mücadeleleri: Erken Dönem**
Kaynakların Eleştirel Analizi
Zeyneb Odabaş (YL Öğrencisi) ° Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Kur'ân Âyetlerinin Gelişimsel Psikoloji Temelli Yeniden Yorumlanması:
'Quranet Projesi' ve İslam Dünyasındaki Tepkiler
Doç. Dr. Harun Şahin ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

20. Oturum İslam Hukuku

29 Ağustos 2025 Cuma

15.00-16.00

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. Yüksel Salman** ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **İslam Hukukunda Çocuğun Cezaî Ehliyeti: Mukayeseli Bir Değerlendirme**
Tuğba Karataş (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İbnü's-Sââtî'nin Mecma'u'l-Bahreyn Eseri Özelinde Hanefî Muhtasar
Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme
Kübra Demir (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Hız. Ömer'in Hırsızlık Cezası Uygulamaları: Zaruret ve Adalet Dengesi
Hatice Özek (YL Öğrencisi) ° Burdur Mehmet Âkif Ersoy Üniversitesi

21. Oturum Hadis

29 Ağustos 2025 Cuma 17.00-18.00

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Ebru Adıyaman** ◦ Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi

» Konuşmacılar **Tirmizî'nin Sünen Adlı Eserindeki Tefsir ve Kıraat Rivayetlerinin İçerik Çözümlemesine Dayalı Sıklık Analizi**
Bünyamin Burak Hocaoglu (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sünen-i Erba'a'da Ref'u'l-Yedeyn Hadislerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi
İsa Erciyas (Y Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Ebü Dâvûd'un Sünen'i Özelinde Bazı Fıkhî Görüşleri Üzerine İnceleme
Dr. Mustafa Akgöz ◦ Diyanet İşleri Başkanlığı

22. Oturum Din Sosyolojisi

29 Ağustos 2025 Cuma 19.00-20.00

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Zekiye Demir** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Dindar Kimliğin Seküler Maskeleri: Mütebedeyin Ailenin Dindar Kimliğini Gizleyen Gençleri**
Arş. Gör. Hakan Tafran (Doktora Öğrencisi) ◦ Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal Ataman ◦ Marmara Üniversitesi

Simone de Beauvoir'in İkinci Cins – Evlilik Çağı Eserinde Kadınların 'Öteki' Olarak Konumlandırılması
Gülbeyaz Tekkeşinoğlu Demir (YL Öğrencisi) ◦ Hitit Üniversitesi

Engellilik ve Din: Dini Geleneklerde Engelli Bireylere Yaklaşımlar Üzerine Bir Değerlendirme
Gül Ahlatcı Elmas (YL Öğrencisi) ◦ Hitit Üniversitesi

23. Oturum Din Psikolojisi

29 Ağustos 2025 Cuma 21.00-22.00

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Mustafa Koç** ◦ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

» Konuşmacılar **Ergenlik Döneminde Hafızlık Süreci ve Tanrı Algısı: Aile ve Sosyal İlişkilerin Rolü**
Sulhiye Bil (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Ergen Bireylerde Tüketim Alışkanlığı ile Kanaatkârlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma
Havva Öztürk (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Muhafazakârlık ve Sekülerlik Arasında Kimlik Arayışı: 'Bir İstanbul Ansiklopedisi' Dizisinde Kadın Ruhunun Psiko-Sosyolojik Haritası
Hatice Nur Deligöz (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

24. Oturum	Psikoloji	30 Ağustos 2025 Cumartesi	11.00-12.00
-------------------	------------------	---------------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Abanoz** ° Selçuk Üniversitesi

» Konuşmacılar **Benliğin Anlam Arayışı: İbn Arabî ve Modern Psikolojinin Diyalogu**
Dr. Nedim Havle ° Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Psikotik Deneyimden Bilgelige: İlm-i Nefs ve Modern Psikoterapi Perspektiflerinden Farklı Bilinç Tecrübelerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi
Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak Toprak ° İbn Haldun Üniversitesi

25. Oturum	İslam Tarihi - Siyer	30 Ağustos 2025 Cumartesi	13.00-14.00
-------------------	-----------------------------	---------------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Feyza Betül Köse** ° Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

» Konuşmacılar **Bilgi Açısından Çağrı Filminin Medine Döneminin Klâsik Siyer-Megâzî Kaynaklarına Göre Değerlendirilmesi**
Şule Betül Gökalp (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Aksiyoloji Merkezli Siyer Yazıcılığı: Hz. Peygamber'in Hayatının Değer Perspektifinden Yeniden Yazılması
Hüseyin Şahin (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

26. Oturum	İslam Tarihi - Siyer	30 Ağustos 2025 Cumartesi	15.00-16.00
-------------------	-----------------------------	---------------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. İlyas Uçar** ° Amasya Üniversitesi

» Konuşmacılar **Hudeybiye Antlaşması Özelinde Hz. Muhammed'in İnsana Bakışı**
Merve Demir (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Türkiye'de İslam Tarihi Alanında Hz. Osman Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezlerle Dair Bir İnceleme (1993-2024)
Menekşe Gül Dikmen (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Hz. Muhammed'in Beslenmeye Dair Belirlediği Evrensel İlkeler
Hilal Demirel (YL Öğrencisi) ° Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

27. Oturum Kelam - Mezhepler Tarihi

30 Ağustos 2025 Cumartesi 17.00-18.00

» Oturum Başkanı **Dr. Hacı İsmail Doğan** • Millî Eğitim Bakanlığı

» Konuşmacılar **İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Matüridilik Mezhebine İlişkin Bilgi Düzeyleri Araştırması**
Ramazan Pehlivanoglu (Doktora Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Ankara'daki 60 Yaş Üstü Bireylerin İslam İnancına Dair Bilgi Kaynakları ve Bilgi Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma
Betül Gözel • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Kur'ân'ın Nüzûl Sürecine Göre Mekke ve Medine Dönemlerinde Melek Algısı
Suat Doğan (Doktora Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

28. Oturum Kelam - Mezhepler Tarihi

30 Ağustos 2025 Cumartesi 19.00-20.00

» Oturum Başkanı **Dr. Kamile Hilal Akbal** • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **İnsanın Sorumluluğu Bağlamında Tefâtânî'nin Kesb Yorumu**
Yunus Emre Sağır (Doktora Öğrencisi) • Bursa Uludağ Üniversitesi

Gazzâlî'de Allah-İnsan İlişkisi Bağlamında Nübüvvetin Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme
Ömer Faruk Öztürk (YL Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

29. Oturum Kelam - Mezhepler Tarihi

31 Ağustos 2025 Pazar 13.00-14.00

» Oturum Başkanı **Dr. Fatma Somuncuoğlu Erkan** • Millî Eğitim Bakanlığı

» Konuşmacılar **Reşâd Halîfe'nin Hayatı, Eserleri ve Bazı Dinî Görüşleri**
Emrah Karakaya (YL Öğrencisi) • Sakarya Üniversitesi

Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf'ın Âlem Tasavvuru ile İlgili Temel Kavramlar
Merve Ağlamaz (YL Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Kur'ân'a Göre Araştırmalar Serisi Örneğinde Hüseyin Atay'ın Akıl Anlayışı
Zeyda Nur Sevim (YL Öğrencisi) • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Bayraktar Karahan • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

30. Oturum	Kelam - Mezhepler Tarihi	31 Ağustos 2025 Pazar	15.00-16.00
-------------------	---------------------------------	-----------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Cenksu Üçer** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Alevî Geleneğe Mensup Ocaklarda Kurban Telakkileri**
Mesude Nur Temiz (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Cenksu Üçer ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dört Kapı Kırk Makam Anlayışı Bağlamında Alevi Geleneğin Ocak Yapılanması ve Tasavvufi Boyutu
Zeynep Özata (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Cenksu Üçer ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

31. Oturum	Türk İslam Edebiyatı	31 Ağustos 2025 Pazar	17.00-18.00
-------------------	-----------------------------	-----------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Doç. Dr. Kenan Özçelik** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Avrupa'da Muhafaza Edilen Türk İslam Yazmaları: Leiden Üniversitesi Örneği**
Azranur Açıkgoz (YL Öğrencisi) ◦ Kocaeli Üniversitesi

Tasvir Yasağının Sanatsal Yansıması: İslam Sanatında Temsil ve Soyutluk
Dr. Hatice Engin ◦ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

32. Oturum	Tarih	31 Ağustos 2025 Pazar	19.00-20.00
-------------------	--------------	-----------------------	-------------

» Oturum Başkanı **Prof. Dr. Cafer Acar** ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

» Konuşmacılar **Türkiye ve Avusturya'da Monarşilerin Sonu: Cumhuriyete Geçiş Sonrası Hanedanlar**
Aydın Doğu (Doktora Öğrencisi) ◦ Dokuz Eylül Üniversitesi

Psikotarih Çerçevesinde II. Abdülhamid'in Çocukluk ve Şehzadelik Dönemi
Mustafa Oflas (YL Öğrencisi) ◦ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Millî Mücadele Döneminde Yumuşak Güç Stratejileri: Kültürel Kodlar ve Semboller
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Yıldız ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Mert ◦ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, Sosyal Bilimler alanında profesyoneller ile lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek tecrübe aktarımına imkân sağlamak, disiplinler arası iletişimi ve çalışmaları güçlendirmek ve akademik üretime katkı sağlamak amacıyla Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Oku Okut Derneği iş

5. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, 25-31 Ağustos 2025 tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda; Felsefe, İlahiyat, Psikoloji, Sosyoloji ve Tarih alanlarında hazırlanan bildiriler sunulmuştur. Bu kitap sempozyumda sunulan bildirilerin Türkçe ve İngilizce özetlerini içermektedir.

sempozyum.okuokut.org

